

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΡΟΝΟΜΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΡΟΝΟΜΩΝ	1
Α.....	1
Β.....	19
Γ.....	21
Δ.....	22
Ε.....	26
Ζ.....	33
Η.....	34
Θ.....	39
Ι.....	44
Κ.....	50
Λ.....	54
Μ.....	58
Ν.....	64
Ξ.....	66
Ο.....	70
Π.....	71
Ρ.....	88
Σ.....	89
Τ.....	96
Υ.....	97
Φ.....	98
Χ.....	101

A

- Αβροτέλεια 6ος - 5ος π.Χ. περίπου.
Αβροτέλεια του Αβροτέλη. Πυθαγόρεια φιλόσοφος από τον Τάραντα.
- Αγάθαργος 6ος - 5ος π.Χ.
- Αγέας ο Κροτωνιάτης
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.
- Αγέλας ο Κροτωνιάτης

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αγήσαργος ο Μεταποντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αγησίδαμος ο Μεταποντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αγησίστρατος ο Σπαρτιάτης** 3ος. π.Χ.

Ήταν μαθητής του Απολλώνιου του Περγαίου και στα έργα του ασχολήθηκε με τη μηχανική. Από το έργο του επωφελήθηκε ο Αθηναίος ο Τακτικός, συγγραφέας μελέτης για τις πολιορκητικές μηχανές με τον τίτλο «Περί μηχανημάτων». Τον Α. αναφέρει ο Βιτρούβιος στο έργο του «Περί αρχιτεκτονικής» (De architectura).

- **Αγλαονίκη η Θεσσαλίς**

Μυθολογικό πρόσωπο. Ήταν κόρη του βασιλιά της Θεσσαλίας Ηγήτορα. Σύμφωνα με την παράδοση, η Α. ανακάλυψε τα αίτια των εκλείψεων και τον τρόπο υπολογισμού της διάρκειάς τους. Ωστόσο, παράλληλα με τις ανακαλύψεις της, προέβλεπε και διάφορους αυθαίρετους ισχυρισμούς, όπως για παράδειγμα ότι θα μπορούσε να κατεβάσει το φεγγάρι όποτε ήθελε, με αποτέλεσμα να γελοιοποιηθεί και να τιμωρηθεί από τους θεούς για την ύβριν. Λεγόταν και Αγλαονάη.

- **Αγρίππας ο Βιθύνιος** 1ος – 2ος μ.Χ

- **Αγύλος ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Άδραστος ο Αφροδισιεύς** 1ος – 2ος μ.Χ.

- **Άδροτέλης ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αέτιος ο Αντιοχεύς** 1ος π.Χ

Από την Αντιόχεια της Συρίας. Υπήρξε φιλόσοφος περιπατητικός δηλαδή οπαδός των θεωριών του Αριστοτέλη δοξογράφος και επίσης αστρονόμος, μετεωρολόγος και φυσικός του 2ου αιώνα μ.Χ. Προπαντός υπήρξε αξιόλογος διότι ασχολήθηκε με τη συστηματική καταγραφή φιλοσοφικών και επιστημονικών θεωριών των προγενεστέρων του. Το σπουδαιότερο των συγγραμμάτων του έφερε το τίτλο «Περί των αρεσκόντων τοις φιλοσόφοις φυσικών δογμάτων ξυναγωγή» ή άλλως «Συναγωγή περί αρεσκόντων» τμήματα του οποίου βρέθηκαν εγκατεσπαρμένα σε διάφορους μεταγενέστερους του (Στοβαίος, Νεμέσιος κλπ). τα οποία κατάφερε και συνέλεξε ο Ντιλς που συναρμολόγησε και αποκατέστησε το μέχρι σήμερα απολεσθέν πρωτότυπο. Το πλέον αξιόλογο που ήλθε στο φως μετά από αυτή τη προσπάθεια αποκατάστασης του έργου του Αέτιου είναι η από αυτόν διασωθείσα πληροφορία ότι ο Αναξίμανδρος υπήρξε ο μακρινός πρόδρομος της δαρβίνειας θεωρίας περί της εξέλιξης των πρωτογόνων οργανισμών και

της γενέσεως των ειδών. Γενικά όμως ο ίδιος ασχολήθηκε με την ιστορία των φυσικών επιστημών έχοντας ως πρότυπο ανάλογο σύγγραμμα του Θεόφραστου καθώς και εκείνες τις φυσικές φιλοσοφίες των Θαλή, Πυθαγόρα και Ποσειδωνίου. Το έργο του κρίθηκε πολύτιμη πηγή διότι περιέχει αποσπάσματα έργων που έχουν χαθεί. Τον Αέτιο τον φιλόσοφο αναφέρουν οι Στοβαίος, Ψευδοπλούταρχος, Πλίνιος, Θεοδώρητος και Πορφύριος.

- **Αθάμας ο Ποσειδωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αθήναιος ο Κυζικηνός** 4ος π.Χ.

- **Αθήναιος ο Τακτικός** 3ος π.Χ.

Αθηναίος ο Τακτικός, συγγραφέας μελέτης για τις πολιορκητικές μηχανές με τον τίτλο «Περί μηχανημάτων».

- **Αίγων ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αίθρα η Τροιζηνία**

Μέσα από την άχλη της ιστορίας ξεπροβάλλει η μυθική μορφή της Αίθρας, κόρης του βασιλιά της Τροιζήνος Πιθθέα και μάνας του Θησέως, με μία άλλη ιδιότητα άγνωστη στους πολλούς. Την ιδιότητα της δασκάλας της αριθμητικής (λογιστικής). Ιέρεια λοιπόν των απαρχών της πλέον εγκεφαλικής επιστήμης, η Αίθρα μάθαινε λογιστική (αριθμητική) στα παιδιά της Τροιζήνος, με εκείνη την πολύπλοκη μέθοδο, που προκαλεί δέος, μιας και δεν υπήρχε το μηδέν και οι αριθμοί συμβολίζονταν πολύπλοκα, αφού τα σύμβολά τους απαιτούσαν πολλές επαναλήψεις (Κρητομυκηναϊκό σύστημα αρίθμησης)

- **Αιήτιος ο Πάριος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αίμων ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αινέας ο Μεταποντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αισχύλος ο Αστρονόμος**

Μαθητής του Χίου Ιπποκράτους, σύγχρονος του Αριστοτέλους. Γεωμέτρης και αστρονόμος αναφέρεται ως υπό του Σταγειρίτου εις τα περί κομητών.

- **Ακμονίδας ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ακουσιλάδας ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αλίλογος ο Μεταποντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ακροπολιτης Γεώργιος** 1220 - 1282 μ.Χ

Πολιτικός, μαθηματικός, αστρονόμος ίδρυσε στην Πόλη βιβλιογραφικό εργαστήριο για να αντιγράφονται και να διασώζονται κείμενα και έργα προγενέστερων και αρχαίων.

- **Αλέξανδρος ο Αιτωλός** 4ος - 3ος π.Χ.

- **Αλέξανδρος ο Αφροδισιεύς** 2ος μ.Χ.

Ο Αλέξανδρος ο Αφροδισιεύς δίδαξε περιπατητική φιλοσοφία στην Αθήνα (198-211 μ.Χ.), στα χρόνια της αυτοκρατορίας του Σεπτιμίου Σεβήρου. Ερμηνεύει την αριστοτελική φιλοσοφία με τρόπο φυσιοκρατικό: τα ατομικά όντα έχουν οντολογική προτεραιότητα έναντι των καθολικών, δηλαδή των αφηρημένων ιδεών. Υποστηρίζει ότι υπάρχουν τρία είδη νου: ο φυσικός, ο επίκτητος και ο ποιητικός. Μόνο ο ποιητικός νους -όστις επεισέρχεται εις τον άνθρωπον έξωθι είναι αθάνατος, ενώ η ατομική ψυχή αποθνήσκει..

- **Αλέξανδρος ο Πλευρώνιος** 4ος - 3ος π.Χ.

- **Αλκίας ο Μεταποντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αλκίμαχος ο Πάριος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αλκμαίων ο Κροτωνιάτης** 6ος - 5ος π.Χ.

Φυσιοδίφης φιλόσοφος και μαθηματικός από τον Κρότωνα της Καλαβρίας. Προσδιόρισε πρώτος τη σημασία του εγκεφάλου ως κέντρου των αισθήσεων και των πνευματικών λειτουργιών, πραγματοποιώντας με αυτό τον τρόπο ένα τεράστιο βήμα στον χώρο της φυσιολογίας. Δέχτηκε σημαντική επίδραση από τη διδασκαλία του Πυθαγόρα, ο οποίος εικάζεται ότι υπήρξε και δάσκαλος του. Το έργο του Περί φύσεως, γραμμένο σε ιωνική διάλεκτο και στο οποίο συνδυάζονται υποδειγματικά η θεωρία με την εμπειρία, είναι το πρώτο ελληνικό ιατρικό Βιβλίο. Σύμφωνα με τον Α., η τέλεια γνώση είναι αποκλειστικό κτήμα των θεών. Ο άνθρωπος είναι δυνατόν να την αποκτήσει μόνο συμπερασματικά από όσα συλλαμβάνουν οι αισθήσεις. Η υγεία είναι μια κατάσταση ισορροπίας (ισονομίας) μεταξύ αντίθετων δυνάμεων και η ασθένεια είναι η έκφανση της διαταραχής αυτής της ισορροπίας (μοναρχίας). Στον Α. αποδίδεται η πρώτη περιγραφή της ευσταχιανής σάλπιγγας και των οπτικών νεύρων. Ο Χαλκίδιος τον θεωρεί πατέρα της ανατομίας του ανθρώπινου σώματος. Πίστευε στην αθανασία της ψυχής και άσκησε μεγάλη επίδραση σε συγχρόνους του αλλά και μεταγενέστερους φιλοσόφους, όπως στον Εμπεδοκλή, στον Πλάτωνα κ.ά..

- **Αλώπεκος ο Μεταποντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αμμώνιος ο Αλεξανδρεύς** 5ος-6ος μ.Χ

Φιλόσοφος, μαθηματικός και αστρονόμος. Αλεξανδρινός φιλόσοφος, γραμματικός, ρήτορας, μαθηματικός και αστρονόμος. Ήταν γιος του Ερμεία και της Αιδεσίας, μαθητής του νεοπλατωνικού φιλοσόφου Πρόκλου στην Αθήνα. Ο Αμμώνιος., όπως και ο πατέρας του, υπήρξε σχολάρχης της σχολής της Αλεξάνδρειας και δάσκαλος των σημαντικότερων νεοπλατωνικών φιλοσόφων αυτής της περιόδου. Ασχολήθηκε επισταμένα με τον σχολιασμό των πλατωνικών και αριστοτελικών κειμένων, ενώ η δραστηριοποίηση του στον χώρο της αστρονομίας και των μαθηματικών του προσέφερε την ευκαιρία να απαλλαγεί από τις δεισιδαιμονίες που είχαν εισβάλει στον χώρο της φιλοσοφίας. Ο Αμμώνιος. υπεράσπισε τον Πλάτωνα και τους πυθαγόρειους από τις αριστοτελικές αντιρρήσεις στη θεωρία περί ιδεών και περί αριθμών. Διακήρυττε, παράλληλα, την αιωνιότητα του κόσμου, αντιτάχθηκε στον μανιχαϊσμό και στη στωική μοιρολατρία και υποστήριξε ότι η θεία βούληση συμβιβάζεται με την ανθρώπινη ελευθερία.

- **Αμύκλας ο Ηρακλιώτης** 4ος π.Χ.

- **Ανθην ο Καρχηδόnius**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

- **Αναξαγόρας ο Κλαζομενεύς** 500 - 428 π.Χ

Γεννήθηκε στην πόλη Κλαζομενές της Ιωνίας και πέθανε στη Λάμψακο, από λιμό σε ηλικία 72 ετών, καταγόταν δε από πλούσιο κι αριστοκρατικό γένος της πατρίδας του. Όταν έφυγε από την πόλη του και ήρθε στην Αθήνα, γνώρισε τον μεγάλο Περικλή και έγινε στενός του φίλος όπως μάλιστα αναφέρει και ο Πλάτωνας, στο `Φαίδρο`, του δίδαξε και τη ρητορική τέχνη. Ήταν ο μεγαλύτερος φιλόσοφος της αποκαλούμενης `Ελεατικής Σχολής`. Εκτός από τον Περικλή, μεταξύ των μαθητών του περιλαμβάνοντας ο Σωκράτης, ο Δημόκριτος, ο Ευριπίδης, ο Εμπεδοκλής, ο Θουκυδίδης κ.α. Τις φιλοσοφικές του δοξασίες τις συνόψισε σε σύγγραμμα, υπό τον τίτλο `Περί φύσεως`, διαιρεμένο σε βιβλία. Βάση των θεωριών του είναι η αντίληψη (την οποία και πρώτος αυτός διατύπωσε) ότι πριν αναμιχτεί η αναποκρυστάλλωτη ύλη, από την οποία συγκροτείται το Σύμπαν, μπήκε μετά σε τάξη από τον `νουν`, που συνιστά την κύρια αρχή, με την οποία εξασφαλίζεται η αρμονία σε ολόκληρο τον κόσμο. Επομένως - δίδαξε - τα συστατικά του κόσμου είναι δύο: Η ύλη και ο νους. Ότι υπάρχει στον Μεγάκοσμο υπάρχει και στον Μικρόκοσμο. Παράλληλα, ο σπουδαίος αυτός Αρχαιοέλληνας φιλόσοφος, πριν από 2.500 χρόνια, κατόρθωσε να καθορίσει και τα αίτια που προκαλούν τις εκάστοτε εκλείψεις του ηλίου και του φεγγαριού. Η ζωή του Αναξαγόρα θεωρείται σαν τέλειο υπόδειγμα θεωρητικού βίου και ο ίδιος σαν πρότυπο σοφού άνδρα, αφιερωμένου ολόψυχα στη μελέτη και την έρευνα για την αλήθεια.

- **Αναξίμανδρος ο Μιλήσιος.**

Νεότερος του Θαλή ο Αναξίμανδρος λέγεται πως πρώτος αυτός συνέγραψε έργο με τίτλο Περί Φύσεως, το 547 π.Χ., λίγο πριν από το θάνατο

του. Το βιβλίο αυτό μάλιστα υπήρχε και στη βιβλιοθήκη του Λυκείου, άρα ο Αριστοτέλης και ο Θεόφραστος πρέπει να το είχαν διαβάσει. Η ζωή του Αναξίμανδρου μας είναι σχεδόν παντελώς άγνωστη, αν και διαδραμάτισε πιθανότατα σημαντικό ρόλο στην πολιτική ζωή της πολιτείας του, καθώς ηγήθηκε της ίδρυσης μιας νέας αποικίας των Μιλησίων στη Μαύρη Θάλασσα, της Απολλωνίας. Του αποδίδονται ένας χάρτης της γης, οι αστρονομικές εργασίες για τον προσδιορισμό του μεγέθους της απόστασης των αστερών, η επινόηση του ηλιακού πίνακα καθώς και του γνώμονα. Λέγεται, τέλος, πως δίδασκε ότι η γη είναι σφαιρική και βρίσκεται στο κέντρο του σύμπαντος..

- **Αναξιμένης ο Μιλήσιος 546 - 528π.Χ**

Δεν γνωρίζουμε σχεδόν τίποτα για τη ζωή του. Γεννημένος στη Μίλητο, θα πρέπει να ήκμαζε γύρω στα 546 π.Χ. και να πέθανε το 528. Μαθητής και φίλος του Αναξίμανδρου, λέγεται ότι έγραψε ένα βιβλίο σε ιωνική διάλεκτο. Όπως ακριβώς ο Αναξίμανδρος, έτσι κι ο Αναξιμένης αποφαινεται πως η θεμελιώδης ουσία είναι μία και άπειρη, στην περίπτωση του όμως φαίνεται συγκεκριμένη και δεν είναι άλλη από τον αέρα (13 A 5). Αν ο κόσμος, καθώς τον αντιλαμβανόταν, είναι ένα ζων σώμα, τότε ο αέρας του είναι εξίσου απαραίτητος, όπως και στον άνθρωπο, για ν' αναπνέει. Η προσφορά του στη Γεωμετρία, τη Γεωγραφία και την Αστρονομία ήταν η εξής: Έγραψε το πρώτο βιβλίο θεωρητικής γεωμετρίας, με τις γνώσεις του δασκάλου του και ασφαλώς τις δικές του. Ανέπτυξε μαθηματικές μεθόδους μετρήσεων, με τη βοήθεια των σκιοθηρικών γνωμόνων και των σκιών τους. Σχεδίασε πρώτος παγκόσμιο χάρτη του γνωστού τότε κόσμου με μορφή κυκλικού "πίνακα". Υπολόγισε, για πρώτη φορά με μαθηματική μέθοδο, την απόσταση του Ήλιου και της Σελήνης από τη Γη. Απόδειξε, με κάποιο συλλογισμό που δεν αμφισβητήθηκε ποτέ, ότι η Γη μας είναι μετέωρη στο κέντρο του Σύμπαντος, με σχήμα κυλινδρικό και κατοικημένη την πάνω βάση της. Για τα μεγάλα ερωτήματα της εποχής του έγραψε το έργο "Περί Φύσεως", στο οποίο ανέπτυξε τη βασική του αρχή της δημιουργίας, σύμφωνα με την οποία "Τα πάντα γεννώνται από το ΑΠΕΙΡΟ" (απέραντη, αραιή και απροσδιόριστη υλική οντότητα). Όλα αυτά, μαζί με όσα αγνοούμε, τον κατάταξαν μεταξύ των πρωτοπόρων της Φυσικής Φιλοσοφίας και της Ιωνικής Σχολής.

- **Ανατόλιος ο Αλεξανδρεύς 270 - 282 μ.Χ.**

Επίσκοπος Λαοδικείας εν Συρία. Άγιος, εορταζόμενος την 3ην Ιουλίου. Διέπρεψε εις τας επιστήμας της εποχής του, υπήρξεν οπαδός της αριστοτελικής φιλοσοφίας, εχρημάτισε διδάσκαλος των ελληνικών γραμμάτων προ της χειροτονίας του, κατόπιν της οποίας ησχολήθη κυρίως εις την ερμηνείαν των Αγίων Γραφών και διεσαφήνισε τα περί ευρέσεως του Πάσχα, γράψας, προς τούτο σύγγραμμα γνωστόν σήμερον από την λατινικήν μετάφρασιν υπό τον τίτλον «Πασχάλιος Κανών». Το κύριον σύγγραμμα του έφερε τον τίτλον «Αριθμητικάί έρευναι», ήτο δε διηρημένον εις 10 βιβλία, των οποίων αι σωζόμενοι περικοπαί περιλαμβάνονται εις τον 2ον τόμον της «Ελληνικής Φιλολογίας» του Φαβρικίου. Βιογραφικά στοιχεία παρέχουν ο Εύσέδιος («Εκκλησιαστική Ιστορία») και ο Ιερώνυμος «Περί ενδόξων ανδρών»

- **Ανδρέας Λιβαδηνός** 14ος αι. μ.Χ.
Αστρονόμος, γεωγράφος.
- **Ανδρόνικος ο Κυρρήστης** 1.ος π.Χ.
Μαθηματικός. Σε αυτόν οφείλεται ο οκτάγωνος πύργος από πεντελικό μάρμαρο, στην Αθήνα, που είναι γνωστός ως «Ωρολόγιον Κυρρήστου».
- **Ανθέμιος ο Τραλλιανός** 6ος μ.Χ.
Εκ Τράλλεων της Μικράς Ασίας. Αρχιτέκτων και μηχανικός, αποθανών το 534 εις την Κωνσταντινούπολιν. Εις τούτον και τον Ισίδωρον τον Μιλήσιον και τον Ιγνάτιον ανέθεσεν ο αυτοκράτωρ Ιουστινιανός την ανοικοδόμησιν της καείσης κατά την στάσιν του Νίκα (532) Αγίας Σοφίας. Εις τον Ανθέμιον ανήκει η εκπόνησις των σχεδίων του ναού και ο θόλος, ο όποιος το πρώτον εμφανίζεται εις την άρχιτεκτονικην. Επιφανής μαθηματικός, εφαρμόσας τα μαθηματικά εις την άρχιτεκτονικην, έγραψε πολλά μηχανικά έργα, εκ των οποίων σώζεται απόσπασμα «Περί παραδόξων μηχανημάτων», εκδοθέν υπό του Βέστερμαν εις τους «Παραδοξογράφους». (1839). Εγνώρισε την δύναμιν του ατμού, αλλά δεν εσκέφη να χρησιμοποιήσῃ αὐτήν. Εφεύρε μέσα προς απομίμησιν βροντῶν, σεισμῶν κλπ. Αλλ' ἡ γνώμη ὅτι πρώτος επενόησε τὴν δύναμιν τῆς πυρίτιδος δεν εἶναι βᾶσιμος. Φίλος αὐτοῦ. υπήρξεν ὁ μαθητὴς τοῦ Ισιδώρου μηχανικός Εὐτόκιος, ὁ ὁποῖος καὶ αφιέρωσεν εις τὸν Ανθέμιον τὰ υπομνήματα τοῦ εις τὰ τέσσαρα πρώτα βιβλία τῶν Κωνικῶν Ἀπολλωνίου τοῦ Περγαίου.
- **Αντιμέδων ο Κροτωνιάτης**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.
- **Αντιμένης ο Μεταποντίος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.
- **Αντίπατρος ο Τύριος** 2ου ή 3ου π.Χ.
Εκ Τύρου. Στωικός φιλόσοφος του 2ου ή 3ου αιώνας π.Χ., διδάσκαλος του Κάτωνος.
- **Αντιφών ο Αθηναίος** 5ος π.Χ.
Ο σοφιστής Αντιφών ο Αθηναίος (περί το 420 π.Χ.) κατέβαλε προσπάθεια δια την λύσιν του προβλήματος του τετραγωνισμού του κύκλου, αι όποιοι αν και οδήγησαν αυτόν εις αναμφισβήτητους πλάνας, περιέχουν όμως εντός των ένα γόνιμο σπόρο: την χρήση δηλαδή των εγγεγραμμένων και περιγεγραμμένων πολυγώνων, των οποίων αργότερα ο Αρχιμήδης έκαμε τόσον γόνιμο και Θαυμαστή εφαρμογή.
Ο Αντιφών σκέφτηκε πως, αν εγγράψει στον κύκλο κανονικά πολύγωνα με 4,8,16,32,64,... πλευρές και προχωρήσει μέχρι οι πλευρές του πολυγώνου «ταυτιστούν» με την περιφέρεια του κύκλου, τότε αφού τα πολύγωνα τετραγωνίζονται θα τετραγωνιστεί και ο κύκλος.
- **Αξιοθέα** 4ος π.Χ.

Μαθήτρια (όπως και η Λασθένεια) της ακαδημίας του Πλάτωνος. Ήλθε στην Αθήνα από την Πελοποννησιακή πόλη Φλιούντα. Έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα μαθηματικά και την φυσική φιλοσοφία. Αργότερα δίδαξε τις επιστήμες αυτές στην Κόρινθο και την Αθήνα.

- **Απολλόδωρος ο Λογιστικός 2ος π.Χ**

- **Απολλώνιος ο Λαοδικεΐας**

- **Απολλώνιος ο Μύνδιος 2ος π.Χ.**

Αστρονόμος, ακμάσας κατά τους χρόνους του Χριστού και καταγόμενος εκ Μύνδου της Καρίας. Κατά τον Σενέκαν, έγραψε πραγματείαν «Περί κομητών», δογματίζων ότι οι κομήται δεν διαφέρουν των λοιπών αστέρων.

- **Απολλώνιος ο Περγαίος. 250; - 190 π.Χ.**

(Πέργη Παμφυλίας). Μαθηματικός και αστρονόμος. Μαζί με τον Ευκλείδη και τον Αρχιμήδη, υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους μαθηματικούς της ελληνικής αρχαιότητας. Έζησε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου την εποχή της δυναστείας των Πτολεμαίων, σπούδασε και αργότερα δίδαξε στην ίδια πόλη. Επίσης, ταξίδεψε και εργάστηκε στην Έφεσο και στην Πέργαμο. Η φήμη του συνδέεται με την πραγματεία του για τις κωνικές τομές, το μόνο από τα έργα του που σώθηκε, αν και όχι πλήρες. Το έργο αυτό μεταφράστηκε στα λατινικά από τον Φεντερίκο Κομαντίνο (1566) και η επίδραση του στα έργα του Καβαλιέρι, του Πασκάλ και του Νεύτωνα υπήρξε τεράστια. Οι μαθηματικοί όροι έλλειψη, υπερβολή και παραβολή (για τις κωνικές τομές) οφείλονται στον Α. Ο Α. όριζε τις κωνικές τομές ως τομές κώνου (με την έννοια της στοιχειώδους γεωμετρίας) από ένα επίπεδο. Αν και δεν γνώριζε την τεχνική των εξισώσεων (όπως κανείς στην εποχή του), τα συμπεράσματα του είναι ισοδύναμα με εκείνα στα οποία καταλήγει κανείς σήμερα με την καρτεσιανή μέθοδο. Το έργο του Α. για τις κωνικές τομές, αποτελούμενο από πέντε βιβλία, μπορεί να παραβληθεί σε τελειότητα μόνο με τα έργα του Αρχιμήδη. Ο ίδιος έγραψε Βιβλίο για τους μετασχηματισμούς κύκλων στο επίπεδο, αν και το έργο αυτό δεν σώθηκε. Είναι πολύ πιθανό ότι ο Α. επινόησε τη στερεογραφική προβολή και απέδειξε ότι με αυτήν ο κύκλος μετασχηματίζεται σε τετράγωνο. Ο Α. υπήρξε επίσης ο πρώτος θεωρητικός αστρονόμος, όμως τα αστρονομικά έργα του δεν έχουν σωθεί, εκτός από μερικά αποσπάσματα μέσα στα έργα του -κατά τρεις αιώνες μεταγενέστερου - Πτολεμαίου. Έτσι, στο τέταρτο βιβλίο του Πτολεμαίου υπάρχει περικοπή, όπου αναφέρεται μία μέθοδος για την εύρεση της ακτίνας του επικύκλου της Σελήνης από τρεις παρατηρήσεις. Η περικοπή αυτή συνδέεται με άλλη του δωδέκατου Βιβλίου του Πτολεμαίου, την οποία ο ίδιος αποδίδει ρητά στον Α. Το ότι οι δύο περικοπές συνδέονται στενά, συνεπώς το ότι και η δεύτερη πρέπει να αποδοθεί στον Α., έχει αποδειχτεί από τον Νοϊμπάουερ (Scripta Math.. τόμος 24). Αυτό που αξίζει περισσότερο να αναφερθεί είναι ότι στην περικοπή του δωδέκατου Βιβλίου γίνεται χρήση της τριγωνομετρίας και αυτό σημαίνει ότι ο Α. γνώριζε την τριγωνομετρία. Επίσης, πρέπει να λάβει κανείς υπόψη του ότι ο Α. είχε συντάξει πίνακες για τη Σελήνη και ότι υπολόγισε το μήκος

της περιφέρειας του κύκλου με μεγάλη προσέγγιση ($\pi = 3,1416$) επίσης, ενώ 20-30 χρόνια πριν (κατά την εποχή του Αρχιμήδη) η τριγωνομετρία ήταν άγνωστη, 80 χρόνια αργότερα ο Ίππαρχος γνώριζε πολύ καλά τριγωνομετρία, αποδεικνύοντας με αρκετή σαφήνεια ότι ο Α. επινόησε την τριγωνομετρία. Οι υποθέσεις του Πτολεμαίου στην πλανητική θεωρία του, καθώς και ορισμένες μέθοδοι Ινδών αστρονόμων οδηγούν τον ιστορικό ερευνητή στο συμπέρασμα ότι στο διάστημα μεταξύ Πτολεμαίου και Αρχιμήδη πρέπει να υπήρξε ένας αστρονόμος που να ήταν πολύ καλός μαθηματικός και να γνώριζε τριγωνομετρία. Αυτός δεν θα μπορούσε να είναι ο Ίππαρχος (γιατί δεν ανέπτυξε ο ίδιος κάποια πλανητική θεωρία), άρα θα πρέπει να ήταν ο Α.

• **Άρατος ο Σολεύς 305 - 240 π.Χ.**

Αλεξανδρινός ποιητής που άκμασε το 305 - 240 π.Χ. Καταγόταν εκ Σόλων της Κιλικίας, κατ' άλλους από τη Ταρσό αλλά μάλλον ότι εκεί έζησε για λίγο. Πατέρας του ήταν ο διαπρεπής τότε Πολιτικός και στρατιωτικός Αθηνόδωρος. Μαθήτευσε κοντά στον Μενεκράτη στην Έφεσο (292 π.Χ.). Στη συνέχεια πήγε στη Κω και δέχθηκε τη διδασκαλία του Φιλητά. Εκεί γνώρισε τον Θεόκριτο και άλλους ποιητές του καλούμενου βουκολικού κύκλου. Στη συνέχεια πήγε στην Αθήνα και έγινε μαθητής του περιπατητικού φιλόσοφου Πραξιφάνη, εκεί γνώρισε και τον Ζήνωνα τον στωικό φιλόσοφο και τον Μενέδημο τον ιδρυτή της Ερετριακής σχολής και τον Καλλίμαχο τον Κυρηναίο. Ο Άρατος ασχολήθηκε και με τα Μαθηματικά και με την Αστρονομία. Ο Φιλόσοφος Ζήνων όταν κλήθηκε ως διδάσκαλος από τον φιλότεχνο βασιλιά της Μακεδονίας Αντίγονο τον Γονατά και μη δυνάμενος εκ γήρατος να μεταβεί, έστειλε τον Άρατο με τους μαθητές του Περσαίη και Φιλονίδη (276 π.Χ.). Τότε ο Άρατος έγραψε, για τους γάμους του Αντιγόνου, το περίφημο ποίημά του «Ύμνος στον Πάνα». όπου εξυμνεί τη περίλαμπρη νίκη του Αντιγόνου κατά των Γαλατών στη μάχη της Λυσιμαχείας (277 π.Χ) κατά την οποία ο Παν επέφερε στους Γαλάτες «πανικό». Επίσης εκτελώντας επιθυμία του Μακεδόνα βασιλιά ο Άρατος ποίησε τα «Φαινόμενα», αστρονομικό και μετεωρολογικό ποίημα που προκάλεσε το θαυμασμό των συγχρόνων του. Μετά την αιφνίδια εισβολή του Πύρου (274 π.Χ.) ο ποιητικός και φιλοσοφικός κύκλος της Αυλής του Αντιγόνου διαλύθηκε και ο Άρατος πήγε στη Συρία στην Αυλή του βασιλιά Αντίοχου Α' (του Σωτήρα). Εκεί ο Άρατος εξέδωσε τα διορθωτικά σχόλια στην Οδύσσεια του Ομήρου. Μετά την αποκατάσταση στη Μακεδονία ο Βασιλιάς Αντίγονος κάλεσε τον Άρατο και αυτός επέστρεψε όπου και αργότερα πέθανε (245 π.Χ.). Όλα τα συγγράμματα του Αράτου υπήρξαν θαυμαστά από τους Αρχαίους και ήταν: «Φαινόμενα»: Αριστουργηματικό επικό ποίημα από 1154 εξάμετρους στίχους που περιγράφονται ποιητικά αστερισμοί, ουράνια φαινόμενα με κατεσπαρμένους ύμνους, θρύλους και μύθους σε τρία μέρη, τη «καταστερέωση» (που εξυμνούνται οι αστερισμοί), τους «συνανατέλλοντες και συνδύοντες» και τις «διοσημείες» (μετεωρολογικές προγνώσεις). Για τούτο το έργο ο Καλλίμαχος ο Κυρηναίος προκειμένου να εξυμνήσει τη δύναμη και ενάργεια του Αράτου αφιέρωσε σ' αυτόν ιδιαίτερο επίγραμμα στο οποίο τον παρέβαλε με τον Ησίοδο τονίζοντας την «Αράτου σύντονος αγρυπνίην» και τη «μελιχρότητα των επών». Αλλά και ο Πτολεμαίος και

ο Οβίδιος εξύμνησαν το έργο αυτό του Αράτου λέγοντας πως «ο Άρατος θα μείνει αιώνιος όπως ο Ήλιος και η Σελήνη». Άλλα έργα του ήταν «Διόρθωση και έκδοση Οδύσσειας» «Ύμνοι και παίγνια». «Συνθέσεις φαρμάκων». «Επικήδεια, επιστολές, επιγράμματα, ηθοποιίες». «Περί ανατολής ή ανατομής». «Αστρολογία». «Ιατρικές δυνάμεις». «Περί ορνέων». «Επικήδειος Κλεομβρότου» και ο περίφημος «Ύμνος εις Πάνα». Ο Άρατος εμπνευσμένος από επιστημονικές αναζητήσεις ιδίως σε αστρονομικές μελέτες βρήκε πλούσιο υλικό μυθοπλασίας στα ουράνια σώματα το οποίο και επαύξησε με τη καταπληκτική πολυμαθειά του και εφευρετικότητά του, επαινούμενος ως «πολυμαθής και άριστος ποιητής». Η αναγνώριση της αξίας του Άρατου μέχρι των τελευταίων ρωμαϊκών χρόνων και η εξέχουσα θέση του ανάμεσα στους ποιητές το καταδεικνύουν οι τρεις βιογραφίες και τα σχόλια που έγιναν στα «Φαινόμενά» του και προ πάντων οι επαινετικοί και υμνητικοί χαρακτηρισμοί άλλων ποιητών, αλλά και οι μεταφράσεις των έργων του στη λατινική. Φαίνεται ακόμη πως και ο Απόστολος Παύλος είχε μελετήσει τα «Φαινόμενα» και εκ της αρχής του κειμένου του Αράτου έχει δανειστεί τη φράση «του γαρ και γένος εσμέν» που χρησιμοποίησε στον Άρειο Πάγο στην προς Αθηναίους ομιλία του. Βέβαια αργότερα κατηγορήθηκε από τους μεταγενέστερους «επιστήμονες» (όπως συμβαίνει πάντα) για επιστημονική ανακρίβεια και ανεπάρκεια γνώσεων, χωρίς ποτέ ίσως να αντιληφθούν ότι πρωτίστως ο Άρατος ήταν ποιητής που δεν επεδίωκε επιστημονική ακρίβεια, και κατά δεύτερον οι μεν επιστήμες προχωρούν, όμως τα δεδομένα της κάθε εποχής είναι εκείνα που μένουν σταθερά και που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε όποια κρίση προσώπων ή γεγονότων.

- **Αργυρός Ισαάκ 1310-1372 μ.Χ**

Μαθηματικός και αστρονόμος, μαθητής του Νικηφόρου Γρηγορά, συγγραφέας μεταξύ άλλων και των έργων «Μέθοδος κατασκευής αστρολαβικού οργάνου», «Μέθοδοι λογικά ηλιακών και σεληνιακών κύκλων», «Περί εύρέσεως των τετραγωνικών πλευρών των μη ρητών τετραγώνων αριθμών».

- **Αρετή η Κυρηναία 4ος - 3ος π.Χ.**

Κόρη του Αριστίππου, ιδρυτού της Κυρηναϊκής φιλοσοφικής σχολής, η Αρετή (συναντάται και ως Αρήτη) σπούδασε στην ακαδημία του Πλάτωνος. Λέγεται ότι δίδαξε μαθηματικά, φυσική και ηθική φιλοσοφία στην Αττική για αρκετά χρόνια και ότι έγραψε σαράντα τουλάχιστον βιβλία ποικίλου περιεχομένου, από τα οποία τα δύο περιελάμβαναν και πραγματείες για τα μαθηματικά. Μετά τον θάνατο του πατέρα της, τον διαδέχθηκε, κατόπιν εκλογής στην διεύθυνση της Σχολής. Χαρακτηριστικό είναι ότι ανάμεσα στους μαθητές της συγκαταλέγονταν και 100 περίπου φιλόσοφοι. Ο John Morans στο βιβλίο του "Women in Science" αναφέρει ότι το επίγραμμα του τάφου της έγραφε : «Το μεγαλείο της Ελλάδος, με την ομορφιά της Ελένης, την πέννα του Αριστίππου, την ψυχή του Σωκράτους και την γλώσσα του Ομήρου». Ο υιός της Αρετής, ο Αρίστιππος ο Νεώτερος, προήγαγε σημαντικά την Κυρηναϊκή φιλοσοφία. Κατά τον Αθηναίο (λόγιο, σοφιστή και συγγραφέα, 2ος - 3ος μ.Χ. αιώνας), η Αρετή διηγείτο στους μαθητές της το εξής ανέκδοτο : Όταν κάποιος

μαθητής της Ακαδημίας ισχυρίστηκε ότι η τέχνη της αρίθμησης οφείλεται στον Παλαμήδη, ο Πλάτων τον ρώτησε “Ωστε χωρίς τον Παλαμήδη ο Αγαμέμνων δεν θα ήξερε πόσα πόδια του έδωσε η φύσις;”.

- **Αριγνώτη η Σαμία** 6ος π.Χ.

Φιλόσοφος, συγγραφέας, μαθηματικός από την Σάμο. Ο Πορφύριος την αναφέρει ως θυγατέρα του Πυθαγόρου. “ΑΛΛΟΙ ΔΕ ΕΚ ΘΕΑΝΟΥΣ...ΥΙΟΝ ΤΗΛΑΥΓΗ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΑΝΑΓΡΑΦΟΥΣΙ ΚΑΙ ΘΥΓΑΤΕΡΑΝ ΜΥΙΑΝ, ΟΙ ΔΕ ΚΑΙ ΑΡΙΓΝΩΤΗΝ”. Το λεξικό του Σούδα την αναφέρει ως μαθήτρια του Πυθαγόρου “Αριγνώτη : μαθήτρια Πυθαγόρου του μεγάλου και Θεανούς, Σάμια φιλόσοφος Πυθαγορική”. Η Αριγνώτη έγραψε πολλά φιλοσοφικά έργα και μαθηματικό βιβλίο με τίτλο “ΠΕΡΙ ΑΡΙΘΜΩΝ” που χάθηκε. Μετά την διάλυση της Σχολής επέστρεψε στην Σάμο.

- **Αριστέας ο Μεταποντίος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αρίστιππος ο Ταραντίος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αριστοκλείδας ο Ταραντίος.**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αριστομένης ο Μεταποντίος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αρισταίος ο Γεωμέτρης** β' μισό 4ου π.Χ.

Γεωμέτρης. Ήταν μαθητής του Ευδόξου του Κνίδιου, σύγχρονος του Ευκλείδη και λίγο μεγαλύτερος του στην ηλικία. Έγραψε συγγράμματα για τα κανονικά πολύεδρα και για τις κωνικές τομές. Τα έργα αυτά χάθηκαν, όμως το βιβλίο του περί κωνικών τομών αποτελεί προδρομικό έργο της σπουδαίας πραγματείας Κωνικά του μεγάλου γεωμέτρη Απολλώνιου του Περγαίου.

- **Αρισταίος ο Κροτωνιάτης** ή (ο Δαμοφώντος) 6ος π.Χ

Μαθηματικός από το Κρότωνα, γνωστός ως Αρισταίος ο Δαμοφώντος. Υπήρξε μαθητής και διάδοχος του Πυθαγόρα, καθώς νυμφεύθηκε την κόρη του και συνέχισε τη διδασκαλία του. Δεν διασώθηκε κανένα μαθηματικό έργο του.

- **Αρισταίος ο Πρεσβύτερος** 4ος π.Χ.

Μελέτησε επισταμένα τις τρεις καμπύλες της «Μεναιχιμίου Τριάδος» και ανακάλυψε ότι αυτές είναι τομές κώνου. Από τον Πάππο αναφέρεται ότι ο Αρισταίος παρουσίασε μεθοδικά τη σχετική θεωρία στο έργο του «Περί Κωνικών Τομών».

- **Αρίσταρχος ο Σάμιος** 250 π. Χ

Εκ των επιφανέστερων Ελλήνων αστρονόμων της αρχαιότητας ο Αρίσταρχος, εγέννηθη εν Σάμω το 320 π.Χ. και απέθανε το 250 π. Χ. Λογίζεται,

και πολύ δικαίως, ως εν των φωτεινότερων πνευμάτων της ελληνικής και της παγκοσμίου αρχαιότητος, λόγω της υπ' αυτού κατά κύριον λόγον εισαγωγής του καλουμένου ηλιοκεντρικού συστήματος του κόσμου . Δικαίως δύναται να θεωρηθή ως εις των μεγαλύτερων θεωρητικών αστρονόμων όλων των αιώνων, ως ο κατ' εξοχήν ερμηνευτής των ουρανίων φαινομένων και συγχρόνως ένα από τα μεγαλύτερα ερευνητικά πνευμάτα επί όλων των αστρονομικών ζητημάτων. Έζησε στην Αθήνα και σπούδασε στην περιπατητική σχολή του Αριστοτέλη, και αργότερα στην Αλεξάνδρεια. Αναφέρεται ότι περί το 280 π.Χ. μελέτησε το θερινό ηλιοστάσιο στην Αθήνα (Πτολεμαίος). Την Ηλιοκεντρική του θεωρία δεν γνωρίζουμε πως την ανακάλυψε αφού είναι αντίθετη προς τα φαινόμενα, ούτε σε πιο σύγγραμμά του την διατύπωσε. Μαρτυρείται όμως ότι γι' αυτήν καταδικάστηκε "επί ασεβεία" στην Αθήνα και έτσι αναγκάστηκε να φύγει στην Αλεξάνδρεια. Πριν από τον Αρίσταρχο πάντως είχε αμφισβητήσει τη Γη ως κέντρο ο Φιλόλαος, ο οποίος την είχε τοποθετήσει μαζί με την Αντι-γη (Αντίχθων) να περιφέρεται γύρω από κάποιο πυρ. Η θεωρία του αυτή, της οποίας δεν σώθηκε απόδειξη, έλεγε ότι: «Η γη στρέφεται γύρω από τον άξονά της και γύρω από τον ακίνητο ήλιο, μαζί με τους πλανήτες, μέσα στην Απέραντη σφαίρα των απλανών» (Πλούταρχος, Αρχιμήδης). Από τα έργα του Αρίσταρχου σώζεται μόνο μια μικρή πραγματεία με αστρονομικούς υπολογισμούς και τον τίτλο "Περί μεγεθών και αποστημάτων Ηλίου και Σελήνης". Αυτή αναφέρεται στον Γεωκεντρισμό και με κάποιες παραδοχές διδάσκει μεθόδους υπολογισμού των πιο πάνω αποστάσεων. Σημαντική παρουσία στο έργο είναι το για πρώτη φορά εμφανιζόμενο ανισοτικό (τριγωνομετρικό) θεώρημα, με τη βοήθεια της οποίας υπολογίζονται ανισοτικά οι λόγοι των προβλημάτων, που ο ίδιος θέτει. Το έργο αυτό σώθηκε, γιατί μαζί με άλλα και υπό τον τίτλο "Μικρός Αστρονομούμενος" εκδίδονταν και χρησιμοποιούνταν ως εισαγωγική γνώση για την κατανόηση της "Μαθηματικής Σύνταξης" του Πτολεμαίου (Πάππος).

- **Αριστείδης ο Ρηγίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

- **Αριστείδης ο Σάμιος** 4ον -3ον π.Χ

Αρχαίος Σάμιος αστρονόμος των Αλεξανδρινών χρόνων (Αύλος Γέλιος VII 287)

- **Αριστόθης ο Αλεξανδρεύς** 4ον -3ον π.Χ

Αλεξανδρινός μαθηματικός διδάσκαλος του ποιητού Αράτου, ζήσας κατά τον 4ον -3ον π.Χ αιώνα.

- **Αριστόξενος ο Ταραντίνος** 365. π.Χ

Τάραντας. - Αθήνα. Φιλόσοφος και από τους θεμελιωτές της επιστήμης της μουσικολογίας. Ήταν γιος του Μνησία, μουσικού και μαθητή του Σωκράτη, ενώ μεγάλωσε σε ένα περιβάλλον με σαφείς επιρροές από την πυθαγόρεια φιλοσοφία. Έζησε και ανέπτυξε τη δράση του κυρίως στην Ελλάδα, καθώς σε νεανική ηλικία εγκαταστάθηκε στη Μαντινεία και τελειοποίησε τις σπουδές του στη μουσική. Επέστρεψε για λίγο στην

Ιταλία, αλλά επανήλθε στην Ελλάδα και το 343 π.Χ. ταξίδεψε στην Πελοπόννησο• παρέμεινε στην Αθήνα, όπου έγινε μαθητής του Αριστοτέλη. Η διδασκαλία των περιπατητικών, στην οποία προσχώρησε, δεν τον αποξένωσε εντελώς από την πυθαγόρεια παράδοση. Ασχολήθηκε με ποικίλα φιλοσοφικά και ιστορικά θέματα και θεωρείται ιδρυτής της βιογραφίας των περιπατητικών, αλλά κύριο ενδιαφέρον και βασική προσφορά του υπήρξε η μελέτη της μουσικής και η διαμόρφωση σχετικής θεωρίας. Στο έργο του εισηγήθηκε ως κριτήριο της μουσικής την αισθητική εμπειρία κατά το αριστοτελικό πνεύμα, αντί της μαθηματικής θεωρίας των πυθαγορείων από την άλλη, δεχόταν τη θεραπευτική και ηθική επίδραση της μουσικής. Εξήρε τη μουσικότητα του Πινδάρου, του Αισχύλου και του Φρυνίχου και εισήγαγε τον πρώτον χρόνον ως μέτρο του ρυθμού, δηλαδή την ελάχιστη ποσότητα ή βραχύτητα της συλλαβής ως μετρική μονάδα, μία αρχή στην οποία στηρίζεται η προσωδιακή μετρική. Ο Αριστόξενος υπήρξε πολυγραφότατος (πάνω από 450 έργα), αλλά από αυτά έχουν διασωθεί μόνο λίγα αποσπάσματα. Ορισμένα από τα πιο χαρακτηριστικά έργα του (σύμφωνα με αναφορές του λεξικού Σουίδα, του Διογένη του Λαέρτιου, του Πλουτάρχου κ.ά.) είναι τα εξής: Ιστορικά υπομνήματα. Τα σποράδην. Πολιτικοί νόμοι, Πυθαγορικών αποφάνσεις. Βίοι ανδρών. Περί τραγωδοποιών, τα αμιγώς μουσικά Περί μελόποιας. Περί τόνων. Περί μουσικής ακροάσεως. Περί χρόνου πρώτου. Περί αρμονικής κ.ά.

- **Αριστοκράτης ο Ρηγίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Αριστοτέλης ο Σταγειρίτης 384 π.Χ.**

Αριστοτέλης γεννήθηκε το 384 π.Χ. στα Αρχαία Στάγειρα της Μακεδονίας (σημερινή ονομασία της περιοχής Λιοτόπι, μισό χιλιόμετρο νοτίως της Ολυμπιάδας). Ο πατέρας του Νικόμαχος ήταν γιατρός του βασιλιά της Μακεδονίας Αμύντα Β'. Ο Αριστοτέλης πρόωρα ορφάνεψε από πατέρα και μητέρα και την κηδεμονία του ανέλαβε ο φίλος του πατέρα του Πρόξενος, που ήταν εγκαταστημένος στον Αταρνέα της μικρασιατικής Αιολίδας, απέναντι από τη Λέσβο. Ο Πρόξενος, που φρόντισε τον Αριστοτέλη σαν δικό του παιδί, τον έστειλε στην Αθήνα σε ηλικία 17 ετών (367 π.Χ.), για να γίνει μαθητής του Πλάτωνα. Πράγματι ο Αριστοτέλης σπούδασε στην Ακαδημία του Πλάτωνα επί 20 χρόνια (367 - 347), μέχρι τη χρονιά δηλ. που πέθανε ο δάσκαλός του. Στο περιβάλλον της Ακαδημίας άφηνε κατάπληκτους όλους και τον ίδιο το δάσκαλό του, με την ευφυΐα και τη φιλοπονία του. Ο Πλάτωνας τον ονόμαζε "νονο της διατριβής" και το σπίτι του «οίκον αναγνώστου». Όταν το 347 π.Χ. πέθανε ο Πλάτωνας, προέκυψε θέμα διαδόχου στη διεύθυνση της σχολής. Επικρατέστεροι για το αξίωμα ήταν οι τρεις καλύτεροι μαθητές του Πλάτωνα, ο Αριστοτέλης, ο Ξενοκράτης και ο Σπεύσιππος. Ο Αριστοτέλης τότε μαζί με τον Ξενοκράτη εγκατέλειψε την Αθήνα και εγκαταστάθηκαν στην Άσσο, πόλη της μικρασιατικής παραλίας, απέναντι από τη Λέσβο. Την Άσσο κυβερνούσαν τότε δύο πλατωνικοί φιλόσοφοι, ο Έραστος και ο Κορίσκος, στους οποίους είχε χαρίσει την πόλη ο ηγεμόνας του Αταρνέα και παλιός μαθητής του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη, Ερμίας. Οι δύο φίλοι, κυβερνήτες της Άσσο, είχαν ιδρύσει εκεί μια φιλοσοφική σχολή, ως

παράρτημα της Ακαδημίας. Στην Άσσο ο Αριστοτέλης δίδαξε τρία χρόνια και μαζί με τους φίλους του κατόρθωσε ό,τι δεν μπόρεσε ο Πλάτωνας. Συνδέθηκαν στενά με τον Ερμία και τον επηρέασαν τόσο, ώστε η τυραννία του να καταστεί πραότερη και δικαιότερη. Το τέλος του τυράννου όμως ήταν τραγικό. Επειδή προέβλεπε την εκστρατεία των Μακεδόνων στην Ασία, συμάχησε με το Φίλιππο. Γι' αυτό τον συνέλαβαν οι Πέρσες και τον θανάτωσαν με μαρτυρικό σταυρικό θάνατο. Το 345 π.Χ. ο Αριστοτέλης, ακολουθώντας τη συμβουλή του μαθητή του Θεόφραστου, πέρασε απέναντι στη Λέσβο και εγκαταστάθηκε στη Μυτιλήνη, όπου έμεινε και δίδαξε μέχρι το 342 π.Χ. Στο μεταξύ είχε παντρευτεί την ανιψιά και θετή κόρη του Ερμία, την Πυθιάδα, από την οποία απέκτησε κόρη, που πήρε το όνομα της μητέρας της. Μετά το θάνατο της πρώτης του συζύγου ο Αριστοτέλης συνδέθηκε αργότερα στην Αθήνα με τη Σταγειρίτισσα Ερπυλλίδα, από την οποία απέκτησε ένα γιο, το Νικόμαχο. Το 342 π.Χ. τον προσκάλεσε ο Φίλιππος στη Μακεδονία, για να αναλάβει τη διαπαιδαγώγηση του γιου του Αλέξανδρου, που ήταν τότε μόλις 13 χρονών. Ο Αριστοτέλης άρχισε με προθυμία το έργο της αγωγής του νεαρού διαδόχου. Φρόντισε να του μεταδώσει το πανελλήνιο πνεύμα και χρησιμοποίησε ως παιδευτικό όργανο τα ομηρικά έπη. Η εκπαίδευση του Αλέξανδρου γινόταν άλλοτε στην Πέλλα και άλλοτε στη Μίεζα, μια κωμόπολη της οποίας τα ερείπια έφερε στο φως η αρχαιολογική σκαπάνη· βρισκόταν στους πρόποδες του βουνού πάνω στο οποίο είναι χτισμένη η σημερινή Νάουσα της Μακεδονίας. Εκεί το 341 π.Χ. πληροφορήθηκε το θάνατο του Ερμία. Ο Αριστοτέλης έμεινε στη μακεδονική αυλή έξι χρόνια. Όταν ο Αλέξανδρος συνέτριψε την αντίσταση των Θηβαίων και αποκατέστησε την ησυχία στη νότια Ελλάδα, ο Αριστοτέλης πήγε στην Αθήνα (335 π.Χ.) και ίδρυσε δική του φιλοσοφική σχολή. Για να εγκαταστήσει τη σχολή του διάλεξε το Γυμνάσιο, που λεγόταν και Λύκειο, ανάμεσα στο Λυκαβητό και τον Ιλισό, κοντά στην πύλη του Διοχάρη, στο σημείο δηλ. που σήμερα βρίσκεται ο Εθνικός Κήπος. Εκεί υπήρχε άλσος αφιερωμένο στον Απόλλωνα και τις Μούσες. Με χρήματα που του έδωσε άφθονα ο Αλέξανδρος, ο Αριστοτέλης έχτισε μεγαλόπρεπα οικήματα και στοές, που ονομάζονταν "περίπατοι". Ίσως γι' αυτό η σχολή του ονομάστηκε Περιπατητική και οι μαθητές του περιπατητικοί φιλόσοφοι. Η οργάνωση της σχολής είχε γίνει κατά τα πρότυπα της Πλατωνικής Ακαδημίας. Τα μαθήματα για τους προχωρημένους μαθητές γίνονταν το πρωί ("εωθινός περίπατος") και για τους αρχάριους το απόγευμα ("περί το δειλινόν", "δειλινός περίπατος"). Η πρωινή διδασκαλία ήταν καθαρά φιλοσοφική ("ακροαματική"). Η απογευματινή "ρητορική" και "εξωτερική". Η σχολή είχε μεγάλη βιβλιοθήκη και τόσο καλά οργανωμένη, ώστε αργότερα χρησίμευσε ως πρότυπο για την ίδρυση των βιβλιοθηκών της Αλεξάνδρειας και της Περγάμου. Ο Αριστοτέλης μάζεψε χάρτες και όργανα χρήσιμα για τη διδασκαλία των φυσικών μαθημάτων. Έτσι σύντομα η σχολή έγινε περίφημο κέντρο επιστημονικής έρευνας. Στα δεκατρία χρόνια που έμεινε ο Αριστοτέλης στην Αθήνα δημιούργησε το μεγαλύτερο μέρος του έργου του, που προκαλεί το θαυμασμό μας με τον όγκο και την ποιοτική του αξία. Γιατί είναι άξιο απορίας, πώς ένας άνθρωπος σε τόσο λίγο χρονικό διάστημα συγκέντρωσε και κατέγραψε τόσες πολλές πληροφορίες. Το 323 π.Χ. με την είδηση του θανάτου του Μ.

Αλεξάνδρου οι οπαδοί του αντιμακεδονικού κόμματος νόμισαν ότι βρήκαν την ευκαιρία να εκδικηθούν τους Μακεδόνες στο πρόσωπο του Αριστοτέλη. Το ιερατείο, με εκπρόσωπό του τον ιεροφάντη της Ελευσίνας Δήμητρας Ευρυμέδοντα, και η σχολή του Ισοκράτη, με το Δημόφιλο, κατηγορήσαν τον Αριστοτέλη για ασέβεια ("γραφή ασεβείας"), επειδή είχε ιδρύσει βωμό στον Ερμία, είχε γράψει τον ύμνο στην Αρετή και το επίγραμμα στον ανδριάντα του Ερμία, στους Δελφούς. Ο Αριστοτέλης όμως, επειδή κατάλαβε τα πραγματικά κίνητρα και τις αληθινές προθέσεις των μηνυτών του, έφυγε για τη Χαλκίδα, προτού γίνει η δίκη του (323 π.Χ.). Εκεί έμεινε, στο σπίτι που είχε από τη μητέρα του, μαζί με τη δεύτερη σύζυγό του την Ερπυλλίδα και με τα δύο του παιδιά, το Νικόμαχο και την Πυθιάδα. Το 322 π.Χ. πέθανε στη Χαλκίδα από στομαχικό νόσημα, μέσα σε θλίψη και μελαγχολία. Το σώμα του μεταφέρθηκε στα Στάγειρα, όπου θάφτηκε με εξαιρετικές τιμές. Οι συμπολίτες του τον ανακήρυξαν "οικιστή" της πόλης και έχτισαν βωμό πάνω στον τάφο του. Στη μνήμη του καθιέρωσαν γιορτή, τα "Αριστοτέλεια", και ονόμασαν έναν από τους μήνες "Αριστοτέλειο". Η πλατεία όπου θάφτηκε ορίστηκε ως τόπος των συνεδρίων της βουλής. Φεύγοντας από την Αθήνα, διευθυντή της σχολής άφησε το μαθητή του Θεόφραστο, που τον έκρινε ως τον πιο κατάλληλο. Έτσι το πνευματικό ίδρυμα του Αριστοτέλη εξακολούθησε να ακτινοβολεί και μετά το θάνατο του μεγάλου δασκάλου. Οι Αλεξανδρινοί υπολόγιζαν ότι ο Αριστοτέλης έγραψε 400 περίπου συνολικά βιβλία. Ο Διογένης ο Λαέρτιος υπολόγισε το έργο του σε στίχους και βρήκε ότι έφταναν τις 44 μυριάδες, δηλ. 440.000. Μεγάλο μέρος από το έργο του αυτό χάθηκε. Ανήκε στην κατηγορία των δημόσιων ή "εξωτερικών" μαθημάτων και ήταν γραμμένα σε μορφή διαλογική. Από αυτά σώθηκε μόνο η "Αθηναίων Πολιτεία", σ' έναν πάπυρο που βρέθηκε στην Αίγυπτο. Τα σωζόμενα σήμερα έργα του αντιστοιχούν στη διδασκαλία που ο Αριστοτέλης έκανε στους προχωρημένους μαθητές του και που λέγονται "ακροαματικές ή εσωτερικές". Γι' αυτό και είναι γραμμένα σε συνεχή λόγο και όχι σε διάλογο. Αρκετά από τα βιβλία του έχουν υποστεί επεμβάσεις και επεξεργασίες και γενικά η κατάστασή τους δεν είναι καλή. Από το τεράστιο έργο του τελικά σώθηκαν 47 βιβλία και μερικά αποσπάσματα από τα άλλα. Δε θεωρούνται όμως όλα γνήσια.

- **Αριστοφάνης ο Γεωμέτρης** 4ος π.Χ

- **Αρίστυλλος ο Σάμιος** 3ον π. Χ

Επιφανής αστρονόμος καταγόμενος εκ Σάμου, ζήσας κατά τον 3ον π. Χ. αιώνα και εκτελέσας σειράν όλην αστρονομικών παρατηρήσεων εν Αλεξάνδρεια κατά την περίοδον της βασιλείας των Πτολεμαίων Σωτήρος και Φιλαδέλφου. Περί του Αριστύλλου και των αστρονομικών του παρατηρήσεων αναφέρει ο Κλαύδιος Πτολεμαίος εν τω 6 βιβλίω της Αλμαγέστης..

- **'Αρπαλος ο Σάμιος**

- **Αριστάγγελος ο Κυρηναίος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

Αρχέλαος ο Αθηναίος

- **Αρχέμαχος οΤαραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

- **Αρχιμήδης ο Συρακούσιος 287-212 π.Χ.**

Ο Αρχιμήδης, εγεννήθη το 287 π.Χ. εις Συρακούσας. Κατά τινάς, πατήρ του ήτο ο αστρονόμος Φειδίας, γνωστός από μίαν προσπάθειάν του να προσδιορίση την σχέσιν των μεγεθών μεταξύ Ηλίου και Σελήνης. Όλοι περαιτέρω συμφωνούν με την γνώμην ότι ο Αρχιμήδης συνεδέετο διά δεσμών συγγενείας και φιλίας με τον τότε βασιλικόν οίκον της γενεθλίου του πόλεως. Υπήρξε περίλαμπρον παράδειγμα πρωτοτύπου ερευνητού, ο οποίος, μη ενδιαφερόμενος ποσώς να ομαλύνη τον δρόμον εις τους αρχαίους, απορροφάται αποκλειστικώς και μόνον εις την αποκάλυψιν νέων αληθειών προς ικανοποίησιν εαυτού και των ωρίμων ήδη διανοουμένων. Αυτός είναι και ο λόγος, διά τον όποιον, ενώ η κατανόησις του Ευκλείδου δεν απαιτεί εξαιρετικήν προπαιδείαν και ευφυΐαν, τα προϊόντα της μαθηματικής σκέψεως, τα όποια πρόκειται τώρα να εξετάσωμεν, είναι προσιτά αποκλειστικώς και μόνον εις αναγνώστας υψηλής πνευματικής στάθμης. Μετέβη δι' εκπαιδευτικούς σκοπούς εις Αίγυπτον, ελθών εις επαφήν, όχι βέβαια με τον Ευκλείδη, πού είχεν εν τω μεταξύ αποθάνει, αλλά με τους διαδόχους του, συνάψας δεσμούς στενής φιλίας με εξέχοντας γεωμέτρας (όπως ο Κόνων ο Σάμιος, ο Ερατοσθένης ο Κυρηναίος, ο Δοσίθεος κλπ), εις τους οποίους κατόπιν αφιέρωσεν όσα έργα συνέταξε, μετά την επιστροφήν του εις την πατρίδα. Εκεί αφιέρωσεν εαυτόν εξ ολοκλήρου εις γεωμετρικός και μηχανικός μελετάς. Όταν όμως, διαρκούντος του β' καρχηδονιακού πολέμου, η πόλις των Συρακουσών, ως σύμμαχος της Καρχηδόνας, περιεκυκλώθη από τον ρωμαϊκόν στρατόν, ο Αρχιμήδης έθεσε την ιδιοφυΐαν του εις την υπηρεσίαν της πατρώας γης και απεδείχθη τόσον καταπληκτικά γόνιμος εις την επινόησιν πρωτοτύπων όπλων, αμυντικών και επιθετικών (αρκεί να μνημονεύσωμεν τους φοβερούς καταπέλτας και τα θρυλικά καυστικά κάτοπτρα), ώστε παρουσίασε το μοναδικόν εις την ιστορίαν φαινόμενον ενός ανδρός μαχόμενου μόνου επί μίαν τριετίαν εναντίον ολοκλήρου στρατεύματος. Μόνον όταν η πολιορκία μετετράπη εις στενόν αποκλεισμόν και τα όπλα της προδοσίας εβοήθησαν τον πολιορκητήν, ο ύπατος Κλαύδιος Μάρκελλος ηδυνήθη να καταβάλη τον μαθηματικόν εκείνον Βριάρεω, με τον όποιον ευρίσκετο εις πόλεμον. Κατά την διάρκειαν της λεηλασίας, η οποία ηκολούθησε την κατάληψιν των Συρακουσών (212 π.Χ.), ο Αρχιμήδης εφονεύθη υπό ρωμαίου στρατιώτου, παρά τας ρητάς διαταγάς τας δοθείσας υπό του Μαρκέλλου, όπως φεισθούν της ζωής του. Εις μνήμην του ηγέρθη αντάξιος τάφος, επί του οποίου, κατ' εκφρασθείσαν άλλοτε επιθυμίαν του εχαράχθη σφαίρα εγγεγραμμένη εις κύλινδρον, διά να υπενθυμίξη εις τους επερχόμενους ένα από τα ωραιότερα ευρήματα της οξυνοίας του. Από το σχήμα τούτο ανεκαλύφθη βραδύτερον το μνημείον, αναγνωρισθέν από τον Κικέρωνα, όταν κατά το 75 π.Χ. υπηρέτησεν ως ταμίας, εις Σικελίαν. Σήμερον δεν υπάρχει πλέον κανένα ίχνος του μνημείου.

- **Αρκέας οΤαραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- Αρχιππος ο Σάμιος 5ος π.Χ.

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- Αρχιππος ο Ταραντίνος 5ος π.Χ.

- Αρχύτας ο Ταραντίνος τέλος 5ου π. Χ.

Υιός του Μνησαγόρα η του Εστιαίου, κατά τον Διογένη τον Λαέρτιον (VIII 79), γεννηθείς εν Τάραντι, περί το τέλος του 5ου π. Χ. αιώνας και διακριθείς ως στρατηγός, πολιτικός, πυθαγόρειος φιλόσοφος, αστρονόμος και μαθηματικός. Κατά τον Αθήναιον (XII 545) ο Αριστοτέλης και ο Αριστόξενος έγραψαν ειδικώς περί αυτού συγγράμματα ερμηνευτικά του έργου του και διαφωτιστικά της ζωής και του χαρακτήρος του, τα όποια δεν διεσώθησαν. Υπήρξε στρατηγός επτάκις εν τη πατρίδι του – παρά τον γενικόν κανόνα να παραχωρήται άπαξ μόνον εις τον πολίτην ή τιμή αυτή. Λέγεται δε ότι καθαυτά ήτταν δεν υπέστη ποτέ. Στενώτατα συνεδέετο με τον Πλάτωνα, όπως άλλωστε και πολλοί άλλοι εκ των πυθαγορείων. Αι δια τον χαρακτήρα και την ψυχοσύνθεσίν του πληροφορίες τον παρουσιάζουν ως άνδρα με ευγενή αισθήματα, απολύτως ηθικόν και προικισμένον με αυτοκυριαρχίαν, προσήνειαν και πραότητα (Αθήν. XII 519). Ως μαθηματικός προσέφερεν εις την επιστήμην πολλά. Θεωρείται ο θεμελιωτής της επιστημονικής μηχανικής (Διογέν. VIII 83) και ο προσδιορίσας την διαφοράν της αρμονικής αναλογίας (6, 8, 12) από της αριθμητικής (1, 2, 3) και της γεωμετρικής (2, 4, 8). Έλυσε το πρόβλημα του διπλασιασμού του κύβου τη βοήθεια δύο ημικυλίνδρων, και παρουσίασε μεγάλην πρωτοτυπίαν εις τα πορίσματα εκ των περί αρμονίας ερευνών του. Μολονότι όμως ουδείς εκ των περί την προσωπικότητα του ασχολουμένων αμφιβάλλει δια την γνησιότητα των διασωθέντων αποσπασμάτων εξ έργων του σχετικών προς τα μαθηματικά και την μηχανικήν, τα εις τας φιλοσοφικός του θεωρίας αναφερόμενα φαίνονται μάλλον παραποιήσεις. Τίτλοι φιλοσοφικών του έργων διεσώθησαν πολλοί : «Περί παντός», «Περί των αντικειμένων», «Περί όντος», «Περί ανδρός αγαθού και ευδαίμονος», «Περί παιδεύσεως και ηθικής», «Περί νόμου και δικαιοσύνης» κλπ. Πολύτιμοι και πρωτότυποι επίσης ήσαν αι εργασίαι του εις την πρακτικήν μηχανικήν. Εις τον Αρχύταν αποδίδεται η εφεύρεσις του «κοχλίου» και της τροχαλίας, καθώς και ή ανακάλυψις πτητικής τινός μηχανής γνωστής ως «περιστεράς του Αρχύτα». Αμφιβόλου όμως γνησιότητος είναι δύο επιστολαί του προς τον Διονύσιον και μία προς τον Πλάτωνα (Διογ. Λαέρτ. III 22 και VIII 80) Ο Αρχύτας ταξιδεύων εις την Αδριατικήν επνίγη, όπως φαίνεται από σχετικήν ωδήν του Ορατίου (I, 28) και ετάφη εις το επί της Απουλίας ή Καλαβρίας ακτής ακρωτήριον Μάτινουμ.

- Ασκληπιάδης ο Αλεξανδρεύς 6 - 7ον μ.Χ.

- Ασκληπιόδωρος ο Αλεξανδρεύς 5ος-6ος μ.Χ

Ιατρός μαθηματικός και νεοπλατωνικός φιλόσοφος..

- **Ασκληπιός ο Τραλλεύς 6 - 7ον μ.Χ**

Νεοπλατωνικός φιλόσοφος εκ Τράλλεων, ζήσας κατά τον 6 - 7ον μ.Χ. αιώνα. Υπήρξε μαθητής του Αμωνίου και έγραψεν υπόμνημα εις την «Αριθμητικήν» του Νικόμαχου. Τά σχόλια του εις τα «Μετά τα Φυσικά» του Αριστοτέλους (Α-Ζ), την μόνην αξίαν που έχουν είναι ότι διέσωσαν πολλά σημεία από το απολεσθέν έργον του Αλεξάνδρου του Αφροδισιεύως, το όποιον πολυτρόπως αντέγραψεν.

- **Αστέας οΤαραντίος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

- **Αστέριος ο Αμασιεύς 5ος μ.Χ**

Βυζαντινός συγγραφέας με σπουδές στα μαθηματικά και την αστρονομία..

- **Αστύλος ο Μεταποντίος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

- **Άτταλος ο Ρόδιος 3ος - 2ος αιώνας π.Χ.**

Ρόδιος γραμματικός και μαθηματικός. Μνημονεύεται εις το υπόμνημα του Ιππάρχου περί των «Φαινομένων του Αράτου και του Ευδόξου».

- **Αυτόλυκος ο Πιτανεύς 300 π. Χ**

Εκ των επιφανεστέρων αστρονόμων και μαθηματικών ο Αυτόλυκος, εγεννήθη εις Πιττάνην της μικρασιατικής Αιολίδος το 300 π. Χ. Του Αυτολύκου σώζονται δύο αστρονομικά μικρά συγγράμματα, τα οποία είναι και τα αρχαιότερα αστρονομικά έργα εκ των διασωθέντων ελληνικών. Το εν φέρει τον τίτλον «Περί κινουμένης σφαίρας» και περιλαμβάνει δώδεκα ζητήματα σφαιρικής αστρονομίας και ιδία περί της όψεως του ουρανού και της θέσεως των διαφόρων αυτού κύκλων συναρτήσει του γεωγραφικού πλάτους του τόπου. Το έτερον «περί επιτολών και δύσεων των αστέρων» διαιρείται εις δύο μέρη. Εις το πρώτον περιλαμβάνονται ωρισμένοι αστρονομικαί προτάσεις (δέκα τρεις), ενώ το δεύτερον αναφέρεται εις την διαίρεσιν του ζωδιακού κύκλου (εις δωδεκατημόρια) . Οι οροί «ακρονύκτιος» και «κοσμική» ανατολή των αστέρων εισήχθησαν υπό του Αυτολύκου.

- **Αυτοχαρίδας ο Λάκων**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

- **Αχιλλεύς Τάτιος 2ος - 3ος μ.Χ.**

Μυθιστοριογράφος και αστρονόμος από την Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου που έζησε τον 5ο αιώνα μ.Χ. ή, σύμφωνα με άλλους, τον 6ο ή και τον 2ο αιώνα μ.Χ.. Το μοναδικό σωζόμενο έργο του είναι το «Τα κατά Λευκίππην και Κλειτοφώντα» (σε ελεύθερη μετάφραση: «Οι περιπέτειες της Λευκίππης και του Κλειτοφώντος»), ένα αισθηματικό περιπετειώδες μυθιστόρημα σε οκτώ «βιβλία». Οι μοναδικές πηγές για τον Αχιλλέα Τάτιο και το έργο του είναι ο Μέγας Φώτιος και το Λεξικό του Σούδα (το οποίο αναφέρεται σε αυτόν ως «Αχιλλέα Στάτιο»), αρκετά παραπλανητικές. Σύγχρονοι μελετητές πιστεύουν, βασιζόμενοι σε ευρήματα παπύρων, ότι

πρέπει να έζησε κατά (ή και πριν) τα τέλη του 2ου αιώνα, δηλαδή ότι έζησε και έγραψε πριν τον επίσης ελληνικής καταγωγής μυθιστοριογράφο Λόγγο. Ακόμα και η παράδοση που τον θέλει αλεξανδρινό βασίζεται ίσως μόνο στη λεπτομερή περιγραφή της πόλεως που διαβάζουμε στο μυθιστόρημά του. Το ίδιο αμφισβητείται και η πληροφορία του Σούδα ότι έγινε Χριστιανός και μάλιστα χειροτονήθηκε επίσκοπος. Το Λεξικό Σούδα «Of Alexandria, the writer of the story of Leucippe and Cleitophon and other love stories in eight books. He became at last a Christian and a bishop. He wrote "On the [Heavenly] Sphere", "Etymologies", and "Historical Miscellany", which mentions many great and admirable men. His style in all of these works is similar to [his style in] the love stories.» επίσης αποδίδει στον Αχιλλέα Τάτιο ένα έργο με τίτλο Περί σφαίρας, απόσπασμα του οποίου μπορεί να υπάρχει ακόμα ως εισαγωγή στα Φαινόμενα του Αράτου (Εισαγωγή εις τα Αράτου φαινόμενα). Αυτό το έργο αναφέρεται από τον Φιρμικό Ματέρνο, ο οποίος περί το 336 μιλά για κάποιον «prudentissimus Achilles» στο έργο του Matheseos libri (Math. iv. 10). Το απόσπασμα πρωτοεκδόθηκε το 1567, στο «Ουρανολόγιον» (Uranologion) του Ιησουίτη Πετάβιου, και με λατινική μετάφραση το 1630. Η ίδια πηγή αναφέρει επίσης έργο του Αχιλλέως Τατίου πάνω στην ετυμολογία, και ένα άλλο με τίτλο Ποικίλες Ιστορίες.

B

- **Βαβέλνκα η Αργεία** 6ον – 5ον π.Χ

Γνώστρια της πυθαγόρειας φιλοσοφίας και των πυθαγορείων μαθηματικών κατά τον Ιάμβλιχο.

- **Βαθύλαος ο Ποσειδωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Βαλσαμών Μιχαήλ** 14ος μ.Χ,

Μαθηματικός, θεωρούμενος ως ο επιφανέστερος των Ρωμηών κανονολόγων, καθηγητής στην Πατριαρχική Σχολή.

- **Βαρλαάμ ο Καλάβρος** 1290 - 1348 μ.Χ.

Έλληνας φιλόσοφος, αστρονόμος, μαθηματικός. Δάσκαλος του Πετράρχη και του Βοκκάκιου. Γράφει ο Βοκκάκιος σε ένα γράμμα του για τον Βαρλαάμ «...δεν υπήρχε ανάμεσα στους Έλληνες άλλος άνθρωπος με τόση αληθή σοφία και τόσες αμέτρητες γνώσεις» θεωρείται ένας από τους πρόδρομους της αναγέννησης. Ο Στηβεν Ράνσιμαν (Η τελευταία βυζαντινή αναγέννηση σελ.82) τον θεωρεί ως έναν από τους ιδρυτές της σύγχρονης άλγεβρας. Ίδρυσε σχολή στην Θεσσαλονίκη στην οποία διδάσκονταν η φιλοσοφία, η αστρονομία και τα μαθηματικά.

- **Βασιλείδης ο Τύριος.**

- **Βιτάλη** 6ος – 5ος π.Χ.
ή και Βιστάλα, κόρη της Δαμούς και εγγονή του Πυθαγόρου. Γνώστρια των πυθαγόρειων μαθηματικών. Η Δαμώ προτού πεθάνει της εμπιστεύτηκε τα «υπομνήματα», δηλαδή τα φιλοσοφικά κείμενα του πατέρα της.
- **Βίων ο Αβδηρίτης** 4ος π.Χ.
Μαθηματικός από τα Άβδηρα, συγγενής του φιλοσόφου Δημόκριτου. Υποστήριξε πως υπάρχουν στη Γη τόποι όπου η ημέρα διαρκεί έξι μήνες και η νύχτα άλλο τόσο, γεγονός που μαρτυρά ότι γνώριζε τη σφαιρικότητα της Γης. Για τις γνώσεις του, ο Στράβων τον αποκαλεί «αστρολόγο». Καθιερώθηκε σαν αυθεντία στα ζητήματα των ανέμων.
- **Βήθος ο Σιδώνιος** 1ος π.Χ.
Περιπατητικός φιλόσοφος από τη Σιδώνα. Μαθήτευσε κοντά στον Ανδρόνικο τον Ρόδιο. Ακολουθώντας το παράδειγμα του τελευταίου, επιδόθηκε στην ερμηνεία των αριστοτελικών έργων και έγραψε πλήθος υπομνημάτων: Κατηγορίες, Φυσικήν ακρόαση, Αναλυτικά πρότερα κ.ά.
- **Βόλος ο Μενδήσιος** τέλη 3ου . π.Χ.
Φιλόσοφος από τη Μένδη της Αιγύπτου. Ήταν οπαδός του Πυθαγόρα και του Δημόκριτου. Έγραψε τα Θαυμάσια και τα Φυσικά Δυναμερά, καθώς και άλλα έργα, που έδειχναν τη συμπάθεια του προς τον ανατολικό αποκρυφισμό και προσπαθούσαν να τον συνδυάσουν με το ελληνικό πνεύμα.
- **Βούθηρος ο Κυζικηνός**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Βροντίος ο Μεταποντίος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Βρύας ο Κροτωνιάτης**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Βρυένιος Μανουήλ** 14ος μ.Χ.
Μαθηματικός και αστρονόμος, συγγραφέας του έργου «Σφαιρικά τινά και εποπτικά», και ενός συγγράματος για την θεωρία της μουσικής. Σχολίασε Ευκλείδη, Πτολεμαίο κ.ά.
- **Βρύσων ο Ηρακλειώτης**
Σοφιστής σύγχρονος του Αντιφώντα. Ασχολήθηκε με τον τετραγωνισμό του κύκλου και διατύπωσε την άποψη ότι «το εμβαδόν του κύκλου είναι μέσο ανάλογο των εμβαδών του εγγεγραμμένου και περιγεγραμμένου τετραγώνου» ή ότι «το εμβαδόν του κύκλου είναι το ημιάθροισμα των εμβαδών των εγγεγραμμένων και περιγεγραμμένων κανονικών πολυγώνων ». Οι ιδέες αυτές του Αντιφώντα και Βρύσωνα χαρακτηρίστηκαν από τον Αριστοτέλη «ανάξια συζητήσεων ως αντικείμενα προς τα αρχάς της Γεωμετρίας» χρησιμοποιήθηκαν όμως από τον Αρχιμήδη ως αφετηρία για τον τετραγωνισμό του κύκλου.

Γ

- **Γέμινος ο Ρόδιος** β' μισό 2ου - α' μισό 1ου αι π.Χ.
Ρόδιος στωικός φιλόσοφος και αστρονόμος (αναφέρεται και ως Γεμίνοσ). Προσπάθησε να εκλαϊκεύσει τις μετεωρολογικές διδασκαλίες του Ποσειδωνίου. Από το έργο του έχει σωθεί η Εισαγωγή εις τα φαινόμενα (όπου υπάρχει και ένα υπόμνημα του στο έργο του Ποσειδωνίου Περί μετεώρων), επηρεασμένη από τον Ίππαρχο. Υπήρξε πηγή του Πρόκλου για τον σχολιασμό του Ευκλείδη. Ήταν ο πρώτος που διαχώρισε την αριθμητική και τη γεωμετρία, καθαρά μαθηματικές επιστήμες, από την οπτική, τη μηχανική και την αστρονομία, εφαρμοσμένες μαθηματικές επιστήμες. Ο Γέμινος ησχολήθηκε ειδικώς με τις μαθηματικές και αστρονομικές μελέτες έγραψε και πλείστα όσα έργα, εκ των οποίων και έχει διασωθεί ένα «Εγχειρίδιον Γεωμετρίας».
- **Γεώργιος Αμιρούτσης** 15ος αι. μ.Χ
Μαθηματικός και αστρονόμος Μέγας Λογοθέτης του Δαβίδ Κομνηνού τον οποίον πρόδωσε κατά πολλούς και «τιμήθηκε» από τον Μεχμετ τον Τούρκο.
- **Γεώργιος ο Γεωμέτρης** 14ος αι μ.Χ
Μαθηματικός. Μαθηματικός, συγγραφέας του «Μέθοδος της γεωμετρίας».
- **Γεώργιος Γεμιστός (Πλήθων)** 1355 - 1452 μ.Χ
Μεγάλος Βυζαντινός φιλόσοφος, αστρονόμος και μαθηματικός.
- **Γεώργιος ο Κύπριος** 13ος αι. μ.Χ
Συγγραφέας γεωμετρικών και γεωγραφικών πραγματειών.
- **Γεωργιος Χρυσοκόκης** 14ος αι μ.Χ,
Αστρονόμος. Μαθηματικός και γεωγράφος. Δίδαξε αστρονομία στην Ακαδημία Τραπεζούντας.
- **Γύττιος ο Λοκρός**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Γλωκάς Μιγαήλ** 12ος. αι.μ.Χ
Αστρονόμος, συγγραφέας του «Ει χρη μαθηματικήν επιστήμην αποτρόπαιον ηγείσθαι παντάπασιν» όπου δείχνει ότι θα έπρεπε να χαραχθεί η διαχωριστική γραμμή μεταξύ αστρολογίας και αστρονομίας.
- **Γλωκίνος ο Μεταπόντιος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Γρηγόριος** 10ος αι. μ.Χ .
Καθηγητής αστρονομίας στο Πανεπιστήμιο της Μαγναύρας Επινόησε έναν βελτιωμένο τύπο αστρολάβου τον οποίον ονόμασε «κόσμημα μαθηματικών». Θεωρείται ο πρόδρομος των αστρονομικών παραδοχών του 14ου-15ου αι.
- **Γρηγόριος Χιονιάδης** 13ος-14ος αι. μ.Χ .
Αστρονόμος και ιατρός στην Τραπεζούντα. Καθηγητής αστρονομίας στην Ακαδημία θετικών επιστημών Τραπεζούντας.

Δ

- **Δακίδας ο Μεταπόντιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Δάμων ο Συρακόσιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Δαμάρμενος ο Μεταπόντιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Δαμάσκιος ο Δαμασκηνός 458 μ.Χ.**

Ο επιλεγόμενος Διάδοχος. Νεοπλατωνικός φιλόσοφος γεννηθείς εις Δαμασκόν τό 458 μ.Χ. Εσπούδασεν εν Αλεξανδρεία ρητορικήν, αστρονομίαν και φιλοσοφίαν. Το 485 ήλθεν εις Αθήνας, όπου άργότερον ανέλαβε την διεύθυνσιν της νεοπλατωνικής σχολής, την οποίαν διητήρησε μέχρις ότου ο αυτοκράτωρ Ιουστινιανός έκλεισε την σχολήν και κατέσχε την περιουσίαν της. Τότε ο Δαμάσκιος μετ' άλλων απήλθον εις Περσίαν εις την αυλήν του Χοσρόου, αλλ' ευρεθέντες προ λαού βαρβάρου έφυγον και έκτοτε χάνονται τα ίχνη του Δαμασκίου. Έγραψε «Σηλλογήν παραδόξων ιστοριών», «Απορίας και λύσεις περί των πρώτων άρχων», «Περί αριθμού και τόπου και χρόνου», «Εις Πλάτωνος Παρμενίδην απορίαί και επιλύσεις», σχόλια εις πλατωνικούς διάλογους κ.α.

- **Δαμοκλής ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Δαμοτάγης ο Μεταπόντιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Δαμώ η Κροτωνία 6ος π.Χ.**

Θυγατέρα του Πυθαγόρου και της Θεανούς δίδαξε τα πυθαγόρεια δόγματα στην Σχολή του Κρότωνος. Μετά την διάλυσι της Σχολής, η Δαμώ, στην οποία ο Πυθαγόρας είχε εμπιστευτεί τα γραπτά του έργα, με την ρητή εντολή να μην τα ανακοινώσει σε αμύητους, κατέφυγε στην Αθήνα. Για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα τήρησε την παραγγελία του πατέρα της. Αργότερα όμως δημοσίευσε μόνο την γεωμετρική διδασκαλία του Πυθαγόρου, με την βοήθεια του Φιλολάου και του Θυμαρίδα. Η έκδοσις αυτή, που είχε (σύμφωνα με τον Ιάμβλιχο) τον τίτλο «Η προς Πυθαγόρου Ιστορία». Ήταν μία γεωμετρία ανωτέρου επιπέδου. Κατά τον Γέμινο, η κατασκευή του κανονικού τετραέδρου και η κατασκευή του κύβου οφείλονται στην Δαμώ. Η Δαμώ παντρεύτηκε στην Αθήνα κάποιον πυθαγόρειο και απέκτησε μία κόρη την Βιτάλη. Ο Διογένης ο Λαέρτιος της αποδίδει την θεώρησι : «των σχημάτων το κάλλιστον σφαίραν είναι των στερεών, των δ' επιπέδων κύκλον».

- **Δεξίθεος ο Πάριος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Δείναρχος ο Πάριος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Δεινοκράτης ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Δεινόστρατος ο Γεωμέτρης** 4ον π.Χ.

Εκ των αρίστων αρχαίων μαθηματικών και γεωμετρών, αδελφός του Μεναίχμου, φίλου του Πλάτωνος, ζήσας συνετάς τον 4ον π.Χ αιώνα και αναφερόμενος υπό του Πρόκλου. Εχρησιμοποίησε την υπό του εξ Ήλιδος Ιππίου εφευρεθείσαν καμπύλην δια την δια γεωμετρικής οδού λύσιν του προβλήματος του τετραγωνισμού του κύκλου. Η καμπύλη αυτή ωνομάσθη υπό των αρχαίων «η τετραγωνίζουσα του Δεινοστράτου» και παραμένει μέχρι σήμερον γνωστή με το όνομα τούτο.

- **Δεινώ** 6ος π.Χ.

Γυναίκα του Βροντίνου. Μαθήτρια και πεθερά του Πυθαγόρου, γνώστρια της αριθμοσοφίας. Μελέτησε τους ελλιπείς αριθμούς. Ένας αριθμός λέγεται ελλιπής, όταν οι γνήσιοι διαιρέτες του (δηλαδή οι διαιρέτες εκτός του εαυτού του), αν προστεθούν δίνουν άθροισμα μικρότερο του ίδιου του αριθμού. Έτσι ο αριθμός 8 είναι ελλιπής γιατί $1+2+4=7<8$

- **Δημήτριος Κυδωνής** 1324 - 1398 μ.Χ.

Πολιτικός, θεολόγος και μαθηματικός. Μεταλαμπάδευσε στην Δύση πολύτιμες μαθηματικές γνώσεις.

- **Δημήτριος ο Αθηναίος** 3ος π.Χ

Γωμέτρης. Ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την ερμηνεία του γεωμετρικού αριθμού του Πλάτωνα.

- **Δημοσθένης εκ Ρηγίνου**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Δικαίαργος ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Δικός ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Διοκλής ο Συβαρίτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Διοκλής ο Φλιάσιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Δημήτριος ο Αλεξανδρεύς** 3ος π.Χ.

Έγραψε το έργο «Γεωμετρία» καθώς και ερμηνείες θεωριών Ευκλείδη.

- **Δημήτριος ο Λάκων**

Επικούρειος φιλόσοφος. Εις αυτόν αποδίδεται μέρος συγγράμματος ανευρεθέν εν τοις βιβλίοις του υπό του Βεζουβίου καταστραφέντος Ηρακλείου. Πρόκειται περί δύο πραγματειών των οποίων μόνον οι τίτλοι κατέστη δυνατόν να αναγνωσθούν έχοντες ούτω: «Περί τινών συζητηθέντων» και «Περί γεωμετρίας». Ο ίδιος είχε γράψει:

«Ανασκευήν της δυνατότητος της γενικής και ειδικής αποδείξεως» και διασάφησιν εις την περί χρόνου διδασκαλία του Επικούρου.

- **Δημόκριτος ο Αβδηρίτης** 460 π.Χ.

Ο Δημόκριτος γεννήθηκε στα Αβδηρα γύρω στα 460 π.Χ. και πέθανε σε πολύ μεγάλη ηλικία. Ήλθε σε επαφή τόσο με τη φιλοσοφία των Ελεατών όσο και μ' αυτές του Πυθαγόρα και του Πρωταγόρα. Φέρεται να ταξίδεψε πολύ στην Ανατολή, το βέβαιο, πάντως, είναι ότι πήγε τελικά στην Αθήνα. Διέθετε εξαιρετικές μαθηματικές γνώσεις, σε σημείο που να λέγεται ότι ξεπερνούσε κι αυτούς ακόμα τους Αιγυπτίους γεωμέτρους. Κατά τον Διογένη Λαέρτιο, ο Δημόκριτος είχε επονομασθεί Σοφία και είχε συγγράψει πλήθος έργων περί ηθικής, μαθηματικών, μουσικής και τεχνών, καθώς κι έναν Μικρό Διάκοσμο. Μας είναι εξαιρετικά δύσκολο να διακρίνουμε τι ανήκει στον Λεύκιππο και τι στον Δημόκριτο, μέσα σε ό,τι έχει διασωθεί από την αρχαία ατομική θεωρία. Η ατομική θεωρία του Δημοκρίτου κατά τον Διογ. Λαέρτιον: «Όλα τα πράγματα αποτελούνται από υλικά άτομα και κενόν». Υπάρχουν άπειροι κόσμοι οίτινες έχουν γέννησιν και υπόκεινται εις φθοράν. Τίποτε δεν γίνεται εκ του μη όντος και τίποτε δεν καταστρέφεται, ώστε να γίνη μηδέν. Τα άτομα είναι άπειρα κατά το πλήθος, έχουν απειρίαν σχημάτων, δια στροβιλισμού δε έρχονται τα μεν εις επαφήν προς τα δε και ούτω γεννώνται ενώσεις, όπως το πυρ, το ύδωρ, ο αήρ, η γη διότι και ταύτα αποτελούνται εξ ατομικών τίνων συστημάτων, δηλ. εκ διαφόρων ατόμων, άτινα είναι αναλλοίωτα. Και η ήλιος και η σελήνη αποτελούνται εκ τοιούτων ατόμων, ομοίως δε και η ψυχή του ανθρώπου (αποτελείται εκ ψυχικών ατόμων)· ο νους και η ψυχή είναι το ίδιον πράγμα. Οι άνθρωποι βλέπουν τα αντικείμενα επειδή εμπίπτουν εις τους οφθαλμούς των τα είδωλα των αντικειμένων. Τα πάντα γίνονται κατ' ανάγκην. Ο στρόβιλος (ή στροβιλισμός) είναι η αιτία τής γενέσεως των πάντων, ην καλεί Ανάγκην. Ως ύψιστον αγαθόν τής ανθρωπινής ζωής δέχεται ο Δημόκριτος την ευθυμίαν, ην καλεί Ευεστώ, (ίσταμαι καλώς, έχω καλώς) και η οποία δεν ταυτίζεται με την ηδονήν, άλλα σημαίνει την κατάστασιν εκείνην, καθ' ην η ψυχή διάγει γαληνώς και ευσταθώς, μη ταρασσομένη υπό ουδενός φόβου ή δεισιδαιμονίας ή άλλου τινός πάθους».

- **Δημόφιλος ο Αστρονόμος**

- **Δήμων εκ Σικυώνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Δικαίαρχος ο Μεσσήνιος** 350 π.Χ. - 285 π.Χ.

Φιλόσοφος, χαρτογράφος, γεωγράφος, μαθηματικός και συγγραφέας. Γεννήθηκε στη Μεσσήνη. Ήταν σπουδαστής Αριστοτέλη στο λύκειο. Πολύ λίγα έργα του διασώθηκαν. Έκανε τις γεωμετρικές κατασκευές της υπερβολής και μιας παραβολής και εργάστηκε κυρίως στον τομέα της χαρτογραφίας, όπου ήταν μεταξύ των πρώτων που χρησιμοποίησαν τις γεωγραφικές συντεταγμένες.

- **Διόδωρος β'** μισό 5ου -α' μισό 4ου π.Χ.

Μαθηματικός. Σώζονται τα έργα του Έκθεσις Διόδωρου περί σταθμών, το οποίο πραγματεύεται τρόπους μέτρησης του Βάρους και της χωρητικότητας, και Περί σταθμών, στο οποίο αναφέρονται οι υποδιαίρεσεις του ταλάντου, του χαλκού (1/3 του οβολού) και του λεπτού (1/7 του χαλκού).

- **Διόδωρος ο Αλεξανδρεύς** 1ος π.Χ – 1ος μ.Χ.

- **Διοκλής ο Αλεξανδρεύς** 1 αι. π.Χ.

Έζησε και έδρασε τον 1 αι. π.Χ. Η καταγωγή και η πόλη δράσης του μας είναι άγνωστες. Στην ιστορία των μαθηματικών πέρασε με τη λύση δύο περιφήμων προβλημάτων, του Δηλίου και της διαίρεσης σφαίρας με επίπεδο. Ο Ευτόκιος (6 αι. μ.Χ.) ο σχολιαστής των έργων του Αρχιμήδη, μας πληροφορεί ότι οι λύσεις των δύο αυτών προβλημάτων περιέχονται στο έργο του Διοκλή «Περί Πυρείων», που σήμερα είναι χαμένα. Το Δήλιο πρόβλημα ο Διοκλής το έλυσε με την επινόηση μιας καμπύλης η οποία τότε κατασκευαζόταν σημείο προς σημείο. Το πρόβλημα της διαίρεσης σφαίρας με επίπεδο σε δοσμένο λόγο, το έλυσε με τη βοήθεια της τομής μιας έλλειψης και μιας ισοσκελούς υπερβολής, διαφορετικά από ότι ο Αρχιμήδης και χωρίς να γνωρίζει, όπως πιστεύεται, τη λύση εκείνου.

- **Διονύσιος ο Αλεξανδρεύς** μισό 3ου αι. π.Χ.

Αλεξανδρινός αστρονόμος και μαθηματικός. Με εντολή του Πτολεμαίου Β' του Φιλάδελφου ταξίδεψε μαζί με τον Μεγασθένη στις Ινδίες και το 285 καθιέρωσε τη νέα αλεξανδρινή χρονολογία.

- **Διονύσιος ο Κυρηναίος** 2ος π.Χ.

Στωικός φιλόσοφος και μαθηματικός. Ήταν μαθητής του Αντίπατρου του Ταρσέα.

- **Διονύσιος ο Μικρός** 6ος μ.Χ. αι.

Αστρονόμος, συνέταξε πίνακες του Πασχαλίου από το 532 ως το 627μ.Χ.

- **Διονυσόδωρος ο Αμάσειος** 2ος π.Χ.

Μαθηματικός από τον Πόντο. Αναφέρεται ότι ασχολήθηκε με το πρόβλημα που έθεσε ο Αρχιμήδης στο έργο του «Περί σφαίρας και κυλίνδρου».

- **Διονυσόδωρος ο Μήλιος** 2 - 1 αι. π.Χ.

Έζησε στο διάστημα 2-1 αι. π.Χ., και μάλλον ήταν σύγχρονος του Ποσειδωνίου. Αναφέρεται ως διάσημος γεωμέτρης. Καταγόταν από τη Μήλο (Στράβων, Πλίνιος). Γνωστά είναι δύο έργα του «Συμβολαί» και το «Περί Σπείρας». Από το συνολικό μαθηματικό του έργο, γνωρίζουμε δύο γεγονότα, πρώτον, τη μέτρηση της περιμέτρου της Γης. Συγκεκριμένα ο Πλίνιος αναφέρει ότι μετά το θάνατό του οι γυναίκες, που πήγαν να τελέσουν στον τάφο του τα καθιερωμένα, βρήκαν ένα γράμμα υπογεγραμμένο από τον ίδιο, που έλεγε ότι έφτασε στο κέντρο της γης και ότι αυτό απέχει από την επιφάνεια 42.000 στάδια (ακτίνα της γης-σφαίρας). Δεύτερο μαθηματικό γεγονός είναι η έκφραση του όγκου και του εμβαδού μιας Σπείρας. (Στερεό που προκύπτει από την περιστροφή ενός κύκλου γύρω από έναν άξονα που δεν την τέμνει) (Ηρώνος «Μετρικά II»). Πιστεύεται ότι αυτό έγινε με τον τεμαχισμό της σπείρας σε ίσους τομείς με επίπεδα που περνούν από τον άξονά της. Οι τομείς αυτοί, τοποθετημένες η μία πάνω στην άλλη, κατ' αντίθετη φορά, σχηματίζουν έναν «κίονα», που ο όγκος και η επιφάνειά του προσεγγίζουν τα αντίστοιχα της σπείρας, όσο πιο λεπτοί είναι οι τομείς. Στο όριο όμως ο κίον αυτός θα γίνεται κύλινδρος με βάση τον περιστρεφόμενο κύκλο και ύψος το μήκος της περιφέρειας που γράφει κατά την περιστροφή το κέντρο του. Οι δύο περίφημες αυτές προτάσεις πρέπει να αποτέλεσαν αιώνες μετά την αιτία της ανακάλυψης των αντίστοιχων θεωρημάτων του Πάππου (3-4 αι. μ.Χ.), για τα στερεά εκ περιστροφής που παράγονται από ευθύγραμμα σχήματα.

- **Διόφαντος ο Αλεξανδρεύς** 150 π.Χ. μέχρι 250 μ.Χ.

Ο Διόφαντος αποτελεί ίσως την πρώτη αληθινή ιδιοφυΐα στο πεδίο της θεωρίας αριθμών. Περί της ζωής του Διόφαντου γνωρίζομεν ακόμη ολιγώτερα των όσων ηδυνήθημεν να μάθωμεν περί Ευκλείδου και Απολλώνιου. Δυνάμεθα να θεωρούμεν ως βέβαιον ότι έζησε και απέθανεν εις Αλεξάνδρειαν, ο δε χρόνος της ζωής του πρέπει να τοποθετηθή εντός του χρονικού διαστήματος από 200 π.Χ. μέχρι 400 μ.Χ., βάσει διαφόρων υποθέσεων, δύναται να τοποθετηθεί από του 150 π.Χ. μέχρι του 250 μ.Χ. Το κυριώτερον έργον του αποτελείται από μίαν ποικιλωτάτην συλλογήν αριθμητικών προβλημάτων υπό τον τίτλον «Τα Αριθμητικά». Τα Αριθμητικά επηρέασαν τόσο πολύ τους μεταγενεστέρους του ευρωπαϊούς αριθμοθεωρητικούς ώστε η συγγραφή τους της να δικαιούται να χαρακτηριστεί ως μια μεγάλη στιγμή των μαθηματικών. Αρχικώς το έργον τούτο περιελάμβανε δεκατρία βιβλία, σήμερον όμως κατέχομεν μόνον τα 6. Κατά την γνώμην μερικών ιστορικών, η απώλεια δεν πρέπει να θεωρείται τόσο σοβαρά όσον είναι η διαφορά των αριθμών 6 και 13, διότι μερικά βιβλία ενδεχομένως εξηφανίσθησαν δια συγχωνεύσεως της ύλης των υπό πολύ τολμηρών και ελάχιστα ευσυνείδητων αντιγραφών.

- **Αίων ο Νεαπολίτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Δομνίνος ο Λαρισσαίος** 5ος αι. μ.Χ.

Νεοπλατωνικός φιλόσοφος και μαθηματικός. Καταγόταν από τη Λάρισα ή τη Λαοδίκεια της Συρίας. Σπούδασε στην Αθήνα και αργότερα διηύθυνε τη νεοπλατωνική σχολή, πριν αναλάβει ο Πρόκλος. Ασχολήθηκε με θέματα φυσικής και μαθηματικών. Σώζονται δύο συγγράμματα του από τα οποία το πιο σημαντικό είναι το εγχειρίδιο αριθμητικής εισαγωγής, που αποτελεί σύντομη επιτομή της θεωρίας των αριθμών.

- **Δοσίθεος ο Πηλούσιος** μισό 3ου π.Χ.

Αστρονόμος. Καταγόταν από το Πηλούσιο και έζησε στην Αλεξάνδρεια. Υπήρξε μαθητής του Κόνωνα και φίλος του Αρχιμήδη. Είναι γνωστές οι παρατηρήσεις του για τους απλανείς αστέρες και ένα έργο για τις εμβόλιμες περιόδους, γραμμένο λίγο αργότερα από το έργο του Ερατοσθένη για το ίδιο θέμα.

- **Δρυμών ο Καυλωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Δύμας ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου

E

- **Ειρίσκος ο Μεταπόντιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Έκφαντος ο Κροτωνιάτης** 5ος ή 4ος αι. π.Χ.

- **Έκφαντος ο Συρακούσιος** (5ος; ή 4ος; αι. π.Χ.).

Συρακούσιος φιλόσοφος (κατ' άλλους Κροτωνιάτης). Υπήρξε ένας από τους πιο σπουδαίους νεοπυθαγόρειους φιλοσόφους, πιθανώς μαθητής του Ικέτα, του οποίου συμμερίστηκε τη θεωρία για την περιστροφή της Γης γύρω από τον άξονα της. «Έκφαντος φησί την γην κινείσθαι περί το αυτής κέντρον ως προς Ανατολήν (DK 51A1) (DK 51A5) ... και Έκφαντος κινούσι την γην, ου μην γε μεταβατικώς αλλά τρεπτικώς ... από δυσμών προς ανατολάς περί το ίδιον αυτής κέντρον ενηξενισμένην.» Ο Έ. θεωρούσε τις πυθαγόρειες μονάδες ως σημαντικά άτομα, τα οποία κινούνται στον κενό χώρο. Η κίνηση αυτή γίνεται δυνατή χάρη σε μία θεία δύναμη που την ονόμασε νου ή ψυχή. Η δύναμη αυτή, υποστήριξε, είναι η πρωταρχική αιτία της ενότητας και της σφαιρικής μορφής του κόσμου. Διασώθηκαν μερικά αποσπάσματα μόνο από το έργο του Περί βασιλείας. Οι μεταγενέστεροι που ασχολήθηκαν με τις θεωρίες του τον ερμήνευσαν με διάφορους τρόπους και οι θεωρίες του συγχέονται με εκείνες του Λεύκιππου και του Δημόκριτου.

- **Έλανδρος ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ελευθέριος Ζεβεληνός** 11ος μ.Χ.

Αστρονόμος.

- **Ελευθέριος ο Ήλιος** 14ος αι. μ.Χ.

Αστρονόμος.

- **Ελικάων ο Ρηγίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ελίκων ο Κυζικηνός** 4ος αι. π.Χ.

Αστρονόμος και μαθηματικός από την Κύζικο (4ος αι. π.Χ.). Ήταν μαθητής του Πλάτωνα και του Ευδόξου. Προανήγγειλε στον τύραννο των Συρακουσών, Διονύσιο, μια έκλειψη ηλίου και έναν σεισμό που έγινε το 361 π.Χ.

- **Ελώριππος ο Σάμιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ελορίς η Σαμία** 6ος π.Χ.

Μαθήτρια του Πυθαγόρου. Γνώστρια της Γεωμετρίας.

- **Εμπεδοκλής ο Ακραγαντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Έμπεδος ο Συβαρίτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ένδιος ο Συβαρίτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Επιγένης ο Βυζάντιος** 1ος μ.Χ

- **Επίκουρος ο Σάμιος** 341 - 270 π.Χ. (Σάμιος 341 - Αθήνα 270 π.Χ.).

Αθηναίος φιλόσοφος. Παρακολούθησε τη διδασκαλία του πλατωνικού Παμφίλου, του Ξενοκράτη, του περιπατητικού Πραξιφανη, ύστερα του Ναυσιφάνη, μαθητή του Δημόκριτου, και του Πύρρωνα, κάθε φορά ανάλογα με τον τόπο διαμονής του. Καμία από τις διδασκαλίες αυτές δεν τον κατέκτησε. Το 311 π.Χ. άρχισε να διδάσκει στη Μυτιλήνη. Ίδρυσε στη συνέχεια σχολή στη Λάμψακο, η οποία προσέλκυσε πολλούς μαθητές. Τέλος, το 306 π.Χ. αγόρασε στην Αθήνα ένα σπίτι τριγυρισμένο από κήπο, τον περίφημο Κήπο του Ε., όπου δίδαξε έως τον θάνατο του. Προσωπικότητα με μεγάλη ηθική επιβολή, ο οποίος τοποθετούσε σε εξέχουσα θέση τη φιλία που τον συνέδεε με τους μαθητές του, ο Ε. έγινε ιδρυτής μιας νέας φιλοσοφικής σχολής και λατρευόταν σχεδόν με θρησκευτικό τρόπο. Παρά την επισφαλή υγεία του, διατήρησε έως το τέλος της ζωής του γαλήνια διάθεση, θεωρούσε τη φιλοσοφία ως γιατρικό της ψυχής και δεν επεδίωκε τη γνώση ως αυταξία, αλλά ως κανονισμό για την έμπρακτη ζωή. Συνεπώς, η παροιμιακή σύνδεση του ονόματος του με τη φιλήδονη ζωή έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την αλήθεια, όπως μαρτυρούν όσοι τον γνώρισαν, οι οποίοι ανέφεραν ότι είχε χαρακτήρα πράο, ολιγαρκή και αγαθό. Σύμφωνα με τον Διογένη τον Λαέρτιο, το έργο του Ε. περιλάμβανε περίπου 300 κυλίνδρους. Διασώθηκαν τρεις διδακτικές επιστολές προς τον Ηρόδοτο, τον Πυθοκλέα και τον Μενοικέα, από τις οποίες η πρώτη και η τρίτη περιέχουν σύντομη περίληψη της φυσικής και της ηθικής, ενώ η δεύτερη πραγματεύεται τη μετεωρολογία, αλλά η γνησιότητα της είναι αμφίβολη. Σώζονται επίσης 37 βιβλία (όχι πλήρη) από το κύριο έργο του Περί φύσεως, που διατηρήθηκαν στους ηρακλειωτικούς κυλίνδρους, ο Κανών, σε ένα βιβλίο όπου εκτίθεται η γνωσιοθεωρία του Ε., και πολυάριθμα αποφθέγματα (80 από αυτά βρέθηκαν το 1888 στη βιβλιοθήκη του Βατικανού). Σε ηθικά προβλήματα αναφέρονται τρία συγγράμματα του, από τα σημαντικότερα του είδους: Περί τέλους, Περί αφετών και φευκτών και Περί βίων. Διδασκαλία. Η διδασκαλία του περιλαμβάνει, όπως πολλά φιλοσοφικά έργα της αρχαιότητας, τρία μέρη: την κανονική, δηλαδή τη λογική και γνωσιοθεωρία, τη φυσική και την ηθική. Γενικά, ο Ε. δεν επεδίωκε τη γνώση παρά στον βαθμό που εξυπηρετούσε πρακτικούς σκοπούς της ζωής, γι' αυτό ακόμα και η φυσική τον ενδιέφερε μόνο επειδή η γνώση των φυσικών αιτιών απαλλάσσει από τον φόβο των θεών και του θανάτου και υποδεικνύει το ωραίο και το ωφέλιμο για την ανθρώπινη φύση. Η κανονική θέτει ως κριτήριο της αλήθειας την αίσθηση, έπειτα τις μνημονικές παραστάσεις ή «προλήψεις» και τα συναισθήματα ή «πάθη». Η αίσθηση γεννιέται από τις υλικές εικόνες, τα «είδωλα», που απορρέουν από τα πράγματα και εισχωρούν στα αισθητήρια όργανα. Γι' αυτό η αίσθηση είναι πάντα αληθινή. Οι «προλήψεις» είναι προγενέστερες εικόνες, οι οποίες προήλθαν και αυτές από την αίσθηση και επιτρέπουν την αναγνώριση ενός αντικειμένου. Όπως επεξηγεί ο Διογένης ο Λαέρτιος, όταν αντικρίζουμε από μακριά ένα άλογο ή ένα βόδι και αναρωτιόμαστε αν είναι πράγματι το ένα ή το άλλο, αυτό σημαίνει ότι έχουμε ήδη από πριν την εικόνα του αλόγου ή του βοδιού. Με τις «προλήψεις» συνεχονται και τα «πάθη», τα οποία συνεπώς αποτελούν επίσης κριτήριο. Η φυσική του Ε. επανήλθε στην καθαρά μηχανιστική ατομική θεωρία του Δημόκριτου, αποκλείοντας επεμβάσεις θεών και τον συνεπακόλουθο φόβο που προκαλούσαν οι αστάθμητες δυνάμεις. Στη διδασκαλία του Δημόκριτου ο Ε. προσέθεσε τη θεωρία της παρέκκλισης των ατόμων απαντώντας δηλαδή στις επικρίσεις κατά της ατομικής σχολής, προέβαλε την άποψη ότι οι τροχιές πτώσης των ατόμων στο κενό δεν είναι παράλληλες, εξηγώντας έτσι τη σύγκρουση και τον συνδυασμό τους για τη γένεση των φυσικών σωμάτων. Αργότερα, τη θεωρία αυτή ανέπτυξε περισσότερο ο Λουκρήτιος. Ο Ε. αρνήθηκε κάθε τελολογική ερμηνεία, κάθε πρόνοια για την εξήγηση των φυσικών φαινομένων. Οι θεοί υπάρχουν μακάριοι σε έναν υπερκόσμιο χώρο και δεν παρεμβαίνουν στην κίνηση της φύσης και στην

ανθρώπινη ζωή. Έτσι, δεν έχει θέση ο φόβος των θεών ή του θανάτου. Διάσημο έμεινε το σχετικό απόφθεγμα του Ε.: «Ο θάνατος δεν αφορά τον άνθρωπο, καθώς όσο υπάρχει ο άνθρωπος δεν υπάρχει ο θάνατος, ενώ όταν θα υπάρξει ο θάνατος, δεν θα υπάρχει ο άνθρωπος ώστε να τον βιώσει ως κατάσταση». Η ηθική του Ε. έχει υλιστική βάση και θέτει ένα μόνο αξιολογικό κριτήριο: την ευχαρίστηση, η οποία προϋποθέτει την ισόρροπη αρμονία των διαφόρων μερών του σώματος. Αυτό σημαίνει, όχι την επιπόλαιοι και ασύδοτη επιδίωξη απολαύσεων, αλλά, αντίθετα, την επιλογή τους, που χαρακτηρίζει τον σοφό, τον ικανό να τις διακρίνει με αξιολογικό τρόπο. Υπάρχουν ηδονές φυσικές και αναγκαίες, όπως το φαγητό, ο ύπνος κλπ., τις οποίες ο σοφός περιορίζει στα απαραίτητα: με λίγο ψωμί και νερό ανταγωνίζεται τη μακαριότητα του Δία. Υπάρχουν φυσικές και όχι αναγκαίες ηδονές, όπως τα εκλεκτά φαγητά, που ο σοφός μπορεί τυχαία να γευτεί, χωρίς όμως να γίνει δούλος τους. Τέλος, ηδονές που δεν είναι ούτε αναγκαίες ούτε φυσικές, όπως η δόξα και τα πλούτη, είναι ασυμβίβαστες με τη ζωή του σοφού. Το κριτήριο είναι η εξασφάλιση διαρκών ηδονών, που να μη συνεπάγονται ύστερα μεγάλες θλίψεις. Τέτοιες είναι οι πνευματικές ηδονές, η αρετή. Το ιδεώδες είναι να ζει κανείς απαρατήρητος, πέρα από την κανονική ταραχή, στα πλαίσια μιας φιλοσοφικής συναναστροφής και φιλίας, κερδίζοντας την αρμονική ύπαρξη και αταραξία. Το πνεύμα του Ε. άσκησε μεγάλη επίδραση στην εποχή του, ακόμα και στις αρχές της επικράτησης του χριστιανισμού.

Επιμενίδης ο Κρής 7ος αι. Π.Χ (7ος αι. Π.Χ.). Κρητικός σοφός και μάντης, η ζωή του οποίου συγγέεται με μύθους και θρύλους. Γεννήθηκε στην Κνωσό ή στη Φαιστό περίπου το 659 π.Χ., σύμφωνα με το βυζαντινό λεξικό Σουίδα. Η παράδοση αναφέρει ότι όταν ο πατέρας ίου τον έστειλε να βρει ένα πρόβατο, αποκοιμήθηκε σε μια σπηλιά και ότι ο ύπνος αυτός είχε διάρκεια 40 χρόνων (Πλούταρχος) ή κατά άλλους 56 ή 60. Απέκτησε φήμη ανθρώπου θεοσεβούς και προικισμένου με υπερφυσικές ικανότητες και κλήθηκε στην Αθήνα για να εξαγνίσει την πόλη από το Κυλώνειο άγος και να την απαλλάξει από τον λοιμό. Ο Ε. πραγματοποίησε τον εξαγνισμό, κατόρθωσε να συμφιλιώσει τις αντίπαλες παρατάξεις της πόλης και ως αμοιβή ζήτησε τη σύσταση φιλίας μεταξύ Κνωσού και Αθήνας. Οι Αθηναίοι τίμησαν ποικιλότητα τον καθαρτή και έστησαν τον ανδριάντα του μπροστά στο Ελευσίνιο. Αναφέρεται ότι ο Ε. ίδρυσε ιερό των Ευμενίδων στην Αθήνα και ότι στη διδασκαλία και στις συμβουλές του οφείλεται το μεγαλείο του Σόλωνα. Πέθανε σε ηλικία 150 ετών (κατά Σουίδα) ή 299, σύμφωνα με την κρητική παράδοση.

Για τη μαντική τέχνη του Ε., ο Αριστοτέλης (Ρητορική) γράφει ότι η ικανότητα της αφορούσε περισσότερο το άδηλο παρελθόν παρά το μέλλον. Μια παράδοση τοποθετεί τον θάνατο του στο Αργός. Οι Αργείοι, που πολεμούσαν με την Κνωσό, τον αιχμαλώτισαν και, επειδή προέβλεψε τη δυσμενή ψ' αυτούς έκβαση του πολέμου, τον σκότωσαν. Στον Ε. αποδίδονται πολλά έμμετρα έργα, όπως Η Κουρητών και Κορυβαντών γένεσις και θεογονία σε 5.000 στίχους, Αργούς ναυπηγία σε 6.500 στίχους, ενώ φέρεται ότι έγραψε μυστήρια, καθαρμούς κ.ά. Από τον μύθο του Ε. εμπνεύστηκε ο Γκέτε τις αλληγορικές σκηνές. Η αφύπνιση του Ε., που μελοποιήθηκαν από τον Βέμπερ και παρουσιάστηκαν το 1815 στο θέατρο του Βερολίνου, με την ευκαιρία της θριαμβευτικής επιστροφής του Γουλιέλμου Γ της Πρωσίας από την εκστρατεία της Γαλλίας.

- **Επίσυλος ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Επίφρων ο ο Μεταπόντιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ερατοσθένης ο Κυρηναίος** 276 ή 275 π. Χ.

Εις των επιφανέστερων λογίων της Αλεξανδρείας, εκ των μεγαλύτερων σοφών της αρχαιότητος. Εγεννήθη εις την αποικίαν της νήσου Θήρας, Κυρήνην, της βορείου Αφρικής περί το 276 ή 275 π. Χ. Εις ηλικίαν 40 ετών εκλήθη εις Αλεξανδρείαν υπό του βασιλέως Πτολεμαίου του Ευεργέτου, όστις ανέθεσεν εις αυτόν την εκπαίδευσιν του διαδόχου του και την διεύθυνσιν της περίφημου βιβλιοθήκης. Ήτο ο τρίτος κατά σειράν διευθυντής αυτής. Εκτοτε δεν απεμακρύνθη της Αλεξανδρείας ούτε και της διευθύνσεως της βιβλιοθήκης, απέθανε δε περί το 194 π. Χ., ήτοι εις ηλικίαν 82 περίπου ετών δι' εκούσιας αστίας. Ο Ερατοσθένης ήτο πολύπλευρος κατά την μάθησιν και πρωτοτύπως δημιουργικός, εις ωρισμένους κλάδους επιστημονικούς, όπως η μαθηματική γεωγραφία, της οποίας θεωρείται ο ιδρυτής. Κατά την εποχήν του ωνομάζετο Πένταθλος και Βήτα. Το όνομα «πένταθλος» αφεώρα την σπουδαίαν αυτού επίδοσιν εις τας επιστήμας ως Βήτα σημαίνει ο δεύτερος πένταθλος, κατ' αντιδιαστολήν προς τον πρώτον πένταθλον, τον Δημόκριτον. Εκ των έργων του ουδέν διεσώθη πλην αποσπασμάτων τινών. Ταύτα αναφέρονται εις την: 1) Φιλοσοφίαν, 2) την ποίησιν, 3) την γραμματικήν και γραμματολογίαν, 4) τα μαθηματικά και αστρονομίαν και 5) την γεωγραφίαν. Εκ των τριών πρώτων κλάδων μνημονεύομεν τα έξης έργα: «Περί των επτά κατά φιλοσοφίαν αιρέσεων», «Περί αγαθών και κακών», «Περί πλούτου και πενίας», «Περί αλυπίας», «Περί αρχαίας κωμωδίας». Ποίημα υπό τον τίτλον «Ερμής». Εκ των μαθηματικών, περίφημον είναι το λεγόμενον «Κόσκινον του Ερατοσθένους». Εκ των αστρονομικών του έργων σημειούμεν τα «Ακροθεσίαι», «Καταστερισμοί». Τα «Ολυμπιονικά» ήτο έργον δια του οποίου καθώριζε τρόπον χρονολογικής κατατάξεως των ιστορικών γεγονότων και τοιούτον έργον παρουσιάζεται δια πρώτην φοράν εις την ιστορίαν των Επιστημών. Ο υπολογισμός του μήκους του μεσημβρινού της γης, γενόμενος δια πρώτην φοράν υπό του Ερατοσθένους, προκαλεί τον θαυμασμόν των νεωτέρων δια την απλότητα αλλά και δια την επινώησιν του Ερατοσθένους.

- **Ερμίας ο Αλεξανδρεύς** 5ος-6ος μ.Χ.

Βυζανινός φιλόσοφος και μαθηματικός.

- **Ερμιππος ο Συμυρναίος** 3ο π.Χ.

Φιλόσοφος και βιογράφος. Επονομαζετο επίσης Καλλιμάχιος, εξ' ου και συμπεραίνεται ότι ήτο μαθητής του Καλλιμάχου. Συγκαταλέγεται μεταξύ των Περιπατιτικών.

- **Ερμότιμος ο Κολοφώνιος** 4ος π.Χ.

Μαθηματικός πιθανώς διάδοχος του Ευδόξου και του Θεαίτητου.

- **Ερμόφιλος ο Τυφλός**

- **Έρατος ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

- **Ερυκηνός ο Σικελιώτης** 1ος μ.Χ.

- **Εστιαίος ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

- **Ευάνδρος ο Μεταποντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ευάνωρ ο Συβαρίτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Εύδημος ο Ρόδιος ο νεότερος** 2ος π.Χ.

Ρόδιος περιπατητικός συγχρονος του Γαληνού. Έγραψεν έργον υπό τον τίτλον «Περί του προγιγνώσκειν».

- **Εύδημος ο Ρόδιος ο πρεσβύτερος** 350-290 π.Χ.

Ρόδιος περιπατητικός περί του οποίου ελέγεται ότι ήτο ο «πάντων μάλλον των εξηγητών την του Αριστοτέλους γνώμην επιστάμενος».

- **Εύθυνος ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Εύδικος ο Λοκρός**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ευδόξος ο Κνίδιος** 408 π.Χ.

Εις των διασήμων μαθηματικών της αρχαιότητος και όλων των αιώνων. Εφάμιλλος του Αρχιμήδους. Εγεννήθη εις την πόλιν Κνίδον της Μ. Ασίας (έναντι της νήσου Κω) περί το 408 π.Χ. εκ πατρός Αισχίνου και απέθανεν αυτόθι περί το 355 εις ηλικίαν 53 ετών. Ο Ερατοσθένης τον αποκαλεί θεοειδή. Η συμβολή του στα Μαθηματικά υπήρξε μεγάλη. Ενδεικτικά αναφέρονται: Στην Γεωμετρία: Έλυσε το Δήλιο πρόβλημα, με άγνωστη σε εμάς λύση. Έγραψε το 5ο βιβλίο των Στοιχείων του Ευκλείδη, στο οποίο αναπτύσσεται μία γενική θεωρία αναλογιών, συμμετρων και ασυμμετρων μεγεθών. Ανάπτυξε και εφάρμοσε τις αρχές της "Μεθόδου εξαντλήσεως" με τη βοήθεια της οποίας πραγματοποίησε υπολογισμούς εμβαδών και όγκων. Απόδειξε, με την μέθοδο του Ιπποκράτη, το θεώρημα του όγκου του κώνου, το οποίο είχε διατυπώσει παλαιότερα ο Δημόκριτος. Στην Αστρονομία: Χαρτογράφησε τους αστερισμούς του Ισημερινού και των Τροπικών κύκλων, και ονομάτισε τους σχηματισμούς τους (Ιππαρχος). Απόδειξε τη σφαιρικότητα της γης, και μάλλον αυτός μέτρησε για πρώτη φορά την περίμετρό της. Πρότεινε το πρώτο μαθηματικό μοντέλο της κίνησης του ουρανού, σύμφωνα με τις παρατηρήσεις (σώζοντος τα φαινόμενα), το περίφημο σύστημα των ομοκέντρων σφαιρών. Μέτρησε τις περιόδους των 5 πλανητών, δίνοντας τις τιμές: Άρης 2 έτη (πραγμ. 1,88), Δίας 12 έτη (11,86) και Κρόνος 30 έτη (29,46). Από τα έργα του σημαντικά θεωρούνται τα με τίτλο: "Οκταετηρίς" (ημερολογιακό), "Γης Περίοδος" (κυκλική περιήγηση της Οικουμένης), "Περί Ταχών" (γωνιακών ταχυτήτων των Πλανητών) καθώς και τα περίφημα "Φαινόμενα" (περιγραφή αστερισμών) τα οποία στιχούργησε ο Άρατος. Εκτός αυτού πιστεύεται ότι συνέβαλε στην απόδειξη της μοναδικότητας των 5 κανονικών πολυέδρων, καθώς και στην μελέτη των ιδιοτήτων της διαίρεσης σε μέσο και άκρο λόγο. Γενικά λοιπόν το έργο και η προσωπικότητα του Ευδόξου ήταν τέτοια ώστε έγιναν αιτία τα Μαθηματικά στην Αθήνα, και στον Ελληνισμό γενικότερα, να αποκτήσουν ιδιαίτερη αίγλη και εξαιρετικούς μελετητές. Ο ίδιος ο Ευδόξος για το έργο του και την επιρροή του στην Ακαδημία ονομάστηκε Ένδοξος κατά παραφθορά του Ευδόξου.

- **Ευέλθων ο Αργείος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ευθυκλής ο Ρηγίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ευθύνοος ο Λοκρός**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ευθοσίων ο Ρηγίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ευκλείδης ο Αλεξανδρεύς 300 π.Χ.**

Ο Ευκλείδης είναι ο πλέον αξιόλογος μαθηματικός της αρχαιότητας. Πλέον γνωστός για την διατριβή του επί της Γεωμετρίας, τα Στοιχεία. Η μακράς διάρκειας ισχύς των Στοιχείων κάνουν τον Ευκλείδη τον μεγαλύτερο μαθηματικό δάσκαλο όλων των εποχών. Λίγα είναι γνωστά για την ζωή του Ευκλείδη εκτός απ' το ότι δίδαξε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου. Το σπουδαιότερο βιβλίο του τα Στοιχεία, διατριβή επί της Γεωμετρίας, ήταν μία συρραφή των γεωμετρικών γνώσεων και έγινε το κέντρο της μαθηματικής διδασκαλίας για 2000 χρόνια. Πιθανόν να μην είχαν αποδειχθεί κατά πρώτον τα αποτελέσματα των Στοιχείων από τον Ευκλείδη αλλά η οργάνωση της ύλης και η έκθεσή της ανήκουν σίγουρα σ' αυτόν. Τα Στοιχεία αρχίζουν με ορισμούς και αξιώματα, περιεχομένων και των περιφήμων πέντε, όπως ότι από σημείο εκτός ευθείας μπορούμε να φέρουμε μόνο μία παράλληλο προς αυτήν. Ήταν απόφαση δε του Ευκλείδη να το κάνει αυτό βασικό αξίωμα της Ευκλείδειας Γεωμετρίας. Ο Ζήνων από την Σιδώνα 250 χρόνια μετά την συγγραφή των Στοιχείων από τον Ευκλείδη φαίνεται να είναι ο πρώτος που δείχνει ότι οι προτάσεις του Ευκλείδη δεν προέκυπταν μόνο από τα αξιώματα και ότι ο Ευκλείδης κάνει και άλλες έξυπνες υποθέσεις. Τα Στοιχεία αποτελούνται από 13 βιβλία. Από το πρώτο έως και το έκτο το θέμα τους είναι επίπεδη Γεωμετρία, από το έβδομο έως και το ένατο θεωρία των αριθμών, το δέκατο είναι η θεωρία του Εύδοξου (θεωρία των ασύμμετρων αριθμών) και από το ενδέκατο έως και το δέκατο τρίτο στερεομετρία. Η διατριβή αυτή τελειώνει με συζήτηση για τις ιδιότητες των κανονικών πολυέδρων και μία απόδειξη ότι είναι ακριβώς πέντε. Τα Στοιχεία είναι αξιοσημείωτα για την σαφήνεια με την οποία τα θεωρήματα είναι δοσμένα και αποδεδειγμένα. Περισσότερες από χίλιες εκδόσεις των στοιχείων έχουν εκδοθεί μετά την πρώτη το 1482. Ο Ευκλείδης έγραψε επίσης τα βιβλία Δεδομένα, Οπτική, Φαινόμενα και Περί Διαιρέσεων τα οποία και σώζονται σε αντίθεση με τα Πορίσματα, Κώνοι και Στοιχεία Μουσικής που έχουν χαθεί.

- **Ευκτήμων ο Αθηναίος** Α

ρχαίος αστρονόμος, καθορίσας μετά του Μέτωνος τας σχέσεις ηλιακού και σεληνιακού έτους. Κατέστρωσε πίνακα («Παράπηγμα») των πρωϊνών και εσπερινών εμφανίσεων των αστέρων.

- **Εύμοιρος ο Πάριος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ευρυκράτης ο Λάκων**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ευρυμέδων ο Ταραντίνος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Εύρυτος ο Ταραντίνος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Ευρύφημος ο Μεταποντίνος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Ευστράτειος Νίκαιας** 11ος μ.Χ.
Συγγραφέας μιας μετεωρολογικοαστρονομικής εργασίας.
- **Ευτέτης ο Λοκρός** 5ου π.Χ.
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Ευτόκιος ο Ασκαλώνιος** 6ον μ.Χ.
Μαθηματικός από τον Ασκάλωνα, ζήσας τον 6ον μ.Χ αιώνα, γράφας υπομνήματα εις Αρχιμήδην και Απολλώνιον και άλλα μαθηματικά έργα.
- **Εύφημος ο Μεταποντίνος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Εγεκράτης ο Ταραντίνος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Εγεκράτης ο Φλιάσιος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Εγεκράτης ο Φλιούντιος** 367 π. Χ.
Φιλόσοφος εκ Φλιούντος, ακμάσας περί το 367 π. Χ. Υπήρξεν, όπως οι μαθηταί και πατριώται αυτού Φάντων, Διοκλής, Πολύμναστος, εις των τελευταίων Πυθαγορείων. Ο Πλάτων φαίνεται ότι εμαθήτευσε παρ' αυτώ εν Ιταλία.

Z

- **Ζάλευκος ο Λοκρός** 6ος -5ος π.Χ.
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Ζάμολξις ο Θράξ** 6ος -5ος .
- **Ζεβεληνός Ελευθέριος**
Αστρονόμος, συγγραφέας του έργου «Περί της δηλώσεως των αστέρων ενώσεων του τε Κρόνου και Διός εν τοις τριγώνοις».
- **Ζεύξιππος** 3ος π.Χ.

- **Ζηνόδοτος ο Εφέσιος** 5ος - 4ος π.Χ.

- **Ζηνόδορος ο Αλεξανδρεύς ή Ζηνόδοτος** 2ος π.Χ.

Μαθηματικός. Ο χρόνος και ο τόπος της γέννησης του παραμένουν άγνωστα, αλλά δίδαξε στην Αλεξάνδρεια λίγο μετά τον θάνατο του Αρχιμήδη. Μερικοί τον αναφέρουν ως Ζηνόδοτο. Εκπρόσωπος της λεγόμενης πρώτης Αλεξανδρινής σχολής, συνέκρινε την επιφάνεια των πολυγώνων που έχουν την ίδια περίμετρο (ισοπεριμετρικό πρόβλημα) και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο κύκλος, μεταξύ όλων των καμπυλών που έχουν μια δεδομένη περίμετρο, είναι εκείνος που περικλείει μέγιστο εμβαδόν. Σε ανάλογο αποτέλεσμα οδηγήθηκε και για τη σφαίρα.

- **Ζήνων ο Ελεάτης** 468-465 π.Χ.

Φιλόσοφος, γεννηθείς κατά την 78ην Ολυμπιάδα (468—465 π.Χ.) εις την Ελέα της Κάτω Ιταλίας, αποικία των Φωκαέων. Τα προβλήματα άτινα έθεσεν ο Ζήνων, μετά πάροdon πλεον των 2000 ετών παραμένουν και θεωρούνται αναπάντητα και άλυτα. Κατά τον Αριστοτέλη, ο Ζήνων είναι ο ευρετής της διαλεκτικής. Πλήρη εικόνα των θεωριών του Ζήωνος δεν κατέχομεν. Ιδέαν τινά περί αυτών λαμβάνομεν εκ των επιχειρημάτων, τα οποία χρησιμοποιεί ο Αριστοτέλης εις τα «Φυσικά» και τα «Μετά τα Φυσικά» του δια την ανατροπήν ωρισμένων αντιλήψεων του Ζήωνος, αι οποίαι αφορούν εις τας έννοιαις του χώρου, του χρόνου, της κινήσεως και του μεγέθους, και εκ τίνων άλλων αποσπασμάτων. Κατά τον Σουίδαν ο Ζήνων έγραψεν έργα υπό τους τίτλους: «Εριδες», «Εξήγησις του Εμπεδοκλέους», «Προς τους Φιλοσόφους», «Περί φύσεως». Αναφέρει ακόμη ο Πλάτων ότι ο Ζήνων ανεγίνωσκε τας θεωρίας του εκ συγγραμματος του (το οποίον δεν σώζεται). Δια την απόδειξιν ότι δεν υπάρχει κίνησις ο Ζήνων χρησιμοποιεί τέσσαρα επιχειρήματα ως μνημονεύει περί τούτου ο Αριστοτέλης.

- **Ζήνων ο Σιδώνιος** 2ος -1ος π.Χ.

Διαδέχτηκε τον Απολλόδωρο στη διεύθυνση της Επικούρειου σχολής στην Αθήνα. Ο Κικέρων, ο οποίος παρακολούθησε τη διδασκαλία του όταν επισκέφθηκε την Αθήνα, τον αποκάλεσε «οξυνούστατον και πρώτον των Επικούρειων» αλλά και «οξύχολον γέροντα». Ήταν πολύ εύγλωττος, αλλά έβριζε τους φιλοσόφους που είχαν αντίθετη γνώμη από τη δική του. Μολονότι δεν διασώθηκε κανένα σύγγραμμα του, είναι γνωστό πως έγραψε διατριβή που προσέβαλε το κύρος των μαθηματικών αποδείξεων και πως ο Κικέρων χρησιμοποίησε κείμενα του ως πηγή για τη συγγραφή του βιβλίου του Περί θεών.

- **Ζώπυρος ο Κολοφώνιος** 6ος -5ος π.Χ.

- **Ζώπυρος ο Μεταποντίνος** 6ος -5ος π.Χ.

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

H

- **Ηλιόδωρος ο Λαρισαίος** 1ου π.Χ.

Μαθηματικός του 1ου π.Χ. αιώνας, εις τον οποίον αποδίδεται το έργον υπό τον τίτλον «Κεφάλαια των οπτικών υποθέσεων», το οποίον εν τούτοις κατ' άλλους εγράφη υπό του υιού του Ηλιοδώρου Δαμιανού.

- **Ηλιοδωρος ο Νεοπλατωνικός** 6ος αι. μ.Χ.
Φιλόσοφος, μαθηματικός και αστρονόμος.

- **Ηρακλείδης ο Ποντικός** 390 - 310 π.Χ.
Φιλόσοφος και αστρονόμος από την Ηράκλεια του Εύξεινου Πόντου (Ποντική). Μαθητής του Πλάτωνα και του Σπενσίππου, έγραψε έργα ηθικής, φυσικής, γραμματικής, ρητορικής, ιστορίας, λογοτεχνίας και μουσικής. Πολλά από αυτά είναι γραμμένα με μορφή διαλόγου, κατά το πρότυπο του Πλάτωνα. Ωστόσο, το όνομα του συνδέεται κυρίως με τις μεγαλοφυείς αστρονομικές του θεωρίες. Στο έργο του Περί των εν Άδη και περί των εν Ουρανώ, ο Η. υποθέτει πράγματι ότι τα ουράνια σώματα δεν ήταν ένθετα σε κρυσταλλικές σφαίρες, σύμφωνα με τη γενικά παραδεκτή αντίληψη από την αρχαιότητα έως τον Μεσαίωνα, αλλά ισορροπούσαν στον αιθέρα. Εξήγησε επίσης τη φαινόμενη κίνηση των απλανών αστερών με μια περιστροφική κίνηση, που συντελείται από τη Γη περίπου σε 24 ώρες γύρω από τον άξονα της από τα Δ στα Α και τέλος (αυτό είναι ίσως το σπουδαιότερο) υποστήριξε ότι η Αφροδίτη και ο Ερμής περιστρέφονται γύρω από τον Ήλιο, ενώ η Γη βρίσκεται στο κέντρο της περιστροφής των άλλων πλανητών. Το σύστημα του δεν βρήκε απήχηση κατά την αρχαιότητα ούτε κατά τον Μεσαίωνα, αλλά υιοθετήθηκε από τον Τίχο Μπράχε και πιθανώς χρησίμευσε ως βάση της θεωρίας του Κοπέρνικου. Όλα τα έργα του Η. χάθηκαν, εκτός από κάποια λιγοστά αποσπάσματα, αλλά ο Διογένης ο Λαέρτιος διέσωσε τους τίτλους τους. Στα ηθικά του έργα περιλαμβάνονται τα Περί ηδονής, Περί δικαιοσύνης και Περί σωφροσύνης, στα φυσικά τα Περί νου και ψυχής, Περί των εν Άδη και περί των εν Ουρανώ, Περί φύσεως, στα γραμματικά τα Περί Ομήρου και Ησιόδου ηλικίας. Περί Αρχιλόχου και Ομήρου, στα μουσικά τα Περί μουσικής. Περί ποιητικής και ποιητών, Περί των παρ' Ευριπίδη και Σοφοκλεί, στα ρητορικά το Περί του ρητορεύειν ή Πρωταγόρας, στα ιστορικά τα Περί των Πυθαγορείων και Περί ευρημάτων κ.ά. Σύμφωνα με ορισμένες πηγές, ο Η. έγραψε και τραγωδίες, που τις παρουσίαζε ως έργα του Θέσπιδος, για να τύχουν μεγαλύτερης προσοχής αυτές οι τραγωδίες είχαν τους τίτλους Φόρβας, Ιερείς, Ημίθεοι, Πενθεύς και Παρθενοπαίος. Την τελευταία παρουσίαζε ως έργο του Σοφοκλή. Ο Διογένης ο Λαέρτιος αναφέρει πως έγραψε και επιγράμματα «κάλλιστα και άριστα», τα οποία επίσης δεν διασώθηκαν. Για τις φιλοσοφικές ιδέες του ξέρουμε πως θεωρούσε Θεό τον νου ή τον κόσμο ολόκληρο. Στην ηθική, ακολουθούσε πιστά τον Πλάτωνα, ενώ στη φυσική συνδύαζε την ατομική θεωρία του Δημόκριτου με τη θεωρία του Αναξαγόρα για τον νου, πρεσβεύοντας πως ο νους έπλασε τον κόσμο συνθέτοντας τα άτομα. Πίστευε πως ο κόσμος είναι άπειρος και πως οι πλανήτες είναι θεοί.

- **Ηρακλείδης ο Ταραντίνος** 3ος-2ος π.Χ.

- **Ηράκλειτος** 1ος μ.Χ.

- **Ηράκλειτος ο Εφέσιος** 540-480 π.Χ.

Ο Ηράκλειτος ήταν γιος του Βλόσωνος και καταγόταν από την Έφεσο, την δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Ιωνίας. Ήταν γόνος αριστοκρατικής οικογένειας που έζησε τον 6ο αιώνα π.Χ. [544-484] και αποτέλεσε ανεξάρτητο και δυνατό φιλοσοφικό πνεύμα. Το αντικείμενο της φιλοσοφίας του δεν είναι η υλική αρχή αυτού του κόσμου αλλά ο εσωτερικός ρυθμός, ο Λόγος για τον οποίο κινείται και ρυθμίζεται. Ο Ηράκλειτος είναι ο φιλόσοφος του αιώνιου γίνεσθαι. Η κίνηση αυτή του γίνεσθαι εκφράζεται με την συνεχή ροή του ποταμού που ολοένα ανανεώνεται. Μέσα στον Λόγο, ο

Ηράκλειτος, δένει ένα μόνο υλικό στοιχείο, το Πυρ. Η ύπαρξη του Πυρός δημιουργεί μαζί με τον Λόγο ένα κόσμο άπειρο, άναρχο, ανώλεθρο, αυτορυθμιζόμενο που μετατρέπεται σε ποικίλες μορφές. Ο κόσμος αυτός είναι η αρμονία των αντιθέσεων. Οι αντιθέσεις δημιουργούν την ενότητα των πάντων με την σύνθεση τους. Το καλό και το κακό είναι οι αντίθετες όψεις του ίδιου πράγματος. "Για τον Θεό όλα είναι ωραία και καλά και δίκαια, όμως οι άνθρωποι άλλα θεωρούν άδικα κι άλλα δίκαια" [απόσ. 102]. Σύμφωνα με τον Διογένη Λαέρτιο [Βιβλίο 8] "Όταν του ζήτησαν να θεσπίσει νόμους, αδιαφόρησε τελείως, επειδή είχε ήδη επικρατήσει κακός τρόπος κυβέρνησης της πόλης και πήγε στο ιερό της Αρτέμιδος κι έπαιζε με τα παιδιά αστραγάλους. Τελικά, μίσησε τους ανθρώπους και έφυγε για να ζήσει στα βουνά τρώγοντας χόρτα και βότανα. Επειδή όμως αυτό έγινε αιτία να αρρωστήσει από υδρωπικία, κατέβηκε στην πόλη και ρωτούσε αινιγματικά τους γιατρούς αν μπορούσαν μετά από πολλή βροχή να δημιουργήσουν ξηρασία. Οι γιατροί δεν καταλάβαιναν τι τους έλεγε και αυτός τάφηκε σ' ένα βουτοστάσιο ελπίζοντας πως η ζεστασιά της κοπριάς θα τραβήξει από μέσα την βλαβερή υγρασία. Όμως ούτε αυτό είχε αποτέλεσμα και έτσι πέθανε σε ηλικία εξήντα χρονών". Ο Ηράκλειτος έμεινε στην ιστορία της φιλοσοφίας ως ο "σκοτεινός" φιλόσοφος λόγω της ερμηνευτικής δυσκολίας των έργων του. Ο Τίμων ο Φλιάσιος (σατιρικός ποιητής του 3ου αιώνα π.Χ) τον αποκάλεσε αινικτήν, δηλαδή αινιματοποιό. Το μοναδικό σύγγραμμα που γνωρίζουμε ότι άφησε ο Ηράκλειτος είναι με τίτλο "Περί φύσεως" και διαιρείται σε τρία μέρη : για το σύμπαν, για την πολιτική και για τη θεολογία. Το έργο αυτό γράφτηκε με ασάφεια για να γίνει κατανοητό μόνο από ικανούς ανθρώπους και αφιερώθηκε στο ιερό της Εφέσιας Αρτέμιδος, σύμβολο ελληνικού και ανατολικού πολιτισμού. Όταν ο Σωκράτης διάβασε το έργο του Ηράκλειτου είπε "αυτά που κατάλαβα είναι σπουδαία, νομίζω όμως ότι είναι εξίσου σπουδαία και αυτά που δεν μπόρεσα να καταλάβω. Ωστόσο χρειάζεται να είσαι ένας δεινός κολυμβητής σαν αυτούς από τη Δήλο για να μην πνιγείς μέσα στο βιβλίο του" [Διογένης Λαέρτιος, Βίοι φιλοσόφων, Σωκράτης, 22]. Αποσπάσματα: Τα πάντα ρέουν και τίποτα δε μένει, τα πάντα κυλούν και τίποτα δε μένει σταθερό [B1] Δεν μπορείς να μπεις δύο φορές στα ίδια νερά του ποταμού. Ούτε μπορείς ν' αγγίξεις δυο φορές τη φθαρτή ουσία στην ίδια κατάσταση γιατί αυτή με την ορμή και την ταχύτητα που αλλάζει σκορπίζει και πάλι μαζεύεται, πλησιάζει και φεύγει. [91] Στην αλλαγή βρίσκουν τα πράγματα ανάπαυση.[B84a] Η διχόνοια φέρνει τη συμφωνία[B80] Οι άνθρωποι δεν καταλαβαίνουν ότι το αταίριαστο ταιριάζει με τον εαυτό του[B51] Από την ασυμφωνία βγαίνει η ομορφότερη αρμονία[B8] Ο χρόνος είναι παιδί που παίζει πεσσούς, του παιδιού είναι η βασιλεία.[52] Τον κόσμο αυτό, τον ίδιο για όλα τα όντα, ούτε κάποιος θεός ούτε άνθρωπος τον έκανε, αλλά ήταν πάντα είναι και θα είναι πυρ αείζωο, ανάβει με μέτρο και σβήνει με μέτρο. [30] Οδός άνω και κάτω μία. [60] Στον κύκλο η αρχή και το τέλος είναι το ίδιο.[B103] Ανήφορος και κατήφορος είναι ένας και ίδιος δρόμος.[B60] Θάνατος είναι όσα ξυπνητοί βλέπουμε και ύπνος όσα κοιμισμένοι θεωρούμε [21] Ενώ ο Λόγος υπάρχει αιώνια, ανόητοι αποδειχνονται οι άνθρωποι και πριν τον ακούσουν και αφού τον ακούσουν για πρώτη φορά, γιατί αν και γίνονται τα πάντα σύμφωνα με αυτόν το Λόγο, φαίνονται μη έμπειροι, όταν αποπειρώνται να πουν ή να πράξουν κάτι από αυτά που εγώ εκθέτω, διαχωρίζοντας το καθένα κατά τη φύση του λέγοντας το πώς έχει. Οι άνθρωποι όμως λησμονούν όσα κάνουν ξυπνητοί, όπως και ξεχνούνόσα κάνουν κοιμισμένοι. [1] Κάθε μέρα ο ήλιος είναι καινούργιος [6] Αν όλα γίνονταν καπνός οι μύτες μας θα τα ξεχώριζαν [7] Το ενάντιο συμβιβάζεται και οι διαφορετικοί τόνοι κάνουν την καλύτερη αρμονία και όλα γεννιούνται μετά από αντιμαχία [8] Οι γάιδарοι θα προτιμούσαν τ' άχυρα περισσότερο από το χρυσάφι, γιατί σ' αυτούς είναι πιο ευχάριστη η τροφή απ' το

χρυσάφι. [9] Συνάφειες είναι : ολότητα και μη ολότητα, ομόρροπο και αντίρροπο, σύμφωνο και παράφωνο. Από όλα ένα και από ένα όλα. [10] Στα ποτάμια τα ίδια μπαίνουν άλλα ποτάμια και άλλα νερά ρέουν πάνω τους και οι ψυχές απ' τα υγρά βγαίνουν με αναθυμίαση. [12] Πως θα μπορούσε κανείς να κρυφτεί από εκείνο που ποτέ δεν δύνει; [16] Εάν κανείς δεν ελπίζει, το ανέλπιστο δεν θα το βρει, γιατί είναι ανεξερευνήτο και απλησίαστο[18] Όταν γεννηθούν θέλουν να ζουν και ας πεθαίνουν, κι ας αφήνουν πίσω τους παιδιά που θα πεθάνουν [20] Τον χρυσό όσοι αναζητούν, πολλή γη σκάβουν και λίγο βρίσκουν [22] Της δικαιοσύνης το όνομα δεν θα το γνώριζαν αν δεν υπήρχαν αδικήματα [23] Τους νεκρούς του Άρη τους τιμούν οι θεοί και οι άνθρωποι [24] Οι πιο ένδοξοι θάνατοι έχουν και την πιο μεγάλη υπόληψη [25] Ο άνθρωπος, στη νύχτα, όταν σβήσει η θέα των πραγμάτων, ανάβει φως για να βλέπει. Όσο ζει αγγίζει τον νεκρό όταν κοιμάται και όταν είναι ξυπνητός αγγίζει τον κοιμισμένο [26] Τους ανθρώπους όταν πεθαίνουν τους περιμένουν πράγματα που δεν τα ελπίζουν και δεν τα υποθέτουν [27] Εκλέγουν και προτιμούν ένα αντί για όλα οι άριστοι, αιώνια δόξα των θνητών. Οι πολλοί χορταίνουν όπως τα κτήνη [29]. α] Του πυρός μεταβολές: πρώτα θάλασσα και το μισό της θάλασσας γη και το άλλο μισό λαίλαπα με κεραυνούς. β] Η γη σε θάλασσα διαχέεται και μετριέται με τον ίδιο λόγο που ήταν πριν γίνει η γη [31] Οι ανόητοι κι αν ακούσουν με κουφούς μοιάζουν , έχουν τη φήμη πως και παρόντες είναι απόντες [34] Για τις ψυχές θάνατος είναι να γίνουν νερό, για το νερό θάνατος είναι να το να γίνει χώμα από το χώμα νερό γίνεται κι απ' το νερό ψυχή [36] Ένα είναι το σοφό, να γνωρίσεις καλά τη σκέψη που κυβερνά τα πάντα [42] Της ψυχής τα πέρατα δεν θα τα βρεις, όποιο δρόμο κι αν πορευθείς, τόσο βαθύ λόγο έχει [45] Να μην συμπεραίνουμε τυχαία για τα πολύ μεγάλα γεγονότα [47] Του τόξου το όνομα είναι βίος, το έργο του θάνατος [48] Ο ένας για μένα αξίζει μυριάδες αν είναι άριστος [49] Στο ίδιο νερό των ποταμών μπαίνουμε και δεν μπαίνουμε και βρισκόμαστε μέσα και δεν βρισκόμαστε [49α] Δεν καταλαβαίνουν πως ό,τι διαφέρει με το άλλο, είναι ομόφωνο με τον εαυτό του, παλίντονη αρμονία όπως του τόξου και της λύρας. [51] Ο πόλεμος είναι πατέρας και βασιλιάς όλων, άλλους τους θεούς και άλλους ανθρώπους ανέδειξε, όπως έκανε άλλους δούλους και άλλους ελεύθερους. [53] Η κρυφή αρμονία είναι καλύτερη από τη φανερή [54] Όσα μπορεί κανείς να δει και να ακούσει, αυτά εγώ προτιμώ [55] Εξαπατούνται οι άνθρωποι στη γνώση των φανερών πραγμάτων, όπως σχετικά με τον Όμηρο που έγινε ο σοφότερος απ' όλους τους Έλληνες. Γιατί και εκείνον τον εξαπάτησαν κάποια παιδιά που σκότωναν ψείρες, λέγοντας του: όσα είδαμε και πιάσαμε, εγκαταλείπουμε, μα όσα δεν είδαμε κι ούτε πιάσαμε, τα φέρνουμε[πάνω μας.] [58] Στον κοχλία του λευκαντή, η ευθεία και συγχρόνως κυκλική περιστροφική φορά είναι μία και η αυτή [59] Η θάλασσα, νερό καθαρότατο και βρωμερότατο, για τα ψάρια πόσιμο και σωτήριο, για τους ανθρώπους άποτον και θανατηφόρο [61] Τα πάντα κυβερνάει ο Κεραυνός [64] Τα πάντα το πυρ όταν έρθει θα τα διαχωρίσει και θα τα κυριεύσει. [66] Ο θεός είναι ημέρα-νύχτα, χειμώνας-θέρος, πόλεμος-ειρήνη, χορτασμός-πεινά. Αλλοιώνεται όπως η φωτιά που όταν αναμιχθεί με θυμιάματα, όνομα παίρνει κατά την ευωδιά του καθενός. [67] Παιδικά παιχνίδια οι ανθρώπινες δοξασίες [70]. Πρέπει να θυμόμαστε κι εκείνον που ξεχνάει προς τα πού πάει ο δρόμος. [71]. Δεν πρέπει να φερόμαστε σαν παιδιά προστατευμένα απ' τους γονείς [74]. Αυτοί που κοιμούνται είναι εργάτες και συνεργοί σε όσα γίνονται στον κόσμο[75]. Η ζωή του πυρός οφείλεται στον θάνατο του χώματος, η ζωή του αέρα στο θάνατο του πυρός, η ζωή του ύδατος στο θάνατο του αέρα, η ζωή του χώματος στο θάνατο του ύδατος [76]. Των ψυχών τέρψη ή θάνατος είναι να γίνουν υγρές [77]. Η φύση του ανθρώπου δεν έχει σοφία, η θεϊκή έχει [78]. Ο άνθρωπος, άμυαλος φαίνεται μπροστά στο θεό, όπως το παιδί μπροστά στον άντρα. [79]. Ο πιο όμορφος

απ' τους πιθήκους είναι άσχημος όταν συγκριθεί με το γένος των ανθρώπων [82]. Ο πιο σοφός άνθρωπος μπρος στο θεό θα φανεί πίθηκος και στη σοφία και στην ομορφιά και σ' όλα τ' άλλα. [83] Με την επιθυμία ν' αντιμάχεσαι είναι δύσκολο, γιατί αυτό που θέλει το αγοράζει η ψυχή [85]. Ο βλάκας συνηθίζει να τα χάνει σε κάθε λόγο [87]. Το ίδιο είναι ζωντανό και πεθαμένο, ζυπνητό και κοιμισμένο, νέο και γέρικο, γιατί αυτά μεταλλάσσονται σ' εκείνα κι εκείνα πάλι σ' αυτά. [89] Τα πάντα ανταλλάσσονται με το πυρ και το πυρ με τα πάντα, όπως ακριβώς τα εμπορεύσιμα πράγματα με τον χρυσό κι ο χρυσός με τα πράγματα [90] Η Σίβυλλα με μανιασμένο στόμα φθέγγεται αγέλαστα, ακαλλώπιστα και αρωμάτιστα, προφητεύουσα για χίλια χρόνια δια μέσου του θεού. [92] Ο Κύριος που το μαντείο του είναι στους Δελφούς ούτε λέει ούτε κρύβει αλλά υποσημαίνει [93] Ο ήλιος δεν θα ξεπεράσει τα όρια του, ειδημή οι Ερινύες, οι βοηθοί της Δίκης θα τον βρουνε [94]. Οι σκύλοι γαβγίζουν όσους δεν γνωρίζουν [97]. Οι ψυχές οσφραίνονται τον Άδη [98]. Αν δεν υπήρχε ο ήλιος με τ' άλλα αστέρια θα είχαμε νύχτα [99]. Όλα τα πράγματα έρχονται στην ώρα τους. [100]. Τα μάτια είναι πιο αξιόπιστοι μάρτυρες από τα αυτιά [101α] Ο άνθρωπος δεν είναι λογικό όν. Μόνο αυτό που τον περιβάλλει έχει νόηση[148] Η φυσική κατάσταση κάθε ημέρας είναι η ίδια· Η φύση αγαπάει να κρύβει [123] Σαν σκουπίδια τυχαία χυμένα είναι ο ομορφότερος κόσμος[124] Τα ψυχρά θερμαίνονται, το θερμό ψυχραίνεται, το υγρό ξεραίνεται, το ξερό νοτίζει[126] Το ήθος του ανθρώπου είναι ο δαίμων του [το πνεύμα που τον προστατεύει][119] Η ψυχή έχει κάθε λόγο να αυξάνει τον εαυτό της[115] Η σκέψη είναι κοινή σε όλους [113] Της αυγής και της εσπέρας τα τέρματα είναι η άρκτος κι απέναντι στην άρκτο το όριο του λαμπρού Δία[120] Λένε πως πρέπει κανείς και να πράττει σαν να είναι κοιμισμένος [B73] Είναι σοφό να δέχεστε πώς όλα τα πράγματα είναι ένα [B50] Η ξερή ψυχή είναι η πιο σοφή και η πιο καλή.[B115] Είναι το ίδιο νεκρός και ζωντανός ζύπνιος και κοιμισμένος, νέος και γέρος γιατί ετούτα μεταβαλλόμενα σ' εκείνα είναι κι εκείνα μεταβαλλόμενα σ' ετούτα με ξαφνική και αδιάκοπη μεταβολή. [B88]

- **Ἡρών** 4ος-5ος μ.Χ.

- **Ἡρών ο Αλεξανδρεύς** 1ος π.Χ-1ος μ.Χ.

Αλεξανδρινός μαθηματικός και μηχανικός. Ο Ἡ. είναι πολύ γνωστός από τα έργα του στη γεωδαισία, στη μηχανική, στην υδραυλική, στη γεωμετρία και στην οπτική, από τα οποία άλλα διασωθήκαν στο πρωτότυπο και άλλα μας είναι γνωστά από μετάφραση τους στη λατινική γλώσσα. Μερικά από τα έργα του είναι: Γεωμετρούμενα, Εισαγωγαί των στερεομετρομένων. Περί διόπτρας (ένα είδος θεοδόλιχου), Μηχανικά, Μετρική, Πνευματικά κ.ά. Ο Ἡ. είναι περισσότερο γνωστός από τον δικής του επινόησης πίδακα (κρήνη του Ἡ.) και από τον ομώνυμο του τύπο, που υπολογίζει το εμβαδόν επιπέδου τριγώνου από τα μήκη των πλευρών του. Στον Ἡ. οφείλονται επίσης τα παρακάτω επιτεύγματα: μια μηχανή που περιστρεφόταν με θερμό αέρα ένα δοχείο με αυτόματη εκροή (κλεψύδρα) ένας λύχνος που γέμιζε αυτόματα με λάδι ένα πουλί που κελαηδούσε τεχνητά, με υδραυλικό αυλό, και λειτουργούσε χάρη στη βύθιση κώδωνα μέσα σε δοχείο, πράγμα που έκανε τον αέρα να φεύγει ορμητικά από μια σφυρίχτρα- μια σικύα (βεντούζα) χωρίς θέρμανση ένα λαγήνι που περιείχε νερό, κρασί ή μείγμα από τα δύο- ένας πίδακας με αεραντλία κ.ά. Από τις σημαντικότερες επινοήσεις του ήταν ένας ατμοστρόβιλος: πάνω στο κάλυμμα ατμολέβητα που έκλεινε στεγανά, τοποθέτησε έναν σωλήνα, ένα στήριγμα και μια κοίλη σφαίρα, που μπορούσε να περιστραφεί γύρω από τα σημεία στήριξης και επικοινωνούσε με τον ατμολέβητα χάρη στον σωλήνα. Όταν άναβε π φωτιά και ο ατμός αποκτούσε αρκετή βάση, έβγαινε ορμητικά από δύο σωλήνες διαμετρικά

κολλημένους στη σφαίρα, αναγκάζοντας την να πάρει γρήγορη περιστροφική κίνηση, με φορά αντίθετη προς τη φορά της εξόδου του ατμού. Αυτή ήταν και η πρώτη ατμομηχανή που επινοήθηκε. Επίσης, ο Ή. επινόησε μια συσκευή που δημιουργούσε πίδακα με πεπιεσμένο αέρα, ο οποίος προερχόταν από τη ροή ύδατος σε κλειστό χώρο. Με βάση τη συσκευή αυτή, ο Ή. σχεδίασε έναν Σάτυρο που έριχνε νερό σε μια λεκάνη. Η Βάση όπου στηριζόταν ο Σάτυρος ήταν άδεια και χωριζόταν με στεγανό διάφραγμα σε δύο μέρη. Ένας σωλήνας μετέφερε το νερό από τη λεκάνη στο κατώτερο διαμέρισμα της βάσης, που ήταν κενό. Ο αέρας εκτοπιζόταν, ανέβαινε από άλλο σωλήνα στο πάνω διαμέρισμα και πίεζε το νερό, που ανέβαινε σε τρίτο σωλήνα, περνούσε από το σώμα του Σατύρου και κατέληγε ξανά στη λεκάνη. Έτσι δημιουργεί η εντύπωση πως το νερό δεν τελειώνει ποτέ. Τέλος, ο Ή. κατασκεύασε και αυτόματα θεατρικά σκηνικά τεχνάσματα. Με αυτά κατόρθωνε να δημιουργεί κινήσεις πάνω στη σκηνή (αγαλματάκια που χόρευαν, πόρτες που άνοιγαν μόνες τους κλπ.). Είχε επινοήσει επίσης και μηχανήματα που προκαλούσε βροντές.

Ήρων ο Βυζαντινός. 10ος μ.Χ 10ος αιώνα. Μαθηματικός, αρχιτέκτονας και μηχανικός, συγγραφέας των «Περί γεωδαισίας», "Πολιορκητικά" μαθηματικού συγγράματος, και των «Υπόμνημα εις την αριθμητικήν εισαγωγήν» και «Περί μετρήσεως».

- **Ησίοδος ο Ασκραίος**
- **Ηφαιστίων ο Θηβαίος** 3ος-4ος μ.Χ.

- **Θαλής ο Μιλήσιος** 624-548 π.Χ.

Γεννήθηκε πιθανότατα το 624 π.Χ. και πέθανε το 548 π.Χ. Κατά τον Αριστοτέλη, ο Θαλής ο Μιλήσιος ήταν ο ιδρυτής της φιλοσοφίας των «φυσικών» ή «φυσιολόγων που ασχολούνταν με την αναζήτηση φυσικών αιτίων και αποστρέφονταν συνεπώς τις θεωρησιακές αφαιρέσεις των «θεολόγων», οι οποίοι κατέφευγαν σε μύθους και υπερφυσικές ερμηνείες. Ο Θαλής συγκαταλεγόταν μεταξύ των περίφημων επτά Σοφών της Ελλάδας κι ο Ευσέβιος τον παρουσιάζει ως «τον πατέρα της φιλοσοφίας και ιδρυτή της ιωνικής σχολής». Σε όλη την αρχαιότητα θαυμάζονταν ως μεγάλος σοφός, με αποτέλεσμα περί το 582 π.Χ. να χαρακτηριστεί σαν ο πρώτος σοφός του Ελληνισμού. Στα Μαθηματικά συνεισέφερε με τις μελέτες του στην Γεωμετρία και την Αστρονομία. Ειδικότερα: Στην γεωμετρία: Εισήγαγε την έννοια των παραλλήλων ευθειών. Εισήγαγε την έννοια των γωνιών και τα πρώτα τους θεωρήματα. Μελέτησε τους Σκιοθηρικούς γνώμονες και τα τρίγωνά τους με τις σκιές τους. Εισήγαγε την απόδειξη των γεωμετρικών προτάσεων, στηριγμένη σε ορισμούς, αξιώματα και κοινές έννοιες της Λογικής. Ανακάλυψε κριτήρια ισότητας και ομοιότητας τριγώνων. Ανακάλυψε το ομώνυμό του, Θεώρημα του Θαλή. Ανακάλυψε το θεώρημα της γωνίας της εγγεγραμμένης στο Ημικύκλιο. Εκτιμάται ότι ανακάλυψε το θεώρημα των τριών γωνιών τριγώνου. Υπολόγισε με όμοια τρίγωνα το Ύψος των Πυραμίδων (περί το 565 π.Χ.). Υπολόγισε με όμοια τρίγωνα την απόσταση πλοίου από το λιμάνι. Στην αστρονομία: Ανακάλυψε (με σκιοθηρικό γνώμονα) την ανισότητα των εξαμήνων (θερινού και χειμερινού). Μέτρησε τη διάρκεια του έτους (365 ημέρες). Μελέτησε τις τροπές και τις ισημερίες του Ήλιου και ανέπτυξε μεθόδους εντοπισμού των

αντίστοιχων ημερών μέσα στο έτος. Ανέπτυξε μέθοδο υλοποίησης στο έδαφος της ακριβούς διεύθυνσης Βορράς-Νότος. Εκτιμάται ότι πρόβλεψε μία έκλειψη Ηλίου (Μάιος 585 π.Χ.). Έγραψε τα βιβλία «Περί Τροπής και Ισημερίας» και «Ναυτική Αστρολογία».

- **Θεαγένης** 5ος π.Χ.

- **Θεάδουσα η Λάκαινα** Γύρω στον 6ον – 5ον π.Χ.

Ο Ιάμβλιχος στο έργο του «Περί Πυθαγόρου βίου» διέσωσε τα ονόματα δεκαεπτά πυθαγορείων γυναικών που ήταν γνώστριες της πυθαγόρειας φιλοσοφίας και των πυθαγορείων μαθηματικών.

- **Θεαίτητος ο Αθηναίος** 5ος-4ος π.Χ. 417-369 π.Χ.

Μαθητής του Πλάτωνα και αργότερα καθηγητής της Ακαδημίας, συνέβαλε σημαντικά στην ανάπτυξη των μαθηματικών της σχολής, προ του Ευδόξου. Μετά τον πρόωρο θάνατό του, ο Πλάτωνας του αφιέρωσε τον διάλογο "Θεαίτητος", στον οποίο φαίνεται ο θαυμασμός του ιδίου και της σχολής για το έργο του. Η συμβολή του στα Μαθηματικά πιστεύεται ότι είναι η παρακάτω: Είναι, κατά μεγάλο μέρος, ο συγγραφέας του 10ου βιβλίου των "Στοιχείων", του Ευκλείδη, στο οποίο μελετά και παρουσιάζει την θεωρία των ασυμμέτρων μεγεθών, σε 115 προτάσεις. Στον διάλογο "Θεαίτητος" φαίνεται να παρουσιάζει στον Σωκράτη και τον Θεόδωρο τον Κυρηναίο, τον δάσκαλο στα μαθηματικά του Πλάτωνα, μία μέθοδο έκφρασης όλων των "δυνάμεων" (τετραγωνικών ριζών, 147D). Αυτή είναι πιθανό να είναι μία γενίκευση της Πυθαγόρειας μεθόδου των πλευρικών και διαμετρικών αριθμών. Ανακάλυψε τα δύο κανονικά πολύεδρα, το 8-εδρο και το 20-εδρο. Τα άλλα τρία, ο κύβος, το 4-εδρο και το 12-εδρο, ήταν ευρήματα των Πυθαγορείων. Τα πέντε αυτά μοναδικά κανονικά πολύεδρα ονομάστηκαν Πλατωνικά (Τίμαιος) ή Ευκλείδεια, λόγω της ένταξης και μελέτης τους στο 13ο βιβλίο των Στοιχείων. Ο διάλογος "Θεαίτητος" του Πλάτωνος είναι φανερό ότι είναι ένα αφιέρωμα στον μεγάλο μαθηματικό και φίλο, και βέβαια είναι φανταστικό, αφού ο Σωκράτης είχε πεθάνει το 399 π.Χ., όταν ο Θεαίτητος ήταν 18 ετών. Δεν μπορεί όμως να ήταν φανταστική η παρουσίαση από τον Θεαίτητο της νέας μεθόδου έκφρασης των "δυνάμεων", η οποία μάλλον θα παρουσιάστηκε γύρω στο 380 π.Χ.

- **Θεαίτητος ο Ρήγειος** 6ος-5ος π.Χ.

- **Θεανώ** 6ος - 5ος π.Χ.

Μαθήτρια του Πυθαγόρα από το Μεταπόντιο. Έγραψε φιλοσοφικά έργα που διασώθηκαν.

- **Θεανώ Μεταποντίνου Βροντίνου** 6ος-5ος π.Χ. 6ος π.Χ. αιώνας.

Η Θεανώ από τον Κρότωνα, κόρη του γιατρού Βροντίνου, ήταν μαθήτρια και ένθερμη οπαδός του Πυθαγόρου. Παντρεύτηκε στην Σάμο τον μεγάλο Μύστη με τον οποίο είχε 36 χρόνια διαφορά ηλικίας. Δίδαξε στις πυθαγόρειες σχολές της Σάμου και του Κρότωνος. Η Θεανώ θεωρείται η ψυχή της θεωρίας των αριθμών, που έπαιξαν κυριαρχικό και καίριο ρόλο στην πυθαγόρεια διδασκαλία. Στην ίδια αποδίδεται η πυθαγόρεια άποψη της «Χρυσής Τομής». Της αποδίδονται ακόμα διάφορες κοσμολογικές θεωρίες. Μετά τον θάνατο του Πυθαγόρου ή Θεανώ τον διαδέχθηκε ως επικεφαλής της διασκορπισμένης πλέον κοινότητας. Με την βοήθεια των θυγατέρων της (Δαμούς, Μυίας ή Μυρίας και Αριγνώτης) διέδωσε το επιστημονικό και

φιλοσοφικό πυθαγόρειο σύστημα σε όλη την Ελλάδα και την Αίγυπτο. Η Θεανώ έγραψε και βιβλιογραφία του Πυθαγόρου, που χάθηκε. Με τον Πυθαγόρα απέκτησε, εκτός από τις θυγατέρες και δύο υιούς, τον Τηλαύγη και τον Μνήσαρχο. Ο Ιάμβλιχος την μνημονεύει ως «μαθηματικόν άξιαν μνήμης κατά παιδείαν».

- **Θεμισταγόρας** 3ος-2ος π.Χ.

- **Θεμιστόκλεια η Δελφίς** 6ος π.Χ.

Ο Διογένης ο Λαέρτιος λόγιος - συγγραφέας την αναφέρει ως Αριστόκλεια ή Θεόκλεια. Ο Πυθαγόρας πήρε τις περισσότερες από τις ηθικές του αρχές από την Δελφική ιέρεια Θεμιστόκλεια, που συγχρόνως τον μύησε στις αρχές της αριθμοσοφίας και της γεωμετρίας. Σύμφωνα με τον φιλόσοφο Αριστόξενο (4ος π.Χ. αιώνας) η Θεμιστόκλεια δίδασκε μαθηματικά σε όσους από τους επισκέπτες των Δελφών είχαν την σχετική έφεση. Ο μύθος αναφέρει ότι η Θεμιστόκλεια είχε διακοσμήσει τον βωμό του Απόλλωνος με γεωμετρικά σχήματα. Κατά τον Αριστόξενο ο Πυθαγόρας θαύμαζε τις γνώσεις και την σοφία της Θεμιστόκλειας γεγονός που τον ώθησε να δέχεται αργότερα και στην Σχολή του γυναίκες.

- **Θεοδήγιος** 9ος μ.Χ.

Καθηγητής αστρονομίας και των μαθηματικών στη Σχολή της Μαγναύρας και λόγιος.

Θεόδωρος Μελιτηνιώτης 1310 - 1389 μ.Χ.

Ο μεγαλύτερος ίσως αστρονόμος του Βυζαντίου μετά τον Γρηγορά.

- **Θεόδωρος ο Γεωμέτρης** 9ος μ.Χ.

Καθηγητής γεωμετρίας στη Σχολή της Μαγναύρας της Πόλης.

- **Θεόδωρος ο Πρόδρομος**

Λόγιος, συγγραφέας μιας μαθηματικής πραγματείας με τίτλο «Περί μεγάλου και μικρού» και του έργου «Μαθημάτων αστρονομίας».

- **Θεόδωρος ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Θεοδόσιος ο Τριπολίτης** 150 π.Χ.

Θεοδόσιος ο Τριπολίτης ο όποιος έζησε πιθανώς περί το 150 π.Χ. Αστρονόμος και μαθηματικός από την Τρίπολη της Βιθυνίας. Ο Θ. μελέτησε τη διάρκεια της ημέρας και της νύχτας σε συνάρτηση με τις εποχές του έτους και το γεωγραφικό πλάτος κάθε τόπου. Έγραψε τα έργα Περί ημερών και νυκτών, Περί οικήσεων κ.ά. Η φήμη του προέρχεται κατά μέγα μέρος από ένα αξιόλογο εγχειρίδιον Σφαιρικής, το όποιον εγράφη υπό τούτου και μετεφράσθη κατά τον XI αιώνα εκ της αραβικής εις την λατινικήν υπό ενός πολυμαθούς, γνωστού υπό το όνομα Πλάτων ο Τιβολίτης ή Τιμπουρτίνος, εδημοσιεύθη δε βραδύτερον από τον Φραγκίσκον Μαυρόλυκον (1494-1575). Το ελληνικόν πρωτότυπον, συνοδευόμενον από λατινικήν μετάφρασιν, είδε το φως της δημοσιότητας το 1558, φροντίδι του G.Pena. Πρόκειται περί ενός έργου διηρημένου εις τρία βιβλία, το οποίον καλύπτει το πλήρες σχεδόν κενόν, πού υπάρχει εις τα Στοιχεία του Ευκλείδου, γύρω από τας ιδιότητας των σφαιρικών σχημάτων, κενόν μη δυνάμενον άλλως να εξηγηθή, παρά μόνον διά της παραδοχής ότι πρόκειται περί ύλης θεωρούμενης τότε ξένης προς την καθαράν γεωμετρίαν, αφού ήτο κυρίως χρήσιμος εις την έρευναν των ουρανίων φαινομένων. Είναι έργον στοιχειωδέστατον,

το όποιο διδάσκει μόνον τας απλουστέρας σχέσεις μεταξύ μεγίστων και μικρών κύκλων τής σφαίρας. Και διά να εξηγήσωμεν διατί ο Θεοδόσιος εμακρηγόρησε με τόσην συγκατάβασιν, εφ' ενός θέματος τόσον μικρού διδακτικού ενδιαφέροντος, πρέπει να παραδεχθώμεν, ότι ούτος είχε σταθερώς υπ' όψιν του την χρήσιν, η οποία θα εγένετο από τους επιθυμούντος να εξηγήσουν θεωρητικώς τα όσα συνέβαινον εις το αχανές θέατρον των ουρανών.

- **Θεόδωρος ο Καντερβούριος** 602-690 μ.Χ.

Πρώτος αρχιεπίσκοπος του Caterbury από την Ταρσό της Κιλικίας. Σπούδασε μαθηματικά, φιλοσοφία και αστρονομία στην Κωνσταντινούπολη. Είναι ο πρώτος που ίδρυσε βιβλιοθήκες και σχολεία στην Αγγλία, φροντίζοντας να διδάσκονται εκεί η αριθμητική και η ελληνική γλώσσα. Θεωρείται ο ιδρυτής της αγγλοσαξονικής φιλολογίας και ο ιδρυτής των πρώτων μεγαλόπρεπων ναών της ευρύτερης περιοχής του Λονδίνου. Είναι άγιος της καθολικής Εκκλησίας, αν και Έλληνας.

- **Θεόδωρος ο Κυρηναίος** 5ος π.Χ.

Μέγας Έλλην μαθηματικός της αρχαιότητας, καταγόμενος εκ Κυρήνης της Βορείου Αφρικής. Πότε εγέννηθη και πότε απέθανεν είναι άγνωστον. Εκ του διαλόγου του Πλάτωνος «Θεαίτητος» συνάγεται ότι ούτος διέμενεν εν Αθήναις, ολίγον προ του θανάτου του Σωκράτους. Από τον Διογένη τον Λαέρτιον πληροφορούμεθα ότι ο Θεόδωρος ήτο διδάσκαλος του Πλάτωνος εις τα μαθηματικά. Φαίνεται ότι ο Πλάτων, είτε μεταβαίνων εις Αίγυπτον, είτε όταν επέστρεψεν εξ αυτής εις Αθήνας, διέμενεν επί τι χρονικόν διάστημα εις Κυρήνην, ένθα εδιδάχθη παρά του Θεοδώρου μαθηματικά και ιδίως την θεωρίαν των ασύμμετρων αριθμών. Περί του έργου του Θεοδώρου είμεθα λίαν ατελώς πληροφορημένοι. Το μόνον, το όποιο γνωρίζομεν εκ του ανωτέρω διαλόγου του Πλάτωνος («Θεαίτητος», 147 Δ), είναι ότι ούτος απέδειξεν ότι οι αριθμοί 3, 5, 7, . . . 17 είναι ασύμμετροι. Περί των αποδείξεων τούτων ουδέν διεσώθη. Εκ των νεωτέρων μαθηματικών επεχείρησαν τινές, μεταξύ των οποίων ο Γερμανός Χούλτς και ο Δανός Τσόιτεν ν' αναπαραστήσουν τας αποδείξεις του Θεοδώρου περί του ασύμμετρου των ανωτέρω αριθμών, λίαν επιτυχώς. Ουδέν όμως στοιχείον μας βεβαιώνει, πλίν υποθέσεων τίνων, ότι και αι αποδείξεις του Θεοδώρου ήσαν όμοιοι προς ταύτας . Από τον μαθηματικών Ιάμβλιχον πληροφορούμεθα ότι ο Θεόδωρος ήτο πυθαγόρειος.

- **Θεόδωρος Μετοχίτης** 1260 - 1332 μ.Χ.

Μεγάλη επιστημονική μορφή του Βυζαντίου. Αστρονόμος, μαθηματικός, φιλόσοφος και ιστορικός πρόδρομος της ανθρωπιστικής αναγέννησης του 15ου αιώνα. Γράφει ο Μετοχίτης (τέλη 13ου αιώνα) «... σε μας που έχουμε την ίδια καταγωγή και την ίδια γλώσσα με κείνους (τους αρχαίους Έλληνες) και είμαστε διάδοχοι τους...».

- **Θεόδωρος ο Σάμιος** 6ος-5ος π.Χ.

- **Θεόδωρος ο Σολεύς** 3ος-2ος π.Χ.

- **Θεόφραστος ο Ερέσιος** Ερεσός Λέσβου 372; - 287; π.Χ.

Φιλόσοφος. Ήταν ο διασημότερος μαθητής του Αριστοτέλη, ο οποίος τον υπέδειξε ως διάδοχο του στη διεύθυνση του Λυκείου. Έζησε στην Αθήνα, εκτός από μια σύντομη περίοδο απομάκρυνσης του (307), ύστερα από τη νίκη του Δημητρίου του Πολιορκητή και την αποκατάσταση της δημοκρατίας, κατά την οποία είχαν κλείσει όλες οι αθηναϊκές φιλοσοφικές σχολές. Συνέγραψε πλήθος έργων, από τα οποία

σώζονται μόνο αποσπάσματα: ένα εκτεταμένο απόσπασμα μεταφυσικής, το Φυτών αιτίαι και Φυτών ιστορία από τα Φυσικά, το Περί αισθήσεων από το οποίο προέκυψαν οι μεταγενέστερες Δοξογραφίες. Ο Θ. ενίσχυσε το χαρακτηριστικό της αριστοτελικής σχολής ενδιαφέρον για την πολυμάθεια, αν και χωρίς ιδιαίτερη πρωτοτυπία, με εξαίρεση τις αναλύσεις των υποθετικών και διαζευκτικών συλλογισμών στη λογική. Κυρίως όμως έμεινε γνωστός από το έργο του Χαρακτήρες, όπου κάνει τριάντα περιγραφές ανθρώπινων τύπων (φιλάργυρου, είρωνα, δεισιδαίμονα κλπ.) ακολουθώντας τα κριτήρια της αριστοτελικής ηθικής, και με το οποίο δημιούργησε ένα νέο πεζογραφικό είδος. Οι Χαρακτήρες του Θ. αποτέλεσαν τη Βάση της συγγραφής ενός βασικού έργου του γαλλικού κλασικισμού (17ος αι.) από τον Λα Μπριγιέρ.

- **Θεόφιλος ο Εδεσσαίος** 695-785 μ.Χ.

Αστρονόμος και λόγιος. Μετέφρασε τον Όμηρο στα αραβικά . 695-785μ.Χ.

- **Θέστωρ ο Ποσειδώνιος** 6ος-5ος π.Χ.

- **Θεύδιος ο Μάγνης** 4ος αι. π.Χ. (4ος αι. π.Χ.).

Μαθηματικός και φιλόσοφος, από τη Μαγνησία της Μικράς Ασίας. Ο Θ. που υπήρξε μαθητής του Εύδοξου στην Ακαδημία του Πλάτωνα, ήταν συμμαθητής των περιφημών μαθηματικών αδελφών Μεναίχμου και Δεινοστράτη. Για τη δραστηριότητα του ως φιλοσόφου οι μόνες μαρτυρίες που διαθέτουμε είναι εκείνες του Πρόκλου.

- **Θέων ο Αλεξανδρεύς** 4ος μ.Χ.

Μαθηματικός εξ Αλεξανδρείας, ακμάσας περί το δεύτερον ήμισυ του 4ου μ.Χ αιώνας. Ήτο πατήρ της περιφήμου μαθηματικού Υπατίας, ήτις και τον εβοήθει εις το έργον του.

- **Θέων ο Σμυρναίος** 2ος μ.Χ.

Μαθηματικός και πλατωνικός φιλόσοφος μαθηματικός και αστρονόμος, ακμάσας επί της εποχής του Αδριανού, εν Αθήναις. Μελέτησε τους Ερμή και Αφροδίτη και διατύπωσε την άποψη ότι κινούνται γύρω από τον Ήλιο. Ακόμα ο Θέων κατέγραψε σε βιβλίο όλες σχεδόν τις εργασίες των αρχαίων Ελλήνων αστρονόμων. Το βιβλίο αυτό εκδόθηκε και στα λατινικά το 1656: «Theonis Smyrnaei Platonidi liber de Astronomia». Έγραφε σύγγραμμα χάριν των ανεπαρκώς προπαρασκευασμένων δια την μελέτην των μαθηματικών υπό τον τίτλον «Τα κατά το μαθηματικόν χρήσιμα εις την Πλάτωνος ανάγνωσιν» και αφιερωμένον εις τον Πλάτωνα. Αναφέρονται οσαύτως δύο ακόμη έργα του σχετικά προς τα συγγράμματα του Πλάτωνος.

- **Θράσεος ο Μεταπόντιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Θρασύαλκης** 5ος π.Χ.

- **Θρασύδαμος ο Αργεΐος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Θρασυμήδης ο Μεταπόντιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Θράσυλλος ο Αλεξανδρεύς**
Αστρονόμος.

- **Θυμαρίδας ο Πάριος** 6ος-5ος π.Χ.
Μαθηματικός από την Πάρο. θεωρείται ένας από τους πρώτους μαθητές του Πυθαγόρα στον Κρότωνα της Μεγάλης Ελλάδας. Ο νεοπλατωνικός συγγραφέας Ιάμβλιχος αναφέρει στην πραγματεία του Περί της Νικόμαχου αριθμητικής εισαγωγής και μια μέθοδο επίλυσης αλγεβρικών εξισώσεων, την οποία ονομάζει «θυμαρίδειον επάνθημα», δηλαδή μέθοδο λύσης του Θυμαρίδα.

- **Θύρσος ο Κώος** 6ος -5ος π.Χ.

I

- **Ιάμβλιχος ο Χαλκιδηνός** 250; -326 μ.Χ.
Χαλκίδα Κοίλης Συρίας. Σύρος νεοπλατωνικός φιλόσοφος. Υπήρξε από τους σημαντικότερους οπαδούς της νεοπλατωνικής διδασκαλίας. Εκτός από την πολύχρονη εκπαίδευση του στην Απάμεια, μνήθηκε στη νεοπλατωνική σχολή της Συρίας, στην οποία κυριαρχούσε η μορφή του Πρόκλου, ενώ πιθανολογείται ότι ήταν και μαθητής του Πορφυρίου. Αναφέρονται τα έργα του: Βίος Πυθαγόρου, Λόγοι προτρεπτικοί εις φιλοσοφίαν, Τα θεολογούμενα της αριθμητικής, Περί της κοινής μαθηματικής επιστήμης, Περί της Νικόμαχου αριθμητικής εισαγωγής. Περί μυστηρίων κ.ά. Οι διάδοχοι του έτρεφαν μεγάλο θαυμασμό για τον I. και του απέδιδαν θαύματα (τα λεγόμενα πλατωνικά μυστήρια, που εισήγαγε ο ίδιος), τα οποία περιέγραφαν λεπτομερώς σε αυτά οφείλεται και η προσωνομία του, θεός. Με ευρύτατη αλλά όχι βαθιά μόρφωση, αποστερημένη ιστορικής ή φιλολογικής κριτικής, ο I. υπήρξε ο εκπρόσωπος ενός συγκρητισμού, τυπικού του πιο ύστερου πλατωνισμού. Τα κύρια στοιχεία του πνεύματος του είναι η κλασική φιλοσοφία, ο πυθαγορισμός, οι ανατολικές θρησκείες, οι χρησμοί, η μυστηριακή και μαγική τελετουργία, ο μυστικισμός κλπ. Η πιο χαρακτηριστική όψη της φιλοσοφίας του I. είναι η παρεμβολή στο σχήμα της απορροής του Πλωτίνου (την ταύτιση ενός πράγματος και της έννοιας του) και του νεοπλατωνισμού μιας σειράς ενδιάμεσων όντων μεταξύ του ενός και του κόσμου (κόσμος νοητός, κόσμος πνευματικός, θεοί, άγγελοι, δαίμονες, ήρωες), που φαίνεται να υπαγορεύονται μάλλον από τη φαντασία παρά από τη λογική και αποβλέπουν περισσότερο στη δημιουργία μιας βάσης για μυστικιστικές, μαγικές και θεουργικές λατρείες, παρά στην επιστημονική ερμηνεία της πραγματικότητας.

- **Ιέριος ο φιλόσοφος** 3ος-4ος μ.Χ.

- **Ικέτας ο Συρακούσιος** 5ος αιώνα π.Χ.
Αναφέρεται εσφαλμένως ενίοτε και ως «Νικήτας». Εις των αρχαιοτέρων Πυθαγορείων. Κατά τους Διογένην Λαέρτιον και Κικέρωνα, είναι ο πρώτος διδάξας ότι η γη περιστρέφεται περί τον άξονά της μετά μεγίστης ταχύτητος, ενώ τα αλλιά ουράνια σώματα παραμένουν ακίνητα. Άλλοι συγγραφείς αποδίδουν την αυτήν θεωρίαν εις τον Φιλόλαον.

- **Ίκκος ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ιουλιανός ο Λαοδικεύς**

- **Ιουλιανός ο Αυτοκράτωρ** 331 ή 363 μ.Χ.

Ιουλιανός (Κωνσταντινούπολη 331 - Κτησιφών 363 μ.Χ.). Αυτοκράτορας του Βυζαντίου (361-363). Ανιψιός του Μεγάλου Κωνσταντίνου, υπήρξε από τις πιο ιδιόρρυθμες προσωπικότητες της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, ενώ έμεινε στην ιστορία με το παρωνύμιο Παραβάτης ή Αποστάτης, που του αποδόθηκε από τους χριστιανούς. Αφού διασώθηκε, όπως και ο αδελφός του, Γάλλος, από τη σφαγή όλων των συγγενών του Μεγάλου Κωνσταντίνου, την οποία είχε διατάξει ο γιος του, Κωνσταντίνος Β', στάλθηκε στο φρούριο της Νικομήδειας, όπου έλαβε μαθήματα αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας με δάσκαλο τον δούλο Μαρδόνιο και θρησκευτικών από τον επίσκοπο Ευσέθιο. Στην Αυλή της Κωνσταντινούπολης, όπου προσκλήθηκε αργότερα, συναναστράφηκε Έλληνες ρήτορες, εθνικούς και χριστιανούς, και σε ένα ταξίδι του στην Αθήνα γνώρισε τις φιλοσοφικές σχολές της πόλης, οι οποίες βρίσκονταν ακόμα στην ακμή τους. Το 354, όταν δολοφονήθηκε ο αδελφός του, Γάλλος, με διαταγή του αυτοκράτορα, ο Ι. σώθηκε επειδή ήταν ακόμη νέος, αλλά φυλακίστηκε. Επτά μήνες αργότερα αποφυλακίστηκε και στάλθηκε πάλι στην Αθήνα, όπου συνέχισε τις φιλοσοφικές σπουδές του και γνώρισε τους μεγάλους δασκάλους του χριστιανισμού, Βασίλειο τον Μέγα και Γρηγόριο τον Ναζιανζηνό. Το 356 η ζωή του Ι. άλλαξε, όταν εγκατέλειψε τις φιλοσοφικές σπουδές του για να αναλάβει ανώτερα στρατιωτικά καθήκοντα. Ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος, που αντιμετώπιζε σοβαρές δυσκολίες στη Δύση, τον κάλεσε στην Κωνσταντινούπολη, τον ανακήρυξε καίσαρα και τον έστειλε να υπερασπίσει τη Γαλατία από τις γερμανικές επιδρομές. Ο Ι., με απαράμιλλη αποφασιστικότητα και εξαιρετική οργανωτική ικανότητα, απέκρουσε τους επιδρομείς και ανόρθωσε οικονομικά τη χώρα, με εξαιρετικό πνεύμα δικαιοσύνης. Συμπαθής στον στρατό και στον λαό, όσο μισητός ήταν ο Κωνσταντίνος, ανακηρύχθηκε αυτοκράτορας έπειτα από τον θάνατο του τελευταίου (361) και επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη όπου έγινε δεκτός με ενθουσιασμό. Στη σύντομη βασιλεία του πέτυχε την ανόρθωση του κράτους, το οποίο βρισκόταν σε άθλια κατάσταση. Εξυγίανε τα οικονομικά, καταπολέμησε τον πληθωρισμό, μείωσε τις δαπάνες της Αυλής, διατίμησε τα τρόφιμα και αναδιοργάνωσε το φορολογικό σύστημα και τις δημόσιες υπηρεσίες. Η πολιτική του στον θρησκευτικό τομέα υπήρξε ιδιαίτερα ουσιαστική, θέλοντας να εφαρμόσει πολιτική ανεξιθρησκίας, διέταξε να αποδοθούν στους εθνικούς οι αρχαίοι ελληνικοί ναοί που είχαν γίνει χριστιανικοί, γεγονός που προκάλεσε την αντίδραση των χριστιανών. Γνώστης της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας, ο Ι. πίστευε πως θα μπορούσε να διορθώσει τα κακώς κείμενα του κράτους του με την επιστροφή στην αρχαία ελληνική θρησκεία και αντιμετώπισε με βία την αντίδραση των χριστιανών, οι οποίοι τον κατηγόρησαν από τότε ως Παραβάτη. Προσπάθησε να δημιουργήσει μια κρατική θρησκεία, η οποία θα δεχόταν και τους αρχαίους θεούς, θα είχε ιερατείο στο οποίο θα ανήκαν χωρίς διάκριση ιερείς των διαφόρων θρησκειών και ο αρχηγός της θα ήταν ο αυτοκράτορας. Το σχέδιο αυτό πολέμησαν τόσο οι χριστιανοί όσο και πιστοί της αρχαίας ελληνικής θρησκείας, οι οποίοι θεωρούσαν παράλογο το πρόγραμμα του, καθώς και οι κυνικοί και επικούρειοι φιλόσοφοι. Πέθανε ηρωικά πολεμώντας εναντίον των Περσών και, κατά την παράδοση, ξεψυχώντας ομολόγησε την ήττα του από τον χριστιανισμό, αναφωνώντας «Νενίκηκάς με, Ναζωραίε». Έγραψε σε άριστη ελληνική γλώσσα φιλοσοφικά έργα, που θεωρούνται αριστουργήματα ύφους.

- **Ιππαρχίδης ο Ρηγίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ίππαρχος ο Ρόδιος** 190 έως 120 π.Χ.

Ο μεγαλύτερος παρατηρητής, αλλά και ο μεγαλύτερος θεωρητικός ερευνητής της αστρονομίας μεταξύ πάντων των λαών και δια μέσου όλων των αιώνων. Ο θεμελιωτής της αστρονομίας. Ούτος εγεννήθη εις Νίκαιαν της Βιθυνίας και έζησε μεταξύ των ετών 190 και 120 π.Χ., αν και ο χρόνος της γεννήσεως και του θανάτου του δεν κατορθώθη να προσδιορισθή επακριβώς. Από τα δύο σωσμένα έργα του και τους σχολιασμούς των υπολοίπων μαθαίνουμε ότι ο κορυφαίος αυτός αστρονόμος: Συνέταξε έναν πίνακα 1022 αστερών, ορατών από την Αλεξάνδρεια, και τα κατέταξε σε 49 αστερισμούς (21 Β, 16 Ν και 12 ζωδιακούς) και σε 6 μεγέθη λαμπρότητας. Εισηγάγε την υποδιαίρεση του κύκλου σε 360°. Συγκρότησε πίνακα χορδών κύκλου, στον οποίο έδινε τα μήκη των χορδών δοσμένου κύκλου (ίσως R=60), συναρτήσει των επίκεντρων γωνιών τους (και ίσως ανά μισή μοίρα) (Πτολεμαίος). Ο πίνακας αυτός είναι πιθανό να είναι πύκνωση αντίστοιχου πίνακα του Αρχιμήδη. Συγκρότησε πίνακα γεωγραφικών πλατών ανά 1° (700 στάδια), τον οποίο συνόδευε με τους λόγους του (γνώμονα):(Σκιά) και τις διάρκειες των αντίστοιχων μεγίστων ημερών. Αναφέρεται ότι επινόησε όργανα ακριβείας και ότι εφάρμοσε ειδικές μεθόδους μετρήσεων και υπολογισμού. Τα κυριότερα όργανα δικής του έμπνευσης ήταν ο Αστρολάβος, η Τετραπήχυς Διόπτρα και το Μετεωροσκόπιο. Από τους υπολογισμούς του κυριότεροι είναι εκείνοι που έδωσαν: Την περίμετρο της Γης (252.000 στάδια), η οποία μάλλον είναι στρογγυλοποίηση των τιμών του Αρχιμήδη και του Ερατοσθένη. Τη διάρκεια των σεληνιακών μηνών (29 ημ. 31'50"8"). Τη διάρκεια του ενιαυτού (έτους = 365,2466 ημέρες, με πραγματ. 365,2422 ημέρες). Τη διάρκεια των εποχών (Γεμίνος - 'Ανοιξη 94,5 ημ., Καλ. 92,5 ημ., Φθιν. 88+1/8 ημ., Χειμ. 90+1/8 ημ.). Την εκκεντρότητα της γης (1/24 με πραγματική την 1/60 του Ηλίου). Την Μετάπτωση των Ισημεριών, δηλαδή την αργή κίνηση του άξονα της γης. Την υπολόγισε ίση με 48" το έτος, με πραγματική την 50",2 της μοίρας. Την απόσταση του Ηλίου και της Σελήνης (αντίστοιχα 1210 και 59 γήινες ακτίνες). Μέσες πραγματικές αντίστοιχες τιμές είναι οι: 23.500 και 60 γήινες ακτίνες. Το σύνολο των μεθόδων, των υπολογισμών και των ανακαλύψεων του Ιπάρχου, του διασημότερου και μεγαλοφυέστερου των Ελλήνων αστρονόμων της αρχαιότητας, έγινε αιτία αυτός να θεωρείται ως ο ερευνητής εκείνος, που, αν και προσηλωμένος στον Γεωκεντρισμό, κατέστησε την αστρονομία πραγματική μαθηματική επιστήμη.

- **Ίππασος ο Μεταποντίος** 6ος - 5ος π.Χ.

Πυθαγόρειος φιλόσοφος, κατά τον Ιάμβλιχον, Κροτωνιάτης, γενικώς όμως «Μεταπόντιος» η «Μεταποντίος» ονομαζόμενος. Η ακμή του τοποθετείται εις τα 40 πρώτα έτη του 5ου π. Χ. αιώνας και θεωρείται από τους αρχαιότερους μαθητάς του Πυθαγόρου. Η διδασκαλία του διέφερε κατά τούτο της διδασκαλίας των ορθοδόξων Πυθαγορείων, ότι παρεδέχετο την αρχήν του κόσμου υλικήν (πυρ) και όχι άυλον, όπως εκείνοι (αριθμοί) . Είναι πιθανόν ότι εκ τούτου επήγασεν η διάδοσης, ότι ο Ίππασος εκοινοποίησε μυστικά της Πυθαγορείου φιλοσοφίας και ότι εκ τούτου κατεδιόχθη και τελικώς εφονεύθη. Ο Διογένης ο Λαέρτιος αναφέρει ότι έγραψε «Μυστικόν λόγον» και τον παρουσίασεν ως υπό του Πυθαγόρου γραφέντα, νεώτεροι δε παραδόσεις του απέδιδον την κατασκευήν δοχείων πεπληρωμένων εκ διαφόρου ποσότητος ύδατος, καθώς και μεταλλίνων πλακών διαφόρου πάχους, όλων τούτων των αντικειμένων αρμονικώς ηχούντων.

- **Ίππασος ο Λοκρός** 6ος-5ος π.Χ.

- **Ίππασος ο Συβαρίτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ιππίας ο Ηλείος** 5ος π.Χ.

Εις των πολυμαθεστέρων σοφιστών των χρόνων του Σωκράτους, ο οποίος κατείχε λαμπράν θέσιν ως πολιτευόμενος εις την ιδιαίτερον του πατρίδα, περιήρχετο τας ελληνικάς πόλεις διδάσκων επί μισθό, υπερηφανεύετο δε ότι από την διδασκαλίαν του απέκτησε περισσότερα από όλους τους άλλους σοφιστάς χρήματα. Εδίδασκε μαθηματικά, φυσικός επιστήμας, αστρονομίαν, ωμίλει δε ευχερώς περί γραμμάτων ορθότητος, περί γενεαλογίας ηρώων, περί ρυθμών και αρμονιών και περί ηθικής. Εις τους Πλατωνικούς διάλογους πολλάκις αναφέρεται, υπό το όνομα του δε επιγράφονται δύο διάλογοι του Πλάτωνος, Ιππίας μείζων ή περί του Καλού και Ιππίας ελάττων ή περί του ψευδούς. Υπό του Πλάτωνος ο Ιππίας παρουσιάζεται ως αλαζών και μεγαλορρήμων, με ύφος πομπώδες και πλούσιον εις λέξεις ηχηράς, ουχί όμως και εις ιδέας, πάντως όμως είχε ευρυτάτας εγκυκλοπαιδικός γνώσεις. Εκ των έργων του διεσώθησαν μόνον αι επιγραφαί, αναφερόμεναι υπό άλλων συγγραφέων, ως ή Συναγωγή, πιθανόν αρχαιολογικής υποθέσεως, ο Τρωικός, Εθνών ονομασθαι, αναγραφή Ολυμπιακών ως και ελεγείαν εις χορόν νέων, οι όποιοι επνίγησαν ταξιθεύοντες προς το Ρήγιον.

- **Ιππίας ο Μηχανικός**

- **Ιππόδαμος ο Χίος**

- **Ιππομέδων ο Αργεός**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ιπποκράτης ο Χίος** 470-400 π.Χ.

Μαθηματικός του, 5ου π. Χ. αιώνας. Περί του βίου τούτου ολίγα είναι γνωστά. Πριν επιδοθή εις την γεωμετρίαν, ήτο εφοπλιστής. Κατά τον μαθητήν του Αριστρελούς Εύδημον, ο Ιπποκράτης, λόγω ευπιστίας και βλακειάς περί την πληρωμήν των φόρων, ην έδειξεν έναντι των τελωνών τον Βυζαντίου, απώλεσε το πλοίον του, εκδοχή βεβαίως όχι αληθοφανής. Κατ' άλλους συγγραφείς, οι Αθηναίοι κατέσχον το πλοίον του κατά τον Σαμιακόν πόλεμον (περί το 440 π.Χ.) και η κατάσχεσις αυτή εξηνάγκασε τον Ιπποκράτη να έλθη εις Αθήνας δια να διεκδίκηση τα δικαιώματα του επί της περιουσίας του. Εκ των σχολίων του Πρόκλου επί των «Στοιχείων του Ευκλείδου» συνάγεται το συμπέρασμα ότι ο Ιπποκράτης διέμεινεν εις Αθήνας επί πολύν καιρόν, κατά το δεύτερον ήμισυ του 5ου αιώνας π, Χ., και ότι εν Αθήναις ήλθεν εις επαφήν, μεταξύ των άλλων, και με Πυθαγορείους, παρ' ων εδιδάχθη μαθηματικά. Αναφέρεται μάλιστα ότι απεβλήθη εκ της εν Αθήναις Εταιρίας των Πυθαγορείων, διότι εδίδασκε μαθηματικά επί πληρωμή, πράγμα απαγορευόμενον υπό των διεπόντων τους Πυθαγορείους κανονισμών. Κατά τον Πρόκλον, ο Ιπποκράτης είναι ο πρώτος συγγραφέας γεωμετρίαν. Εκ των διασωθέντων μέχρις ημών περί του έργου του Ιπποκράτους διαπιστούται ότι ούτος ησχολήθη με δύο προβλήματα. Με το πρόβλημα του τετραγωνισμού του κύκλου και με το Δήλιον πρόβλημα. Ο Ιπποκράτης, ως εξάγεται εκ των σωζόμενων πηγών, ουδέποτε ισχυρίσθη ότι έλυσε το πρόβλημα του τετραγωνισμού του κύκλου. Αι συναφείς εργασίαι του όμως

συνέβαλον πολύ εις την ανάπτυξιν της γεωμετρίας. Δια του τετραγωνισμού του κύκλου ο Ιπποκράτης επεχείρησε να τετραγωνίση πρώτον τμήματα του κύκλου. Επί του αντικειμένου τούτου σώζονται τέσσαρα θεωρήματα του Ιπποκράτους, εκ των οποίων τα δύο πρώτα συμπίπτουν εις εν, και κατά συνέπειαν τα ως άνω θεωρήματα ανάγονται εις τρία. Το πρώτον εκ των θεωρημάτων τούτων είναι το περίφημον θεώρημα το αποκαλούμενον έκτοτε και μέχρι σήμερον «θεώρημα του Ιπποκράτους του Χίου», το άφορων τον τετραγωνισμόν του μηνίσκου ή των μηνίσκων. Η λύσις του Δηλίου προβλήματος οφείλεται εις επινόησιν του Ιπποκράτους, ως πληροφορούμεθα εξ επιστολής του Ερατοσθένους προς τον βασιλέα Πτολεμαίον τον Ευεργέτην, της Αλεξανδρείας. Ο Ιπποκράτης επενόησεν ότι, εάν δοθούν δύο ευθείαι, εξ ων η πρώτη να είναι διπλασία της δευτέρας, και παρεμβληθούν μεταξύ τούτων δύο άλλαι ευθείαι, εν συνεχεί αναλογία, τότε η τρίτη εκ των τεσσάρων εν όλω ευθειών παριστά την ακμήντου διπλασίου κύβου, ενώ η τετάρτη είναι η ακμή του δοθέντος κύβου. Τούτο, πλην της γεωμετρικής του σημασίας, παριστά και λύσιν αλγεβρικής εξισώσεως τρίτου βαθμού; και παρέχει δείγμα του ύψους της ελληνικής μαθηματικής επιστήμης του 5ου αιώνος προ Χριστού.

- **Ιππόνικος ο Γεωμέτρης** 3ος-2ος π.Χ.

- **Ιππόνικος ο Πιταναίος**

- **Ιπποσθένης ο Κυζικηνός**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ιπποσθένης ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ιππόστρατος ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ίππων ο Σάμιος** 6ος-5ος π.Χ.

Φιλόσοφος από τη Σάμο. Άκμασε στα μέσα του 5ου αι. π.Χ. Ο Αριστοτέλης αναφέρει τον Ί. στο έργο του Μετά τα φυσικά, επισημαίνοντας γι' αυτόν πως θεωρούσε το νερό ως το αρχικό στοιχείο. Υποστήριζε επίσης πως δεν υπάρχει τίποτε άλλο εκτός από τα πράγματα που υποπίπτουν στις αισθήσεις μας. Συνεπώς, εκείνοι που λατρεύονται ως θεοί δεν είναι παρά μεγάλοι άνδρες ή ήρωες που θεοποιήθηκαν από τους ανθρώπους. Για τις απόψεις του αυτές τον θεωρούσαν άθεο.

- **Ισαάκ Άργυρος** 1310 - 1372 μ.Χ

Μαθηματικός, αστρονόμος

- **Ισιδώρος ο Πρεσβύτερος** 6ος μ.Χ.

Αρχιτέκτονας, μαθηματικός και μηχανικός (6ος αι. μ.Χ.). Υπήρξε δάσκαλος του μαθηματικού Ευτοκίου του Ασκαλωνίτη και σχολιαστής των έργων του Αρχιμήδη και του Ευκλείδη. Συνεργάστηκε με τον Ανθέμιο τον Τραλλιανό στην οικοδόμηση της Αγίας Σοφίας (532-537). Έκανε επίσης τα σχέδια για την αποκατάσταση των οχυρώσεων της Δάρας, στη Συρία. Ίδρυσε στην Πόλη Σχολή Μηχανικών και υπήρξε δάσκαλος τους τελευταίους διευθυντή της Ακαδημίας Αθηνών του Δαμάσκιου.

Ισιδώρος ο Μιλησιος ο Νεώτερος 6ος μ.Χ Αρχιτέκτονας και μηχανικός. Ανιψιός του προηγούμενου. Ανοικοδόμησε τον τρούλο της Αγίας Σοφίας όταν έπεσε λόγω σεισμού το 558.

- **Ισιδώρος εκ Τύρου** 4ος π.Χ.

- **Ιταναίος ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ιωάννης Αβράμιος** 14ος αι. μ.Χ.

Αστρονόμος, ιατρός.

- **Ιωαννης Κατράρης** 14ος αι. μ.Χ.

Έζησε στην Θεσσαλονίκη, κωμωδιογράφος και αστρονόμος.

- **Ιωάννης ο Καματηρός**

Λόγιος, συγγραφέας μεταξύ άλλων και του «Περί της του αστρολάβου χρήσεως».

- **Ιωάννης Πεδιάσιμος** 13ος-14ος αι. μ.Χ

Πρύτανης του Πανεπιστήμιου Κων/πολεως. Έγραψε έργα με μαθηματικό - γεωδαιτικό περιεχόμενο.

- **Ιωάννης ο Φιλόππος** 6ος μ.Χ.

Φιλόσοφος , μαθηματικός και αστρονόμος. Μεγάλη φιλοσοφική και πνευματική διάνοια του Βυζαντίου. Το έργο του άσκησε μεγάλη επίδραση στις φυσικές επιστήμες του μεσαίωνα αλλά και των νεότερων χρόνων.

- **Ιωάννης ο Λύδος** 490-565 μ.Χ

Ιστορικός, νομικός και αστρονόμος από την Φιλαδέλφεια.

- **Ιωάννης ο Ιταλός** 11ος μ.Χ.

Φιλόσοφος, μαθηματικός.

- **Ιωάννης ο Καματηρός** 11ος μ.Χ.

Λόγιος, συγγραφέας μεταξύ άλλων και του «Περί της του αστρολάβου χρήσεως».

- **Ιωάννης Χορτασμένος** 1370 - 1437 μ.Χ.

Αστρονόμος, μαθηματικός και γεωγράφος.

- **Ιωάννης Μαλάλας** 6ο μ.Χ. αιώνα.

Ο Ιωάννης Μαλάλας καταγόταν από την Αντιόχεια, ελληνική πόλη που ιδρύθηκε από τον Σέλευκο με πρώτο πυρήνα κατοίκων 5.300 Αθηναίους και Μακεδόνες, σύμφωνα και με όσα ο ίδιος αναφέρει στην Χρονογραφία του. Το όνομά του προέρχεται εκ του επιτατικού Μα και του Λάλας, που σημαίνει ο λαλών, ο ομιλών, και συνεπώς, Μαλάλας είναι ο λίαν ομιλητικός, ο πολύλογος, και κατ' επέκτασιν ο λογογράφος, ο ρήτορας. Εξάλλου, το όνομα Λάλας είναι ένα γνωστό νεοελληνικό επώνυμο, αλλά και το Μαλάλας συναντάται σήμερα ως επώνυμο στις περιοχές του Άργους και της Καβάλας. Το έργο του Χρονογραφία είναι ένα κείμενο μοναδικής αξίας, διότι βασίζεται σε απωλεσθέντα συγγράμματα αρχαίων Ελλήνων και Ρωμαίων

συγγραφέων, πολλούς από τους οποίους γνωρίζουμε μόνον από την αναφορά που κάνει σε αυτούς ο Μαλάλας. Είναι γραμμένη κατά τρόπο εκλαϊκευτικό στην δημόδη γλώσσα της εποχής, γι' αυτό και αποτελεί σημαντικότατο τεκμήριο της Ελληνικής Γλώσσας, καθώς διασώζει σπάνιες λέξεις και λεκτικούς τύπους.

Κ

- **Καβασίλας Νικόλαος** 14ος μ.Χ.

Λόγιος, μαθηματικός και αστρονόμος. Σε επιστολή του αποδίδει τις παλίρροιες στην έλξη που προκαλεί η δύναμη της σελήνης, η οποία διαδίδεται ευθύγραμμα μαζί με το φώς της. Στην ίδια επιστολή δίνει μια ερμηνεία στα αίτια του σχηματισμού του ουράνιου τόξου, ερμηνεία παρόμοια με αυτή των δυτικών οπτικών του 17ου αι. Εκτέλεσε πειράματα πάνω στη διάθλαση του φωτός και στην πορεία των ακτίνων, μέσα σε μια διάφανη σφαίρα με νερό.

- **Καινίας ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Καλλίας** 6ος-5ος π.Χ.

- **Καλλίδροτος ο Καυλωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Κάλλιππος ο Κυζικηνός** 370; - 300; π.Χ.

Αστρονόμος και μαθηματικός. Εγκαταστάθηκε στην Αθήνα το 334 και φοίτησε στη σχολή του Αριστοτέλη. Με ένα μεγαλοφυές σύστημα ομόκεντρων σφαιρών (Κύκλος Καλλίπου), βελτίωσε το αστρονομικό σύστημα του Ευδόξου σχετικά με τις φαινομενικές κινήσεις του Ηλίου, των πλανητών και των αστερών, φτάνοντας σε ένα εξαιρετικά ακριβές αποτέλεσμα. Μέγιστη ακρίβεια πέτυχε επίσης στον υπολογισμό και στην παράσταση της κίνησης της Σελήνης η Καλλίπειος περίοδος, των 25.759 ημερών, περιλάμβανε 940 σεληνιακούς μήνες..

- **Καλλίστρατος** 4ος π.Χ.

Ρήτορας και πολιτικός της αρχαίας Αθήνας. Έζησε κατά τον 4ο αι. την εσωτερική και εξωτερική πολιτική της Αθήνας. Φιλοπόλεμος, ήθελε σύγκρουση με τη Σπάρτη, αλλά το 371 εργάστηκε για τη σύναψη ειρήνης μ' αυτήν. Δικάστηκε δύο φορές και καταδικάστηκε σε θάνατο το 361 π.Χ.

- **Καροφαντίδας ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Κάρπος ο Αντιοχεύς** 1ος ή 2ος μ.Χ.

Αστρονόμος και μηχανικός του 1ου ή 2ου μ.Χ. αιώνα από την Αντιόχεια. Άλλοι τον θεωρούν προγενέστερο κι άλλοι μεταγενέστερο του Γεμίνου. Ελαχιστα περί των έργων του είναι γνωστά όπως η αστρονομική πραγματεία του που φέρεται περισσότερο ιστορικοφιλοσοφικό έργο και λιγότερο μαθηματικό στο οποίο περιλάμβανε κεφάλαιο περί της γωνίας και έτερο περί του ουράνιου συσχετισμού. Φημιζόταν όμως ως δεξιότηχνης στις κατασκευές εργαλείων αστρονομικών μεγάλης

ακριβείας όπως ήταν οι αστρολάβοι για την υψομέτρηση των αστερών. Τον Κάρπο αναφέρει ο Πρόκλος και που τον αποκαλεί «Μηχανικό». Ο Ιάμβλιχος αναφέρει ότι τον τετραγωνισμό του κύκλου κατόρθωσαν: ο Αρχιμήδης (287-212 π.Χ) με τη βοήθεια της έλικας, ο Νικομήδης (200 π.Χ) με την τετραγωνίζουσα, ο Απολλώνιος (265-170 π.Χ) με μια καμπύλη που ονόμαζε ο ίδιος «αδελφή της κοχλιοειδούς» και ο Κάρπος με μια καμπύλη την οποία ονομάζει απλά «εκ διπλής κινήσεως προερχομένη».

- **Κέραμβος ο Λευκανός**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Κλαύδιος Πτολεμαίος** 100 - 178 μ.Χ.

Έζησε στο χρονικό διάστημα (100-178 μ.Χ). Διάσημος μαθηματικός, αστρονόμος και γεωγράφος έζησε και έδρασε στην Αλεξάνδρεια. Στο έργο του συνόψισε και παρουσίασε συστηματικά τα επιτεύγματα των προγενέστερων στους διάφορους τομείς της επιστήμης, ελέγχοντας μεθόδους και μετρήσεις και προσθέτοντας δικά του συμπεράσματα. Τα κύρια γνωστά μαθηματικά έργα του είναι: Η Μαθηματική Σύνταξη. (13 βιβλία, σώθηκε). 1515/1813-16. Η Γεωγραφική Υφήγηση. (8 βιβλία, σώθηκε). 1462. Αρμονικά. (8 βιβλία, στα Λατινικά από τον Βοήθιο). 1563. Οπτική πραγματεία. (σώθηκαν τα βιβλία 2-5 στα λατινικά) . 1150 Το κορυφαίο από τα έργα του είναι η Μαθηματική Σύνταξη του (η Μεγίστη ή Al- Magest των Αράβων), ένα τεράστιο ολοκληρωμένο έργο, με όλες τις μέχρι τότε γνώσεις του Γεωκεντρισμού και των ουρανίων φαινομένων. Το περιεχόμενο του έργου είναι η μελέτη του Ήλιου , της Σελήνης και των πλανητών (αντίστοιχα στα βιβλία 3, 4, 9, 10, 11, 12, 13), των αστερών και της Μετάπτωσης των Ισημεριών (βιβλία 7,8) και των εκλείψεων (βιβλίο 6). Στο έργο αυτό κεντρική θέση κατέχει ο πίνακας χορδών, ο οποίος δίνει τα μήκη όλων των χορδών ενός κύκλου, ακτίνας $R=60$, συναρτήσει της επίκεντρης γωνίας, και ανα 0,5 μοίρας. Ο πίνακας αυτός είναι έργο μάλλον του Ιπάρχου, και ουσιαστικά είναι ένας πίνακας ημιτόνων σε κύκλο ακτίνας $R=60$. Η Μαθηματική σύνταξις μεταφράστηκε το 827 στα αραβικά και το 1175 απο τα αραβικά στα Λατινικά. Το δεύτερο μεγάλο έργο του είναι η Γεωγραφική Υφήγηση, με περιεχόμενό του οδηγίες για σύνταξη γεωγραφικών χαρτών (βιβλίο 8) και έναν κατάλογο 8000 τοπωνυμίων με τα γεωγραφικά πλάτη και μήκη τους (βιβλία 2-7). Το έργο εκτός απο τις διάφορες τοποθεσίες, απο τους καταρράκτες του Νείλου μέχρι τη βόρεια Ευρώπη και από την Ισπανία μέχρι την Κίνα, περιλαμβάνει και 27 χάρτες, εκ των οποίων ο ένας παγκόσμιος. Η πρώτη μετάφραση του έργου στα Λατινικά έγινε το 1406 στη Φλωρεντία. Ακολούθησαν και άλλες μεταφράσεις, μεταξύ των οποίων και εκείνη της Ρώμης (1478), της οποίας ένα αντίγραφο διέθετε και ο Χριστόφορος Κολόμβος (πρώτο ταξίδι 1492). Ο Πτολεμαίος γενικά με το έργο του κατάφερε να συνοψίσει και να παρουσιάσει πολλά θέματα των προγενέστερων μαθηματικών, και έτσι να τα διδάξει και να τα διαδώσει. Αυτά μαζί με τα δικά του επιτεύγματα , τον κατατάσσουν μεταξύ των μεγάλων μελετητών των αρχαίων μαθηματικών, αν και παρέμεινε προσηλωμένος στο Γεωκεντρισμό και στήριξε την Γεωγραφία του στη λαθεμένη τιμή της περιμέτρου της Γης (180.000 στάδια).

- **Κλεάρατος ο Ταραντίος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Κλεαίμα αδελφή Αυτογαρίδα του Λάκωνος** 6ος -5ος π.Χ.

Ο Ιάμβλιχος στο έργο του «Περί του Πυθαγορικού βίου» διέσωσε τα ονόματα δεκαεπτά πυθαγορείων γυναικών που ήταν γνώστριες της πυθαγόρειας φιλοσοφίας και των πυθαγορείων μαθηματικών.

- **Κλεάνθης ο Άσσιος** 3ος π.Χ.

- **Κλεάνωρ ο Λάκων**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Κλειναγόρας ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Κλεινίας ο Ταραντίνος** 4ος – 3ος αιώνας π.Χ.

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

Κλεόβουλος ο Ρόδιος 6ος – 5ος αιώνας π.Χ. περίπου.

Ένας από τους Επτά Σοφούς της αρχαιότητας.

- **Κλεομήδης ο Κοσμογράφος** 2ος αιώνας μ.Χ.

Αστρονόμος. Σώζεται σε δύο βιβλία το σύγγραμμα του «Κυκλική θεωρία μετεώρων», το περιεχόμενο του οποίου έχει επηρεαστεί από το έργο του αστρονόμου Ποσειδωνίου. Πρόκειται για εκλαϊκευτικό έργο, που εκθέτει τις αστρονομικές γνώσεις της στωικής σχολής.

- **Κλεοσθένης ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Κλεόστρατος ο Τενέδιος** 5ος αι. π.Χ (5ος αι. π.Χ.).

Αστρονόμος από την Τένεδο. Εξήσε και άκμασε στην Αθήνα. Σε αυτόν οφείλεται η διόρθωση του αθηναϊκού ημερολογίου, κατά την οποία κάθε οκτώ χρόνια παρεμβάλλονταν τρεις μήνες ο πρώτος από αυτούς στον τρίτο χρόνο, ο δεύτερος στον έκτο και ο τρίτος στον όγδοο. Η περίοδος αυτή των οκτώ χρόνων ονομαζόταν οκταετηρίδα. Το έργο του Αστρονομία περιείχε γενικές αστρονομικές αρχές.

- **Κλεόφρων ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Κλέων ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Κόνων ο Σάμιος** 3ος αιώνας π.Χ.

Μαθηματικός και αστρονόμος από τη Σάμο. Δεν υπάρχουν ακριβείς πληροφορίες για τον χρόνο της γέννησης και του θανάτου του, ωστόσο είναι γνωστό ότι έδρασε στην Αλεξάνδρεια, όπου γνωρίστηκε με τον Αρχιμήδη, με τον οποίο διατήρησε στενή φιλία και αλληλογραφία έως το τέλος της ζωής του. Φαίνεται, μάλιστα, ότι υπήρχε συνεχής και αμοιβαία ενημέρωση των δύο ανδρών για τις έρευνες τους. Λέγεται ότι ο Κ. πέθανε πολύ νέος, στην ακμή της δραστηριότητάς του. Με την πολύτιμη προσφορά του συνετέλεσε στην προαγωγή της γεωμετρίας, αλλά δεν έζησε για να ολοκληρώσει την ερευνά του στις ιδιότητες της έλικας, τις οποίες συνέχισε,

επεξεργάστηκε και δημοσίευσε ο Αρχιμήδης. Σύμφωνα με πληροφορίες του Πτολεμαίου, ο Κ. επισκέφθηκε την Ιταλία και τη Σικελία, όπου επιδόθηκε σε αστρονομικές παρατηρήσεις. Ο Λατίνος συγγραφέας Μάρκος Βαλέριος Πρόμπους αναφέρει ότι ο Κ. έγραψε και Αστρολογία (αστρονομία κατά τον σύγχρονο όρο) σε 7 Βιβλία. Ο Κ. έγινε πολύ γνωστός και δημοφιλής στην Αίγυπτο, κυρίως μετά την ανακάλυψη του αστερισμού στον οποίο έδωσε το όνομα της συζύγου του βασιλιά Πτολεμαίου του Ευεργέτη, Βερενίκης. Ο αστερισμός αυτός ονομάστηκε Βερενίκης πλόκαμος και βρίσκεται μεταξύ των αστερισμών του Λέοντα, της Παρθένου και του Βοώτη.

- **Κράτης ο Χαλκιδεύς** 4ος αιώνας π.Χ.

Χαλκιδαίος μηχανικός (β' μισό 4ου αι. π.Χ.). Κατασκεύασε μεγάλη τάφρο στην Αθήνα και ψ' αυτό ονομάστηκε ταφωρύχος. Ο Μέγας Αλέξανδρος τον διέταξε να αποξηράνει την Κωπαΐδα, αλλά δεν κατάφερε να ολοκληρώσει το έργο του γιατί ξεσηκώθηκαν οι Βοιωτοί, που θεώρησαν πως από αυτό θα ωφελούνταν οι Ορχομένιοι.

- **Κρατησίκλεια** 6ος -5ος αιώνας π.Χ. περίπου.

Ο Ιάμβλιχος στο έργο του «Περί του Πυθαγορικού βίου» διέσωσε τα ονόματα δεκαεπτά πυθαγορείων γυναικών που ήταν γνώστριες της πυθαγόρειας φιλοσοφίας και των πυθαγορείων μαθηματικών.

- **Κράνοος ο Ποσειδωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Κράτιστος** 3ος – 2ος αιώνας π.Χ.

- **Κρατύλος** 5ος αιώνας π.Χ. (5ος αι. π.Χ.).

Αθηναίος φιλόσοφος. Υπήρξε ένθερμος οπαδός του Ηράκλειτου, ενώ θεωρείται ότι ήταν και ένας από τους δασκάλους του Πλάτωνα (Κρατύλος τιτλοφορείται ένας από τους πλατωνικούς διαλόγους), τον οποίο μύησε στην ηρακλείτεια φιλοσοφία. Στη σκέψη του Κ. η διδασκαλία του Ηράκλειτου ταυτίζεται με μια θεωρία του γενικού «γίνεσθαι» όλων των πραγμάτων, ενώ παραμένει εντελώς επισκιασμένο το στοιχείο της εσωτερικής αντίθεσης σε κάθε όψη της πραγματικότητας, σήμα κατατεθέν της διδασκαλίας του Ηράκλειτου. Για τον τελευταίο, για παράδειγμα, δεν είναι δυνατόν να λουστεί κανείς δύο φορές στο ίδιο ποτάμι, γιατί τη δεύτερη φορά, μολονότι το ποτάμι διατηρεί το όνομα και τη θέση του (που για τον Ηράκλειτο είναι μια ουσιώδης όψη του ίδιου πράγματος), το νερό δεν είναι το ίδιο. Αντίθετα, σύμφωνα με τον Κ., για τον οποίο το ποτάμι αποτελεί σύμβολο της ζωής όλων των πραγμάτων, δεν είναι δυνατόν να λουστεί κανείς ούτε μία φορά στο «ίδιο» ποτάμι. Και συναφώς αυτός περιορίζεται στην υποδήλωση των πραγμάτων με μία μόνο κίνηση του δακτύλου. Το όνομα και η γλώσσα, παραμένοντας τα ίδια, δεν αντανakλούν πραγματικά το διηνεκές γίνεσθαι όλων των πραγμάτων. Τέτοια τροποποίηση των αντιλήψεων του δασκάλου καθιστά προβληματικό τον συμβιβασμό αυτής της άποψης, με τη θέση που του αποδίδεται στον πλατωνικό «Κρατύλο», περί της φυσικής (και όχι της συμβατικής) ισχύος των ονομάτων, θέση επίσης προερχόμενη από τον Ηράκλειτο.

Κριτόδημος ο Αλεξανδρεύς 2ος αιώνας π.Χ. (3ος ή 2ος αι. π.Χ.). Αστρολόγος. Δεν υπάρχουν πληροφορίες για τη ζωή του, εκτός από το ότι έζησε στην Αλεξάνδρεια. Αναφέρεται ότι είχε γράψει το βιβλίο «Όρασις», το περιεχόμενο του οποίου αφορούσε αστρολογικά προβλήματα.

- **Κρίτων ο Νάξιος**

- **Κρίτων ο Αργεῖος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Κτησίβιος ο Αλεξανδρεύς** β' μισό 3ου - α' μισό 2ου αι. π.Χ.

Μηχανικός από την Αλεξάνδρεια. Η εργασία του αναπτύχθηκε κυρίως στο πεδίο των υδραυλικών μηχανών και των μηχανών πεπιεσμένου αέρα- σε αυτόν αποδίδεται η εφεύρεση της αντλίας και του υδραυλικού οργάνου με την ονομασία ύδραυλις, καθώς και η κατασκευή υδραυλικών ωρολογίων και πολεμικών μηχανών. Τα γραπτά του δεν σώθηκαν, όμως υπάρχουν αναφορές σε αυτά από τον Φίλωνα τον Βυζάντιο και από τον μαθητή του τελευταίου, Ήρωνα.

- **Κωνσταντίνος Λυκίτης** 13ος - 14ος αι.μ.Χ.,

Αστρονόμος. Δίδαξε στην Ακαδημία Τραπεζούντας. Μελέτησε και ασχολήθηκε και με την οπτική.

- **Κωνσταντίνος ο Σικελός** 9ος αιώνας μ.Χ.

Μαθηματικός, μαθητής του Λέοντα Μαθηματικού.

Λ

- **Λακράτης ο Μεταποντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Λάκριτος ο Μεταποντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Λακύδης ο Κυρηναίος** 2ος αι. π.Χ.

Φιλόσοφος από την Κυρήνη. Διαδέχτηκε τον Αρκεσίλαο στη διεύθυνση της σχολής της Μέσης Ακαδημίας. Είχε πολλούς μαθητές, όπως τον Αρίστιππο τον Κυρηναίο, τον Εύανδρο και πιθανώς τον Χρύσιππο. Ο Ατταλος ο Φιλομήτωρ, Βασιλιάς της Περγάμου, δημιούργησε κήπο κοντά στην Ακαδημία του Πλάτωνα, που τον ονόμασε Λακύδειο, και ο Λ. δίδασκε εκεί. Όταν όμως ο Άτταλος τον κάλεσε στην Αυλή του, εκείνος αρνήθηκε και προτίμησε να ζήσει φτωχική ζωή.

- **Λάκων ο Σάμιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Λασθένεια η Αρκαδίσσα** 4ος π.Χ. 4ος π.Χ. αιώνας.

Η Λασθένεια από την Αρκαδία είχε μελετήσει τα έργα του Πλάτωνος και ήλθε στην Ακαδημία (του Πλάτωνος) για να σπουδάσει μαθηματικά και φιλοσοφία. Μετά τον θάνατο του Πλάτωνος συνέχισε τις σπουδές της κοντά στον ανειφόρο Σπεύσιππο. Αργότερα έγινε και αυτή φιλόσοφος και σύντροφος του Σπευσίππου. Σύμφωνα με τον Αριστοφάνη τον Περιπατητικό στην Λασθένεια οφείλεται και ο επόμενος ορισμός της σφαίρας : “ΣΦΑΙΡΑ ΕΣΤΙΝ ΣΧΗΜΑ ΣΤΕΡΕΟΝ ΥΠΟ ΜΙΑΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ, ΠΡΟΣ ΗΝ, ΑΦ’ ΕΝΟΣ ΣΗΜΕΙΟΥΤΩΝ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ

ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ, ΠΑΣΑΙ ΑΙ ΠΡΟΣΠΙΠΤΟΥΣΑΙ ΕΥΘΕΙΑΙ ΊΣΑΙ ΑΛΛΗΛΑΙΣ ΕΙΣΙΝ”.

- **Λαφάων ο Μεταπόντιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Λεάναξ ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Λεόκριτος ο Καρχηδόσιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Λεόντιος** 4ος αι. μ.Χ.

Αθηναίος φιλόσοφος. Ήταν εθνικός στο θρήσκευμα και ασκούσε το επάγγελμα του δασκάλου παραδίδοντας μαθήματα φιλοσοφίας και ρητορικής. Από την εργασία αυτή απέκτησε μεγάλη περιουσία, την οποία κληροδότησε στους δύο γιους του, αποκλείοντας την όμορφη και καλλιεργημένη κόρη του Αθηναΐδα, η οποία εγκατέλειψε δυσαρεστημένη το πατρικό σπίτι και πήγε στην Κωνσταντινούπολη, όπου παντρεύτηκε τον αυτοκράτορα Θεοδόσιο Β', παίρνοντας το χριστιανικό όνομα Ευδοκία.

- **Λεόντιος** 6ος μ.Χ.

Μαθηματικός, φιλόσοφος και μηχανικός. Μαθητής του Ισίδωρου, συγγραφέας του «περί κατασκευής Αρατείας σφαίρας».

- **Λεόφρων ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Λεπίνης ο Αλεξανδρεύς** 4ος -3ος αιώνας π.Χ.

- **Λεπτίνης ο Συρακόσιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Λερσεύς ο Κιττιεύς** 3ος π.Χ.

- **Λεύκιππος** 485 π.Χ.

Ο Λεύκιππος γεννήθηκε στην Μίλητο γύρω στο 485 π.Χ.. Ανήσυχο πνεύμα και κάτοχος των φιλοσοφικών κι επιστημονικών θεωριών της πατρίδος του μετέβη στην Ελέα, όπου παρακολούθησε τις διδασκαλίες του Ζήνωνος και του Μελίσσου, που, καθώς φαίνεται, τον κατεγοήτευσαν. Στην σχολή που ίδρυσε αργότερα στα Αβδηρα, βλάστησε ένα νέο θαυμάσιο «δένδρο», που φέρει τα χαρακτηριστικά και της Ιωνίας και της Μεγάλης Ελλάδος: Πρόκειται για την Ατομική θεωρία, της οποίας υπήρξε ο αδιαμφισβήτητος (σύμφωνα με τον Αριστοτέλη και τον Θεόφραστο) πατήρ και γεννήτωρ. Το γεγονός ότι για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα παραγκωνίστηκε ή και αγνοήθηκε δεν οφείλεται στον μαθητή και εταίρο του Δημόκριτο αλλά στον Επίκουρο, ο οποίος είτε από υστεροβουλία (στον Κήπο εδιδάσκετο αποκλειστικά η ατομική θεωρία) είτε χάριν αστειότητας έλεγε την φράση: «Λεύκιππον οὐδ' εἰ γέγονεν οἶδα», που τελικά «πέρασε». Ο Λεύκιππος, γνωρίζε το αναξιμάνδρειον άπειρον, όπως γνώριζε και την αρχή του Εμπεδοκλέους, σύμφωνα με την οποία η

οποιαδήποτε μεταβολή άλλο δεν είναι παρά ανακατάταξη των στοιχειακών οντοτήτων, οι οποίες κατά τον Μέλισσο είναι αίδιες κι αμετάβλητες. Η «διαλεκτική» κι οι «διχοτομίες» του Ζήνωνος και το «αμετάπτωτον» του Μέλισσου τον συγκλόνισαν. «Αν μεταβληθή το ον, τότε θα χαθή και την θέση του θα καταλάβη το μη ον... κι αν υπάρχει πολλαπλότητα των όντων, τότε πρέπει ένα - εκαστον εξ αυτών να είναι όπως ακριβώς είναι και το ένα Ον», έλεγε ο Σάμιος. Ο Άκραγαντίνος κι ο Αναξαγόρας, αν και τα γνώριζαν αυτά, δεν μπόρεσαν να ξεπεράσουν τον Παρμενίδη, που ούτε ν' ακούση ήθελε για μη ον η κενό, αφού το «παν εμπλέον εστί εόντος». Ο Λεύκιππος τόλμησε να «υιοθετήση» την έννοια του μη όντος ή κενού ως πρωταρχική προϋπόθεση για την ερμηνεία του φυσικού κόσμου, του οποίου η ύπαρξη οφείλεται στην κίνηση ή στον «ηρακλειτικόν πόλεμο». Το κενό, κατά τον Λεύκιππο, αποκτά μία μορφή υπάρξης, που δεν είναι καθόλου υποδεέστερη εκείνης των ατόμων και το μη ον υπολαμβάνεται ως ον επίσης, κάτι για το οποίο δικαίως διαμαρτύρεται ο Πλάτων στον «Πολιτικό» του, διότι το κενό μόνο ως άρνηση και απουσία υπάρξης ατόμων η όντων εννοείται και καθόλου δεν ταυτίζεται με τον χώρο, εντός του οποίου κινούνται τα άτομα και οι κόσμοι. Τα άτομα διαχωρίζονται ανάμεσα τους δια του κενού, το οποίο τους επιτρέπει πλήθος συνδυασμών και συσχετισμών, που ως αποτέλεσμα έχουν την δημιουργία απείρων ποικιλιών όντων και κόσμων. Τα έσχατα δομικά στοιχεία των όντων δηλαδή τα απειροελάχιστα σωματίδια της ύλης ονομάζονται πλέον άτομα· διατηρούν δε όλες τις ελαστικές ιδιότητες ήτοι της ομοιογενείας, της συμπάγειας, της αμεταβλητότητας και της φυσικής (όχι όμως και μαθηματικής) α-διαιρετότητας. Προικίζονται ωστόσο και με το χάρισμα του ηρακλειτικού «αικίνητου», ενώ ως μέσα διαφοροποίησης ανάμεσα τους διατηρούν το ίδιον σχήμα, την ιδίαν διατάξη και την ιδίαν καταστάση (θέση) τους. Με την κίνηση («αικίνητον») συνδέεται άμεσα η έννοια της βαρύτητας. Τα συμπαγή και άτμητα δομικά στοιχεία της ύλης διαφέρουν αναμεταξύ τους ως προς το μέγεθος, σύμπτωμα του οποίου είναι το βάρος, που προσδιορίζεται ουσιαστικά από την μάζα. Η βαρύτητα αποτελεί θεμελιακή ιδιότητα των (ολοκληρωμένων αυτών οντοτήτων, που ονομάστηκαν άτομα. Το κενό βέβαια δεν έχει μέγεθος και κατά συνέπεια βάρος, ιδιότητές που αφορούν αποκλειστικά στα άτομα. Εξαιτίας και της βαρύτητας προκαλούνται διάφορες συγκρούσεις, αναπηδήσεις και παλμοί στα άτομα, των οποίων η «συμπεριφορά» στο κενό προσδιορίζεται από μηχανικές μοναχά αιτίες. Ο Λεύκιππος δεν αισθάνθηκε καθόλου υποχρεωμένος να εξηγήση την πρωταρχική κίνηση των ατόμων, διότι τόσο η κίνηση, που προκαλείται απ' τις βίαιες συγκρούσεις των ατόμων, όσο και η ίδια η κίνηση που προκαλεί τις συγκρούσεις αυτές είναι σύμφυτες με την υλική φύση των ατόμων, όπως σύμφυτη είναι και η κίνηση των τελευταίων, τα οποία, καθώς είπαμε, είναι προαιώνια. Προαιώνια άρα είναι και η κίνηση τους στο κενό... Αποτέλεσμα των συγκρούσεων των ατόμων και των κινήσεων τους είναι η δημιουργία κόσμων μέσα στους κόλπους του άναρχου (= χωρίς αρχίνισμα, αιωνίου) σύμπαντος. Συγκρουόμενα τα άτομα, συγκεντρώνονται πολλά μαζί και δημιουργούν την δίνη. Αρχίζει δηλαδή να μπαίνει η ύλη σε μία στροβιλική κίνηση, η οποία αυξάνεται διαρκώς λόγω της επιτάχυνσης. Με την μηχανική ετούτη κίνηση τα άτομα αλλάζουν θέσεις στο δυναμικό πεδίο της κοσμικής δίνης ανάλογα με το βάρος τους· συναντώμενα δε με άλλα όμοια τους τείνουν να συγκροτήσουν τα μεγάλα ολικά σύνολα ήτοι της γης, του νερού, του αέρος και του πυρός. Αφού σχηματισθούν αυτά τα υλικά συνολα, οι στοιχειακές μάζες, τότε η δίνη εξαφανίζεται, διότι στα συγκεντρωμένα τοιουτοτρόπως άτομα επέρχεται ισορροπία: «Ίσορρόπων διὰ τὸ πλῆθος μηκέτι δυναμένων περιφέρεισθαι», σύμφωνα με τον Δ. τον Λαέρτιο. Στο ερώτημα: «πως διευθετήθηκαν με την περιστροφική κίνηση τα άτομα», ο Λεύκιππος άπαντα: «Με την δίνη αναπτύσσονται μηχανικές δυνάμεις, που οδηγούν

τα βαρύτερα εκ των ατόμων προς το κέντρο όπου δημιουργούν τη γη και το ύδωρ, τα δε ελαφρύτερα προς τα άκρα του κενού, όπου δημιουργούν τον αέρα και το πυρ. Τα τέσσερα μεγάλα υλικά σώματα ομού αποκτούν ένα σφαιρικό σχήμα και περιβάλλονται από ένα περικάλυμμα δίκην υμένους». Δεδομένου ότι τα άτομα είναι υπεράριθμα και άπειρο το κενό, επιτρέπεται η δημιουργία απείρων κόσμων, όπως και η εξαφάνισή τους... Ο άνθρωπος, κατά τον Λεύκιππο, είναι κι αυτός ένας μικρός κόσμος, που υπόκειται στην γένεση και την φθορά (μόνο τα άτομα είναι αδιάφθορα και αιώνια)· επικοινωνεί δε με τους άλλους κόσμους δια των αισθήσεων κυρίως. Οι αισθήσεις, κατά τον σοφό, αποτελούν αποτέλεσμα των πόρων και των απορροών των αντικειμένων, μία θεωρία που καθώς φαίνεται, την δανείστηκε απ' τον Εμπεδοκλή εν όλω η εν μέρει. Οι συναντήσεις των ατόμων, που απορρέουν από τα οντά αφ' ενός κι απ' τα αισθητήρια όργανά μας αφ' ετέρου, δημιουργούν στην κόρη του οφθαλμού την εικόνα. Βέβαια οι εν λόγω απορροές δεν συναντώνται στον οφθαλμό αλλά στον αέρα, μεταξύ αντικειμένων και κόρης, όπου σχηματίζεται η εικόνα, που φανερώνεται εν συνεχεία στους οφθαλμούς μας. Μ' ένα παρόμοιο τρόπο λειτουργούν και οι άλλες αισθήσεις. Την θεωρία αυτή περί αισθήσεων υιοθέτησαν ο Δημόκριτος, ο Πλάτων και ο Θεόφραστος. Ο Λεύκιππος υψώνει την Αναγκαιότητα στην θέση της υπέρτατης θεότητας. Το τυχαίο εκτοπίζεται από την φυσική του Μιλησίου, διότι λείπει αδυνατούμε να το προσδιορίσουμε αιτιακά και ίσως δεν πρόκειται καν περί αιτίου: «Οὐδὲν χρῆμα <λοιπόν> μάτην γίγνεται, ἀλλὰ πάντα ἐκ λόγου τε καὶ ὑπ' ἀνάγκης»!

- **Λεωδάμας ο Θάσιος** 5ος - 4ος π.Χ.

Θάσιος μαθηματικός (4ος αι. π.Χ.). Υπήρξε ο πρώτος που εφάρμοσε την ανάλυση στη γεωμετρία. Ήταν φίλος του Πλάτωνα.

- **Λεωκύδης ο Μεταπόντος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Λέων ο Βυζάντιος** 4ος αι. π.Χ.

Ήταν φίλος του Φωκίωνα και σπούδασε στην Αθήνα κοντά στον Πλάτωνα. Διακρίθηκε ως πολιτικός μετά από την επιστροφή του στο Βυζάντιο. Όταν το 340 π.Χ. ο Φίλιππος ο Μακεδών πολιορκήσε την πόλη, ο Λ. αντιστάθηκε με μεγάλη γενναιότητα. Όταν, όμως, ο Φίλιππος τον συκοφάντησε ότι είχε δεχτεί να του παραδώσει το Βυζάντιο έναντι χρηματικής αμοιβής, ο Λ. αυτοκτόνησε.

- **Λέων ο Μαγνήσιος**

- **Λέων ο Μαθηματικός** 9ος μ.Χ

Λέων ο Φιλόσοφος (9ος αι.). Βυζαντινός λόγιος και κληρικός, γνωστός ως Λέων ο Μαθηματικός. Σοφός δάσκαλος με ευρεία εγκυκλοπαιδική μόρφωση και σκέψη, άκμασε την εποχή που στο Βυζάντιο σημειώθηκε μια αξιόλογη πνευματική άνθηση επί Θεοφίλου και Μιχαήλ Γ με την ίδρυση του πανεπιστημίου της Μαγναύρας. Ο Λέων διετέλεσε μητροπολίτης Θεσσαλονίκης και είχε πολύ αξιόλογη εκπαιδευτική δράση. Το κύριο έργο του πραγματοποιήθηκε μετά την ανάληψη της διεύθυνσης του πανεπιστημίου της Μαγναύρας, όπου δίδαξε μαθηματικά σε ορισμένες από τις σημαντικότερες προσωπικότητες της εποχής. Η επιτυχία της διδασκαλίας του διέδωσε τη φήμη του έξω από τα σύνορα της αυτοκρατορίας και ήταν χαρακτηριστική η επίμονη προσπάθεια του χαλίφη Μαμούν να τον αποσπάσει στην τότε ακμάζουσα πνευματικά Αυλή του της Βαγδάτης. Οι επιδόσεις του στην Άλγεβρα θεωρούνται

ακόμα και σήμερα πρωτοπόρες. Στον Λέοντα οφείλεται, ανάμεσα σε άλλα, μία από τις σημαντικότερες επινοήσεις της βυζαντινής εποχής, ο οπτικός τηλεγράφος. Ο Λέων κατασκεύασε δύο τέλεια συγχρονισμένα ρολόγια. Τοποθέτησε το ένα στο φρούριο του Λουλού, κοντά στην Ταρσό και το άλλο στο ηλιακόν του Φάρου, στην Κωνσταντινούπολη.

- **Λέων ο Μεταποντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Λέων ΣΤ' ο Σοφός** 866 – 912 μ.Χ

Αυτοκράτορας, συγγραφέας αστρονομικών συγγραμμάτων κι ενός έργου σχετικού με τους κεραυνούς.

- **Λέων ο Φλειάσιος** 6ος -5ος π.Χ. περίπου.

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Λεωνίδας ο Αλεξανδρεύς** 1ος αιώνας μ.Χ.

- **Λεωνίδας ο Λακεδαιμόνιος** 6ος -5ος π.Χ. περίπου.

- **Λεοντεύς ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Λύραμνος ο Ποντικός**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Λυκίτης Κωνσταντίνος** 13ος-14ος αι μ.Χ

Δίδαξε αστρονομία στην Ακαδημία των θετικών επιστημών στην Τραπεζούντα, όπου και ίδρυσε αστεροσκοπείο. Ασχολήθηκε και με την οπτική.

- **Λύκων ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Λυσιάδης ο Καταναίος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Λυσίβιος ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Λύσις ο Ταραντίνος** 5ος αι. π.Χ.

Πυθαγόρειος φιλόσοφος από τον Τάραντα της Κάτω Ιταλίας. Στη διάρκεια της επανάστασης των δημοκρατικών, ο Λ. κατάφερε να ξεφύγει με τον Φιλόλαο. Πήγε στην Αχαΐα και αργότερα στη Θήβα, όπου έμεινε διδάσκοντας μέχρι τον θάνατο του. Ο Λ. είχε γράψει πολλά συγγράμματα, αναθεωρώντας τα πυθαγόρεια δόγματα σε πολλά σημεία. Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

M

- **Μάγνης** 3ος-4ος μ.Χ.

• **Μαλλιών εκ Δαρδάνων**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

- **Μαμέρτιος** 6ος π.Χ.

- **Μανδροκλής ο Σάμιος** 6ος π.Χ. (6ος αι. π.Χ.).

Σάμιος μηχανικός αρχιτέκτονας και Μαθηματικός. Προσέφερε τις υπηρεσίες του στον Δαρείο Α', βασιλιά των Περσών, καθώς κατασκεύασε στον Βόσπορο μια πλωτή γέφυρα μήκους 120 σταδίων η οποία, σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, Βρισκόταν στη μέση του Βοσπόρου και στο στενότερο σημείο της στηριζόταν σε Βάσεις λαξευμένες στους βράχους. Τη γέφυρα αυτή χρησιμοποίησε ο Δαρείος το 513 π.Χ., κατά την εκστρατεία του εναντίον των Σκυθών, αμείβοντας τον Μ. με δέκα κομμάτια από κάθε είδος που διέθετε (άλογα, πλοία κ.ά.).

- **Μανδρόλυτος** 6ος π.Χ.

- **Μανδρυάτης** 6ος π.Χ.

- **Μανουήλ Ολόβολος** 1240 - 1290 μ.Χ.

Αστρονόμος και μαθηματικός. Διευθυντής του Πανεπιστημίου της Πόλης, συγγραφέας του αστρονομικού έργου «Περί της του ηλίου εκλείψεως».

- **Μανουήλ Βρυέννιος** 14ος μ.Χ.,

Αστρονόμος, μαθηματικός, θεωρητικός μουσικός.

- **Μανουήλ Μοσχοπουλος** 14ος μ.Χ.

Λόγιος και μαθηματικός.

- **Μανουήλ ο Τραπεζούντιος** 14ος αι. μ.Χ

Κληρικός, μαθηματικός και αστρονόμος. Δίδαξε μαθηματικά στην Ακαδημία θετικών επιστημών Τραπεζούντας. Θεωρείται από πολλούς ότι ίδρυσε αστεροσκοπείο στην Τραπεζούντα. Επί εποχής του αναπτύχθηκε στην Ακαδημία η τριγωνομετρία.

- **Μανουήλ Χρυσολωράς** 14ος-15ος αι μ.Χ.

Αστρονόμος, φιλόσοφος.

- **Μαρίνος** 1ος μ.Χ.

Μαθηματικός, Γεωγράφος (τέλη Ιου - αρχές 2ου αι. μ.Χ.). Σχεδόν τίποτα δεν είναι γνωστό για τη ζωή του και τα συγγράμματα του χάθηκαν. Ωστόσο, μέρος του έργου του βρίσκεται στο έργο του Πτολεμαίου που τιτλοφορείται Γεωγραφική Υφήγησις. Ο Μ. είχε γράψει τα Γεωγραφικά ή Γεωγραφική Υφήγησις, τίτλο τον οποίο οικειοποιήθηκε ο Πτολεμαίος. Συγκαταλέγεται ανάμεσα στους σπουδαιότερους γεωγράφους της εποχής του.

- **Μαρίνος ο Νεαπολίτης** 5ος-6ος μ.Χ.

Νεοπλατωνικός και μαθηματικός. Διάδοχος του Πρόκλου στην Ακαδημία.

- **Μαρκιανός ο Ηρακλεώτης** τέλη 4ου - αρχές 5ου αι. μ.Χ.

Γεωγράφος από την Ηράκλεια του Πόντου. Έγραψε αξιόλογα συγγράμματα, τα κυριότερα από τα οποία τιτλοφορούνται: Η επιτομή των ένδεκα της γεωγραφίας Αρτεμιδώρου του Εφεσίου, εν βιβλίοις ια', Περίπλους της Έξω θαλάσσης, εν βιβλίοις β', Περί των από Ρώμης προς τας επισήμους της Οικουμένης πόλεις διαστάσεων και Επιτομή του εντός θαλάσσης περίπλου, βιβλίου Μενίππου του Περγαμηνού, εν βιβλίοις γ'.

- **Μάρκος ο Έλληγ** 11ος μ.Χ.

Λόγιος και αστρονόμος.

- **Μάχιμος Πλανούδης** 1255 - 1310 μ.Χ.

Μαθηματικός, αστρονόμος, βιβλιογράφος και φιλόλογος.

- **Μεγεθίων** 4ος μ.Χ.

- **Μεγιστίας ο Μεταπόντιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

- **Μελίσσα** 6ος π.Χ. αιώνας.

Μαθήτρια του Πυθαγόρου. Ασχολήθηκε με την κατασκευή κανονικών πολυγώνων. Ο Λόβων ο Αργεῖος γράφει για μία άγνωστη εργασία της : «Ο ΚΥΚΛΟΣ ΦΥΣΙΝ (η Μελίσσα) ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΟΜΕΝΩΝ ΠΟΛΥΓΩΝΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ ΕΣΤΙ».

- **Μελησίας ο Μεταπόντιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

- **Μελιτηνιώτης Θεόδωρος** 1310-1389 μ.Χ.

Συγγραφέας του μνημειώδους έργου «Αστρονομική τρίβιβλος» 9 βιβλίων, και πρύτανης της Πατριαρχικής Σχολής της Κωνσταντινούπολης.

- **Μέλισσος ο Σάμιος** 5ος π.Χ.

Φιλόσοφος από τη Σάμο. Το μοναδικό γνωστό επεισόδιο από την ιδιωτική του ζωή είναι η διοίκηση του σαμιακού στόλου σε μια νικηφόρα ναυμαχία εναντίον των Αθηναίων, το 441 π.Χ. Εικάζεται ότι ήταν μαθητής του Παρμενίδη και υπήρξε ένας από τους τελευταίους εκπροσώπους της ελεατικής σχολής. Υποστήριζε ότι η πολλαπλότητα θα ήταν εξίσου πραγματική και αληθινή, αν είχε τα ίδια χαρακτηριστικά του μοναδικού όντος (την αιωνιότητα, την ακινησία και το αμετάβλητο). Η υπόθεση αυτή έχει μεγάλη σημασία για την ιστορία της φιλοσοφίας, διότι έδωσε τη μεταφυσική βάση τόσο στη μεταγενέστερη προσωκρατική σκέψη όσο και στον πλατωνικό ιδεαλισμό, εφόσον έγινε παραδεκτό ότι είναι δυνατόν να αποδοθούν σε μία πολλαπλότητα πραγματικότητας οι χαρακτήρες εκείνοι που ο Μ. ο Σάμιος είχε προσδώσει στο μοναδικό παρμενίδειο ον. Σώζονται 10 αποσπάσματα από την πραγματεία του σε πεζό λόγο Περί φύσεως ή περί του όντος, η οποία γράφτηκε σε ιωνική διάλεκτο και είχε προξενήσει σφοδρή αντίδραση από τον Γοργία.

Μέναιχος ο Προκονήσιος 4ος π.Χ. Γεννήθηκε γύρω στο 375 π.Χ. στην Αλωπεκόννησο ή Προκόννησο της Προποντίδας. Μαθητής του Ευδόξου, μάλλον από τη σχολή της Κυζίκου, τον ακολούθησε στην Αθήνα, στην οποία μαθήτευσε στην Ακαδημία του Πλάτωνα. Αργότερα εξελίχθηκε σε έναν από τους σημαντικότερους καθηγητές της. Η προσφορά του στη γεωμετρία βρίσκεται κυρίως στο ότι ανακάλυψε

τις τρεις κωνικές τομές (παραβολή, έλλειψη, υπερβολή). Η αρχική ονομασία των καμπύλων ήταν «Μεναιχμίου τριάς» προς τιμή του (Ερατοσθένης). Ο Ευκλείδης τις καμπύλες αυτές τις γνωρίζει ως τομές κώνου με επίπεδο. Ο Μέναιχμος τις καμπύλες του τις κατασκεύαζε σημείο προς σημείο. Οι ίδιες καμπύλες με συνεχή κίνηση πιστεύεται ότι κατασκευάστηκαν για πρώτη φορά από τον Ισίδωρο τον Μιλήσιο (6ο αι. μ.Χ.), τον έναν από τους αρχιτέκτονες της Αγίας Σοφίας. Δεύτερη κορυφαία γεωμετρική προσφορά του Μέναιχμου υπήρξε η λύση του Δηλίου προβλήματος, με τη βοήθεια των κωνικών τομών. Μάλιστα έδωσε δύο λύσεις, τις οποίες διέσωσε ο Εύτοκος, μαθητής του Ισίδωρου. Δεν γνωρίζουμε αν η μελέτη του Δηλίου προβλήματος τον οδήγησε στις κωνικές ή αντίστροφα, πάντως είναι βέβαιο ότι οι λύσεις του στηρίχτηκαν στην αναγωγή που έκανε για το πρόβλημα ο Ιπποκράτης ο Χίος. Κορυφαίος καθηγητής της Ακαδημίας ήταν και ο αδελφός του Δεινόστρατος, για τον οποίο αναφέρεται ότι επιχειρούσε να τετραγωνίσει τον κύκλο στηριγμένος σε μία καμπύλη του Ιππία του Ηλίου (περί το 430 π.Χ.), η οποία επίσης κατασκευαζόταν σημείο προς σημείο. Η χρήση αυτή της καμπύλης της έδωσε το όνομα Τετραγωνίζουσα του Ιππία, αν και εκείνος την επινόησε με στόχο του την τριχοτόμηση γωνίας. Τις τρεις καμπύλες της "Μεναιχμίου Τριάδος" επισταμένα μελέτησε ο Αρισταίος ο Πρεσβύτερος (περί το 320 π.Χ.), ο οποίος και ανακάλυψε ότι αυτές είναι τομές κώνου. Από τον Πάππο αναφέρεται ότι ο Αρισταίος παρουσίασε μεθοδικά τη σχετική θεωρία στο έργο του «Περί Κωνικών Τομών».

- **Μελάνιππος ο Κυρηναίος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Μενέλαος ο Αλεξανδρεύς** 1ος μ.Χ.

Έζησε και έδρασε τον 1 - 2 αι. μ.Χ.. Μαθηματικός και μετρητής αστρονόμος αναφέρεται ότι το 98 μ.Χ. έκανε αστρονομικές παρατηρήσεις στην Ρώμη. Από τα γεωμετρικά και αστρονομικά έργα του σώθηκε μόνο ένα με θέμα του τη Σφαιρική γεωμετρία. Το έργο αυτό είναι προϊόν των εκτεταμένων ερευνών του Μενελάου, φέρει τον τίτλο "Σφαιρική" και σώθηκαν μόνο οι μεταφράσεις του στην Αραβική και Εβραϊκή. Συνοπτικά οι γνωστές μας προσφορές του Μενελάου στα αρχαία μαθηματικά είναι το έργο "Σφαιρική" σε 3 βιβλία, με περιεχόμενο: Το πρώτο θεμελιώνει την πρώτη μη Ευκλείδεια γεωμετρία, τη Σφαιρική, στην οποία πρωτεύοντα ρόλο παίζουν οι μέγιστοι κύκλοι σφαιράς, ενώ στην Ευκλείδεια γεωμετρία τον έπαιζαν οι ευθείες. Εδώ εισάγονται για πρώτη φορά στην επιστήμη τα σφαιρικά τρίγωνα και μελετώνται διάφορες προτάσεις ισότητας και ανισότητας των στοιχείων τους. Το δεύτερο είναι καθαρά αστρονομικού περιεχομένου, ενώ το τρίτο θεμελιώνει τη Σφαιρική Τριγωνομετρία. Στο έργο του αυτό ο Μενέλαος παρουσιάζει πολλές ομοιότητες και αντιστοιχίες των σφαιρικών τριγώνων με τα επίπεδα, τονίζοντας τις εξαιρέσεις. Το περίφημο Θεώρημα των διατεμνουσών, που φέρει το όνομά του. Το θεώρημα αυτό εμφανίζεται στα σφαιρικά τρίγωνα, ως σχέση χορδών των τόξων-πλευρών τους. Του θεωρήματος αυτού ο Μενέλαος δίνει πολλές εφαρμογές. Εκτός αυτού όμως του θεωρήματος, του οποίου το αντίστοιχο επίπεδο πιστεύεται ότι υπήρχε στα "Πορίσματα" του Ευκλείδη, ο σοφός μας δίνει τα σφαιρικά θεωρήματα των τόξων-διχοτόμων των τόξων-υψών και άλλα. Η συγκρότηση πινάκων χορδών κύκλου είναι η τρίτη γνωστή προσφορά του, αν και προϋπήρχε ο αντίστοιχος πίνακας του Ιππάρχου. Οι πίνακες αυτοί περιέχονται στο χαμένο έργο του «Περί υπολογισμού των χορδών κύκλου» σε 6 βιβλία, από το οποίο μάλλον άντλησε αργότερα ο Πτολεμαίος. Σήμερα ο Μενέλαος θεωρείται ως ο κύριος θεμελιωτής της σφαιρικής τριγωνομετρίας, με προ-σφορά του ένα έργο, τη «Σφαιρική», το οποίο

αποτελεί την τελική μορφή των προγενέστερων σφαιρικών, με μία σχεδόν πλήρη αναλογία θεωρημάτων προς τα αντίστοιχα της τότε γεωμετρίας του επιπέδου.

- **Μενέστωρ ο Συβαρίτης** 5ος π.Χ.

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Μενίππος ο Πελοποννήσιος** 4ος π.Χ.

- **Μένων ο Κρότωνιάτης** 6ος-5ος π.Χ.

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Μέτωπος ο Συβαρίτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Μετοχίτης Θεόδωρος** 14ος μ.Χ.

Λόγιος, συγγραφέας 120 δοκιμίων για τις φυσικομαθηματικές επιστήμες, τα σπουδαιότερα εκ των οποίων είναι "Στοιχείωσις εν τη αστρονομική επιστήμη" 91 βιβλίων, «Δια τα μηχανών έργα», «Υπομνηματισμοί και σημειώσεις γνωμικαί». Σχολίασε Πτολεμαίο («Μαθηματική Σύνταξις»), Αριστοτέλη (φυσικά).

- **Μέτων ο Αθηναίος** 5ος αι. π.Χ.

Αθηναίος αστρονόμος, γεωμέτρης και μηχανικός. Ήταν ο εισηγητής της περίφημης μεταρρύθμισης του ελληνικού ημερολογίου (433 π.Χ.) που βασιζόταν σε έναν σεληνοηλιακό κύκλο 19 ετών (εννεακωδεκαετηρίδα). Ξεκινώντας από τη διαπίστωση ότι 19 ηλιακά έτη αποτελούνται από 6.940 ημέρες και ότι 235 σεληνιακοί μήνες περιλαμβάνουν επίσης 6.940 ημέρες, ο Μ. καθόρισε έναν κύκλο δεκαεννέα ετών, μετά την πάροδο του οποίου τα ουράνια φαινόμενα επαναλαμβάνονταν με την ίδια διαδοχή. Σε αυτή τη Βάση λειτουργούσε το αρχαίο αθηναϊκό ημερολόγιο με 110 ελλειείς σεληνιακούς μήνες (των 29 ημερών) και 125 πλήρεις (των 30 ημερών). Μέσα σε αυτούς περιλαμβάνονταν και 7 εμβόλιμοι, οι οποίοι εισάγονταν σε ορισμένα έτη του κύκλου ως δέκατοι τρίτοι μήνες του έτους. Ο υπολογισμός, ωστόσο, δεν ήταν ακριβής, αφού με την πάροδο του χρόνου η έναρξη των ισημερινών μεταβαλλόταν προοδευτικά, γιατί ο υπολογισμός του Μ. ήταν ανώτερος κατά έξι ώρες σε σχέση με το τροπικό έτος και μικρότερος κατά επτά ώρες σε σχέση με τα 19 σεληνιακά έτη. Διαδοχικές τροποποιήσεις προσπάθησαν να επιφέρουν, το 330 π.Χ., ο Κάλλιππος ο Κυζικηνός και, κατά τον 2ο αι. π.Χ., ο Ίππαρχος ο Νικαεύς χωρίς ουσιαστικά αποτελέσματα. Σήμερα ο κύκλος του Μ. εφαρμόζεται στη Βάση του υπολογισμού της ημερομηνίας του Πάσχα της Ανατ. Ορθοδόξου Εκκλησίας, όχι όμως και της Δυτ. Καθολικής Εκκλησίας (που χρησιμοποιεί αστρονομικά δεδομένα).

- **Μέτων ο Πάριος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Μητρόδωρος ο Λαμψακηνός** 5ος π.Χ.

Λαμψακηνός φιλόσοφος (5ος αι. π.Χ.). Μαθητής του Αναξαγόρα, είναι γνωστός για την αλληγορική ερμηνεία της Ιλιάδας του Ομήρου.

- **Μητρόδωρος ο Λαμψακηνός ο νεότερος** 330 - 278/7 π.Χ.

Υπήρξε μαθητής και φίλος του Επίκουρου στον οποίο αφιέρωσε πολλά έργα. Ο Διογένης ο Λαέρτιος, μεταξύ άλλων, αναφέρει τα εξής έργα του: Περί αισθήσεων,

Περί Επικούρου ασθενείας, Περί πλούτου και Περί ευγενείας. Δεν σώζονται παρά ελάχιστα αποσπάσματα.

- **Μητρόδωρος** 5ος π.Χ.

Φιλόσοφος και ιστορικός (5ος αι. π.Χ.). Ήταν μαθητής και οπαδός του Δημόκριτου και δάσκαλος του Ανάξαρχου. Υπήρξε ο σημαντικότερος από τους νεότερους ατομικούς φιλοσόφους. Υιοθέτησε από την Ελεατική σχολή την έννοια του διαστήματος ως αιώνιου, άπειρου και ακίνητου - αντίθετα, δέχτηκε την ατομική θεωρία του Δημόκριτου με βαθύ σκεπτικισμό, και μόνον ως υπόθεση. Η αρχή του Περί φύσεως συγγράμματος του που διασώζεται («Κανείς μας δεν γνωρίζει τίποτα, ούτε καν αν γνωρίζουμε κάτι ή όχι...») προσδιορίζει τον Μ. ως πρόδρομο των σκεπτικών φιλοσόφων. Ο Μ. ασχολήθηκε επίσης με τη μελέτη ατμοσφαιρικών φαινομένων, με την προϊστορία της Τροίας (Τρωικά) και με την ιστορία της Ιωνίας (Ιωνικά).

- **Μητρόδωρος ο Χίος** 5ος μ.Χ.

- **Μητρόδωρος ο Κώος** 6^{ος} - 5ος π.Χ.

- **Μιλτιάδης ο Καρχηδόnius**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Μίλων ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Μιμόμαχος ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Μιχαήλ Βαλσαμών** 14ος αι. μ.Χ.

Ιερωμένος, φιλόσοφος και μαθηματικός.

- **Μιχαήλ Εφέσιος** 11ος-12ος αι μ.Χ.

Συγγραφέας φυσικών έργων, κκαθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης.

- **Μιχαήλ ο Ιταλικός** 12ος μ.Χ.

Ασχολήθηκε και με αστρονομία.

- **Μιχαήλ Ψελλός** 1018 - 1096 μ.Χ.

Φιλόσοφος, μαθηματικός, αστρονόμος, φυσικός, νομικός και φιλόλογος. Πρύτανης του Πανεπιστήμιου Κωνσταντινούπολεως. Σπούδασε στην Αθήνα και στην Πόλη. Συγγραφέας μεταξύ άλλων και των «Επίλυσεις φυσικών ζητημάτων» σχετικού με μετεωρολογικά στοιχεία, «Περί λίθων δυνάμεως» με πίνακες ορυκτών και ορισμένες φυσικές ιδιότητές του, «Περί μεγάλου ενιαυτού» σπουδαίου αστρονομικού έργου. Πίστευε πως οι φθορές και οι γενέσεις της ύλης γίνονται από αίτια φυσικά και όχι από μυστικές δυνάμεις.

- **Μναςέας ο Κερκυραίος** 4ος-3ος π.Χ.

- **Μνασέας ο Πατρεύς** 3ος-2ος π.Χ.

Μαθηματικός και γεωγράφος (3ος-2ος αι. π.Χ.). Καταγόταν από την Αχαΐα και θεωρείται ένας από τους καλύτερους μαθητές του Ερατοσθένη. Έγραψε τα: Περί Ασίας, Περί Ευρώπης, Περί χρησμών, Περί Λιβύης, Περιηγήσεις και Περίπλους.

- **Μνησίβουλος ο Ρηγίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Μοίρις ο Γεωμέτρης** 6ος π.Χ.

Ήταν προγενέστερος του Πυθαγόρα. Σύμφωνα με το Διογένη Λαέρτιο ανακάλυψε τα στοιχεία της γεωμετρίας.

- **Μοσγόπουλος Μανουήλ** 14ος μ.Χ.

Λόγιος και μαθηματικός, συγγραφέας του "Παράδοσις εις την εύρεσιν των τετραγώνων αριθμών" που συνίσταται στην διάταξη n^2 ακεραίων μέσα σε ένα τετράγωνο με n γραμμές και n στήλες έτσι ώστε οι αριθμοί που διατάσσονται σε κάθε γραμμή, σε κάθε στήλη, και σε κάθε διαγώνιο να έχουν το άθροισμα $n \cdot (n^2 + 1) / 2$
Μύης ο Ποσειδωνιάτης Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Μυία** 6ος π.Χ. 6ος π.Χ. αιώνας.

Μυία ή Μυρία, κόρη του Πυθαγόρου και της Θεανούς. Πυθαγόρεια και η ίδια. Γυναίκα του Μίλωνος του Κροτωνιάτου. Δίδαξε στην Σχολή του Κρότωνος. Αναφέρεται ως γνώστρια της γεωμετρίας. Της αποδίδεται η επινόησης της τρίτης (ή εστηκυίας) μεσότητος, δηλαδή αναλογίας.

- **Μυλλίας ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Μυωνίδης** 4ος π.Χ.

N

- **Ναυκράτης ο Περγαμεύς** 2ος π.Χ.

- **Ναυσίθοος ο Τυρρηνός**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ναυσιφάνης** Β' μισό 4ου - α' μισό 3ου αι. π.Χ..

Φιλόσοφος και ρήτορας από την Τέω. Υπήρξε μαθητής του Πύρωνα του Ηλείου, ιδρυτή της Σκεπτικής Σχολής, οπαδός του Δημόκριτου και δάσκαλος του Επίκουρου, γι αυτό και μπορεί να θεωρηθεί μία από τις μορφές που συνέδεσαν τη δημοκρίτεια γνωσιολογία με τον σκεπτικισμό αλλά και τον δημοκρίτειο ατομισμό με τον επικουρισμό. Ο Ν. υπήρξε ο πρώτος που καθόρισε τη διαφορά ανάμεσα στη δημηγορία ή αγόρευση και στην επιστημονική διάλεξη π παράδοση. Σε αυτόν αποδίδεται η σύνταξη ενός αξιόλογου συγγράμματος, το οποίο επιγραφόταν Τρίπους, όπου ανέπτυξε τις θεωρίες του δασκάλου του, Δημόκριτου, σχετικά με τη γνώση. Από το συγκεκριμένο σύγγραμμα άντλησαν ιδέες τόσο ο Επίκουρος όσο και μερικοί εμπειρικοί γιατροί.

- **Νάστας ο Καυλωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Νεοκλείδης ο Γεωμέτρης** 4ος π.Χ.

Μαθηματικός. Υπήρξε δάσκαλος του μαθηματικού Λέοντα. Δεν έχει σωθεί κανένα απόσπασμα από τα έργα του και είναι γνωστός από τα σχόλια του Πρόκλου στον Ευκλείδη.

- **Νεόκριτος ο Αθηναίος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Νεόφυτος ο Μοναχός**

Συγγραφέας του «Σχόλιον στα ψηφία κατ' Ινδούς» όπου χρησιμοποιεί τα ανατολικά αραβικά αριθμητικά ψηφία.

- **Νικαρέτη η Κορινθία** 4ος π.Χ.

Αναφέρεται από τον Ν. Χατζηδάκι ως “ΤΗΣ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ ΘΕΡΑΠΙΑΝΙΣ”. Την αναφέρει ακόμα και ο Ε. Σταμάτης. Από τους αρχαίους συγγραφείς την μνημονεύει ο Στοβαίος. Κατά τον Ν. Χατζηδάκι, στην Νικαρέτη οφείλεται η επαναδιατύπωση και η απόδειξις του θεωρήματος : “ΠΑΝΤΟΣ ΤΡΙΓΩΝΟΥ ΜΙΑΣ ΤΩΝ ΠΛΕΥΡΩΝ ΠΡΟΣΕΚΒΛΕΙΘΕΙΣΗΣ, Η ΕΝΤΟΣ ΓΩΝΙΑ ΕΚΑΤΕΡΑΣ ΤΩΝ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΓΩΝΙΩΝ ΜΕΙΖΩΝ ΕΣΤΙ”.

- **Νικόμαχος ο Γερασινός** 50 -120 μ.χ..

Νεοπυθαγόρειος φιλόσοφος και μαθηματικός από τα Γέρασα της Πετραίας Αραβίας. Μία από τις δύο πραγματείες του που σώζεται έως σήμερα, η Αριθμητική Εισαγωγή, εκθέτει τη στοιχειώδη θεωρία και τις ιδιότητες των αριθμών. Το Εγχειρίδιο Αρμονικής του είναι γραμμένο πάνω στην πυθαγόρεια θεωρία της μουσικής. Ο Ν. λέγεται πως έχει γράψει επίσης το έργο Αριθμητικά θεολογούμενα για τις ιδιότητες των αριθμών και τη μυστηριώδη σημασία τους.

- **Νικηφόρος Πατρίκιος** 10ος μ.Χ.

Καθηγητής γεωμετρίας στο πανεπιστήμιο Μαγναύρας.

- **Νικηφόρος Βλεμμύδης** 1197-1272 μ.Χ Μαθηματικός.

Αστρονόμος, γεωγράφος, ιατρός, θεολόγος. Η μεγαλύτερη πνευματική μορφή του 13ου αιώνα σπούδασε στην Νίκαια 4 χρόνια κλασσικές σπουδές και ιατρική στην Σμύρνη παρακολούθησε μαθήματα αριθμητικής, γεωμετρίας αστρονομίας και οπτικής στη Σκάμανδρο της Τρωάδας. Έγραψε πολλά φυσικομαθηματικά βιβλία.

- **Νικηφόρος Γρηγοράς** 1295 - 1359 μ.Χ.

Από την Ηράκλεια του Πόντου. Μεγάλος σοφός της εποχής των Παλαιολόγων. Αστρονόμος και μαθηματικός και πλατωνικός φιλόσοφος. Μελέτησε επισταμένως το ζήτημα του ημερολόγιου και τον καθορισμό της εορτής του Πάσχα. Εξακρίβωσε το σφάλμα κατά τον υπολογισμό της πανσελήνου μετά την εαρινή ισημερία και βάσει αυτού κατάρτισε σχέδιο διόρθωσης του Πασχαλιου. Το σχέδιο το υπέβαλλε προς συζήτηση σε ομάδα σοφών την «Λογικήν Πανήγυριν» και στον αυτοκράτορα Ανδρόνικο Β' το 1324. Το σχέδιο εγκρίθηκε, αλλά για να μην γίνει σύγχυση μεταξύ των αμαθών και προκαλέσει διχασμό στην εκκλησία, δεν προέβη στην διόρθωση.

Έτσι η αλλαγή του ημερολογίου δεν έγινε το 1324, αλλά το 1578 από τον παπα Γρηγόριο τον 13ο και την Δύση.

- **Νικηφόρος ο Πατρίκιος**

Καθηγητής γεωμετρίας στο Πανεπιστήμιο της Πόλης.

- **Νικολαος Καβάσιλας** 14ος αι. μ.Χ.

Μαθηματικός. Αστρονόμος και θεολόγος. Σε επιστολή του έδωσε μια ερμηνεία στα αίτια του σχηματισμού του ουράνιου τόξου. Εκτέλεσε πειράματα πάνω στην διάθλαση του φωτός και στην πορεία των ακτινών, μέσα σε μια διάφανη σφαίρα με νερό. Στις εργασίες του Καβάσιλα στηρίχτηκαν οι δυτικοί για να εξηγήσουν το ουράνιο τόξο. Το 1611 ο Μαρξ Αντώνιο ντε ντομινις δημοσίευσε μια εξήγηση για το ουράνιο τόξο που δεν διαφέρει από την εξήγηση του Καβάσιλα 3 αιώνες πριν.

- **Νικόλαος Ραβδάς** 14ος αι. μ.Χ.

Μαθηματικός από την Σμύρνη.

- **Νικομήδης ο Αλεξανδρεύς** β' μισό 3ου - α' μισό 2ου αι. π.Χ.

Γεωμέτρης. Έζησε πιθανώς στην Πέργαμο ή στην Αλεξάνδρεια και είναι γνωστός μόνο από αναφορές που γίνονται σχετικά με τα έργα του από τον Πάππο (320 μ.Χ.), τον Ιάμβλιχο (310 μ.Χ.) και τον Πρόκλο (450 μ.Χ.). Η περίοδος κατά την οποία έζησε προκύπτει από την αναφορά ότι συνέκρινε το έργο του με του Ερατο-σθένη και ότι αναφέρεται από τον Απολλώνιο. Είναι γνωστός από την επίπεδη καμπύλη που φέρει το όνομα του (κογχοειδής του Νικομήδη), η οποία και χρησιμοποιήθηκε τόσο για τη λύση του προβλήματος του διπλασιασμού του κύβου (Δήλιο πρόβλημα) όσο και γι' αυτό της τριχοτόμησης της γωνίας.

- **Νικοτέλης ο Κυρηναίος** 3ος π.Χ.

- **Νίκων ο Περγαμεύς** 1ος π.Χ – 1ος μ.Χ.

- **Νισθαιάδουσα** 6ος – 5ος π.Χ. περίπου.

Ξ

- **Ξεναγόρας** 3ος – 2ος π.Χ.

- **Ξενοκράτης ο Μεταπόντιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

- **Ξενοκράτης ο Χαλκηδόνιος** Χαλκηδόνα 396/5 - Αθήνα 315/4 π.Χ..

Φιλόσοφος. Ήταν μαθητής του Πλάτωνα και διαδέχτηκε τον Σπεύσιππο στη διεύθυνση της Ακαδημίας το 339/8 π.Χ., θέση την οποία διατήρησε έως τον θάνατο του. Μετά τον θάνατο του Πλάτωνα, εγκατέλειψε την Αθήνα μαζί με τον Αριστοτέλη. Τα γραπτά του Ξ., εκτός από ελάχιστα αποσπάσματα, έχουν χαθεί. Οι μαρτυρίες που υπάρχουν για τη ζωή και τη διδασκαλία του δεν είναι αρκετές για να σχηματίσει κανείς πλήρη εικόνα σχετικά με την προσωπικότητα και το έργο του. Φαίνεται πως είχε πάει μαζί με τον Σπεύσιππο και τον Πλάτωνα στις Συρακούσες, όπου γνώρισε τη διδασκαλία των Πυθαγορείων της Μεγάλης Ελλάδας. Όταν ο Σπεύσιππος ανέλαβε τη

διεύθυνση της σχολής, ο Ξ. πήγε μαζί με τον Αριστοτέλη στη Μικρά Ασία, στην παραλιακή πόλη της Τροίας, Ασσό, όπου επιδόθηκε σε φιλοσοφικές μελέτες μαζί με τους πλατωνικούς Έραστο και Κορίσκο. Ο Ξ. ήταν φιλήσυχος άνθρωπος, αγνός και έντιμος. Ήταν και αυτός, όπως ο Πλάτων, ασκητικός τύπος και στα 25 χρόνια που διηύθυνε την Ακαδημία, την είχε μεταβάλει σχεδόν σε μοναστήρι. Η ηθική του επιβολή ήταν αισθητή και σεβαστή σε όλο τον δήμο των Αθηναίων. Λέγεται γι' αυτό χαρακτηριστικά πως κάποτε είχε μείνει εντελώς απαθής όταν η Φρύνη του έκανε μια έξυπνη ερωτική επίθεση για να τον ενοχλήσει. Ο Ξ. ήταν φυτοφάγος, όχι γιατί έβλεπε στα ζώα κάποια συγγένεια με την ανθρώπινη φύση, αλλά επειδή πίστευε πως εκείνοι που τρώνε κρέας δέχονται τη δυσμενή επίδραση της αλογίας των ζώων. Όπως αναφέρει ο Αριστοτέλης, τα δόγματα του σχετιζόνταν στενά με αυτά του Πλάτωνα. Ανάμεσα σε αυτά είναι η καταγωγή (ένα είδος αιώνιας προέλευσης) κάθε πράγματος, αισθητής και υπεραισθητής, από την αλληλεπίδραση δύο αντίθετων αρχών, του ενός και της ακαθόριστης δυάδας, υπεύθυνης για την παρουσία της μονάδας και της πολλαπλότητας, του καθορισμένου και του ακαθόριστου, του καλού και του κακού, της ακινησίας και της κίνησης κλπ., στο σύμπαν. Από αυτές τις δύο πρώτες αρχές (του ενός και της δυάδας) γεννήθηκαν οι αριθμοί, τους οποίους ο Ξ. ταυτίζει με τις ιδέες. Ο Ξ. διαίρεσε επίσης κάθε πραγματικότητα σε τρεις σφαίρες: η πρώτη είναι η σφαίρα των αισθήσεων, η δεύτερη των καταληπτών, των αντικειμένων της αληθινής γνώσης -ιδιαίτερα της σοφίας- και των υπερουρανίων, και η τρίτη, διάμεσος ανάμεσα σε αυτά, είναι η σφαίρα του ουρανού και των σωμάτων του, που είναι αντικείμενα αίσθησης από τη μία πλευρά και γνώσης από την άλλη. Αυτή η τριπλή διαίρεση φαίνεται να εκφράζει μία τάση της Ακαδημίας να γεφυρώσει το χάσμα, χαρακτηριστικό ορισμένων έργων του Πλάτωνα, ανάμεσα στις ιδέες και στις αισθήσεις και στους επακόλουθους δύο τρόπους αντίληψης. Η ίδια τάση φαίνεται να υπάρχει στον ορισμό της ψυχής του Ξ. ως ενός αυτοκίνητου αριθμού, ορισμός που συνδέεται στενά με το δόγμα της γένεσης της ψυχής στον Τίμαιο του Πλάτωνα. Μια άλλη τέτοια τριπλή διαίρεση ήταν αυτή ανάμεσα στους θεούς, στους ανθρώπους και στους δαίμονες. Οι δαίμονες αντιπροσώπευαν μισο-ανθρώπινα, μισο-θεϊκά όντα, άλλα καλά και άλλα κακά. Σε αυτούς τους δαίμονες απέδιδε πολλά από εκείνα που η λαϊκή θρησκεία απέδιδε στους θεούς. Ιεροτελεστίες και μυστήρια θεσπίζονταν για να κατευνάσουν τους δαίμονες, ιδιαίτερα τους κακούς. Μολονότι είναι αβέβαιο εάν είχε ενστερνιστεί πλήρως τη θεωρία αυτή (ίσως να την είχε χρησιμοποιήσει για να προάγει μια πιο πνευματική αντίληψη των θεών), αυτή η δαιμονολογία είχε μεγάλη επιρροή και βοήθησε στην καλλιέργεια της δεισιδαιμονίας. Είναι αντιφατικές οι γνώμες για το αν ανήκει στον Ξ. ή στον στωικό φιλόσοφο Ποσειδώνιο η τριπλή διάκριση του νου, της ψυχής και του σώματος, με το επακόλουθο δόγμα ενός πρώτου και ενός δεύτερου θανάτου (ο τελευταίος γίνεται στη Σελήνη και συνίσταται στην αποχώρηση του νου από την ψυχή για να ανέβει στον Ήλιο). Η διαίρεση των θεών από τον Ξ. σε Τιτάνες και Ολυμπίους έχει μια νεοπλατωνική διάσταση. Ο Ξ. υποστήριζε πως η φιλοσοφία, την οποία διαιρούσε σε διαλεκτική (λογική, γνωσιολογία, διαιρετική), φυσική και ηθική, προερχόταν από την επιθυμία του ανθρώπου να διαλύσει τις ανησυχίες του. Κατ' αυτόν, η ευδαιμονία έγκειται στην απόκτηση της οικείας αρετής. Με το δίδαγμα αυτό ανέπτυξε πρώτος την αρχή των στωικών ότι πρέπει να ζει κανείς σύμφωνα με τη φύση, δηλαδή κατά λόγον και κατ' αρετήν. Ωστόσο, παραδεχόταν κάτι που δεν παραδεχτήκαν ποτέ οι στωικοί φιλόσοφοι: ότι τα εξωτερικά αγαθά είναι σημαντικά για την ευδαιμονία. Από όλα τα αγαθά, θεωρούσε σπουδαιότερο την αρετή. Σε δεύτερη μοίρα τοποθετούσε τα σωματικά αγαθά (υγεία, ομορφιά), καθώς και εκείνα της εξωτερικής ζωής (πλούτος, υπόληψη). Ο Ξ. έλεγε πως ο άνθρωπος έπρεπε να απελευθερώνει τον εαυτό του από

τα δεσμά του σώματος. Απαιτούσε καθαρότητα και αγνότητα όχι μόνο στις πράξεις αλλά και στις σκέψεις. Σύμφωνα με τον Αιλιανό, ισχυριζόταν πως το να βάζει κανείς τα πόδια του σε ξένο σπίτι δεν διαφέρει από το να ρίχνει τα μάτια του προς τα εκεί. Εκείνος που στρέφει το βλέμμα του σε μέρη που δεν πρέπει διαπράττει το ίδιο αμάρτημα με εκείνον που μπαίνει σε απαγορευμένα μέρη.

Ξενοφάνης ο Σελεύκειος 1ος αι. μ.Χ. Περιπατητικός φιλόσοφος και γραμματικός από τη Σελεύκεια της Κιλικίας (1ος αι. μ.Χ.). Δίδαξε στη γενέτειρα του, στην Αλεξάνδρεια, στην Αθήνα και στη Ρώμη. Ανάμεσα στους Αθηναίους μαθητές του ήταν και ο Στράβων, ο οποίος αναφέρθηκε στον δάσκαλο του επαινετικά. Στη Ρώμη είχε κερδίσει την εύνοια του Αυγούστου. Ο Ιουλιανός και ο Συμπλίκιος αναφέρουν ότι ήταν αντίθετος προς την περί αιθέρος διδασκαλία του Αριστοτέλη.

Ξενοφάνης ο Κολοφώνιος 570 π.Χ. Ο Ξενοφάνης γεννήθηκε το 570 π.Χ. και πέθανε σε πολύ μεγάλη ηλικία. Στα είκοσι πέντε του χρόνια εγκαταλείπει τον Κολοφώνα για να γλιτώσει από την εισβολή των Περσών, πηγαίνει αρχικά στην Ελλάδα κι αργότερα στην Ελέα και στις Συρακούσες. Πέρασε τη ζωή του περιπλανώμενος από πόλη σε πόλη και απαγγέλλοντας ποιήματα, ίσως μάλιστα να ήταν και ραψωδός. Όντας εξαιρετικά φτωχός, έγραφε ιάμβους και ελεγείες, μεταξύ των οποίων εποποιίες για την ίδρυση του Κολοφώνα και της Ελέας. Δεν μας απομένουν πια παρά ορισμένα αποσπάσματα από τις Ελεγείες του και τους Σίλλους (δηλ. σάτιρες), ενώ μια παράδοση του αποδίδει ακόμα ένα εκτενές ποίημα με τίτλο Περί Φύσεως. Γελοιοποιούσε τον Πυθαγόρα, γνωρίστηκε πιθανότατα με τον Αναξίμανδρο τον Μιλήσιο αλλά και εθεωρείτο από τον Ηράκλειτο πολύξερος δίχως μυαλό (απ. 40). Συχνά αναφέρεται ως ιδρυτής του ελεατισμού, ήδη από την αρχαιότητα όμως ορισμένοι τον θεωρούσαν σκεπτικιστή και παρέπεμπαν στο απόσπασμα 34: «Θνητός όμως κανείς δεν είδε την καθαρή αλήθεια ούτε θα ιδεί για τους θεούς και για όσα λέγω τούτα. Κι αν κάτι να πει τέλειο πιο πάνω απ' όλους τύχει, δεν το γνωρίζει: πλέκεται μέσα στα πάντα η γνώμη (δάκος*)». Για πρώτη ίσως φορά στην ελληνική φιλοσοφία, φαίνεται πραγματικά να αντιπαρατίθενται γνώση και επίφαση - γνώμη, καθώς ο Ξενοφάνης αποδίδει την πραγματική γνώμη στους θεούς και στους ανθρώπους την εικασία. Δεν λέει άλλωστε στο απόσπασμα 18 ότι: «Δεν φανέρωσαν στους θνητούς οι θεοί απ' αρχής τα πάντα, μα το καλύτερο με τον καιρό ζητώντας βρίσκουν»; Δύο μαρτυρίες, που, είναι αλήθεια, έχουν ερμηνευτεί με διαφορετικό τρόπο, μια του Πλάτωνα κι η άλλη του Αριστοτέλη, θέλουν τον Ξενοφάνη ιδρυτή της Ελεατικής Σχολής: «Το γένος των Ελεατών, που ξεκίνησε από τον Ξενοφάνη κι απ' ακόμα πιο ψηλά, δεν βλέπει σ' αυτό που ονομάζουμε Όλον παρά μόνον ενότητα» (Σοφιστής 242): ο Αριστοτέλης, από την άλλη, θεωρεί τον Ξενοφάνη τον παλαιότερο από τους οπαδούς της ενότητας και τον υποτιθέμενο δάσκαλο του Παρμενίδη (Μετά τα Φυσικά, 1,986 B 21). Αποφεύγοντας να εμπλακούμε σε ανταγωνισμούς στερείρας πολυμάθειας αλλά και δίχως να υποτιμούμε τις δυσκολίες, φαίνεται πως μπορούμε να δούμε στο πρόσωπο του Ξενοφάνη αν όχι τον πραγματικό ιδρυτή της Σχολής της Ελέας, τουλάχιστον όμως τον πιθανό εμπνευστή του Παρμενίδη. Υπάρχει ωστόσο τουλάχιστον ένα σημείο για το οποίο κείμενα και κριτικές δεν αφήνουν κανένα περιθώριο αμφιβολίας: ότι ο Ξενοφάνης υπήρξε ο θεμελιωτής του πρώτου εγχειρήματος απομυθολογικοποίησης. Δεν παύει ούτε στιγμή να καταγγέλλει τις ανθρωπομορφικές και γελοιογραφικές παραστάσεις των ανθρώπων για το θείο. Σκανδαλίζεται κατ' αρχήν από τα αφηγήματα του Ομήρου και του Ησιόδου, που «όλα τα φόρτωσαν στους θεούς, ψεγάδια και ντροπές που βρίσκονται μέσα στους ανθρώπους, να κλέβουν, να μοιχεύουν, ν' απατούν ο ένας τον άλλο» (απ. 11): στη συνέχεια υπογραμμίζει πως οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται τους θεούς κατ' εικόνα τους: «Οι θνητοί θαρρούνε πως οι θεοί γεννιούνται σαν κι αυτούς και τη δικιά τους

φορεσιά, φωνή, μορφή πως έχουν» (απ. 14). Οι απεικονίσεις των θεών είναι ανάλογες με την ανθρώπινη πηγή τους, γι' αυτό και «Οι Αιθίοπες λένε πως οι θεοί τους είναι σιμοί και μαύροι κι οι Θράκες κοκκινόμαλλοι, γαλανομάτες» (απ. 16). Κι ακόμα περισσότερο θα μπορούσαμε να πούμε πως «αν είχαν τα βόδια χέρια, τ' άλογα και τα λιοντάρια, για να μπορούν σαν τους θνητούς να ζωγραφίζουν έργα, τ' άλογα όμοια με τ' άλογα, τα βόδια με τα βόδια θα ζωγράφιζαν τις μορφές των θεών και σώματα θα φτιάχναν τέτοια καθώς η είδη του καθενός τους θα 'ταν» (απ. 15). Αυτή η απομυθολογικοποίηση συνοδεύεται από μια τέτοια θετική σύλληψη του Θεού, που ορισμένοι θέλησαν να δουν στο πρόσωπο του Ξενοφάνη τον πρώτο πραγματικά μονοθεϊστή Έλληνα στοχαστή. Το ζήτημα ωστόσο είναι περιπλοκότερο απ' ό,τι αρχικά φαίνεται: το κείμενο του βέβαια αναφέρει «εις θεός...» (απ. 23) αλλά προσθέτει «εν τε θεοισι και ανθρώπισι μέγιστος*» (όπ.π.) ενώ στις Ελεγείες του γράφει πως «πρέπει οι άνθρωποι να γιορτάζουν τους θεούς με χαρωπά τραγούδια, με μύθους ιερούς κι αμόλυντες κουβέντες», κι αυτός που έκανε σπονδή και προσευχές «δε θα υμνήσει τις μάχες των Τιτάνων ούτε των Γιγάντων ούτε και των Κενταύρων αυτά είναι επινοήσεις των αρχαίων – αλλ' ούτε και τις θύελλες των εμφυλίων πολέμων, όπου κανένα καλό δεν βρίσκεις, κι όμως θα είναι γεμάτος σεβασμό για τους θεούς» (απ. 1). Τέτοιες διατυπώσεις πείθουν ενδεχομένως για την παρουσία ενός είδους πολυθεϊσμού: φαίνεται όμως τελικά πως η απόφαση, σύμφωνα με την οποία πρέπει να μιλάμε για έναν μοναδικό Θεό, δεν έρχεται αναγκαία σε αντίφαση με αυτές όπου γίνεται λόγος για περισσότερους θεούς. Είναι, πράγματι, πιθανόν οι θεοί για τους οποίους μιλά ο Ξενοφάνης να μην είναι παρά προσωποποιήσεις φυσικών δυνάμεων, σαν κι αυτές που είχαν οδηγήσει τον Θαλή να πει «πάντα πλήρη θεών είναι». Όπως και να 'χει όμως το πράγμα, ο Ξενοφάνης τονίζει πως ο μοναδικός Θεός δεν μοιάζει με τους ανθρώπους ούτε στο νου ούτε στη μορφή (απ. 23), «όλος στοχάζεται, όλος θωρεί κι όλος ακούει» (απ. 24) και «δίχως μόχθο με του νου τη δύναμη τα πάντα κραδαίνει» (απ. 25). Ο Ξενοφάνης λοιπόν καταφάσκει την ενότητα των πάντων, την ενότητα και τη μοναδικότητα του Είναι, ιδέες που με τον Παρμενίδη θα αποτελέσουν την καρδιά πλέον του ελαστικού δόγματος. Η μορφή του θείου δεν μοιάζει σε καμιά περίπτωση με αυτή του ανθρώπινου σώματος: μια μεταγενέστερη δοξογραφία του Ξενοφάνη μας παρέχει μάλιστα λεπτομέρειες γι' αυτό το θείο σώμα: μας λέει πως το θείο σώμα είναι σφαιρικό, ίδιο προς όλες τις κατευθύνσεις, ακίνητο, αιώνιο, αγέννητο, πεπερασμένο και μοναδικό¹. Το θείο αυτό σώμα δεν είναι άλλο απ' αυτό το ίδιο το σύμπαν, όπου κατοικούν οι θνητοί. Αλλά και σ' αυτό το σημείο, αναφύεται, από το απόσπασμα 28; ένα πρόβλημα: «Το όριο της γαίας προς τα πάνω, στα πόδια μας το βλέπουμε ν' ακουμπάει τον αέρα: προς τα κάτω όμως εκτείνεται δίχως όρια»: κάτι τέτοιο όμως αντιφάσκει με την ιδέα πως ο κόσμος είναι πεπερασμένος. Ο Μπέρνερτ κάνει την εξής υπόθεση: Η ιστορία του Ουρανού και της Γαίας ήταν πάντα το κυριότερο σκάνδαλο της Θεογονίας, εδώ ωστόσο ο αέρας μας απαλλάσσει από τον Ουρανό. Όσον αφορά πάλι τη γη, αν αυτή εκτείνεται απεριόριστα προς τα κάτω, μας απαλλάσσει από τα Τάρταρα που ο Όμηρος τοποθετούσε στο απώτατο όριο αυτής ακριβώς της πλευράς, σε τέτοιο βάθος κάτω από τον Άδη όσο ύψος ο ουρανός πάνω από τη γη. Αυτό βέβαια δεν είναι παρά μια απλή εικασία². Μια άλλη ερμηνεία είναι αυτή του Φήλιξ Κληβ (Felix M. Cleve), ο οποίος πιστεύει ότι ο Εμπεδοκλής, που μας μεταφέρει τα κρίσιμα αυτά λόγια του Ξενοφάνη μεμφόμενος αυτόν για την ασυνέπεια του, δεν θα πρέπει να κατανόησε τι πραγματικά θέλουν να πουν. Ο Κληβ θεωρεί ότι, κατά τον Ξενοφάνη, το σύμπαν αποτελείται από ένα υπερκείμενο ημισφαίριο αέρα, ένα υποκείμενο ημισφαίριο γης και από μια ενδιάμεση, σε επαφή και με τα δύο προηγούμενα ημισφαίρια, επιφάνεια ξηράς και υδάτων. Ολόκληρη πάλι αυτή η σφαίρα βρίσκεται μέσα σ' αυτό το

«άπειρο» που την περιβάλλει³. Αυτός ο μοναδικός Θεός, με το σφαιρικό σώμα, «ακίνητος στον ίδιο τόπο πάντα μένει: κι ούτε του πρέπει να πηγαίνει δώθε κείθε» (απ. 26). Αν όμως αυτός ο Θεός παραμένει ακίνητος και ήρεμος, θέση που αργότερα θα ταυτιστεί με τον Παρμενίδη, το γίνεσθαι δεν αποκλείεται αλλά εξελίσσεται εντός του Θεού, καθώς αυτός είναι που κυβερνά τα πάντα κι η μετατροπή των στοιχείων συμβαίνει στην καρδιά του Είναι. Δεν υπάρχει λοιπόν ένα γίνεσθαι του Είναι αλλά ένα γίνεσθαι εντός του Είναι. Ένα απόσπασμα του Ιππόλυτου μας δείχνει πώς ακριβώς θα πρέπει να κατανοήσουμε το ότι «γη και νερό είναι όλα όσα γεννιούνται και φυτρώ νουν» (απ. 29): η στεριά κι η θάλασσα αναμειγνύονται με τέτοιο τρόπο που η πρώτη διαλύεται στη δεύτερη· άλλωστε «στη γη μέσα και στα βουνά βρίσκονται κογχύλια, και μέσα στα λατομεία στις Συρακούσες, λέγεται, έχει βρεθεί αποτύπωμα ψαριού και φώκιας στην Πάρο στο βάθος του πετρώματος, και στη Μάλτα έκτυπα σε πλάκα κάθε λογής θαλασσινά ζώα. Κι αυτά λέει συνέβηκαν όταν σε παλιά χρόνια όλα έγιναν πηλός, και το αποτύπωμα τους ξεράθηκε μέσα στον πηλό». Τελικά η κεντρική ιδέα του Ξενοφάνη είναι πως όλα τα πράγματα είναι ένα: αν ο Θεός διευθύνει (κραδαίνει*, απ. 25) τα πάντα, ο ίδιος παραμένει μοναδικός, ακίνητος και καθεαυτός γαλήνιος. Αυτός είναι και ο λόγος που ο Αριστοτέλης αποκαλούσε τον Ξενοφάνη «πρώτο οπαδό του Ενός». Δεν ανακαλύπτουμε άραγε ένα επίκαιρο πάντα μήνυμα στο απόσπασμα 3, όπου ο Ξενοφάνης θρηνεί στη θέα των θηλυπρεπών κι άχρηστων τρόπων που έμαθαν οι συμπολίτες του από τους Λυδούς: «Όσο καιρό δεν ήταν κάτω από την τυραννία τη μισητή στην αγορά με πορφυρούς χιτώνες πήγαιναν... με των μαλλιών τους τις πλεξούδες στολισμένες, χρισμένοι με φτιασίδια και σταλάζοντας αρώματα»; Είτε πάλι όταν θλίβεται που η πόλη του προσφέρει μεγαλύτερες τιμές στους νικητές του στίβου απ' ό,τι στους φιλόσοφους, που μπορούν να μάθουν στους συμπολίτες τους πώς να κυβερνώνται καλύτερα (απ. 2).

- **Ξενοφίλος** 4ος π.Χ.

Πυθαγόρειος φιλόσοφος και μουσικός. Καταγόταν από τη Χαλκιδική. Έζησε την εποχή του τυράννου Διονυσίου και υπήρξε δάσκαλος του φιλόσοφου και μουσικού Αριστόξενου.

- **Ξενοφίλος ο Κυζικηνός**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ξέντας ο Καυλωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ξένων ο Λοκρός**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

O

- **Οδίας ο Καρχηδόnius**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Οινοπίδης ο Χίος** 5ος π.Χ.

Εζησε και άκμασε περί το 440 π.Χ.. Μαθηματικός και αστρονόμος ο Οινοπίδης έγινε γνωστός κυρίως με τις μελέτες και μετρήσεις του στην αστρονομία. Πρότεινε κάποιες

γεωμετρικές κατασκευές, με χάρακα και διαβήτη, με γνωστότερη εκείνη της κατασκευής ευθείας καθέτου σε άλλη. Διέθετε σκοπευτικό όργανο (Διόπτρα) με τη βοήθεια της οποίας μέτρησε την κλίση του ζωδιακού κύκλου ως προς τον Ισημερινό (την βρήκε ίση με της περιφέρειας). Η μέτρηση αυτή επιτρέπει την υπόθεση ότι η υποδιαίρεση του κύκλου σε 15 ίσα τόξα (Στοιχεία IV/16) είναι δική του κατασκευή, και η υλοποίησή της στο σκοπευτικό του όργανο. Πραγματοποίησε με νυχτερινές μετρήσεις την "διάζωση" του ζωδιακού κύκλου (Θέων). Με τον όρο "Διάζωση" πιστεύεται ότι νοείται η χαρτογράφηση των ζωδιακών αστερισμών, η εικονογράφηση και ονομασία τους, και μάλλον η υποδιαίρεση του ζωδιακού σε 12 ίσες περιοχές.

Όκελλος 1ος π.Χ. Πυθαγόρειος φιλόσοφος. Καταγόταν από τη Λευκανία (σημερινή Βασιλικάτα). Γνωστά έργα του είναι τα Περί νόμου. Περί βασιλείας και οσιότητας και Περί της του παντός γενέσεως, από το οποίο διασώζονται κάποια τμήματα που δείχνουν ότι έγραφε και στη δωρική διάλεκτο. Τα δύο άλλα έργα πρέπει να ήταν γραμμένα στην κοινή ελληνική. Τα σωζόμενα έργα του εκδόθηκαν στο Βερολίνο (1846) και στο Παρίσι, στη σειρά Fragmenta Philosophorum Graecorum (1860). Το 1926 πραγματοποιήθηκε νέα και πιο σημαντική έκδοση των έργων του στη Γερμανία. Οκελώ και Εκκελώ (αδελφές) από τις Λευκανές 6ος – 5ος αιώνας π.Χ. Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ολυμπιόδωρος** 6ος μ.Χ.

Νεοπλατωνικός φιλόσοφος από την Αλεξάνδρεια (6ος αι. μ.Χ.). Έγραφε σχόλια στον Πλάτωνα και μια εισαγωγή στην αριστοτελική φιλοσοφία (Εις τα προλεγόμενα της λογικής) και στη φιλοσοφία του Πορφύριου. Διασώζει τη διδασκαλία του Αμμώνιου και του Δαμάσκιου. Σώζονται μόνο αποσπάσματα του έργου του.

- **Ονάτας ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ορέσανδρος ο Λευκανός**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ορεστάδας ο Μεταπόντιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Όψιμος ο Ρηγίνος** 6ος – 5ος π.Χ.

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

Π

- **Πακτίων ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Παλαμήδης** 12ος αι. π.Χ.

Στην ελληνική μυθολογία, ο Παλαμήδης ήταν γιος του Ναύπλιου και της Ησιόνης. Αποδίδονται σε αυτόν η εφεύρεση ορισμένων γραμμάτων του ελληνικού αλφαβήτου, η επινόηση των μέτρων και των σταθμών, η διαίρεση του έτους σε ώρες ημέρες και μήνες, καθώς και η εφεύρεση διαφόρων παιχνιδιών (επιτραπέζιων και στρατηγημάτων). Τα παιχνίδια αυτά ονομάζονται και του Παλαμήδους ή αθύρματα ή πεσσοί ή πεττοί.

Παναίτιος ο Ρόδιος 2ος αιώνας π.Χ. Μεγάλος Στωικός φιλόσοφος του Β' αιώνα π.Χ. ο Παναίτιος μαθητές του ο Ποσειδώνιος, ο Εκάτων, ο Ανδρόνικος. Η στωική φιλοσοφία, διαιρείται σε Παλαιά, Μέση και Νέα Στοά. Οι κυριότεροι εκπρόσωποι της Μέσης Στοάς ήταν ο Παναίτιος ο Ρόδιος και ο Ποσειδώνιος από την Απάμεια της Συρίας, οι οποίοι εισάγουν πλατωνικά στοιχεία στον στωικισμό. Ο Κικέρωνας τον αναφέρει εκτεταμένα στο έργο του De Officiis , Γ, Π, 7, 51 κλπ.

Πανδροσίων 4ος αιώνας μ.Χ. Συναντάται και ως Πάνδροσος. Αλεξανδρινή γεωμέτρης, μάλλον μαθήτρια του Πάππου, ο οποίος της αφιερώνει και το γ' βιβλίο της "ΣΥΝΑΓΩΓΗΣ". Η Πανδροσίων χωρίζει τα γεωμετρικά προβλήματα σε τρεις κατηγορίες : «ΤΡΙΑ ΓΕΝΗ ΕΙΝΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΝ ΑΥΤΩΝ ΕΠΙΠΕΔΑ ΚΑΛΕΙΣΘΑΙ, ΤΑ ΔΕ ΓΡΑΜΜΙΚΑ».

Πάππος ο Αλεξανδρεύς 3ος αιώνας μ.Χ. Γεωμέτρης. Ανήκε στη λεγόμενη δεύτερη αλεξανδρινή σχολή και θεωρείται ο τελευταίος μεγάλος γεωμέτρης της αρχαίας Ελλάδας. Έχει σωθεί σχεδόν ολόκληρη η Συναγωγή του, σε 8 βιβλία, μία από τις πολυτιμότερες πηγές που υπάρχουν για τη γνώση της αρχαίας ελληνικής γεωμετρίας. Χάρη στον Π. έγιναν γνωστά πολλά χαμένα έργα των μεγάλων μαθηματικών που προηγήθηκαν από αυτόν (όπως, για παράδειγμα, του Αρχιμήδη). Σε εκείνον οφείλονται, ανάμεσα σε άλλα, θεωρήματα που αποδεικνύουν την ευθυγράμμιση τριών σημείων ως συνεπεία άλλων ευθυγραμμίσεων.

- **Παρμενίδης ο Ελεάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Παρμενίδης του Πύρητος** 6ος – 5ος αιώνας π.Χ.

- **Παρμενίσκος ο Μεταποντικός** 6ος – 5ος αιώνας π.Χ. περίπου. Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Παρμενίων** 4ος – 3ος αιώνας π.Χ.

- **Παρμενίων** 3ος αιώνας π.Χ.

- **Πατροκλής ο Μακεδών** 4ος – 3ος αιώνας π.Χ.

Εφεύρετης ηλιακού ωρολογίου.

- **Παύλος** 3ος – 4ος αιώνας μ.Χ.

Αλεξανδρινός αστρολόγος. Το 378 έγραψε αστρολογικό σύγγραμμα με τον τίτλο Εισαγωγή εις την αποτελεσματικήν. Στο σύγγραμμα αυτό ασχολείται με την τέχνη του καθορισμού της τύχης των ανθρώπων με τη μελέτη των αστρονομικών συνθηκών της ημέρας της γέννησης τους. Υπάρχει και λατινική μετάφραση του έργου αυτού.

Παυσανίας 6ος – 5ος αιώνας π.Χ.

- **Παυσανίας** 2ου αι. π.Χ

Παυσανίας ήταν Έλληνας περιηγητής και γεωγράφος του 2ου αι., ο οποίος έζησε στους χρόνους του Αδριανού και του Μάρκου Αυρήλιου. Είναι διάσημος για το Ελλάδαδος περιήγησις, ένα εκτενές έργο που περιγράφει την αρχαία Ελλάδα με μαρτυρίες από πρώτο χέρι και αποτελεί σοβαρό σημείο σύνδεσης μεταξύ της κλασικής φιλολογίας και της σύγχρονης αρχαιολογίας. Το κύριο ενδιαφέρον του στην μάλλον εκλεκτική περιγραφή του ήταν τα μνημεία (ειδικά τα γλυπτά και η ζωγραφική) της αρχαϊκής και κλασικής περιόδου, μαζί με τα ιστορικά πλαίσιά τους

και το ιερό τους υπόβαθρο, (λατρείες, τελετουργικά, πεποιθήσεις), για τα οποία είχε μια βαθιά αίσθηση. Το έργο του είναι οργανωμένο βάσει των περιηγήσεών του σε πόλεις και στα εκτός άστεως ιερά της Αχαΐας, με κάποιο ενδιαφέρον για την τοπογραφία. Το ενδιαφέρον του για αντικείμενα μετά από 150 Π.Κ.Ε. είναι μικρό, αν και τα σύγχρονα μνημεία έλκυσαν την προσοχή του, ειδικά τα έργα του Αδριανού. Έγραψε ως αυτόπτης μάρτυς και η ακρίβειά του (παρά τις όποιες αποδείξιμες ανακρίβειες) έχει επιβεβαιωθεί από ανασκαφικά δεδομένα. Αν και η προσέγγισή του ήταν προσωπική, ο θαυμασμός του για την αρχαία Ελλάδα (Αθήνα, Σπάρτη, Δελφοί και Ολυμπία κυρίως) και τους μεγάλους πατριώτες της (βλ. 8. 52) υπήρξε μεγάλος. Ήταν πιθανώς γηγενής της Λυδίας και γνώριζε τη δυτική ακτή της Μικράς Ασίας, αλλά τα ταξίδια του επεκτάθηκαν αρκετά πέρα από τα όρια της Ιωνίας. Πριν επισκεφθεί την Ελλάδα φαίνεται πως επισκέφθηκε την Αντιόχεια και την Ιερουσαλήμ, καθώς και τις όχθες του ποταμού Ιορδάνη. Στην Αίγυπτο είδε τις πυραμίδες, ενώ στο ναό του Άμμωνα του επιδείχθηκε ο ύμνος που έστειλε κάποτε ο Πίνδαρος. Στη Μακεδονία είναι σχεδόν βέβαιο ότι είχε δει τον παραδοσιακό τάφο του Ορφέα. Διασχίζοντας την Ιταλία, είδε την Καμπανία και τα θαύματα της Ρώμης. Ήταν ένας από τους πρώτους που έγραψε, ή είδε τα ερείπια της Τροίας, των Μυκηνών και της Αλεξάνδρειας Τρωάδος. Η Ελλάδα περιήγησις έχει τη μορφή περιήγησης στην Πελοπόννησο και σε ένα τμήμα της βόρειας Ελλάδας. Περιγράφει διαρκώς ιεροτελεστίες ή δεισιδαιμονικά έθιμα και εισάγει συχνά αφηγήσεις από την επικράτεια της ιστορίας, του θρύλου και της λαογραφίας. Όντας αρκετά παρατηρητικός, ο Πανσανίας παρατηρεί τα πεύκα στην αμμώδη ακτή της Ήλιδας και άλλες τοπογραφικές λεπτομέρειες που αποκτούν σημασία σε μια συγκριτική παρουσίαση της τοπογραφίας του παρελθόντος και του παρόντος. Κυρίως στο τελευταίο τμήμα των αφηγήσεών του αγγίζει τα προϊόντα της φύσης, τις άγριες φράουλες του Ελικώνα, τους φοίνικες της Αυλίδας ή το ελαιόλαδο της Τιθορέας και τις χελώνες της Αρκαδίας ή τα λευκά μαυροπούλια της Κυλλήνης. Το δυνατότερο σημείο του είναι η περιγραφή της θρησκευτικής τέχνης και της αρχιτεκτονικής της Ολυμπίας και των Δελφών. Αλλά, ακόμη και όταν περιηγείται τις πλέον απομονωμένες περιοχές της Ελλάδας, συναρπάζεται από όλα τα είδη περίεργων και πρωτόγονων εικόνων των θεών, από τα ιερά λείψανα και πολλά άλλα ιερά και μυστήρια πράγματα. Στις Θήβες βλέπει τις ασπίδες εκείνων που πέθαναν στη μάχη των Λεύκτρων και τα ερείπια του σπιτιού του Πίνδαρου. Βλέπει επίσης τα αγάλματα του Ησίοδου και του Αρίωνα και το πορτραίτο του Πολύβιου στις πόλεις της Αρκαδίας. Στο τοπογραφικό μέρος του έργου του, φαίνεται να ελκύεται από τις παρεκκλίσεις της φύσης, τα σημάδια που ανακοινώνουν την έλευση ενός σεισμού, τα φαινόμενα των παλιρροιών, τις παγωμένες θάλασσες του Βορρά και τον μεσημβρινό ήλιο που στο θερινό ηλιοστάσιο δεν παράγει σκιά στη Σύνη. Ενώ δεν αμφιβάλει ποτέ για την ύπαρξη των θεών και των ηρώων, επικρίνει μερικές φορές τους μύθους και τους θρύλους που σχετίζονται μαζί τους. Οι περιγραφές του των μνημείων της τέχνης είναι σαφείς και δίχως περιττά στολίδια. Η λεπτομέρειά τους είναι εντυπωσιακή και η ακρίβειά τους επιβεβαιώνεται από τα υπάρχοντα υπολείμματα. Επίσης, είναι αποπλιστικά ειλικρινής όταν ομολογεί την άγνοιά του. Όταν αναφέρει κάποια δευτερογενή μαρτυρία, μπαίνει στον κόπο να την εντοπίσει. Ο Τζέιμς Φρέιζερ, ο οποίος παρήγαγε μια από τις διάφορες αγγλικές μεταφράσεις του έργου (6 τομ., 1898), παρατηρεί για τον Πανσανία ότι: 'χωρίς αυτόν τα ερείπια της Ελλάδας θα ήταν ως επί το πλείστον ένας λαβύρινθος χωρίς ενδείξεις, ένα αίνιγμα χωρίς απάντηση.

- **Παχυμέρκης Γεώργιος** 13ος αιώνας μ.Χ.

Μαθηματικός και αστρονόμος. Λύνει προβλήματα β' βαθμού, γραμμικά συστήματα και προχωρεί στην λύση της εξίσωσης $\chi^3 - 4\chi^2 + \chi - 4 = 0$. Συγγραφέας των «Είκοσι κεφάλαια αριθμητικής», του 454σέλιδου έργου με τον τίτλο «Σύνταγμα των τεσσάρων μαθημάτων αριθμητικής, μουσικής, γεωμετρίας, και αστρονομίας».

- **Πεδιάσιμος Ιωάννης** 13ος-14ος αι μ.Χ.

Πρύτανης του Πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης, συγγραφέας των «Γεωμετρία» και «Σύνοψις περί μετρήσεως και μερισμού γης» όπου ασχολείται με τα εμβαδά. Σχολίασε Πτολεμαίο και Κλεομήδη. Διαπραγματεύθηκε τον διπλασιασμό του κύβου.

- **Πείθων** 4ος αιώνας μ.Χ.

Πεισικράτης ο Ταραντίνος Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

- **Πεισιρρόδη η Ταραντινίς** 6ος – 5ος αιώνας π.Χ. περίπου.

Ο Ιάμβλιχος στο έργο του “ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΟΥ ΒΙΟΥ” διέσωσε τα ονόματα δεκαεπτά πυθαγορείων γυναικών που ήταν γνώστριες της πυθαγόρειας φιλοσοφίας και των πυθαγορείων μαθηματικών. Μία εξ' αυτών και η Πεισιρρόδη η Ταραντινίς.

- **Πεισίρροδος ο Ταραντίνος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

- **Περικλής** 1ος – 2ος αιώνας μ.Χ.

- **Περικτιόνη η Αθηναία** 5ος αιώνας π.Χ.

Πυθαγόρεια φιλόσοφος, συγγραφέας και μαθηματικός. Διάφορες πηγές την ταυτίζουν με την Περικτιόνη την μητέρα του Πλάτωνος και κόρη του Κριτίου. Ο μαθηματικός Πλάτων, όπως και ο φιλόσοφος Πλάτων, οφείλει την πρώτη γνωριμία του με τα μαθηματικά και την φιλοσοφία στην Περικτιόνη. Ο Πλάτων δεν αναφέρει το παραμικρό για την μητέρα του. Ήταν βαθιά χολωμένος μαζί της επειδή αυτή μετά από τον θάνατο του Αρίστωνος (του πατέρα του Πλάτωνος) παντρεύτηκε με κάποιον Αθηναίο, με το όνομα Πυριλάμπης στον οποίο αφοσιώθηκε. Στο γεγονός αυτό ίσως οφείλεται και ο «μισογυνισμός» του μεγάλου φιλοσόφου, που παρέμεινε μέχρι το τέλος της ζωής του άγαμος. Ο Στοβαίος στο “Ανθολόγιο” του, γράφει για την Περικτιόνη ότι κατείχε τα της γεωμετρίας και της αριθμητικής : “...ΓΑΜΕΤΡΙΑ ΜΕΝ ΩΝ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑΛΛΑ ΤΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΕΟΝΤΩΝ ΚΑΤΑΣΧΟΛΕΟΝΤΑΙ , Α ΔΕ ΣΟΦΙΑ ΠΕΡΙ ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΓΕΝΗ ΤΩΝ ΕΟΝΤΩΝ, ΟΥΤΩΣ ΓΑΡ ΕΧΕΙ ΣΟΦΙΑ ΠΕΡΙ ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΓΕΝΗ ΤΩΝ ΕΟΝΤΩΝ”.

Περσεύς 2ος αιώνας π.Χ. Υπάρχουν μόνο δύο αναφορές στον Περσέα και οι δύο εμφανίζονται στα γρατά του Πρόκλου. Δεν δίνουν καμία ένδειξη που γεννήθηκε ή πού έζησε. Η πρώτη αναφορά λέει ότι ο Περσεύς ανακάλυψε μία ομάδα καμπυλών «σπειροειδής καμπύλη (spiral section)» με παρόμοιο τρόπο με τον Απολλώνιο. Η δεύτερη αναφορά λαμβάνεται από τον Γέμινο και αναφέρει ότι ο Περσεύς έγραψε επίγραμμα σχετικό με την ανακάλυψή του.

- **Πέτρων ο Ιμεραίος** 6ος ή 5ος π.Χ.

Πέτρων εξ Ημέρας (ο Ημεραίος). Πυθαγόρειος φιλόσοφος του 6ου ή του 5ου αιώνας π.Χ., υπερασπιστής της αριθμολογίας του διδασκάλου του. Για την ερμηνεία της τάξεως του Κόσμου, λαμβάνει ως βάση το ισόπλευρο τρίγωνο, το οποίο θεωρεί ως το τελειότερο γεωμετρικό σχήμα. Πληροφορίες γι' αυτόν έχουμε στον Πλούταρχο με ενδιάμεσο τον Ίππυ εκ Ρηγίου.

- **Πισίδης Γεωργιος** 6ος-7ος αι. μ.Χ.

Αστρονόμος, ζωολόγος, βοτανολόγος. Πίστευε στην σφαιρικότητα της γης.

Πλανούδης Μάξιμος 13ος αιώνας μ.Χ. Μαθηματικός και αστρονόμος, συγγραφέας των «Ψηφοφορία κατ' Ινδούς» όπου εισάγονται αραβικοί αριθμοί, και το ψηφίο μηδέν «0», «Σχόλια αριθμητικής Διοφάντου» κ.ά.

- **Πλάτων ο Αθηναίος** 427-347 π.Χ.

Ο Πλάτων γεννήθη εις τας Αθήνας κατά το τέταρτον ή τρίτον έτος του Πελοποννησιακού πολέμου, ήτοι το 428—427 π.Χ. Κατά τον Φ. Γιακόμπυ και τον Λαΐζεγκαγκ, άρθρον Platon έν RE, μεταξύ του Μαρτίου και των μέσων Ίουλίου του 427 π.Χ. (ο Ιω. Καλιτσουνάκης εν τη Μεγάλη Έλληνική Εγκυκλοπαίδεια ορίζει την 26ην ή 27ην Μαΐου Θαραγηλιώνος) του 427 π.Χ.), κατ' άλλους την 5ην ή 6ην Ίουνίου του 428 π.Χ. Τα έτη λοιπόν της παιδικής και εφηβικής ηλικίας του συμπίπτουν με το τελευταίον τέταρτον του πέμπτου, του χρυσού αιώνας των Αθηνών. Ο Πλάτων ανήκεν εις τους ανθρώπους της τρίτης γενεάς του αιώνας αυτού. Αλλ' έζων πιθανώς ακόμη κατά τα παιδικά του χρόνια τινές εκ των Σαλαμινομάχων και ίσως και εκ των Μαραθονομάχων, και από τους ιδίους ή τα παιδιά των θα ήκουσεν ο Πλάτων λεπτομέρειας των Μηδικών (Περσικών) πολέμων, χρωματισμένος με το έντονον χρώμα των λαϊκών αφηγήσεων, η δε ανάγνωσις του Ηροδότου θα συνεπλήρωσεν εις την φαντασίαν του την εικόνα της τεραστίας πάλης των Ελλήνων προς τους βαρβάρους, του ευρωπαϊκού προς τον ασιατικόν κόσμον! Η βαθεία αθηναϊκή και ελληνική συνείδησις του Πλάτωνος και το αντιβαρβαρικόν πνεύμα, πού βλέπομεν εις τους διάλογους και τας επιστολάς του, ενέχουν αναμφιβόλως και στοιχεία εμπνευσμένα από τους ενθουσιασμούς της παιδικής ψυχής του, όταν ήκουεν αφηγήσεις των Περσικών πολέμων από τους πρεσβυτέρους η ηκροάτο απαγγελίαν των ιστοριών του Ηροδότου ή παρηκολούθει τήν διδασκαλίαν (παράστασιν) των «Περσών» του Αισχύλου. Η οικογένεια του Πλάτωνος ανήκεν εις την αριστοκρατίαν της εποχής. Αυτό είχε σημασίαν όχι μόνον διά την πρώτην αγωγήν του Πλάτωνος, αλλά και διά την διαμόρφωσιν των μετέπειτα πεποιθήσεων του. Πολιτικά, θρησκευτικά και κοινωνικά παραδόσεις, εν τω μέσω των οποίων ανετράφη ο Πλάτων, ήσαν αι παραδόσεις της τότε αθηναϊκής αριστοκρατικής κοινωνίας. Ο σεβασμός προς το Θεΐον, η ευσέβεια προς τους πατρώους θεούς, ο σεβασμός προς τους γονείς, ή περί ευλάβειας τήρησις των παλαιών, γνησίως ελληνικών εθίμων, ή περιφρόνησις των βαρβάρων και παντός βαρβαρικού, ήσαν γνωρίσματα πάσης αριστοκρατικής αθηναϊκής συνείδησεως. Μέσα εις αυτάς τας παραδόσεις εγεννήθη και εμεγάλωσεν ο Πλάτων, το νεώτατον τέκνον του Αρίστωνος και της Περικτιόνης. Η μήτηρ του Πλάτωνος, μετά τον θάνατον του Αρίστωνος, ήλθεν εις δεύτερον γάμον, υπανδρεύθη τον Πυριλάμπην. Ο Πλάτων έμεινεν άγαμος μέχρι του τέλους του βίου του, ουχί όμως εκ μισογυνισμού. Και όχι μόνον δεν υπήρξε μισογύνης, αλλ' έδειξεν απόλυτον σεβασμόν προς την γυναίκα και την μητρότητα. Εις τας πολιτειακός του μεταρρυθμίσεις βλέπομεν πλήθος μέτρων, τα οποία προτείνει δι' ανταξίαν του προορισμού της μόρφωσιν της γυναικός, εις την Ακαδημίαν δε αργότερον είχε δεχθή ως μαθητάς και γυναίκας, τα ονόματα δύο εκ των οποίων διεσώθησαν μέχρις ημών. Ο

Πλάτων συγγενείς στενούς είχεν Αθηναίους τα πρώτα φέροντας. Ο Χαρμίδης ήτο αδελφός της μητρός του Περικτιόνης και ο Κριτίας, εις εκ των Τριάκοντα τυράννων, εξάδελφος της. Οι δύο αυτοί, καθώς και οι δύο αδελφοί τού Πλάτωνος, ο Αδείμαντος και ο Γλαυκῶν, είναι πρόσωπα διαλόγων του. Η οικογένεια τού Πλάτωνος συνέχιζε τας αριστοκρατικές παραδόσεις της αρχαίας αρετής, όπως την είχεν υμνήσει ο Αισχύλος και ο Αριστοφάνης. Ὑψιστον ανθρώπινον ιδανικόν εθεωρείτο η σύμμετρος διάπλασις ωραίου σώματος και ενάρτου ψυχής, η σωματική και ψυχική αρετή, η καλοκαγαθία. Σκοπός του βίου η ευδαιμονία. Προς αυτό το ιδεώδες αναμφιβόλως κατέτεινε και η παιδαγωγική θέλησις της οικογενείας του Πλάτωνος, όταν αυτή εισήγε τον νεαρόν ν βλαστόν της εις τον μορφωτικόν του δρόμον. Διά να τον παρακολουθήσωμεν, θα πρέπει να μεταφερθώμεν και ημείς ψυχικῶς εις την εποχήν εκείνην και να τοποθετήσωμεν τον βιογραφούμενον εις το Ιστορικόν της πλαίσιον. Ο Πλάτων εν τη Ακαδημία ησχολείτο να θέτη προβλήματα προς λύσιν εις τους συνεργάτας του. Ο ίδιος δεν διεκδικεί δια τον εαυτόν του την δόξαν να ανακάλυψη νέας μαθηματικάς αληθείας. Κατά την γνώμην του άπασαι αι μαθηματικάί αλήθειαι συγκρινόμενοι προς την οντολογικήν αλήθειαν την οποίαν αποκαλύπτει η καθαρά φιλοσοφία, η υπ' αυτού καλούμενη διαλεκτική, είναι δευτέρας τάξεως. Έχουν μέσα εις τον εαυτόν των κάτι το υποθετικόν. Αφορμώνται λέγει ο Πλάτων και οι γεωμετραι και αι περί την μαθηματικήν ασχολούμενοι από «υπόθεσεις», ήτοι από τας θεμελιώδεις εννοίας δι' ων καθορίζεται τι είναι αριθμός, τι είναι σημείον, γραμμή κλπ. χωρίς να δύνανται να δώσουν λόγον περί της ορθότητος των εννοιών τούτων επί των όποιων στηρίζεται το όλον οικοδόμημα της επιστήμης των: «Υποθέμενοι τὸ τε περιττὸν καὶ τὸ ἄρτιον καὶ τὰ σχήματα τῶν γωνιῶν τριτὰ εἶδη. Ταῦτα μὲν ὡς εἰδότες ποιησάμενοι ὑποθέσεις αὐτὰ, οὐδένα λόγον οὔτε αὐτοῖς οὔτε ἄλλοις ἀξιούσι περὶ τούτων διδόναι ὡς παντὶ φανερῶν». (Αφού λάβουν ως βάσιν την έννοιαν του άρτιου και περιττού και των σχημάτων και των τριών ειδών των γωνιών, λαμβάναντες όλα αυτά ως γνωστά και θέτοντες ταύτα ως θεμέλια. Φρονούν ότι δεν αξίζει τον κόπον να δώσουν λογαριασμόν ούτε εις τον εαυτόν των ούτε εις τους άλλους επειδή τα θεωρούν ως φανερά εις ολους) . «Πολιτ.» 510 C. Η αντίληψις του αυτή μάς εξηγεί διατί δεν ησχολήθη ο ίδιος με τον πλουτισμόν της μαθηματικής επιστήμης δια νέων προτάσεων. Δια μίαν τοιαύτην εργασίαν πάντως πρέπει να δεχθώμεν ότι είχεν επαρκή ικανότητα. Τούτο αποδεικνύεται εκ του γεγονότος ότι η παράδοσις ομιλεί και περί μαθηματικών ανακαλύψεων γενομένων υπό του Πλάτωνος. Ο Ηρών αναφέρει ότι ο Πλάτων συνεπλήρωσε την λύσιν της αορίστου εξισώσεως $\chi\chi+\psi\psi = \omega.\omega$. Παρουσίασεν ως πραγματοποιούντα την λύσιν ταύτην τον τύπον $(v.v-1) + (2v.2v) = (v.v+1) \cdot (v.v+1)$, δια των όποιων επιτυγχάνεται η εύρεσις δύο τετραγώνων αριθμών των οποίων το άθροισμα αποτελεί αριθμόν τετράγωνον. Πολυθρύλητον ζήτημα αποτελεί η έπ' ονόματι του Πλάτωνος φερομένη λύσις του Δηλίου προβλήματος την οποίαν μάς διέσωσεν ο σχολιαστής του Αρχιμήδους Ευτόκιος εις τα «Περί σφαίρας και κυλίνδρου» σχόλια του. Η εκτιθέμενη υπό του Ευτοκίου λύσις δεν επιτυγχάνεται δια του διαβήτου και κανόνος άλλα χρειάζεται μηχανική κατασκευή ήτις θα χρησιμοποιήση και περιστροφήν και μετατόπισιν. Ο Ευτόκιος παραθέτει και εικόνα της συσκευής. Σχετικῶς με την λύσιν ταύτην εδημιούργει εις τους στορικούς της αρχαίας επιστήμης μέγα ζήτημα. Εις την προς τον βασιλέα Πτολεμαίον επιστολήν του Ερατοσθένους δεν αναφέρεται ότι ανήκει εις τον Πλάτωνα η αναφερθείσα λύσις. Τουναντίον ο Πλούταρχος αφηγείται εις τον βίον Μαρκέλλου ότι ο Πλάτων απέκρουε τας υπό του Αρχύτου και του Μεναιχμου επινοηθείσας δια μηχανικών μέσων λύσεις του προβλήματος. Επίσης Θεών ο Συμυρναίος όστις αντλεί από τον υπό του Ερατοσθένους γραφέντα διάλογον υπό τον τίτλον «Πλατωνικός» αναφέρει μεν την εις τους Δηλίους δοθείσαν υπό του

Απόλλωνος προσταγήν, χωρίς να λέγη ότι ο Πλάτων παρουσίασε σχετικήν λύσιν. Επειδή όμως ο Ευτόκιος φαίνεται να είχεν υπ' όψιν τον «Πλατωνικόν» του Ερατοσθένους, δυνάμεθα να εικάσωμεν ότι εις αυτόν θα υπήρχεν η είδησις η σχετική με την λύσιν του Πλάτωνος. Δεν είναι απίθανον ο Πλάτων να είχε καθορίσει μόνον τας θεωρητικὰς προϋποθέσεις υπ' ας θα ήτο δυνατόν να λυθή το πρόβλημα επί τη βάσει των σχέσεων των πλευρών ορθογωνίων τριγώνων, ως εξετέθη ανωτέρω. Φυσικόν δε ήτο οι εν τη Ακαδημία εργαζόμενοι μαθηματικοί να προσπαθήσουν να εύρουν δια μηχανικών μέσων την λύσιν του προβλήματος. Το κύριον ενδιαφέρον του Πλάτωνος συνεκεντρούτο εις την διασαφήνσιν της μεθόδου την οποίαν ωνόμαζεν «ἔξ ὑποθέσεως σκοπεῖσθαι», και την οποίαν ο ίδιος ομολογεί ότι είχε παραλάβει εκ των γεωμετρών. Εις τον «Μένωνα» (86 E) μάς παρέχει συγκεκριμένον παράδειγμα του τρόπου κατά τον όποιον χρησιμοποιείται η μέθοδος αύτη εις την γεωμετρίαν: «Λέγω δὲ τὸ ἐξ ὑποθέσεως ὧδε, ὥσπερ οἱ γεωμέτραι πολλάκις σκοποῦνται, ἐπειδὴν τις ἔρηται αὐτοῦς, οἷον περὶ χωρίου, εἰ οἷον τε ἐς τόνδε τὸν κύκλον τόδε τὸ χωρίον τρίγωνον ἐνταῖθ' ἔστι, εἴποι ἄν τις ὅτι, οὕτω οἶδα εἰ ἔστιν τοῦτο τοιοῦτον, ἀλλ' ὥσπερ μὲν τινα ὑπόθεσιν προὔρου οἶμαι ἔχειν πρὸς τὸ πρᾶγμα τοιάνδε' εἰ μὲν ἔστι τοῦτο τὸ χωρίον τοιοῦτον οἷον παρὰ τὴν δοθείσαν αὐτοῦ γραμμὴν παρατείναντα ἐλλείπειν τοιοῦτω χωρίῳ οἷον ἂν αὐτὸ τὰ παρατεταμένον ἢ, ἄλλο τι συμβαίνειν μοι δοκεῖ, καὶ ἄλλο αὖ, εἰ ἀδύνατον ἔστιν ταῦτα παθεῖν. Ὑποθέμενος οὖν θέλω εἰπεῖν σοι τὸ συμβαίνον περὶ τῆς ἐντάσεως αὐτοῦ εἰς τὸν κύκλον, εἴτε ἀδύνατον εἴτε μὴ» (Εννοῶ δε την εξέτασιν επί τη βάσει υποθέσεως κατά τον ακόλουθον τρόπον. Την εννοῶ ὅπως ακριβῶς την χρησιμοποιούν κατά την ἔρευναν των οι γεωμέτραι, όταν κανείς τους ερωτήσῃ π.χ. περί επιφανείας τινός, εἰ δυνατός εκ αυτόν εἶναι τὸν δεδομένον κύκλον, να ἔγγραφῃ αὐτῇ εἰς τὸν δεδομένην επιφάνειαν, θα απεκρίνετο εις γεωμέτρης ὅτι δεν γνωρίζω εἰ η δεδομένη επιφάνεια εἶναι ἐπιδεκτικὴ μίας τοιαύτης εγγραφῆς. Νομίζω ὅμως ὅτι ἔχω μίαν αποτελεσματικὴν ὑπόθεσιν ἐν σχέσει πρὸς την λύσιν του προβλήματος, την ακόλουθον: Εἰ η δοθείσα επιφάνεια εἶναι τοιαύτη, ὥστε να εἶναι δυνατόν να κατασκευασθῇ ἐπὶ της δοθείσης γραμμῆς της παραλληλόγραμμον κατά τρόπον ὥστε να εμφανίζεται ἑλλειψις κατ' επιφάνειαν ἴσην πρὸς το κατασκευασθεῖ σχῆμα, θα πρόκυψῃ ἐν ἄλλο αποτέλεσμα, και ἐν ἄλλο πάλιν αποτέλεσμα θα πρόκυψῃ ἀν δεν εἶναι δυνατόν να γίνῃ αὐτῇ η κατασκευῇ. Εκκινῶν λοιπὸν ἀπὸ ὑποθέσεις ἔχω την δύναμιν να σου εἶπω τι συμβαίνει σχετικῶς με την εγγραφὴν της δοθείσης επιφανείας εἰς τὸν κύκλον, εἰ εἶναι δυνατὴ ἢ ὄχι). Εἰς τὸ χωρίον τοῦτο τίθεται τὸ πρόβλημα εγγραφῆς εἰς κύκλον ὀρισμένης διαμέτρου τριγώνου, του ὁποίου μία πλευρὰ τυγχάνει καθωρισμένη. Το πρόβλημα μετατρέπεται εἰς την κατασκευὴν ὀρισμένου παραλληλογράμμου του ὁποίου τὸ ἐμβαδὸν πρέπει να ἐκπληρῇ ὀρισμένης συνθήκας. Πολλοὶ ἐρευνηταὶ φρονοῦν ὅτι πρόκειται περὶ ἐπιλύσεως της ἐξισώσεως του τετάρτου βαθμοῦ $\chi\chi \cdot (2\alpha\chi - \chi\chi) = \beta\beta\beta$. Η λύσις του προβλήματος ἐξαρτάται εκ της διαπιστώσεως των ὀρων ὑπὸ τους ὁποίους εἶναι δυνατὴ. Η ἀντίληψις αὐτῇ μάς ἀγεῖ εἰς την ἀναλυτικὴν μέθοδον, ἣτις ἀποδίδεται ὑπὸ της παραδόσεως εἰς τὸν Πλάτωνα. Ο Πρόκλος εἰς τα σχόλια του εἰς τὸν Ευκλείδην μας διαβεβαιοῖ περὶ τούτου γράφων: «Μέθοδοι δ' ὅμως παραδίδονται καλλίστη μὲν ἢ διὰ τῆς ἀναλύσεως ἐπ' ἀρχὴν ὀμολογουμένην ἀνάγουσα τὸ ζητούμενον, ἢν καὶ ὁ Πλάτων, ὡς φασίν, Λεωδάμαντι παραδέδωκεν, ἀφ' ἧς καὶ ἐκεῖνος πολλῶν κατὰ γεωμετρίαν εὐρετῆς ἰστορηται γενέσθαι» (Εκ των παραδεδομένων μεθόδων η καλλίστη εἶναι η ἀναλυτικὴ, η ὁποία ἀνέρχεται ἀπὸ την ἀποδεικτέαν πρότασιν εἰς μίαν παραδεδεγμένην ἤδη ἀρχὴν. Αὐτῇ, ὅπως λέγει η παράδοσις, την ἐδίδαξεν ο Πλάτων εἰς τὸν Λεωδάμαντα, ταύτην δε χρησιμοποιῶν και ἐκεῖνος (δηλαδή ο Λεωδάμας) ἐπραγματοποίησε πολλὰς

γεωμετρικός ανακαλύψεις). Εις τον Πλάτωνα ανήκει η τιμή ότι διέγνωσε την παιδαγωγική αξίαν της μαθηματικής μεθόδου και της εν γένει ενασχολήσεως με τα μαθηματικά. Εθεώρει ταύτα ως γενικόν προπαιδευτικόν μάθημα, όπερ ασκεί την σκέψιν και την καθιστά ικανήν να επιλαμβάνεται της εξετάσεως παντοειδών προβλημάτων. Δια πρώτην φοράν διαγιγνώσκεται ότι η ασχολία με τα μαθηματικά προάγει την είδεολογικήν μόρφωσιν, οξύνει δηλαδή το πνεύμα και το καθιστά ικανόν να επιλύη δύσκολα προβλήματα οιασδήποτε φύσεως. Δια τούτο εις το πρόθυρον της Ακαδημίας είχε γραφή το ρητόν: «Μηδεὶς ἄγεωμέτρητος εἰσίστω». Εις παλαιότεραν εποχήν κατά την οποίαν δεν είχαν εισέτι προαχθῆ αι πλατωνικαὶ μελέται ἤτο λίαν διαδεδομένη η αντίληψις ότι ο Πλάτων κατ' αρχάς ησχολείτο με λογικά προβλήματα ορισμού εννοιών, ακολουθῶν το παράδειγμα του διδασκάλου του Σωκράτους. Επιστεύετο δε ότι με τα μαθηματικά ησχολήθη μετέπειτα όταν ταξιδεύσας εις την Αίγυπτον και την Κάτω Ιταλίαν ἤλθεν εις επικοινωνίαν με τους Πυθαγορείους. Αλλ' η προσεκτικὴ εξέτασις των διαλόγων της νεανικῆς του εποχῆς απέδειξεν ότι η κλίσις και η ασχολία του Αθηναίου σοφοῦ περί την επιστήμην των αριθμῶν χρονολογείται ἀπὸ της νεανικῆς του εποχῆς. Ὅπως ἐξεθέσαμεν ἀνωτέρω εις τον «Ἰππίαν τον μείζονα», ὅστις ἐγράφη προ του πρώτου ταξιδίου του, γίνεται λόγος περί ασυμμετρων μεγεθῶν. Επίσης εις τον «Πρωταγόραν» φαίνεται ζωηρῶς ο νεαρός εισέτι συγγραφεὺς του ενδιαφερόμενος δια τα μαθηματικά. Η χρησιμοποίησις της δι' υποθέσεων διερευνησεως φιλοσοφικῶν προβλημάτων εμφανίζεται και εις τον διάλογον της νεανικῆς του εποχῆς «Χαρμίδην» ἔνθα ἀπαντῶνται οι ὅροι «υπόθεσις» και «συμβαίνον» (δηλαδή ἀποτέλεσμα). Πλατ, Χαρμ. 160 D. 163 A, 164 C, 175 B). Αι Αθήναι ἤδη ἀπὸ του μέσου του 5ου αἰῶνος εἶχον καταστή κέντρον πνευματικῶν εις το οποίον ἐκαλλιεργούντο αι μαθηματικαὶ επιστήμαι. Αι εἰδήσεις αι οποίαι φέρουν τον Πλάτωνα ως μυηθέντα τα μαθηματικά ὑπὸ των Πυθαγορείων ἐπλάσθησαν κατά την μεταγενεστέραν εποχήν και ἐτέθησαν εις κυκλοφορίαν κυρίως ὑπὸ των Πυθαγορείων. Συνοψίζοντες τα ἀνωτέρω καταλήγομεν εις το συμπέρασμα ότι ο Πλάτων πρέπει να καταταχθῆ εις τους κυριωτέρους θεμελιωτάς της μαθηματικῆς επιστήμης. Προσέφερε μεγάλας υπηρεσίας εις ταύτην ουχὶ δι' ἰδίων μαθηματικῶν ανακαλύψεων, ἀλλὰ δια της διασαφηνίσεως της μεθόδου και δια τού καθορισμοῦ των νέων κατευθύνσεων προς τας οποίας ἔδει να προχώρησῃ η μαθηματικὴ ἔρευνα. Ἦτο τελείως κάτοχος των μαθηματικῶν γνώσεων της εποχῆς του και ἠδύνατο να παρουσιάζῃ και ἰδικὰς του ανακαλύψεις. Δεν κατέγινεν ὅμως εις τούτο διότι κατέτασσε την μαθηματικὴν εις τας μαθήσεις ἐκεῖνας αι οποίαι δεν δύνανται να δώσουν λόγον περί της θεμελιώσεως των. Το ενδιαφέρον του ἤτο εστραμμενον εις το ευρύτερον πρόβλημα της θεμελιώσεως της ἀνθρωπινῆς γνώσεως εν, τῷ συνόλῳ της. Ὑψηλότερον της μαθηματικῆς επιστήμης ἔθετε την Φιλοσοφίαν των αριθμῶν.

- **Πλούταρχος** 50-120 μ.Χ.

Λόγιος και βιογράφος. Καταγόταν ἀπὸ εὐπορη οἰκογένεια και ἔλαβε ἀξιόλογη φιλοσοφική, ἐπιστημονική, ιστορική και φιλολογική μόρφωση. Αναφέρεται ότι σπούδασε στην Ακαδημία των Αθηνῶν, ὅπου εἶχε δάσκαλο τον Αμμώνιο. Ταξίδεψε στην Ελλάδα και στην Αίγυπτο και ἔμεινε για ἓνα διάστημα στη Ρώμην τον περισσότερο καιρὸ ὅμως ἔζησε στην πατρίδα του, ασκῶντας και ἱερατικὰ καθήκοντα στους γειτονικοὺς Δελφούς. Με το ὄνομα του σώζονται 83 συγγράμματα, τα λεγόμενα Ηθικά, ὄχι ὅλα αυθεντικά, και 22 ἔργα που ἐγιναν γνωστά ως Βίοι Παράλληλοι, ζεύγη συγκριτικῶν Βιογραφιῶν Ἑλλήνων και Ρωμαίων διάσημων ἀνδρῶν (για παράδειγμα, θησεύς και Ρωμύλος, Θεμιστοκλῆς και Κάμιλλος, Περικλῆς και Φλάβιος Μάξιμος, Ἀλκιβιάδης και Κοριολανός, Μέγας Ἀλέξανδρος και Καίσαρ, Δημοσθένης και Κικέρων κ.ά.), καθὼς και 4 ἔργα γνωστά ως Ἀπλοὶ Βίοι, τα οποία

αποτελούν αυτοτελείς Βιογραφίες ιστορικών προσώπων (Αρατος, Αρταξέρξης, Γάλβας, Όθων) χωρίς να γίνεται σύγκριση με κάποιον παράλληλο τους. Τα Ηθικά συγγράμματα του περιλαμβάνουν έναν εκτεταμένο κύκλο θεμάτων, από τη μεταφυσική, τη θρησκεία, την ιστορία, την πολιτική, την αρχαιολογία, την αστρονομία, τη φυσική, την ιατρική, τη φιλολογία και τη μουσική, και αποτελούν έναν θησαυρό πληροφοριών και φιλολογικών πηγών. Συνεπώς, ο γενικός τίτλος Ηθικά δεν ανταποκρίνεται πλήρως στην ποικιλία των συγγραμμάτων αυτών, εκφράζει όμως τη βασική τάση του ηθικολόγου Π., που ζητούσε πάντοτε την εφαρμογή της αρετής σε όλες τις εκδηλώσεις της πρακτικής ζωής και του πνεύματος. Από τα συγγράμματα του φαίνεται ότι ο Π. ήταν οπαδός της πλατωνικής φιλοσοφίας, αλλά με επιδράσεις πυθαγόρειες και αριστοτελικές. Στον θρησκευτικό τομέα, ο Π. ήταν συντηρητικός, πιστός στην παράδοση, με κάποια κλίση προς τον μονοθεϊσμό, αλλά χωρίς ενδιαφέροντα για ανατολικές λατρείες, μολονότι έζησε στα χρόνια της μεγάλης μάχης του χριστιανισμού για την επιβίωση του. Όμως, ο Π. ήταν κυρίως ένας σταχυολόγος ηθικοδιδάσκαλος, που ανέλυε τις υποκειμενικές, οικογενειακές και κοινωνικές αρετές σε σχέση με τα αντίθετα ελαττώματα, δίνοντας πρακτικές συμβουλές και εμφανίζοντας έναν οπτιμισμό και μια μετριοπάθεια που είναι ίσως τα αίτια και η εξήγηση της τόσο πλατιάς απήχησης του. Στο έργο του Βίοι δηλώνει ότι δεν σκόπευε να γράψει ένα αληθινό ιστορικό έργο και παρουσιάζει, χρησιμοποιώντας πηγές ανάμεικτες, μια πινακοθήκη χαρακτήρων, ξεφεύγοντας προς την ανεκδοτολογία και χωρίς να παραλείπει σχήματα ρητορικά, ηθικολογικά και παιδαγωγικά. Με λεπτολογίες και προσεκτικές παρατηρήσεις, που γίνονται κάποτε περίεργες, δημιουργεί την εικόνα προσώπων σε ανθρώπινες διαστάσεις των οποίων γνωρίζει να συλλαμβάνει τα κύρια χαρακτηριστικά και να αναβιώνει τις δραματικές καταστάσεις, περιγράφοντας καθετί με έντεχνο τρόπο και με κάποιο δραματικό ένστικτο, ίσως και με μια δόση υπερβολής, όπως, για παράδειγμα, όταν περιγράφει τη φυγή του Μάριου μέσα από τους βάλτους ή τα μάτια του που πετούν φλόγες στο σκοτάδι της φυλακής και αποπλίζουν τον δήμιο που θα τον σκότωνε ή, ακόμα, την αγρυπνία του Βρούτου και την ξαφνική εμφάνιση του φαντάσματος του Καίσαρα, μερικές περιγραφικές λεπτομέρειες από τη ζωή του Αντώνιου, που τη σφράγισε ο δεσμός του με την Κλεοπάτρα, ή τον διάλογο μεταξύ Κοριολανού και της μητέρας του, υπερβολές όμως που κατάφεραν να συγκινήσουν και να εμπνεύσουν τον Σαίξπηρ αλλά και αρκετούς άλλους, μεταξύ των οποίων και τον Καβάφη. Οι βιογραφίες του Π. κατόρθωσαν έτσι να γίνουν από τα κύρια αναγνώσματα της παγκόσμιας λογοτεχνίας και να συγκινήσουν ένα ευρύ κοινό στα χρόνια του Μεσαίωνα, της Αναγέννησης, αλλά και στη νεότερη εποχή, όπου μεταξύ των θαυμαστών του αναφέρονται οι Γάλλοι στοχαστές Μοντεσκιέ και Ρουσό, καθώς και ο Ναπολέων, ο Γερμανός δραματικός ποιητής Σίλερ, ο Πρώσος αυτοκράτορας Φρειδερίκος Β' ο Μέγας κ.ά.

- **Πλωτίνος** 3ος αιώνας μ.Χ.

Φιλόσοφος, θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της νεοπλατωνικής σχολής. Μαθήτευσε δίπλα στον Αμμώνιο στην Αλεξάνδρεια. Συνόδευσε τον αυτοκράτορα Γορδιανό Γ στην εκστρατεία του εναντίον των Περσών, για να γνωρίσει την περσική και την ινδική φιλοσοφία. Μετά την ήττα του Γορδιανού Γ, ο Π. κατέφυγε στην Αντιόχεια και από εκεί στη Ρώμη, όπου ίδρυσε τη σχολή του (244) και δίδαξε επί 26 χρόνια, σε ένα πολυάριθμο και ετερόκλητο ακροατήριο. Είχε φιλικούς δεσμούς με τον αυτοκράτορα Γαλλικό και με τη σύζυγο του Σαλονίνα, αλλά αυτό δεν ήταν αρκετό για να πραγματοποιηθεί το σχέδιο που είχε συλλάβει ο Π., δηλαδή να ιδρύσει στην Καμπάνια μια πόλη, την Πλατωνούπολη, όπου τελικά θα

εφαρμόζονταν στην πράξη τα ιδανικά της πλατωνικής Πολιτείας. Οι πληροφορίες αυτές υπάρχουν κυρίως χάρη στο έργο σχετικά με τη ζωή του Π. που έγραψε ο Πορφύριος, το οποίο και προεταξε στην έκδοση των κειμένων του Π. Μέχρι την ηλικία των 49 ετών ο Π. δεν έγραψε τίποτα, πιστός σε μια αυστηρή συμφωνία που είχε κάνει με άλλους δύο φίλους του, να μην αποκαλύψουν τίποτα από τη φιλοσοφία του Αμμώνιου. Αργότερα όμως έγραψε μια σειρά από 54 πραγματείες, τις οποίες συγκέντρωσε ο Πορφύριος σε έξι ομάδες, η καθεμία από τις οποίες περιλάμβανε εννέα πραγματείες, τις Εννεάδες, και οι οποίες κυκλοφόρησαν έτσι, ακολουθώντας συστηματικό και όχι χρονολογικό κριτήριο: η πρώτη Εννεάδα αναφέρεται στο άτομο, η δεύτερη και η τρίτη στον κόσμο των αισθήσεων, η τέταρτη στην ψυχή, η πέμπτη στον νου, η έκτη στο ον και στο εν. Μία από τις θεμελιώδεις αρχές της φιλοσοφίας του Π. είναι η πεποίθηση ότι κάθε πραγματικότητα γίνεται πλήρως κατανοητή μόνο όταν συνδεθεί με μια άλλη πραγματικότητα, ανώτερη της σε αξία και σε οντολογική σημασία. Αυτό μπορεί να επαληθευτεί αμέσως, όταν το άτομο, ακολουθώντας μία από τις βαθύτερες υποδείξεις του Π., στρέφει το βλέμμα του στον ίδιο τον εαυτό του. Η ποικιλία των σωματικών δυνάμεων εκφράζεται σε μια ζωή των αισθήσεων, που μπορεί να δικαιωθεί μόνο αν αναχθεί και πάλι σε εκείνη τη μονάδα που την κατευθύνει και την ενοποιεί: την ψυχή. Αλλά και η ψυχή είναι μια πολλαπλότητα, γιατί από το ένα μέρος κυριαρχεί στη ζωή των αισθήσεων και από το άλλο προσπαθεί να ανυψωθεί προς το ιδεατό. Έτσι λοιπόν αποκαλύπτεται η δύναμη που είναι υψηλότερη από τη δύναμη της ψυχής, δηλαδή ο νους, ο οποίος όμως, όσο ξεχωριστός και πολυμερής και αν είναι, απαιτεί ως Βάση του έναν καθολικό νου, ενώ κι αυτός με τη σειρά του παραπέμπει σε μια ακόμα ανώτερη πραγματικότητα, μια ενότητα του παντός, απαλλαγμένη από πολλαπλότητα, στην οποία η ψυχή να μπορεί να βρει τη γαλήνη της και την ανάπαυση της. Η ανοδική αυτή πορεία της ψυχής αποκαλύπτει έτσι τη βαθύτερη δομή της πραγματικότητας. Στην κορυφή βρίσκεται ο ένας ή θεός, απόλυτα πνευματικός και μεταφυσικός. Από τον θεό πηγάζει ο κόσμος με μια εκπορευτική ή επεκτατική διαδικασία παρόμοια με εκείνη του φωτός, η ένταση της πηγής του οποίου δεν ελαττώνεται, ενώ εκείνο εξασθενεί όσο περισσότερο απομακρύνεται από το κέντρο. Η παρομοίωση όμως αυτή αντικατοπτρίζει μόνο έως έναν βαθμό τη σκέψη του Π., αφού η εκπορευτική διαδικασία καταλήγει σε μια σειρά υποστάσεων ή βαθμών πραγματικότητας: στην πρώτη θέση βρίσκεται ο καθολικός νους, που προϋποθέτει τον δυϊσμό του σκεπτόμενου και του αντικειμένου της σκέψης, δυϊσμός όμως που είναι ταυτότητα εφόσον είναι η ίδια η σκέψη αυτή που σκέπτεται τον εαυτό της. Ακολουθεί η καθολική ψυχή (αλλιώς, ψυχή του κόσμου), η οποία υποδέχεται τις αντανάκλασεις των ιδεών και μέσω αυτών διαμορφώνει την ύλη και έτσι γεννά τον υλικό κόσμο, με την πολλαπλότητα των αισθητών αντικειμένων στον χώρο και στον χρόνο. Στο τέλος βρίσκεται η ύλη, καθαρή έλλειψη ιδανικού φωτός, η οποία είναι μη-ον. Από την ίδια αυτή μεταφυσική δομή πηγάζει, τέλος, το καθήκον του ανθρώπου: να απαγκιστρωθεί από την ύλη, να αναδιαταράξει ανοδικά τους διάφορους βαθμούς της εκπορευτικής διαδικασίας και να ενωθεί και πάλι μυστικά με τον θεό, το εν. Άσκηση των αρετών του πολίτη και εξαγνισμός από τα πάθη (κάθαρση) είναι οι πρώτες βαθμίδες αυτής της ανόδου, με τις οποίες μπορεί να πειθαρχήσει τη ζωή των αισθήσεων του. Όμως, η απόσπαση από το αισθητό αρχίζει ακριβώς μόνο με την αισθητική ενατένιση: το ωραίο είναι πράγματι η ανταύγεια του νοητού στον κόσμο του αισθητού και η τέχνη και ο έρωτας οδηγούν το άτομο στο ιδεατό μέσω της ενατένισης του αισθητού. Η εμπειρική γνώση και η νοητική άμεση εποπτεία του νοητού κόσμου φέρνουν το άτομο έως το κατώφλι της ανώτερης βαθμίδας: την έκσταση, τη μυστική ταύτιση του ανθρώπου με τον θεό.

Πολέμαρχος ο Κυζικηνός 4ος αιώνας π.Χ.

- **Πολέμαρχος ο Ταραντίνος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Πολιάδης εκ Σικυώνος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Πολύαινος ο Μηχανικός** 4ος – 3ος αιώνας π.Χ.
Μαθηματικός και Μηχανικός.
- **Πολυγνώτη η Πυθαγόρειος** 7ος – 6ος αι. π.Χ.
Ο ιστορικός Λόβων ο Αργείος αναφέρει την Πολυγνώτη ως σύντροφο και μαθήτρια του Θαλού. Γνώστρια κατά τον Βοήθιο πολλών γεωμετρικών θεωρημάτων, λέγεται (μαρτυρία Βιτρούβιου), πως και αυτή συντέλεσε στην απλούστευση των αριθμητικών συμβόλων με την εισαγωγή της αρχής της ακροφωνίας, δηλαδή με την εισαγωγή αλφαβητικών γραμμάτων που αντιστοιχούσαν το καθένα σε το καθένα στο αρχικό γράμμα του ονόματος του αριθμού. Έτσι το Δ αρχικό του ΔΕΚΑ, παριστάνει τον αριθμό 10. Το Χ, αρχικό του ΧΙΛΙΑ παριστάνει τον αριθμό 1000 κοκ Κατά τον Βιτρούβιο η Πολυγνώτη διετύπωσε και απέδειξε πρώτη την πρόταση “ΕΝ ΚΥΚΛΩ Η ΕΝ ΤΩ ΗΜΙΚΥΚΛΙΩ ΓΩΝΙΑ ΟΡΘΗ ΕΣΤΙΝ
- **Πολύειδος** 4ος αιώνας π.Χ.
- **Πολύκλειτος ο Πρεσβύτερος** 5ος – 4ος αιώνας π.Χ.
- **Πολύκτωρ ο Αργείος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Πολύμναστος ο Φλιάσιος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Πορφύριος** 3ος – 4ος αιώνας μ.Χ.
- **Πύρρων ο Μεταπόντιος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Ποσειδώνιος ο Σύρος** 2ος αιώνας π.Χ.
Ποσειδώνιος (Απάμεια Συρίας, περ. 135 π.Χ. - μέσα 1ου αι. π.Χ.). Στωικός φιλόσοφος. Μαθητής του Παναίτιου στην Αθήνα, αφού πραγματοποίησε μεγάλα επιστημονικά ταξίδια, ίδρυσε δική του σχολή στη Ρόδο, στην οποία είχε μαθητές, μεταξύ άλλων, τον Κικέρωνα και τον Πομπήιο. Ανέπτυξε τη δραστηριότητα του επίσης στο πεδίο της ιστορίας και σχεδόν όλων των φυσικών επιστημών, με τέτοια ευρύτητα ενδιαφερόντων και εργασιών, ώστε να μπορεί να παραβληθεί, από την άποψη αυτή, μόνο με τον Αριστοτέλη. Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να εκτιμηθεί περισσότερο από την τεράστια επίδραση που άσκησε στη μεταγενέστερη σκέψη, και λιγότερο από τα ελάχιστα λείψανα των έργων του, των οποίων είναι γνωστοί 23 τίτλοι. Από τα σπουδαιότερα είναι: Περί θεών, Περί μαντικής, Περί παθών, Περί του καθήκοντος, Λόγοι προτρεπτικοί, ένα σχόλιο στον Τίμαιο του Πλάτωνα, Ιστορίες και Περί Ωκεανού. Οι φιλοσοφικές αντιλήψεις του Π. χαρακτηρίζονται από την πρόθεση

να συμβιβάζει σε ένα μεγάλο αρμονικό σύνολο κάθε ωφέλιμη αλήθεια της προηγούμενης φιλοσοφίας: έτσι μπορεί να χαρακτηριστεί συγχρόνως στωικός και ηρακλείτειος, προσωκρατικός και πλατωνικός. Επέμενε στη μέση θέση του ανθρώπου, γήινου στο σώμα και υπεργίηνου στην ψυχή, και κατά συνέπεια ικανού να αναπτυχθεί και προς τις δύο σφαίρες του σύμπαντος. Το έργο του Ιστορία ήταν συνέχεια, σε 52 βιβλία, του έργου του Πολύβιου και συνεπώς είχε ως αφετηρία περίπου το 145 π.Χ. Παρά την ευρύτατη χρήση του, στάθηκε αδύνατη η ανασύσταση του από τις ελάχιστες άμεσες αναφορές κι από τα αποσπάσματα. Φαίνεται ωστόσο ότι ένας από τους ιστοριογραφικούς του κανόνες ήταν η αντίθεση μεταξύ των βαρβαρικών και των πολιτισμένων λαών. Αναγνώριζε ως ανώτερο τον πολιτισμένο λόγο τα δεύτερων και με αυτό το επιχείρημα δικαιολογούσε τη ρωμαϊκή κυριαρχία και την επικράτηση της Αρστοκρατικής παράταξης, χωρίς ωστόσο να κρύβει τη βαθιά συμπάθεια του προς τις πρωτόγονες και άγρες δυνάμεις των βαρβάρων. Και τα γεωγραφικά και αστρονομικά συγγράμματα στάθηκε επίσης δύσκολο να ανασυσταθούν. Κατά τη διάρκεια των ταξιδιών του είχε κάνει πολλές αστρονομικές και φυσικές παρατηρήσεις. Οπαδός του γεωκεντρικού συστήματος, φαίνεται ότι είχε υπολογίσει μια νέα μέτρηση της γήινης περιφέρειας.

- **Πρόξενος ο Ποσειδωνίας**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Πρόξενος ο Συβαρίτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Προκλής ο Μεταπόντιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Προκλος ο Βυζάντιος** 5ος-6ος αι.

Μαθηματικός και φιλόσοφος.

- **Πρόκλος ο Λύκιος** Κωνσταντινούπολη 412 - Αθήνα 485 μ.Χ..

Νεοπλατωνικός φιλόσοφος. Καταγόταν από τη Λυκία, απ' όπου μετέβη στην Αλεξάνδρεια για να ολοκληρώσει την εκπαίδευση του. Συγγραφέας πολλών και περίφημων σχολίων σε μερικούς πλατωνικούς διαλόγους (Αλκιβιάδης Α', Παρμενίδης, Κρατύλος, Τίμαιος, Πολιτεία), ο Π. έγραψε πολλά θεωρητικά έργα, όπως Στοιχείωσις θεολογική (στο οποίο προσαρτάται και το περίφημο *liber de causis*, που σώζεται μόνο σε λατινική μετάφραση και το οποίο άσκησε μεγάλη επίδραση στη μεσαιωνική σκέψη). Εις την Πλάτωνος θεολογίαν και έξι Ύμνους, οι οποίοι είναι διαποτισμένοι από βαθύτατο θρησκευτικό αίσθημα. Στον Π. αποδίδεται επίσης και το έργο Γραμματική Χρηστομάθεια, το οποίο αναφέρεται σε διάφορα λογοτεχνικά είδη ένα τμήμα του διασώθηκε στο έργο Λέξεων Συναγωγή του πατριάρχη Φωτίου Β'. Ο Π., ο οποίος θεωρείται ο σημαντικότερος εκπρόσωπος της αθηναϊκής σχολής του νεοπλατωνισμού και μία από τις σημαντικότερες μορφές της αρχαίας φιλοσοφίας, έχει χαρακτηριστεί «Χέγκελ της αρχαιότητας» για την επίμονη προσπάθεια του να εντάξει όλη την παλαιότερη φιλοσοφία στα πλαίσια μιας πολύ ακριβούς συστηματικής και μιας πολύ αυστηρής ταξινόμησης των εννοιών. Το σχήμα είναι πάντα αυτό της εκπορευτικής μεταφυσικής του Πλωτίνου, αλλά εμπλουτισμένο, κυρίως με την επίδραση του Ιάμβλιχου, με νέες τριάδες και συλλογισμούς. Σύμφωνα με τον Π., το ον εκδηλώνεται σε 3 διαλεκτικές στιγμές: εμμονή στον εαυτό του (στην τελειότητα του), έξοδος από τον εαυτό του (ως δημιουργός αιτία των πραγμάτων),

επιστροφή στον εαυτό του (ως τελικός σκοπός, προς τον οποίο τείνουν όλα τα πράγματα). Ο διαλεκτικός αυτός ρυθμός, σε διάφορους σταθμούς της εκπορευτικής διαδικασίας, εξηγεί τον σχηματισμό και τη φθορά όλων των πραγμάτων.

- **Πρόκλος ο Μητροπολίτης** 6ος αι.
Μαθηματικός και αστρονόμος.

- **Πρώρος ο Κυρηναίος** 6ος – 5ος αιώνας π.Χ. περίπου.
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Πρωταγόρας ο Αβδηρίτης** 4ος αιώνας π.Χ.
Αρχαίος φιλόσοφος, ο σπουδαιότερος εκπρόσωπος της σοφιστικής. Ο Πρωταγόρας είναι το δεύτερο "αιρετικό" πνεύμα της αρχαιότητας μετά το Δημόκριτο, που συνδέεται με τα Άβδηρα. Οι αρχαίες πηγές μιλούν με σεβασμό για τον πνευματικό άνθρωπο που γεννήθηκε στα Άβδηρα στα 485 π.Χ., ταξίδεψε σε πολλές περιοχές του ελληνισμού και έγινε γνωστός, επηρεάζοντας πολύπλευρα την ελληνική σκέψη. Πολυμαθής και δεινός ρήτορας δημιούργησε εχθρούς και φίλους, όπως μπορούμε να διαβλέψουμε στον περίφημο διάλογο του Πλάτωνα "Πρωταγόρας". Στο πρόσωπο του Αβδηρίτη σοφού εντοπίζουμε τα σημαντικότερα και αξιολογότερα χαρακτηριστικά του πνευματικού ρεύματος της σοφιστικής. Παρόλο που παλιότερα υπήρχε ένας κάθετος διαχωρισμός ανάμεσα στη φιλοσοφία και στη σοφιστική, στις μέρες μας γίνεται πλέον παραδεκτό ότι το μεγάλο πνευματικό ρεύμα, που ανθίζει στο μεσοδιάστημα μεταξύ περσικών πολέμων και πελοποννησιακού, στα χρόνια της πεντηκονταετίας, έδωσε πλούσιους καρπούς στους χώρους της επιστήμης και της τέχνης. Ο Θουκυδίδης, οι τραγικοί ποιητές, αλλά και πολλές απόψεις του ίδιου του Πλάτωνα είναι αδύνατο να ερμηνευθούν χωρίς τη γόνιμη παρουσία των σοφιστών και βέβαια του Πρωταγόρα. Να σημειώσουμε ότι ο Σωκράτης, τότε, θεωρούνταν σοφιστής. Στα μέσα του πέμπτου προχριστιανικού αιώνα γίνεται η σοφιστική επανάσταση, ο Διαφωτισμός της αρχαιότητας, με νέα θεματολογία, νέες μεθόδους, νέους γενικούς προσανατολισμούς. Αυτή τη γόνιμη περίοδο ο Πρωταγόρας βρίσκεται στην Αθήνα, γνωρίζεται με τον Περικλή, που του αναθέτει να συγγράψει το Σύνταγμα για την Παλλήνια αποικία των Θουρίων (444 π.Χ.). Ο Πρωταγόρας έμεινε στην Αθήνα, όπου δίδασκε ως το 411 π.Χ.. Τότε ο Πυθόδωρος τον κατάγγειλε ως άθεο και αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την Αθήνα. Τα βιβλία του κήκαν δημόσια. Το πλοίο στο οποίο επιβιβάστηκε βούλιαξε και ο Πρωταγόρας πνίγηκε, σε ηλικία εβδομηνταεσσάρων ετών. Έγραψε πολλά συγγράμματα, «Περί θεών», «Αλήθεια ή Καταβάλλοντες», «Περί της εν αρχή καταστάσεως», "Αντιλογίαι». Η σημαντικότερη πηγή για να γνωρίσουμε τη σκέψη του Πρωταγόρα, είναι ο μεγάλος αντίπαλος του, ο Πλάτωνας.

- **Πτολεμαίος η Κυρηναίος** 6ος αιώνας π.Χ.
Νεοπυθαγόρεια φιλόσοφος, μουσικός και μαθηματικός. Την αναφέρει ο Πορφύριος στο έργο του "ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΜΟΝΙΚΑ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΥΠΟΜΝΗΜΑ". Κατά τον Πορφύριο (νέοπλατωνικό φιλόσοφο του 3ου μ.Χ. αιώνα) η Πτολεμαίος μεταξύ άλλων απέδειξε και την πρότασι : "ΕΑΝ ΔΥΟ ΑΡΙΘΜΟΙ ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΑΝΤΕΣ ΑΛΛΗΛΟΥΣ ΠΟΙΩΣΙ ΤΙΝΑΣ, ΟΙ ΓΕΓΟΜΕΝΟΙ ΕΞ ΑΥΤΩΝ ΙΣΟΙ ΑΛΛΗΛΟΙΣ ΕΣΟΝΤΑΙ" (δηλαδή $\alpha\beta = \beta\alpha$)

- **Πτολεμαίος Κλαύδιος** 160 ή 168 μ.Χ.

Εις εκ των μεγαλυτέρων αστρονόμων όλων των αιώνων και συγχρόνως ο μεγαλύτερος γεωγράφος της αρχαιότητος. Εγεννήθη εις το Πηλούσιον της κάτω Αιγύπτου ή κατ' άλλους, εις Πτολεμαΐδα της Άνω Αιγύπτου. Έζησε τον 2ον μ.Χ. αιώνα. Ως πιθανώτερον έτος γεννήσεως του φέρεται το 108 μ.Χ., ενώ ως έτος του εν Κανώβω θανάτου του λογίζεται το 160 ή 168 μ.Χ. Τας αστρονομικός του παρατηρήσεις εξετέλεσεν εις Κάνωβον και Αλεξάνδρειαν, όπου διετήρει αστεροσκοπεία, ως θα ελέγομεν σήμερα, εφοδιασμένα με γωνιομετρικά όργανα. Συνέγραψε πλείστα έργα, μεταξύ των οποίων σώζονται μερικά, ως η «Οπτική», η «Γεωγραφική Υφήγησις», και η περίφημος «Μαθηματική Σύνταξις», εκ 13 βιβλίων, η μετονομασθείσα Αλμαγέστη, ήτις θεωρείται και μέχρι σήμερα ως το θεμέλιον έργον της Αστρονομίας. Τοσαύτη υπήρξεν η φήμη του βιβλίου τούτου, ώστε ο Χοσρόης, μεταξύ των όρων ειρήνης, τους οποίους επέβαλεν εις τον Ηράκλειον, συμπεριέλαβε και την παράδοσιν αντιγράφου της «Μαθηματικής Σύντάξεως». Το έργον τούτο εχαρακτήρισθη ως το σοβαρώτερον επιστημονικόν σύγγραμμα το οποίον εγράφη μεταξύ τού δευτέρου και του δεκάτου έκτου μετά Χριστόν αιώνος. Εκ των άλλων έργων τού Πτολεμαίου, η «Οπτική» περιλαμβάνει ορθήν ερμηνείαν των φαινομένων της ανακλάσεως, της διαθλάσεως του φωτός και της ατμοσφαιρικής διαθλάσεως, ενώ η «Γεωγραφική Υφήγησις» περιέχει περιγραφήν της γνωστής τότε περιοχής τής επιφανείας της Γης και χάρτην αυτής, αξιοθαύμαστου ακριβείας. Εξ άλλου ο «Κανών βασιλέων» αποτελεί πολύτιμον ιστορικόν στοιχείον δια την χρονολογικήν ταξινόμησιν των δυναστειών της Αιγύπτου. Η «Άπλωσις επιφανείας» παρέχει την θεωρίαν της στερεογραφικής προβολής, όλως αξιόλογον μαθηματικήν συμβολήν εις την χαρτογραφίαν, όπως η «Σφαιρική τριγωνομετρία» του, εφαρμοζόμενη υπ' αυτού εις την λύσιν των προβλημάτων τής σφαιρικής αστρονομίας. Τέλος μεταξύ των έργων του περιλαμβάνονται : το «Περί αναλήμματος», τα «Άρμονικά βιβλία», αι «Φάσεις απλανών αστέρων και συναγωγή επισημασιών», το «Περί κριτηρίου και ηγεμονικού» κλπ. δεικνύοντα την μεγίστην θεωρητικήν κατάρτισιν τού Πτολεμαίου. Ο Πτολεμαίος υπήρξε και παρατηρητής αστρονόμος και θεωρητικός ερευνητής των φαινομένων του ουρανού. Ως παρατηρητής δύναται να θεωρηθή εφάμιλλος του Ίππαρχου, ενώ ως θεωρητικός, καίτοι είναι αναμφισβητήτως μέγιστος από μεθοδολογικής πλευράς, δεν έχει το προσόν τής λεπτής διερευνήσεως και εμβυθύνσεως. Διά τούτο και επιχειρών να εξηγήση το σύστημα τού κόσμου, επεκτείνει απλώς τας παλαιάς γεωκεντρικάς αντιλήψεις. Το «σύστημα τού κόσμου» του Πτολεμαίου αποτελεί συνολικήν εξήγησιν των φαινομένων του ουρανού, είναι δε γνωστόν υπό την προσωνομίαν «Πτολεμαϊκόν» ή και «γεωκεντρικόν». Είναι τούτο το άκρως αντίθετον του ηλιοκεντρικού (Άρισταρχείου) συστήματος. Κατά το Πτολεμαϊκόν σύστημα, κέντρον του κόσμου είναι η Γη, περί αυτήν δε κινούνται ο Ήλιος, οι πλανήται, οι αστέρες και εν γένει ολόκληρος ό ουρανός. Η Γη έχει σχήμα «σφαιροειδές», όπως σφαιροειδής είναι και ο ουρανός, με μόνην την διαφοράν ότι, ενώ ό ουρανός είναι απείρως μέγας, η Γη είναι πολύ μικρά, ασύγκριτος κατά τας διαστάσεις προς τον ουρανόν. Παρά το μικρόν της μέγεθος, δεν παύει να συνιστά το κέντρον του σύμπαντος. Περί την Γην κινούμενος ό ουρανός, ακολουθεί δύο κινήσεις. Εκ τούτων η μία ενεργείται εξ Ανατολών προς Δυσμάς και συμπληρούται καθ' εκάστην ημέραν. Η άλλη είναι η συνισταμένη των εκ Δυσμών προς Ανατολάς κινήσεων των πλανητών, επί επιπέδων παραλλήλων περίπου προς την εκλειπτικήν. Εις την σειράν των αποστάσεων από της Γης, πρώτη έρχεται ή Σελήνη. Ακολουθούν ο Ερμής, η Αφροδίτη, ο Ήλιος, ο Άρης, ο Ζεύς και ο Κρόνος. Η σειρά των αποστάσεων αυτή είναι ή αληθής, ως δε λέγει ό Πτολεμαίος, οφείλεται εις προηγουμένους αστρονόμους. Τα επτά ταύτα σώματα είναι οι επτά πλανήται, οι περί την Γην κινούμενοι. Η κινήσις τής Σελήνης περί την Γην

γίνεται κατά τρόπον λίαν πολύπλοκον, ήτοι η κίνησις της περί την Γην είναι συνισταμένη πολλών διαφορετικών κινήσεων, διά των οποίων είναι η «πρόσνευσις», έχουσα περίοδον 31 ημερών και 12 ωρών. Το επίπεδον της τροχιάς τής Σελήνης είναι κεκλιμένον ως προς το τής εκλειπτικής. Η απόστασις της Σελήνης ανέρχεται εις 59 φορές την ακτίνα της Γης (η τιμή αυτή διαφέρει της αληθούς μόνον κατά 1 /60). Ο Ήλιος εξ άλλου κινείται περί την Γην κατά κύκλον έκκεντρον η κατά επίκυκλον, όπως συμβαίνει και με τους πλανήτας. Το σύστημα των επικύκλων έχει ως εξής : Εις πλανήτης διαγράφει κύκλον περί εν κέντρο. Το κέντρον όμως τούτου του κύκλου, κινείται ομοίως κυκλικώς περί την Γην, ήτις, δεν κατέχει ακριβώς το κέντρον του δευτέρου τούτου κύκλου, άλλα κείται εις θέσιν «έκκεντρον», διαφέρουσαν δηλαδή του κέντρον, και αι δύο κινήσεις ενεργούνται εκ Δυσμών προς Ανατολάς. Το πολύπλοκον τούτο σύστημα, καίτοι ευφυές και ερμηνεύον με μεγάλην προσέγγισιν τα φαινόμενα, απετέλεσε το προϊόν της επιμόνου προσπάθειας να εξηγηθούν ταύτα με βασικήν προϋπόθεσιν ότι η Γη κατέχει το κέντρον του κόσμου. Εγένετο δε το σύστημα τούτο παραδεκτόν και υπεστηρίζετο μέχρι του 16ου αιώνου, ότε ο Κοπέρνικος, αναδιφήσας τους αρχαίους Έλληνας συγγραφείς, εύρεν ότι εις τον «Ψαμμίτην» διευτώνετο ή Θεωρία του Αριστάρχου, καθ' ην κέντρον του κόσμου ήτο ο Ήλιος και όχι ή Γη (ηλιοκεντρικόν σύστημα). Το ηλιοκεντρικόν σύστημα, όπερ ενεφάνισεν ο Κοπέρνικος εις βιβλίον του ως ιδικόν του, εγένετο δεκτόν και ούτω εξετοπίσθη το γεωκεντρικόν σύστημα του Πτολεμαίου.

- **Πτολεμαίος ο Ταραντίνο**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Πυθαγόρας ο Σάμιος** 586-500 π.Χ.

Ο Πυθαγόρας γεννήθηκε στη Σάμο, αλλά έζησε και έδρασε στον Κρότωνα της Κάτω Ιταλίας. Το όνομα Πυθαγόρας του το έδωσαν οι γονείς του προς τιμήν της Πυθίας που προφήτευσε την γέννηση του. Ο Πυθαγόρας είναι ένας από τους μεγαλύτερους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους και ιδρυτής της Πυθαγόρειας σχολής. Η σχολή των Πυθαγορείων εμφανίζεται συγκροτημένη μέσα στις πόλεις της Μεγάλης Ελλάδος ως κίνημα πολιτικό και θρησκευτικό. Η φιλοσοφία μετακινείται από την περιοχή της Ιωνίας στην Κάτω Ιταλία, όπου ήκμαζαν οι ελληνικές πόλεις. Ο Κρότωνας, αριστοκρατική πόλη της Μεγάλης Ελλάδος, έγινε το ορμητήριο του "Θιάσου" του Πυθαγόρα που επεδίωκε την ηθική και πνευματική αναγέννηση όλων των λαϊκών στρωμάτων, ανδρών και γυναικών. Ο Διογένης Λαέρτιος (Βίοι Φιλοσόφων, Βιβλίο Ογδοο) αναφέρει για τον Πυθαγόρα ότι : " Νεαρός ακόμη, παρακινημένος από τη φιλομάθειά του έφυγε από την πατρίδα του για να μνηθεί σε όλες τις Ελληνικές και βαρβαρικές τελετές. Πήγε και στην Αίγυπτο και τότε ο Πολυτάρχης τον σύστησε με επιστολή του στον Άμαση. Έμαθε τέλεια τα Αιγυπτιακά, όπως λέει ο Αντιφών στο "Περί των εν αρετή πρωτευσάντων" και επισκέφτηκε τους Χαλδαίους και τους Μάγους. Κατόπιν στην Κρήτη με τον Επιμενίδη κατέβηκε στο Ιδαίον άντρο, αλλά και στην Αίγυπτο είχε μπει στα άδυτα. Έτσι γνώρισε τα μυστικά για τους θεούς. Στη συνέχεια επέστρεψε στη Σάμο, επειδή όμως βρήκε την πατρίδα του τυραννοκρατούμενη από τον Πολυκράτη, αναχώρησε για τον Κρότωνα της Ιταλίας." Ο Ηρακλείδης από τον Πόντο, σύμφωνα με τον Διογένη Λαέρτιο, αναφέρει πως ο Πυθαγόρας έλεγε πως κάποτε υπήρξε Αιθαλίδης και ήταν γιος του Ερμή. Ο Ερμής του ζήτησε να διαλέξει ό,τι ήθελε, εκτός από την αθανασία. Ζήτησε λοιπόν, όσο ζει, να θυμάται όσα του έχουν συμβεί. Έτσι μπορούσε να επαναφέρει στη μνήμη του τα πάντα από τις προηγούμενες ζωές του. Ο Πυθαγόρας είχε πολλούς και πιστούς μαθητές. Κάθε φορά που έμπαιναν στο σπίτι του τους έλεγε να λένε τα εξής. Που

έσφαλα; τι έκανα; τι έπρεπε να κάνω και δεν έκανα; Οι μαθητές του επί πέντε χρόνια παρέμεναν σιωπηλοί και άκουγαν μόνο τις ομιλίες του Πυθαγόρα χωρίς ποτέ να βλέπουν τον ίδιο. Μετά το τέλος αυτής της δοκιμασίας, οι μαθητές του, γίνονταν μέλη του σπιτιού του και είχαν δικαίωμα να τον βλέπουν. Ο Πυθαγόρας είναι ο πρώτος που ονόμασε τον εαυτό του "φιλόσοφο" και ο πρώτος που ανακάλυψε τα μουσικά διαστήματα από μία χορδή. Ο Πρόκλος (Νεοπλατωνικός φιλόσοφος 410-485 π.Χ.) λέει πως πρώτος ο Πυθαγόρας ανύψωσε την γεωμετρία σε ελεύθερη επιστήμη, γιατί θεώρησε τις αρχές της από πάνω προς κάτω και όχι με βάση τα υλικά αντικείμενα. Ο Απολλώνιος ο λογιστικός αναφέρει ότι πρόσφερε εκατόμβη, όταν βρήκε ότι το τετράγωνο της υποτεινουσας ορθογωνίου τριγώνου ισούται με το τετράγωνο των δύο άλλων. Ο Πυθαγόρας πέθανε, σύμφωνα με τον Διογένη Λαέρτιο, καθώς προσπαθούσε να διαφύγει από την καταδίωξη Κροτωνιατών που φοβήθηκαν την εγκαθίδρυση τυραννίας λόγω της μεγάλης δύναμης που είχε αποκτήσει αυτός και οι μαθητές του στην πόλη. Οι Κροτωνιάτες έσφαξαν αυτόν και τους τετρακόσιους μαθητές του αφού πρώτα έκαψαν το σπίτι του Μίλωνα στο οποίο λίγο πριν είχαν συγκεντρωθεί. Ο Δικαίαρχος αναφέρει πως ο Πυθαγόρας πέθανε στο ιερό των Μουσών στο Μεταπόντιο μένοντας σαράντα μέρες νηστικός. Ο Πυθαγόρας δεν έγραψε κανένα έργο, έτσι το βάρος της διάσωσης της διδασκαλίας του έπεσε στους μαθητές του. Για τους πυθαγόρειους η ουσία των πραγμάτων βρίσκεται στους αριθμούς και στις μαθηματικές σχέσεις. Γνωστή είναι ακόμη η πυθαγόρεια διδασκαλία της "μιμήσεως" κατά την οποία τα αισθητά υπάρχουν κατ' απομίμηση ατελή του τέλειου νοητού κόσμου. Έτσι εισάγεται στην Ελληνική φιλοσοφία η αντίληψη των δύο κόσμων, νοητού και αισθητού που επηρέασε, στη συνέχεια, την θεωρία για τον κόσμο των Ιδεών του Πλάτωνα. Η αληθινή πηγή της σοφίας για τους Πυθαγόρειους είναι η τετρακτύς, δηλαδή οι τέσσερις πρώτοι φυσικοί αριθμοί που θεωρείται ότι συνδέονται μεταξύ τους με διάφορες σχέσεις. Πραγματικά, από αυτούς τους τέσσερις αριθμούς, μπορεί κανείς να κατασκευάσει τις αρμονικές αναλογίες της τέταρτης, της πέμπτης και της ογδόης. Οι αναλογίες αυτές δημιουργούν την αρμονία (το άκουσμα για το ωραίο) που για τους Πυθαγόρειους είχε όχι απλώς γενική σημασία, αλλά κυριολεκτικά κοσμική. Σέξτος, Προς Μαθηματικούς VII, 94-95 ... Οι Πυθαγόρειοι συνηθίζουν άλλοτε να λένε "όλα μοιάζουν με αριθμό" και άλλοτε να παίρνουν έναν όρκο, τον πιο δραστικό από όλους : "όχι, μα εκείνον που μας έδωσε την τετρακτύ, που περιέχει την πηγή και τη ρίζα της αέναης φύσης". Λέγοντας "εκείνον που μας έδωσε" εννοούν τον Πυθαγόρα (γιατί τον θεοποιούσαν) και λέγοντας τετρακτύς εννοούν έναν αριθμό που, συνθεμένος από τους τέσσερις πρώτους αριθμούς, παράγει τον τελειότερο αριθμό, όπως για παράδειγμα το δέκα, γιατί ένα συν δύο συν τρία συν τέσσερα μας κάνει δέκα. Αυτό ο αριθμός είναι η πρώτη τετρακτύς και αποκαλείται "πηγή της αέναης φύσης" επειδή, όπως αυτοί πιστεύουν, ολόκληρος ο κόσμος είναι ρυθμισμένος σύμφωνα με την αρμονία. Η αρμονία είναι ένα σύστημα από τρεις συγχορδίες, την Τετάρτη, την Πέμπτη και την Ογδόη. Οι αναλογίες των τριών συγχορδιών βρίσκονται στους τέσσερις αριθμούς που μόλις αναφέραμε - στο ένα, το δύο, το τρία και το τέσσερα. Πορφύριος, Πυθαγόρειος βίος. ... ισχυρίζεται (ο Πυθαγόρας) πως η ανθρώπινη ψυχή είναι αθάνατη, έπειτα ότι παίνει σε σώματα άλλων ζωικών ειδών και ακόμα ότι κατά διάφορα χρονικά διαστήματα αυτά που έγιναν κάποτε ξανασυμβαίνουν και ότι τίποτα γενικά δεν είναι καινούριο και ότι όλα τα όντα που έχουν ζωή πρέπει να τα θεωρούμε συγγενικά μας. Πορφύριος, Πυθαγόρειος βίος 42 . Υπήρχε και ένα άλλο είδος συμβόλων, παραδείγματα των οποίων αποτελούν οι φράσεις «μην περνάς τα όρια της ζυγαριάς», δηλαδή μην είσαι πλεονέκτης, "μη σκαλίζεις τη φωτιά με το μαχαίρι", δηλαδή μην ερεθίζεις με αιχμηρές κουβέντες έναν άνθρωπο ήδη εξοργισμένο, "μη μαδάς το

στεφάνι", δηλαδή μην παραβαίνεις του νόμους, που είναι τα στεφάνια των πόλεων. Πάλι : "μην τρωσ την καρδιά σου", δηλαδή μην αφήνεις τις στεναχώριες να σε τυραννούν, "μη στρογγυλοκάθεσαι πάνω στην καθημερινή μερίδα σταριού", δηλαδή μη μένεις άπρακτος, "όταν έχεις ξεκινήσει ένα ταξίδι, μη γυρίζεις πίσω", δηλαδή όταν πεθαίνεις μη γαντζώνεσαι από αυτή τη ζωή. Ιάμβλιχος, Περί του πυθαγόριου βίου 82. Όλα τα ακούσματα διαιρούνται σε τρεις κατηγορίες: μερικά σημαίνουν τι είναι ένα πράγμα, άλλα ποίο είναι το άκρο άωτο ενός πράγματος και άλλα τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνει κανείς. Πορφύριος, Πυθαγόρειος βίος 41. Ο Πυθαγόρας είπε ορισμένα πράγματα με μυστικό και συμβολικό τρόπο, τα περισσότερα από αυτά τα κατέγραψε ο Αριστοτέλης. Έλεγε λ.χ. ότι η θάλασσα είναι το δάκρυ του Κρόνου, ότι η Μεγάλη και η Μικρή Άρκτος είναι τα χέρια της Ρέας, η Πούλια η λύρα των Μουσών, οι πλανήτες τα σκυλιά της Περσεφόνης, επίσης έλεγε ότι ο ήχος που βγάζει ο χαλκός όταν κρούεται είναι η φωνή κάποιου θείου Όντος φυλακισμένη μέσα στον χαλκό. Αριστοτέλης, αποσ. 191, Αιλιανός, Ποικίλη ιστορία II, 26. ... οι Κροτωνιάτες προσαγόρευαν τον Πυθαγόρα "Υπερβόρειο Απόλλωνα". Ο γιος του Νικόμαχου προσθέτει ότι κάποτε τον Πυθαγόρα τον είδαν πολλοί άνθρωποι, την ίδια μέρα και την ίδια ώρα, τόσο στο Μεταπόντιο όσο και στον Κρότωνα. Και στην Ολυμπία, κατά την διάρκεια των αγώνων, σηκώθηκε στο θέατρο και έδειξε στους θεατές ότι ένας μηρός του ήταν χρυσός. Ο ίδιος συγγραφέας αναφέρει ότι, καθώς μια φορά διάβαινε τον ποταμό Κόσα, το ποτάμι τον χαιρέτησε και πολλοί άνθρωποι άκουσαν αυτόν τον χαιρετισμό.... Επίσης αναφέρει ότι ο Πυθαγόρας προείπε στους πυθαγόρειους την επερχόμενη πολιτική αναστάτωση. Γι' αυτό έφυγε για το Μεταπόντιο, χωρίς να τον αντιληφθεί κανένας. Πορφύριος, Πυθαγόρειος βίος 30. Ο Εμπεδοκλής μαρτυρεί για τον Πυθαγόρα και λέει: "Και υπήρχε ανάμεσά τους ένας άνθρωπος με άπειρες γνώσεις, αυθεντία ιδιαίτερα στα κάθε λογής σοφά έργα, που είχε αποκτήσει απροσμέτρητο πνευματικό πλούτο, γιατί όποτε επιστράτευε το πνεύμα του σε όλο του το μεγαλείο, έβλεπε εύκολα το καθετί που υπάρχει σε δέκα ή ακόμη και είκοσι γενιές"

- **Πυθαίς η Ζηνοδώρου** 2ος π.Χ. αιώνας.

Γεωμέτρης, κόρη του μαθηματικού Ζηνοδώρου. Ασχολήθηκε, μαζί με τον πατέρα της, με εμβαδά επιπέδων χωρίων. Την αναφέρει ο Ευτόκιος. Ο Θέων ο Αλεξανδρεύς (4ος μ.Χ. αιώνας) στα σχόλιά του στην "ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΙ" του Πτολεμαίου γράφει : "ΠΟΙΗΣΟΜΕΘΑ ΔΗ ΤΗΝ ΤΟΥΤΩΝ ΑΠΟΔΕΙΞΙΝ ΕΝ ΕΠΙΤΟΜΗ ΕΚ ΤΩΝ ΖΗΝΟΔΩΡΟΥ ΚΑΙ ΠΥΘΑΪΔΟΣ ΔΕΔΕΙΓΜΕΝΩΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΡΙ ΙΣΟΠΕΡΙΜΕΤΡΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ".

- **Πυθέας ο Μασσαλιώτης** 4ος αιώνας π.Χ.

Πυθέας ο Μασσαλιώτης (Πυθείς, περ. 380 – περ. 310 π.Χ.) μαθηματικός, Αστρονόμος, εξερευνητής και γεωγράφος από τη Μασσαλία της σημερινής Γαλλίας. Άκμασε γύρω στο 330 π.Χ.. Εγινε γνωστός με το περίφημο εξερευνητικό ταξίδι του στον βόρειο Ωκεανό. Το ταξίδι αυτό έγινε οργανωμένα με πλήθος πλοίων και στόχο την εξερεύνηση και μέτρηση των βόρειων ακτών της Ευρώπης. Η εκτέλεση αυτού του πολύχρονου, πολυδάπανου και στρατηγικά σημαντικού ταξιδιού εκτιμάται ότι χρηματοδοτήθηκε από τον Μ. Αλέξανδρο. Η αποστολή αυτή εκτελέστηκε με επιτυχία από τον Πυθέα και απέδειξε ότι η Ευρώπη μέχρι την Βαλτική είναι περιβρεχτη, ότι η Βρετανία είναι νήσος και ακόμα ότι βόρειά της, σε έξη μέρες πλεύση, βρίσκεται η νήσος Θούλη σε απόσταση από τον πόλο της γης όσο η απόσταση του Τροπικού από τον Ισημερινό (24°). Το ημερολόγιο και τις παρατηρήσεις του τις περιέλαβε στο έργο του "Περί του Ωκεανού" (Ερατοσθένης, Πολύβιος, Στράβων, Διόδωρος, Πλίνιος,

Τίμαιος). Εκτός από το περίφημο ταξίδι του η μαθηματική του ανακάλυψη με την οποία έγινε γνωστός στον Ελληνισμό ήταν εκείνη της μέτρησης του γεωγραφικού πλάτους ενός τόπου με την μέτρηση του λόγου (Γνώμονα):(Σκιά) το μεσημέρι των Τροπών ή των Ισημεριών. Η μέθοδος αυτή στηριζόταν στις παραδοχές: ότι η γη είναι "σφαιροειδής" και ότι οι ακτίνες του Ηλίου φτάνουν σε όλα τα σημεία της επιφανείας της γης "παράλληλα" (Θαλής). Έτσι η γωνία φ προσδιοριζόταν από το ορθογώνιο τρίγωνο του γνώμονα προς την σκιά του, το μεσημέρι μιας Ισημερίας (ανάλογη μέτρηση γινόταν κατά τις Τροπές). Με τη μέθοδο αυτή υπολόγισε το γεωγραφικό πλάτος της γενέτειράς του Μασσαλίας με σχεδόν απόλυτη ακρίβεια. (Βρήκε τιμή που αντιστοιχεί σε $43^{\circ}3'$ έναντι της πραγματικής των $43^{\circ}17'$). Είναι πιθανό, με τη βοήθεια των τριγώνων γνωμών και σκιάς, να υπολόγισε την περίμετρο της Γης, και να έδωσε την τιμή 300.000 σταδίων, την οποία αναφέρει ο Αρχιμήδης, χωρίς να δηλώνει την πατρότητά της. Σημαντική θεωρείται και η κατασκευή Διόπτρας δικής του έμπνευσης με την οποία πραγματοποιούσε νυχτερινές και ημερήσιες ουράνιες σκοπεύσεις. Με αυτήν πιστεύεται ότι έδωσε τα πλάτη των βορείων τόπων και κυρίως της Βρετανίας (Στράβων), μετρώντας το τροπικό ύψος του Ηλίου, γιατί δεν μπορούσε να έχει πάντοτε τον λόγο (Γνώμ.):(Σκιά) (μάλλον λόγω συννεφιάς).

- **Πυθόδωρος ο Κυζικηνός**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

P

- **Ραβδάς Νικόλαος** 14 ος αι.μ.Χ.

Λόγιος και μαθηματικός, συγγραφέας των έργων «Παράδοσις σύντομος και σαφέστατη της ψηφοφορικής (=αριθμητικής) επιστήμης» και «Πολιτικών (=πρακτικών) λογαριασμών μέθοδος». Το πρώτο έργο αναφέρεται σε κλάσματα και τους δεκαδικούς αριθμούς, στο δεύτερο αναφέρεται η γνωστή σε όλους μέθοδος των τριών.

- **Ρηξίδιος ο Μεταπόντιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ρητόριος ο Βυζαντινός** 6^{ος} αι.μ.Χ

Αστρονόμος συγγραφέας του «Διήγησις και επίλυσις πάσης της αστρονομικής τέχνης» απαρτιζόμενου εξ 120 βιβλίων

- **Ρόδιππος ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Ρυνδακώ** περ. 6ος – 5ος αιώνας π.Χ.

Αδελφή Βυνδάκου. Αναφέρεται στο έργο του Ιάμβλιου “ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΟΥ ΒΙΟΥ” όπου διέσωσε τα ονόματα δεκαεπτά πυθαγορείων γυναικών που ήταν γνώστριες της πυθαγόρειας φιλοσοφίας και των πυθαγορείων μαθηματικών.

Σ

- **Σέλευκος ο Σελεύκειος** 2ος αιώνας π.Χ.

Αστρονόμος και μαθηματικός από τη Σελεύκεια του Τίγρη (2ος ή 1ος αι. π.Χ.). Ανέπτυξε τη θεωρία του Αρίσταρχου για την ελεύθερη κίνηση της Γης και την περιφορά αυτής και των πλανητών γύρω από τον Ήλιο. Τις θεωρίες αυτές ο Σ. τις απέδειξε αρκετούς αιώνες πριν από τον Κοπέρνικο, τον Κέπλερ και τον Νεύτωνα. Ερεύνησε και επέλυσε πολλά αστρονομικά προβλήματα. Σε κάποιο Βιβλίο του συσχέτισε τα φαινόμενα της πλημμυρίδας και της άμπωτης με τη θέση της Σελήνης ως προς τη Γη. Δυστυχώς, δεν διασώθηκε κανένα από τα έργα του.

- **Σέξτος ο Εμπειρικός** β' μισό 2ου - αρχές 3ου αι. μ.Χ.

Φιλόσοφος και γιατρός. Είναι ο γνωστότερος εκπρόσωπος του σκεπτικισμού, μαζί με τον Πύρρωνα τον Ηλείο. Για τη ζωή του, ελάχιστα στοιχεία είναι γνωστά. Ονομάστηκε Εμπειρικός γιατί ακολουθούσε την εμπειρική (αντίθετη προς τη δογματική ή θεωρητική) ιατρική σχολή, που είχε στενές σχέσεις με τον φιλοσοφικό σκεπτικισμό. Τα συγγράμματα του τοποθετούνται ανάμεσα στο 180 και στο 200 μ.Χ. Τα έργα του Ιατρικά υπομνήματα και Περί ψυχής υπόμνημα που αφορούσαν τις απόψεις του για τη μέθοδο της ιατρικής χάθηκαν. Σώθηκαν εκείνα που αφιέρωσε στην έκθεση των αντιλήψεων της σκεπτικής φιλοσοφίας και στην αντίκρουση των δογματικών θεωριών. Στο έργο του με τον τίτλο Πυρρώνειοι υποτυπώσεις παρουσιάζει τις βασικές αντιλήψεις του σκεπτικισμού όπως αυτές διατυπώθηκαν από τον ιδρυτή της σχολής Πύρρωνα τον Ηλείο. Στο βιβλίο του Προς μαθηματικούς (6 βιβλία) ασκεί κριτική στον δογματισμό των λεγόμενων «εγκυκλίων» μαθημάτων της εποχής του, ενώ στο Προς δογματικούς (5 βιβλία) ασκεί κριτική στα προηγούμενα φιλοσοφικά συστήματα. Ο Σ. αντικρούει στο τελευταίο αυτό έργο τη λογική, τη φυσική και την ηθική των δογματικών και ανατρέπει τις Βάσεις και τα αξιώματα των διαφόρων επιμέρους επιστημών: γραμματικής, ρητορικής, γεωμετρίας, αριθμητικής, αστρολογίας, μουσικής. Ο Σ., όπως και όλοι οι σκεπτικοί, απέρριπτε τη γενική εγκυρότητα των αισθητηριακών δεδομένων καθώς αυτά συχνά παράγουν αντικρουόμενες παραστάσεις προκαλώντας σύγχυση στη διάνοια. Πολύ πριν από την ανάπτυξη του σύγχρονου σκεπτικισμού, ο Σ. αμφισβήτησε την εγκυρότητα του παραγωγικού συλλογισμού και, χτίζοντας πάνω στη φιλοσοφία του Καρνεάδη, αμφισβήτησε την εγκυρότητα της αρχής της αιτιότητας. Γενικό μεθοδολογικό κριτήριο, το οποίο ο Σ. εφάρμοζε συστηματικά, ήταν το να θέτει αντιμέτωπα τα δεδομένα των αισθήσεων με τις θεωρητικές υποθέσεις, υποστηρίζοντας και τα δύο είναι σχετικά και δεν μπορούν να διεκδικήσουν απόλυτες αξιώσεις εγκυρότητας. Στόχος της φιλοσοφίας του Σ. ήταν η περίφημη εποχή, δηλαδή η αποχή από κάθε κρίση (η οποία έτσι και αλλιώς δεν μπορεί να προσεγγίσει την αλήθεια) με απώτερο σκοπό την επίτευξη της αταραξίας, δηλαδή την κατάσταση της ψυχικής ηρεμίας. Η μεγάλη φροντίδα που κατέβαλε, όχι μόνο για την απόκρουση των δογματικών θεωριών, αλλά και για τη διάκριση του γνήσιου σκεπτικισμού από τα άλλα σκεπτικιστικά και σχετικιστικά ρεύματα, καθιστά τα έργα του πολύτιμες πηγές για τη γνώση της αρχαίας φιλοσοφίας.

- **Σεραπίων ο Αντιοχεύς** 2ος αιώνας π.Χ.

- **Σερήνος ο Αντινοεύς** 2ος – 3ος αιώνας μ.Χ.

Πολύ λίγα είναι γνωστά για τη ζωή του Σερήνου. Στην πραγματικότητα το άρθρο [4] (G Loria, Le scienze esatte nell'antica Grecia Milan, 1914, 727-735.) υποστηρίζει ότι

ο Σερήνος γεννήθηκε στη Άντισσα (Ερεσός) αλλά οι σύγχρονοι ιστορικοί των μαθηματικών ισχυρίζονται ότι είναι λάθος. Γεννήθηκε στη Αντινούπολη (Αντινόου-πόλις) και η πληροφορία επιβεβαιώνεται από δύο πηγές. Οι πληροφορίες έχουν προστεθεί σε ένα από τα χειρόγραφα των εργασιών του σε ένα μεταγενέστερο στάδιο αλλά δεν έχουμε κανέναν λόγο να αμφισβητούμε την προσθήκη. Μπορεί επίσης να συναχθεί από ένα αντίγραφο της δεύτερης πραγματείας του Σερήνου που έχει διασωθεί. Ο Σερήνος ήταν σχολιαστής εργασιών άλλων μαθηματικών αλλά αντίθετα από άλλους σχολιαστές, ήταν ένας εξαιρετικός μαθηματικός. Έγραψε δύο μαθηματικές εργασίες που δείχνουν ότι πράγματι ήταν μαθηματικός ιδιαίτερων δυνατοτήτων. Οι δύο πραγματείες του είναι περί τομών ενός κυλίνδρου και περί τομών κώνου έχουν διασωθεί.

- **Σίλλος ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Σιμμίας ο Θηβαίος** 5ος αιώνας π.Χ. Θηβαίος

Πυθαγόρειος φιλόσοφος (5ος αι. π.Χ.). Μαθητής του Φιλολάου, υπήρξε επίσης φίλος και μαθητής του Σωκράτη, γι' αυτό και ήταν παρών στις τελευταίες του στιγμές. Ήταν ο ένας από τους δύο συνομιλητές στον πλατωνικό διάλογο Φαίδων (ο άλλος ήταν ο Κέβης). Έγραψε 23 διαλόγους.

- **Σίμος ο Ποσειδώνειος** 5ος – 4ος αιώνας π.Χ.

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Σιμπλίκιος** 5ος-6ος αι. Σιμπλικίος 5ος-6ος αι.

Φιλόσοφος και μαθηματικός Δίδαξε στην Ακαδημία μέχρι που έκλεισε και μετά το κλείσιμο της πήγε στην Περσία για 5 χρόνια, όπου δίδαξε. Επέστρεψε όμως και δίδαξε στην Κωνσταντινούπολη.

- **Σιμπλίκιος ο Κιλικίος** 6ος αι. μ.Χ.

Νεοπλατωνικός φιλόσοφος. Καταγόταν από την Κιλικία και ήταν μαθητής του νεοπλατωνικού φιλόσοφου Δαμάσκιου. Ήταν υπομνηματιστής του Αριστοτέλη και με τα υπομνήματά του όχι μόνο συνέβαλε στην κατανόηση των αριστοτελικών κειμένων, αλλά και στη γνώση άλλων αρχαίων φιλόσοφων, των οποίων παρέθετε γνώμες και αποσπάσματα έργων τους. Όταν το 529 ο Ιουστινιανός έκλεισε την Ακαδημία των Αθηνών, ο Σ. ήταν ο ένας από τους επτά φιλόσοφους που κατέφυγαν στην Αυλή του Πέρση ηγεμόνα Χοσρόη Α'. Ανάμεσα στα έργα του περιλαμβάνονται τα υπομνήματα Περί Ουρανού και Περί Ψυχής.

- **Σκοπίνας ο Συρακούσιος** 3ος – 2ος αιώνας π.Χ.

- **Σκύλαξ ο Καρνανδρέυς** Β' μισό 6ου - α' μισό 5ου αι. π.Χ.

Γεωγράφος και θαλασσοπόρος από την πόλη Κάλυνδα της Καριάς (αναφέρεται ως Σ. ο Καλυανδρεύς). Κατά τον Ηρόδοτο, ο Δαρείος Α' (522-486) τον έστειλε να εξερευνήσει τις ασιατικές ακτές, πέρα από τον Ινδό, μαζί με άλλους εξερευνητές. Αυτοί επιχείρησαν τον περίπλου της Λιβύης επί 30 μήνες. Σύμφωνα με ορισμένες πηγές, περιέγραψε την εξερεύνηση του αυτή σε ένα έργο που φέρει τον τίτλο Περίπλους. Μερικοί τον ταυτίζουν με τον Σ. τον Αλικαρνασσεά, για τον οποίο ο Κικέρων γράφει πως ήταν αστρολόγος και συγγραφέας πολιτικών έργων. Ωστόσο, ο Σ. ο Αλικαρνασσεύς είχε συγγράψει ένα άλλο έργο με τον τίτλο Περίπλους των εκτός

των Ηρακλέους Στηλών. Σύμφωνα με άλλες πηγές, υπήρξε και τρίτος γεωγράφος ονόματι Σ., ο οποίος έγραψε ένα λιτό αλλά και ακριβές σύγγραμμα, αποσπάσματα του οποίου μνημονεύουν άλλοι γεωγράφοι.

- **Σμυγίας ο Ταραντίος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίχου.

- **Σπεύσιππος ο Αθηναίος** 4ος αιώνας π.Χ.

Έλλην φιλόσοφος. εγεννήθη εν Αθήναις το 407 π.Χ. και απέθανεν επίσης εν Αθήναις το 339 π.Χ. Ήτο εξ αδελφής ανεψιός του Πλάτωνος και διεδέχθη αυτόν εις την διεύθυνσιν της Ακαδημίας. Την ανατροφήν του είχε εποπτεύσει ο ίδιος ο Πλάτων, αλλά δεν είχε κατορθώσει να διαμόρφωση το ήθος αυτού κατ' άριστον τρόπον, διότι παραδίδεται ότι ο Σπεύσιππος είχε πολλά ελαττώματα. Εις μεγάλην ηλικίαν προσεβλήθη υπό ρευματισμών και δια τούτο διεκομίζετο εις την Ακαδημίαν επί φορείου δια να διδάξη. Μίαν ημέραν ο Διογένης ο Κυνικός, ιδών αυτόν κομιζόμενον επί φορείου τον ελεεινολόγησεν, ειπών ότι δεν ήξιζε τον κόπον να ζη ευρισκόμενος εις τοιαύτην κατάστασιν. Ο Σπεύσιππος τότε απήντησεν εις τον Διογένη, ότι ο άνθρωπος δεν ζη δια των ποδών, αλλά δια του νου. Η παρά τω Διογένη τω Λαερτίω φερομένη είδησις, ότι ετερμάτισε τον βίον δι αυτοκτονίας δεν φαίνεται αληθής. Την Πλατωνικήν φιλοσοφίαν ο Σπεύσιππος εκαλλιέργησε προς δύο κατευθύνσεις: Συνέχισε την ευρείαν χρησιμοποίησιν της υπό του Πλάτωνος εισαχθείσης μεθόδου της λογικής διαιρέσεως. Εδίδασκεν ότι δια να κατάρτιση κανείς τον ορισμόν τον αναφερόμενον εις εν αντικείμενον, πρέπει να γνωρίζη όλας τας διαφοράς τας διακρινούσας τούτο από όλα τα άλλα αντικείμενα. Κατ' ακολουθίαν, η μερική γνώσις ένας αντικειμένου έχει ως προϋπόθεσίν της την συνολικήν γνώσιν ολοκλήρου της πραγματικότητος. Η μερικευμένη άρα γνώσις προϋποθέτει την γενικήν οντολογικήν γνώσιν της πραγματικότητος. Ο Σπεύσιππος προσεπάθησε να παρουσιάση μίαν τοιαύτην γενικήν γνώσιν εις εν σύγγραμμα του απολεσθέν, το οποίον έφερε τον τίτλον «Όμοια». Εις τούτο εξητάζοντο όλαι αι μεταξύ των πραγμάτων υφιστάμεναι ομοιότητες. Εδίδασκε προσέτι ο Σπεύσιππος, ότι η «επιστημονική αίσθησις», δηλαδή η αίσθησις, εφ' όσον καθοδηγείται υπό της επιστημονικής μεθόδου, είναι ικανή να απόκρυψη τα ουσιώδη χαρακτηριστικά των πραγμάτων, «τους λόγους» των αισθητών όντων. Τα νοητά όμως όντα είναι αντιληπτά μόνον δια του «επιστημονικού λόγου». Η ετέρα κατεύθυνσις, προς την οποίαν συνέχισε τας έρευνας του Πλάτωνος, ήτο η φιλοσοφική αριθμολογία. Η σπουδαιότης την οποίαν απέδιδεν από φιλοσοφικής απόψεως εις την μαθηματικήν επιστήμην, προεκάλεσε σφοδράν εκ μέρους του Αριστοτέλους πολεμικήν, της οποίας απήχησιν έχομεν εις τα δυο τελευταία βιβλία του Αριστοτελικού συγγράμματος «Τα μετά τα φυσικά». Η απώλεια των συγγραφών του Σπευσιππου, δεν μας καθιστά δυνατόν να αναπαραστήσωμεν το φιλοσοφικόν του σύστημα. Το βέβαιον είναι ότι τούτο περιείχε και προσωπικάς του αντιλήψεις διαφορετικάς από τας γνώμας του Πλάτωνος. Ούτω μανθάνομεν έκ της Αριστοτελικής κριτικής, ότι ο Σπεύσιππος δεν συνεμερίζετο την αντίληψιν του Πλάτωνος κατά την οποίαν το αγαθόν υπάρχει εν αρχή, άλλ' εδίδασκεν ότι το αγαθόν εμφανίζεται εν τελεί ως αποτέλεσμα μακρότατης εξελικτικής διαδικασίας. Ως προς την ευδαιμονίαν εδέχετο ότι αύτη είναι «έξις», συνισταμένη εις το «κατά φύσιν ζην». Αι αρεταί είναι τα όργανα, δια των οποίων δημιουργείται η ευδαιμονία.

- **Σπίνθαρος ο Κορίνθιος** 6ος – 5ος αιώνας π.Χ. περίπου.

- **Σπόρος ο εκ Νικαίας** 240 - 300 π.Χ.

Ο Σπόρος μαθηματικός και αστρονόμος γεννήθηκε στην Νίκαια πιθανόν το 240 και πέθανε περίπου το 300 στην Βιθυνία. Ήταν μαθητής του Φίλωνα εκ Γαδάρων. Με τη σειρά του, ο Σπόρος δίδαξε τον Πάππο από την Αλεξανδρεία, ή ίσως ήταν σύγχρονος με τον Πάππο. Για τον Σπόρο γνωρίζουμε μέσω των γραφών Πάππου και των γραφών του Ευτοκίου. Ο Σπόρος ασχολήθηκε κυρίως στα κλασσικά προβλήματα του τετραγωνισμού του κύκλου και του διπλασιασμού του κύβου. Η λύση του προβλήματος του διπλασιασμού του κύβου είναι παρόμοια με αυτήν Διοκλή και στην πραγματικότητα ο Πάππος ακολούθησε επίσης μια παρόμοια κατασκευή. Εντούτοις, αποφεύγει την κισσοειδή καμπύλη του Διοκλή και αντ' αυτής περιστρέφει έναν κανόνα περί ένα σημείο έως ότου ορισμένες τομές είναι ίσες. Ο Σπόρος χρησιμοποίησε προσεγγίσεις παρόμοιες της ολοκλήρωσης. Επίσης έκανε δημιουργική κριτική των προηγούμενων εργασιών σχετικών με το προβλήματα του τετραγωνισμού του κύκλου και του διπλασιασμού του κύβου. Μια από τις συνεισφορές του που περιγράφεται από τον Πάππο, ήταν η κριτική στη μέθοδο τετραγωνισμού του κύκλου που χρησιμοποιεί την τετραγωνίζουσα του Ιππία του Ήλειου. Χρησιμοποιεί το επιχείρημα ότι για να είναι σε θέση να σύρει κάποιος τη τετραγωνίζουσα που χρησιμοποιεί η κατασκευή του Ιππία του Ήλειου, πρέπει να ξέρει την αναλογία μιας ακτίνας ενός κύκλου με την περιφέρειά του και να είσαι σε θέση να κατασκευαστεί αυτή η αναλογία. Αυτό το πρόβλημα είναι ισοδύναμο με τον τετραγωνισμό του κύκλου. Φαίνεται με λίγη αμφιβολία ότι η κριτική του Σπόρου ισχύει. Ο Σπόρος επέκρινε επίσης τον Αρχιμήδη για την μη παραγωγή μιας ακριβέστερης προσέγγισης του π . Ο Ευτόκιος εντούτοις υποστηρίζει τον Αρχιμήδη, γράφει: (στη μετάφραση του Heath [2]): [Αρχιμήδης] το αντικείμενο σε αυτό το βιβλίο ήταν να βρεθεί μία κατάλληλη [προσέγγιση του π] κατάλληλη για τη χρήση στην καθημερινή ζωή. Ως εκ τούτου δεν μπορούμε να θεωρήσουμε βάσιμη την κριτική του Σπόρου εκ Νικαίας, που φαίνεται να χρεώνει τον Αρχιμήδη με την αποτυχία να καθοριστεί με τόση ακρίβεια το μήκος της ευθείας γραμμής που είναι ίση με την περιφέρεια του κύκλου., για να κρίνουμε από τη μετάβασή του στη Καρία όπου ο Σπόρος παρατηρεί ότι ο δάσκαλός του, εννοεί ο Φίλων εκ Γαδάρων, υπολόγισε ακριβέστερη αριθμητική τιμή από αυτή του Αρχιμήδη... Ο Σπόρος έγραψε επίσης περί μεγέθους του ήλιου και περί κομητών. Οι γραφές και η διδασκαλία του Σπόρου άσκησαν σαφώς μεγάλη επίδραση στον Πάππο ο οποίος τον αναφέρει με μεγάλη εκτίμηση.

- **Στράτιος ο Σικυώνιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Στράτων ο Λαμψακηνός** 3ος αιώνας π.Χ.

Φιλόσοφος από τη Λάμψακο. Γιος του Αρκεσίλαου, ο Σ. επιδόθηκε στη μελέτη της φυσικής, παράλληλα με τη φιλοσοφία. Ο Σ. ήταν μαθητής του φιλόσοφου Θεόφραστου, τον οποίο διαδέχτηκε το 287 π.Χ. στη διεύθυνση του Λυκείου. Ήταν πολύ μορφωμένος και ανέδειξε πολλούς άριστους μαθητές, τόσο στην Αθήνα όσο και στην Αίγυπτο. Μάλιστα, στην Αίγυπτο δίδαξε και τον Πτολεμαίο Φιλάδελο με αμοιβή 80 ταλάντων. Έγραψε πολλά συγγράμματα, ανάμεσα στα οποία είναι και τα Περί θεών, Περί δικαιοσύνης, Περί βασιλείας, Περί πνεύματος, Περί δυνάμεων, στα οποία ασχολείται με μεταφυσικά και φυσικά προβλήματα. Ο Σ. ερμήνευσε τα φαινόμενα της φύσης ως προϊόντα της παραγωγικής δύναμης της και ως αποτέλεσμα φυσικών ή μηχανικών νόμων, πιστεύοντας ότι κάθε μόριο ύλης περιέχει κάποια δημιουργική δύναμη, χωρίς όμως αίσθηση ή γνώση. Η αίσθηση και η γνώση, όπως υποστήριζε, είναι «μορφές», δηλαδή αλλοιώσεις και μετατροπές της ύλης της φύσης. Ο Σ. αρνιόταν την ύπαρξη θεών, καθώς και τη σύσταση της ψυχής από θνητή και

αθάνατη μοίρα, υποστηρίζοντας ότι αυτά που γίνονται στον κόσμο, γίνονται από ανάγκη, και όχι από κάποια υπερκόσμια αρχή και αιτία. Για τη διδασκαλία του αυτή θεωρήθηκε από πολλούς πρόδρομος του φιλόσοφου Μπαρούχ ντε Σπινόζα και της θεωρίας περί μονάδων του Λάιμπνιτς.

- **Στέφανος ο Αλεξανδρεύς** 7ος αιώνας.

Μαθηματικός και αστρονόμος, φαρμακολογος, συγγραφέας της «Περί της μαθηματικής τέχνης».

- **Στέφανος ο Βυζάντιος** τέλη 5ου - μέσα 6ου μ.χ. αιώνας.

Ο Στέφανος ο Βυζάντιος έζησε περί τα τέλη του 5ου - μέσα του 6ου μ.χ. αιώνας. Καταγόταν από την Κωνσταντινούπολη, το αρχαίο Βυζάντιο, εξ ου και η προσωνυμία Βυζάντιος. Πολυμαθής ιστορικός, γεωγράφος, μαθηματικός, αστρονόμος, και γραμματικός, μαθήτευσε και δίδαξε τόσο στην Αλεξάνδρεια όσο και στο ίδιο το Βυζάντιο. Συνέγραψε πολλά έργα, εκ των οποίων το κυριότερο είναι το ανά χειράς σύγγραμμά του που έφτασε μέχρις εμάς με τους παράλληλους τίτλους: Εθνικά. ή Τοπικά. ή Περί πόλεων και δήμων. Τα «Εθνικά» είναι ένα Μέγα Γεωγραφικόν Λεξικόν, το οποίο όμως εμπεριέχει πλήθος ιστορικών, γλωσσολογικών, ετυμολογικών, θρησκευτικών, μυθολογικών, κ.α. πληροφοριών για τον αρχαίο κόσμο, μέχρι και την εποχή του Στεφάνου. Ως πηγές, πέραν της επιτόπιας έρευνας, χρησιμοποιεί τους μεγάλους γεωγράφους και ιστορικούς της αρχαιότητας, όπως τον Εκαταίο Μιλήσιο, τον Στράβωνα, τον Ερέννιο Φύωνα, τον Αλέξανδρο Πολύστορα, τον Ηρόδοτο, τον Θουκυδίδη, τον Ξενοφώντα, τον Ελλάνικο, τον Θεόπομπο, τον Αρριανό, τον Πολύβιο, περιηγητές όπως ο Πausανίας, κ. α. Ταυτοχρόνως, αντλεί γεωγραφικές πληροφορίες και από άλλες πηγές, όπως τα έργα των μεγάλων ποιητών: Ομήρου, Ησιόδου, Αισχύλου, Σοφοκλέους, Ευριπίδου, κ.α. Το όλο σύγγραμμα ήταν πολύ μεγάλο σε έκταση, συγκροτούμενο από εξήντα (60) βιβλία «εν 60 βιβλίοις εκ παντοίων συγγραμμάτων συνηρμοσμένον» (Αλέξανδρος Ραγκαβής, Λεξικόν της Ελληνικής Αρχαιολογίας, Αθήνα 1891). Η μεγάλη του αυτή έκταση, ωστόσο, το καθιστούσε δύσχρηστο και δυσπρόσιτο στο ευρύ κοινό. Γι' αυτόν τον λόγο, ο Γραμματικός Ερμόλαος, Βυζάντιος και αυτός, ζήσας τον 6ο μ.χ. αιώνα (Λεξικόν Σούδα), συνέταξε μία σύντημσί του σε έναν τόμο, την λεγόμενη Επιτομή· κάτι που αποτελούσε, εξάλλου, πάγια πρακτική της ελληνικής εκδοτικής παραδόσεως. Και αυτή η Επιτομή είναι που τελικώς διασώθηκε -μες από τις γνωστές πια περιπέτειες της Ελληνικής Γραμματείας- κι έφτασε μέχρις εμάς... Για τον λόγο αυτό, το σύγγραμμα φέρει και τον τίτλο: Εκ των Εθνικών Στεφάνου κατ' επιτομήν. Για την συγγραφή των «Εθνικών», ο Στέφανος χρησιμοποίησε ως πηγές πλήθος αρχαίους συγγραφείς, τα έργα των οποίων -στην πλειονότητά τους- δεν έφτασαν μέχρις εμάς... Συνολικά αναφέρονται 380 αρχαίοι συγγραφείς και 434 τίτλοι έργων τους! Μεταξύ των πηγών αναφέρονται και οι λεγόμενοι Πινακογράφοι, δηλαδή, οι Χαρτογράφοι της αρχαιότητας, «όσοι την της Οικουμένης πινακογραφίαν μεμελετήκασιν» (Ευστάθιος), καθώς και πολλοί πίνακες (χάρτες). Ο ίδιος ο Στέφανος αναφέρει στο λήμμα Αβδηρα την πληροφορία ότι: «πλείστοι δ' Αβδηρίται υπό των πινακογράφων αναγράφονται», πολλοί Αβδηρίτες (περιηγητές) χρησιμοποιήθηκαν από τους χαρτογράφους. Επίσης, στο λήμμα Πελοπόννησος, αναφέρει ότι αυτή μοιάζει με αμπελόφυλλο ή πλατανόφυλλο, πράγμα το οποίο επιβεβαιώνεται και από την σύγχρονη Χαρτογραφία: «Πελοπόννησος... εστί δε χερρόνησος αμπέλου φύλλω τω σχήματι παρεμφερής. Διονύσιος δε πλατάνου φύλλω απεικάζει».

- **Συμεών Σήθης** 11ος αι. μ.Χ .

Αστρονόμος, βοτανολόγος και ιατρός. Συγγραφέας των «Σύννομις φυσικής, περί χρείας των ουρανίων σωμάτων», «Σύνταγμα κατά στοιχείον πετρί τροφών δυνάμεων», «περί φουκάς», δηλαδή ζύθου.

- **Συριανός ο Αλεξανδρεύς** β' μισό 4ου - α' μισό 5ου αι. μ.Χ.

Αλεξανδρινός νεοπλατωνικός φιλόσοφος. Υπήρξε μαθητής του φιλοσόφου Πλουτάρχου. Ανάμεσα στους μαθητές του συγκαταλεγόταν ο Πρόκλος, ο οποίος τον διαδέχτηκε στη διεύθυνση της νεοπλατωνικής σχολής των Αθηνών.

- **Σωκράτης ο Αθηναίος** 470-399 π.Χ.

Αθηναίος φιλόσοφος και μια από τις σημαντικότερες φυσιογνωμίες του Ελληνικού και παγκόσμιου πολιτισμού. Ήταν γιος του Σωφρονίσκου και της Φαιναρέτης. Παντρεύτηκε σε μεγάλη ηλικία την Ξανθίππη. Ο Σωκράτης είχε έναν πολυάριθμο κύκλο πιστών φίλων, κυρίως νέων από αριστοκρατικές οικογένειες, απ' όλη την Ελλάδα. Ορισμένοι απ αυτούς έγιναν γνωστοί ως ιδρυτές φιλοσοφικών σχολών διαφόρων κατευθύνσεων. Οι γνωστότεροι ήταν ο Πλάτωνας και ο Αντισθένης στην Αθήνα, ο Ευκλείδης στα Μέγαρα και ο Φαίδωνας στην Ηλεία. Οι πληροφορίες για τη ζωή του Σωκράτη είναι όχι μόνο ασαφείς αλλά συχνά και αντικρουόμενες, γιατί οι συγγραφείς που ασχολήθηκαν μαζί του είναι πολλοί και ο καθένας έδωσε τη δική του ερμηνεία. Έτσι ο Πορφύριος μας πληροφορεί ότι ο Σωκράτης ασχολήθηκε αρχικά με το επάγγελμα του πατέρα του, ο οποίος ήταν λιθοξόος. Στα 17 του χρόνια γνώρισε το φιλόσοφο Αρχέλαο, που του μετέδωσε το πάθος για τη φιλοσοφία και τον έπεισε να αφιερωθεί σ' αυτήν. Τα αντίθετα υποστηρίζει ο Πλάτωνας, που στην Απολογία του παρουσιάζει το Σωκράτη να θεωρεί τη φιλοσοφική ενασχόληση ως θεία εντολή. Στις φιλοσοφικές του έρευνες τον παρακολουθούσαν πολλοί, ιδιαίτερα νέοι, που ένιωθαν ευχαρίστηση ακούγοντας τον να μιλάει και να συζητάει για θέματα κοινωνικά, πολιτικά, ηθικά και θρησκευτικά. Έτσι σχηματίστηκε γύρω του ένας όμιλος, που δεν αποτελούσε όμως σχολή, γιατί ο Σωκράτης δε δίδαξε συστηματικά, αλλά διαλεγόταν σε κάθε σημείο της πόλης, με ανθρώπους κάθε κοινωνικής τάξης και σε αντίθεση με τους σοφιστές δεν έπαιρνε χρήματα από τους μαθητές του. Το 406 π.Χ. στη δίκη των 10 Αθηναίων στρατηγών, ο Σωκράτης ως πρότανης της Βουλής, αρνήθηκε να υποβάλει σε ψηφοφορία μια παράνομη πρόταση (να δικαστούν όλοι μαζί οι στρατηγοί που είχαν κατηγορηθεί ότι δεν περισυνέλεξαν τους ναυαγούς κατά τη ναυμαχία στις Αργινούσες). Το 404 π.Χ. με αξιοθαύμαστη τόλμη εναντιώθηκε στους Τριάκοντα τυράννους, όταν αρνήθηκε να συλλάβει ένα δημοκρατικό πολίτη, το Λέοντα το Σαλαμίνιο. Το 399 π.Χ. διατυπώθηκε εναντίον του κατηγορία για ασέβεια προς τους θεούς και για διαφθορά των νέων τότε καταδικάστηκε σε θάνατο. Η αληθινή σκοπιμότητα της κατηγορίας ήταν ότι η διδασκαλία του επιδρούσε στους νέους που έδειχναν ανατρεπτικές τάσεις. Στη διάρκεια της δίκης ο Σωκράτης έδειξε αξιοθαύμαστο θάρρος, ενώ η αναγγελία της ποινής δεν κατάφερε να τον βγάλει από τη θεϊκή του αταραξία. Μετά την καταδίκη του παρέμεινε στο δεσμωτήριο 30 μέρες, γιατί ο νόμος απαγόρευε την εκτέλεση της θανατικής ποινής πριν από την επιστροφή του ιερού πλοίου από τις γιορτές της Δήλου. Από το διάλογο του Πλάτωνα Κρίτων μαθαίνουμε ότι ο Σωκράτης θα μπορούσε να σωθεί αν ήθελε, αφού οι φίλοι του είχαν τη δυνατότητα να τον βοηθήσουν να αποδράσει. Ο Σωκράτης αρνήθηκε και, ως νομοταγής πολίτης και αληθινός φιλόσοφος, περίμενε το θάνατο ειρηνικά και γαλήνια. Ο Σωκράτης, όπως και ο Πυθαγόρας, δεν άφησε κανένα σύγγραμμα. Γι' αυτό είναι πολύ δύσκολο να καθορίσουμε ακριβώς το περιεχόμενο της φιλοσοφίας του. Κατά το Σωκράτη ο Θεός δε φιλοσοφεί, γιατί κατέχει τη σοφία, φιλοσοφεί όμως ο άνθρωπος, που η ύπαρξή του είναι πεπερασμένη. Η περίφημη σωκρατική φράση

"Ἐν οἶδα ὅτι ουδὲν οἶδα" (ένα ξέρω ότι δεν ξέρω τίποτα) φαίνεται ότι ήταν η θεμελιακή πρόταση της φιλοσοφίας του. Στην εποχή του Σωκράτη έχουμε με τους Σοφιστές την στροφή της φιλοσοφίας προς τον άνθρωπο και τη χρήσιμη αρετή, ενώ πριν το κύριο θέμα της φιλοσοφίας των προσωκρατικών ήταν η φύση. Βέβαια, οι Σοφιστές ως μη φιλόσοφοι δεν διείσδυσαν εις βάθος στην μελέτη της πραγματικής ουσίας του ανθρώπου, κάτι που ξεκίνησε με το Σωκράτη, ο οποίος πρώτος θεώρησε την ψυχή σαν την πραγματική ουσία του ανθρώπου και την αρετή σαν αυτό που επιτρέπει την πλήρωση της ανθρώπινης φύσης μέσα από την αναζήτηση και βελτίωση της ψυχής. Εύστροφα ο Αριστοτέλης αναγνωρίζει αυτή την στροφή του πνεύματος με τη φράση «επί Σωκράτους το δε ζητεῖν τα περί φύσεως ἔληξε, προς την χρήσιμη αρετή και την πολιτική δε αποκλείουν οι φιλοσοφούντες». Η μέθοδος, η οποία, σε συνδυασμό με τη χρήση της ειρωνείας, αποτελούσε χαρακτηριστικό της σωκρατικής διδασκαλίας. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή ο Σωκράτης κατά τις συζητήσεις του, προσποιούμενος την πλήρη άγνοια για το θέμα που συζητούσε κάθε φορά, προσπαθούσε μέσα από ερωτήσεις να εκμαιεύσει την αλήθεια από τον συνομιλητή του. Ουσιαστικά ο Σωκράτης επωμιζόταν το ρόλο της συνείδησης και μέσα από αυτή τη διαδικασία ερωταπαντήσεων δημιουργούσε ένα διαλογιστικό πνεύμα στη συζήτηση. Ο συνομιλητής λοιπόν απαντώντας σ' αυτές τις ερωτήσεις έφτανε σε ένα συμπέρασμα στην αλήθεια για τον Σωκράτη από μόνος του. Η μέθοδος ονομάστηκε μαιευτική διότι όπως η μαία (η Φαιναρέτη, μητέρα του Σωκράτη, ήταν μαία) φέρνει στον κόσμο το νεογνό έτσι και ο Σωκράτης ή ο εκάστοτε συνομιλητής που παίρνει το ρόλο της συνείδησης εξάγει από τον συνομιλητή του την αλήθεια.

- **Σωσθένης ο Σικυώνιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Σωσιγένης ο Αλεξανδρεύς** 1ος αιώνας π.Χ.

Αρχαίος Έλληνας αστρονόμος, μαθηματικός και φιλόσοφος από την Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου Το 46 π.Χ. κατόπιν εντολής του Ιουλίου Καίσαρα μεταρρύθμισε το υφιστάμενο τότε ημερολόγιο των 365 ημερών στο νέο Ιουλιανό, όπως ονομάστηκε, με την προσθήκη 1 ημέρας κάθε 4 χρόνια (εφαρμογή δίσεκτου έτους). Για να γίνει δε αυτή η διόρθωση το έτος εκείνο δηλαδή το 46 π.Χ διήρκεσε 445 ημέρες! Ο Σωσιγένης εκτός του ότι ήταν σύμβουλος του Αυτοκράτορα έγραψε διάφορα υπομνήματα όπως: «Υπόμνημα επί Αριστοτέλη» αναφερόμενο στο έργο του Αριστοτέλη, καθώς και τα αυτοτελή έργα: «Περί Ουρανού» και «Περί όψεως».

Σωσιγένης ο Περιπατητικός 1ου αιώνα μ.Χ. Αρχαίος Έλληνας αστρονόμος και φιλόσοφος του 1ου αιώνα μ.Χ. Ο Σωσιγένης υπήρξε δάσκαλος του Αλέξανδρου του Αφροδισιέα. Ανήκε στους περιπατητικούς. Σ' αυτόν αποδίδεται, το έργο «Περί των ανελιττουσών σφαιρών» και λιγότερο στον συνώνυμό του τον Αλεξανδρέα. (*) Το Περί ανελιττουσών (= επανακυλιωμένων) σφαιρών αφορά τις κινήσεις των ουρανίων σφαιρών (σώματων) με αφορμή παρατηρήσεων στη δακτυλοειδή έκλειψη του Ηλίου που συνέβει το 164, διατυπώνοντας την άποψη ότι αυτές δεν περιστρέφονται γύρω από κάποιο κέντρο αλλά μόνο από τον δικό της άξονα η κάθε μια. Των παραπάνω σώζονται αποσπάσματα. Στον Σωσιγένη αναφέρει ο Σιμπλίκιος σε σχόλια επί του Αριστοτέλη «Περί Ουρανού» και που προφανώς επηρέασε τον Κοπέρνικο.

- **Σωσίτροπος ο Λοκρός**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Σωτήριος,** 6ος αιώνας μ.Χ.

Μαθηματικός, συγγραφέας του «σχόλια εις το ρητόν του δευτέρου βιβλίου της αριθμητικής του Νικομάχου Γερασηνού».

T

- **Τεύκρος ο Κυζικηνός**
Αστρονόμος.
- **Τηλαύγης ο Κρότωνιάτης** 6ος αιώνας π.Χ.
Γιος του Πυθαγόρα ο οποίος ανατράφηκε με μεγάλη προσοχή από τη μητέρα του Θεανώ. Έγραψε 4 βιβλία.
- **Τιμάρης ο Λοκρός**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Τιμάσιος ο Συβαρίτης**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Τιμησιάναξ ο Πάριος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Τιμοσθένης ο Αργείος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Τίμαιος ο Λοκρός** 5ος αιώνας π.Χ.
Πυθαγόρειος φιλόσοφος εκ της πόλεως Λοκρών της Κάτω Ιταλίας. Ο Πλάτων εις τον ομώνυμον διάλογον τον παρουσιάζει συνομιλούντα με τον Σωκράτη και τον Κριτίαν, όστις ήτο πάμπρος τού γνωστού ολιγαρχικού πολιτικού των Αθηνών. Επομένως η ακμή της δράσεως του πρέπει να τοποθετηθή εις τας τελευταίας δεκαετίας του 5ου και τας πρώτας του 4ου π.Χ. αιώνας. (Περισσότερος πληροφορίας περί της προσωπικότητας του πέραν εκείνων τας οποίας μάς δίδει ο Πλάτων («Τίμαιος» 19E) δεν έχομεν. Ο Γερμανός φιλόλογος Ντίλς εξέφρασε την εικασίαν ότι ως πραγματικόν πρόσωπον ο Τίμαιος δεν υπήρξε ποτέ αλλ' επλάσθη υπό του Πλάτωνος δια να αποτελέση τον εκπρόσωπον των αντιλήψεων των Πυθαγορείων εις τον ομώνυμον διάλογον. Η γνώμη αύτη του Ντίλς δεν είναι ορθή, διότι εις τον Διογένη τον Λαέρτιον αναφέρεται μεταξύ των συγγραμμάτων του Αριστοτέλους και πραγματεία «Τα εκ του Τιμαίου και των Αρχυτείων α». Ομοίως και ο Πρόκλος εις τα σχόλια του αναφέρει το όνομα του Τιμαίου. Ο Σουΐδας μας δίδει την ακόλουθον πληροφορίαν: «Τίμαιος Λοκρός, φιλόσοφος Πυθαγόρειος. Μαθηματικά, Περί φύσεως, Περί του Πυθαγόρου βίου». Εκ της σημειώσεως ταύτης αποδεικνύεται ότι εις τον Τίμαιον απεδίδετο και η συγγραφή ωρισμένων συγγραμμάτων. Μετά των πλατωνικών έργων συνεκδίδεται και μία εις την δωρικήν διάλεκτον γραμμένη πραγματεία υπό τον τίτλον «Τιμαίω Λοκρώ περί ψυχάς κόσμω και φύσιος». Αύτη όμως δεν είναι γνήσιον έργον του Τιμαίου αλλ' εγράφη επί τη βάσει του ομωνύμου πλατωνικού διαλόγου υπό αγνώστου μεταγενεστέρου συγγραφέως όστις ηθέλησε να αποδώση την συγγραφήν της εις τον Πυθαγόρειον φιλόσοφον. Περιέχει γνώμας εκτιθεμένας εις τον πλατωνικόν «Τιμαίον».

- **Τίμαιος ο Πάριος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Τιμάρατος ο Λοκρός** 6ος – 5ος αιώνας π.Χ. περίπου.

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Τιμοχάρης ο Αλεξανδρεύς** 3ος αιώνας π.Χ.

Αλεξανδρινός αστρονόμος, ακμάσας επί Πτολεμαίου Σωτήρος Α'. Παρατηρήσεις αυτού επί της θέσεως των πλανητών και των μεγάλων απλανών, κατά τα έτη 293—272 π.Χ., εχρησιμοποίησεν ο Ίππαρχος.

- **Τρικλίνιος Δημήτριος** 14ος αιώνας μ.Χ.

Λόγιος, συγγραφέας αστρονομικών έργων, έκανε αστρονομικές παρατηρήσεις με ένα όργανο αστρονομικό που μετρούσε το ύψος των αστερών, του εντοιχισμένου τετράντα.

- **Τυμίχα η Σπαρτιάτις** 6ος αιώνας π.Χ.

Η Τυμίχα γυναίκα του Κροτωνιάτου Μυλλίου ήταν (σύμφωνα με τον Διογένη Λαέρτιο) Σπαρτιάτις, γεννημένη στον Κρότωνα. Από πολύ νωρίς έγινε μέλος της Πυθαγόρειας κοινότητας. Αναφέρεται από τον Ιάμβλιχο ένα σύγγραμμά της σχετικά με τους «φίλους αριθμούς». Μετά την καταστροφή της σχολής από τους δημοκρατικούς του Κρότωνος η Τυμίχα κατέφυγε στις Συρακούσες. Ο τύραννος των Συρακουσών Διονύσιος απαίτησε από την Τυμίχα να του αποκαλύψει τα μυστικά της Πυθαγόρειας διδασκαλείας έναντι μεγάλης αμοιβής. Αυτή αρνήθηκε κατηγορηματικά και μάλιστα έκοψε με τα δόντια την γλώσσα της και την έφτυσε στο πρόσωπο του Διονυσίου. Το γεγονός αυτό αναφέρουν ο Ιππόβοτος και ο Νεάνθης

- **Τυρσηνίς η Συβαρίτις** 6ος – 5ος αιώνας π.Χ. περίπου.

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων γυναικών του Ιαμβλίου.

- **Τυρσηνός ο Συβαρίτις**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων γυναικών του Ιαμβλίου.

Υ

- **Υπατία η Γεωμετρική** 370 – 415 μ.Χ.

Η Υπατία ήταν κόρη του μαθηματικού και φιλοσόφου Θέωνα της Αλεξάνδρειας μελέτησε τα μαθηματικά κάτω από τη καθοδήγηση και την εκπαίδευση του πατέρα της. Είναι η πρώτη γυναίκα που είχε μιά ουσιαστική συμβολή στην ανάπτυξη των μαθηματικών. Στην Αλεξάνδρεια δίδαξε μαθηματικά και φιλοσοφία, ειδικότερα ασχολήθηκε με την διδασκαλία της φιλοσοφίας των Νεοπλατωνιστών του Πλωτίνου, ιδρυτή του Νεοπλατωνισμού, και του Ιάμβλιχου που ήταν ένας από τους υπεύθυνους για την ανάπτυξη του Νεοπλατωνισμού στο 300 μ.χ. Η Υπατία δίδαξε αυτές τις φιλοσοφικές ιδέες με μια μεγαλύτερη επιστημονική έμφαση από ότι οι πρώτοι οπαδοί του Νεοπλατωνισμού. Περιγράφεται από όλους τους σχολιαστές ως χαρισματικός δάσκαλος. Η Υπατία ήρθε να συμβολίσει την μάθηση και την επιστήμη που οι πρώτοι Χριστιανοί την ταύτιζαν με την ειδωλολατρεία. Εντούτοις, μεταξύ των μαθητών που δίδαξε στην Αλεξάνδρεια υπήρξαν πολλοί προεξέχοντες Χριστιανοί. Ένας από τους

διασημότερους είναι ο Συνέσιος ο Κυρηναίος που επρόκειτο αργότερα να γίνει επίσκοπος Πτολεμαίδος. Πολλές από τις επιστολές που ο Συνέσιος έγραψε στην Υπατία έχουν συντηρηθεί και βλέπουμε κάποιες από αυτές που γέμιζαν από θαυμασμό και σεβασμό για τις διδακτικές και επιστημονικές ικανότητες της Υπατίας. Το 412 μ.χ ο Κύριλλος έγινε Επίσκοπος της Αλεξάνδρειας. Ρωμαίος δε έπαρχος της Αλεξάνδρειας ήταν ο Ορέστης. Ο Κύριλλος και ο Ορέστης ήταν σφοδροί πολιτικοί ανταγωνιστές. Η εκκλησία και το κράτος πάλεψαν για τον έλεγχο. Η Υπατία ήταν φίλη του Ορέστη και αυτό, μαζί με την προκατάληψη των Χριστιανών που θεωρούσαν τις φιλοσοφικές απόψεις της, ειδωλολατρικές, συνετέλεσαν ώστε η Υπατία να γίνει το σημείο εστίασης των ταραχών μεταξύ των Χριστιανών και των μη-Χριστιανών. Μερικά χρόνια αργότερα, σύμφωνα με μια εκδοχή, η Υπατία δολοφονήθηκε άγρια από τους ένα φανατικό τμήμα μοναχών ή από όχλο Αλεξανδριανών. Δεν υπάρχουν στοιχεία, ότι η Υπατία ασχολήθηκε με μαθηματική έρευνα. Εντούτοις βοήθησε τον πατέρα της Θέωνα στο γράψιμο των σχολίων ένδεκα μερών της Αλμαγέστα του Πτολεμαίου. Επίσης θεωρείται ότι βοήθησε τον πατέρα της στην παραγωγή μιας νέας έκδοσης των στοιχείων του Ευκλείδη που έχει γίνει η βάση για όλες τις πιο πρόσφατες εκδόσεις του Ευκλείδη. Έκανε μόνο προσθήκες στο περιεχόμενο των «στοιχείων» και προσπάθησε να αφαιρέσει τις δυσκολίες που γίνονται αντιληπτές από τους αρχάριους στη μελέτη του βιβλίου. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η έκδοσή του εγκρίθηκε από τους μαθητές στην Αλεξάνδρεια για τους οποίους γράφτηκε, καθώς επίσης και μετέπειτα από πιο παλαιότερους Έλληνες οι οποίοι το χρησιμοποίησαν σχεδόν αποκλειστικά. Τέλος για τη κοινή εργασία με τον πατέρα της, ενημερωνόμαστε από τον Σουήδα ότι η Υπατία έγραψε τα σχόλια στα Αριθμητικά του Διόφαντου, στις Κωνικές του Απολλωνίου και στις αστρονομικές εργασίες του Πτολεμαίου. Η Υπατία δίδαξε αυτές τις φιλοσοφικές ιδέες με μεγαλύτερη επιστημονική έμφαση από ότι οι πρώτοι οπαδοί του Νεοπλατωνισμού. Περιγράφεται από όλους τους σχολιαστές ως χαρισματικός δάσκαλος.

- **Υψικλής ο Αλεξανδρεύς** 190 - 120 π.Χ.

Ο Υψικλής έγραψε διατριβή επί των κανονικών πολυέδρων. Είναι ουσιαστικά ο συγγραφέας του 14ου βιβλίου των Στοιχείων του Ευκλείδη που ασχολείται με την εγγραφή κανονικών στερεών στην σφαίρα. Σε αυτή την εργασία του αποδεικνύει ορισμένα αποτελέσματα του Απολλωνίου. Έχει σχολαστικά μελετήσει την πραγματεία του Απολλωνίου επί της εγγραφής δωδεκαέδρου και εικοσαέδρου στην ίδια σφαίρα και προσπαθεί να την βελτιώσει. Έγραψε επίσης για την κίνηση των πλανητών. Στην εργασία αυτή ήταν ο πρώτος που χώρισε τον ζωδιακό σε 3600 .

Φ

- **Φαίδρος** 2ος αιώνας μ.Χ.

Φαίδων ο Ποσειδώνιος

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Φαινεκλής ο Πάριος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Φάντων ο Φλιάσιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Φειδίας ο Συρακόσιος** 4ος – 3ος αιώνας π.Χ.
Αστρονόμος. Πατέρας του Αρχιμήδη και συγγενής του τυράννου των Συρακουσών Ιέρωνα.

- **Φερεκύδης ο Δήλιος** 6ος – 5ος αιώνας π.Χ. περίπου.

- **Φιλέας ο Ταυρομένιος** 4ος αιώνας π.Χ.

- **Φίλιππος ο Μενδαίος** 4ος αιώνας π.Χ.

- **Φίλιππος ο Οπούντιος** 4ος αιώνας π.Χ.
Πλατωνικός φιλόσοφος, συντάκτης του έργου «Νόμοι».

- **Φιλόδαμος ο Πάριος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Φιλόλαος ο Ταραντίνος** 6ος – 5ος αιώνας π.Χ.
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Φιλωνίδης ο Ταραντίνος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Φίλων ο Βυζάντιος** 260-180 π.Χ αιώνας.
Μεγάλος Αλεξανδρινός μηχανικός και μαθηματικός. Ο Φίλων ο Βυζάντιος υπήρξε μια πολύ αξιόλογη προσωπικότητα της σχολής των Μηχανικών της Αλεξάνδρειας, συνδετικός κρίκος ανάμεσα στον Κτησίβιο, του οποίου υπήρξε μαθητής, και τον Ήρωνα τον Αλεξανδρινό. Στο έργο του 'Πνευματικά' περιγράφει 78 κατασκευές που λειτουργούν με θερμό αέρα ή με ατμό. Ανάμεσα στις σημαντικές ανακαλύψεις του ξεχωρίζουν αυτές της αλυσιδωτής αντλίας (κοινώς μαγκάνι), της αεραντλίας (κοινώς φουσερό) και το πιστόνι αντλίας. Κατασκεύασε πολλά υδρο-αυτόματα μηχανήματα, τα περισσότερα των οποίων είχαν ψυχαγωγικό σκοπό, παιχνίδια, τον ποδοκίνητο τροχό με μαγκάνι και άλλα. Κατατάσσει την αυτοματοποιητική, στο τέλος του περίφημου έργου του «Μηχανική Σύνταξις», ως κατάληξη όλων των άλλων κλάδων της Μηχανικής

- **Φίλων ο εκ Γαδάρων** 1ος π.Χ – 1ος μ.Χ. αιώνας.

- **Φίλων ο Τυανεύς** 1ος – 2ος αιώνας μ.Χ.

- **Φιλωνίδης ο Λαοδικεύς** 2ος αιώνας π.Χ.
Ο καθηγητής Θεοδωρίδης αναφέρει στο βιβλίο του για τον Επίκουρο, ότι: «ο Επικουρικός Φιλωνίδης, από την Λαοδικεία της Συρίας, ήταν άνθρωπος κοσμικός, με μεγάλη δράση, πολυγράφος, ευνοούμενος του Αντίοχου Δ΄ του Επιφανή (175-164), τον οποίο μύησε στον Επικουρισμό. Ερχόταν συχνά στην Αθήνα και είχε επαφές όχι μόνο με τους οπαδούς της σχολής του αλλά και με τους κορυφαίους των άλλων σχολών». «Σαν φλόγα σε ξερά χόρτα απλώθηκε ο Επικουρισμός στις χώρες του παλαιού πολιτισμού και κατάντησε μέσα στην Αθήνα προϊστάμενοι είτε ξεχωριστές φυσιογνωμίες του Κήπου να είναι Τύριοι, Σιδώνιοι, Λαοδικιώτες και Γαδαρηνοί. Το

ίδιο σε μεγαλύτερη κλίμακα έγινε και στις άλλες σχολές. Της Στωικής ακόμη και ο ιδρυτής ο Ζήνων ήταν Φοίνικας». «Η Επικουρική Σχολή, που από προέλευση και διάθεση ήταν ελληνική, δεν μπόρεσε με την αλλαγή των συνθηκών να αντισταθεί τελικά στο ξενικό ρεύμα, που κατάκλυσε την ελληνική παιδεία με βαρύτερες συνέπειες. Ο διάδοχος του Αθηναίου Διονυσίου, είναι Σύρος, ο Βασιλείδης από την Τύρο (180-150). Παράλληλα προβάλλει ο Φιλωνίδης από την Λαοδίκεια, που αν δε διαδέχτηκε τον Βασιλείδη, ήταν από τους πιο σημαντικούς εκπροσώπους της Σχολής αυτή την εποχή. Η ακμή του πέφτει από το 170 - 150». Ο Φιλωνίδης έδρασε τα χρόνια της επανάστασης των Μακκαβαίων, όταν ο βασιλιάς Αντίοχος Δ΄ έκανε τον Ιάσονα αρχιερέα. Από το 150 μέχρι το 120 π.Χ. έδρασε ο Επικουρικός φιλόσοφος Απολλόδωρος ο Αθηναίος, ο οποίος έγινε γνωστός ως Κηποτύρανος, επειδή εξαιτίας της μεγάλης δράσης του, εξουσίασε την Σχολή. Λέγεται ότι έγραψε πάνω από τετρακόσια βιβλία. Βέβαια σήμερα δεν υπάρχει ούτε ένα φύλο. Οι Σαδδουκαίοι είναι οπαδοί της Επικουρικής φιλοσοφίας και αυτό το γνωρίζει πολύ καλά ο Ιώσηπος. Ισχύουν για τους Σαδδουκαίους όσα γράφει για τους Επικούρειους ο καθηγητής Θεοδωρίδης. «Οι μεγαλοπόλεις, όπως η Αντιόχεια, η Αλεξάνδρεια, η Ιερουσαλήμ, η Ρώμη, με το δραστήριο εμπόριο και με την αχτινοβολία τους, κατοικήθηκαν από πολυάριθμους ευκατάστατους επιχειρηματίες, που ποθούσαν μάθηση κι άπλωναν τα χέρια τους να την πάρουν απ'όπου μπορούσαν. Οι τάξεις εκείνες, υποστηριγμένες από τους βασιλιάδες, έκαναν αγώνα ενάντια στους γεωχτήμονες, που εξουσίαζαν ως τότε ολόκληρη την ζωή. Οι αντιδραστικές τάξεις, αντίθετα, στήριγμα τους είχαν τη μεγάλη ιδιοκτησία και δίπλα την παράδοση, την θρησκεία και τα ντόπια έθιμα.» Ο ελληνικός πολιτισμός προσέλκυσε τους ανθρώπους και δεν επιβλήθηκε με την βία όπως ύστερα έγινε με τον χριστιανικό πολιτισμό. Οι κάτοικοι της Ιουδαίας τον καιρό του Ιωάννη ήταν μοιρασμένοι σε Επικούρειους και Στωικούς, δηλαδή Σαδδουκαίους και Φαρισαίους. Οι Φαρισαίοι στηριζόταν στα πλήθη των χωρικών που μιλούσαν την αραμαϊκή και οι Σαδδουκαίοι στους αστούς, οι οποίοι μιλούσαν την ελληνική γλώσσα. Έτσι οι Φαρισαίοι διέθεταν μεγάλο αριθμό αγύμναστων πολεμιστών, ενώ οι Σαδδουκαίοι άφθονο χρήμα, μισθοφόρους, τεχνολογία και καλύτερες δημόσιες σχέσεις.

- **Φιντίας ο Συρακόσιος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Φροντίδας ο Ταραντίος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Φρόνιγος ο Ταραντίος**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Φυκιάδας ο Κροτωνιάτης**

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Φίλτης** 6ος αιώνας π.Χ. 6ος π.Χ. αιώνας.

Αναφέρεται και ως Φίλτυς. Μαθήτρια του Πυθαγόρου, θυγατέρα του Θεόφρη από τον Κρότωνα και αδελφή του Βυνδάκου. Δίδαξε στην Σχολή του Κρότωνος. Ο Ρωμαίος συγγραφέας Βοήθιος την αναφέρει ως εμπνεύστρια της ισότητας που συνδέει τις Πυθαγόρειες τριάδες.

- **Φύτειος ο Ρήγειος** 6ος – 5ος αιώνας π.Χ. περίπου.

Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.

- **Φώκος ο Σάμιος** 6ος αιώνας π.Χ.
Αστρονόμος, μαθηματικός και μηχανικός. Ανακάλυψε τη Μικρή Άρκτο και έγραψε το «Περί ναυτικής αστρολογίας».
- **Φωτιος ο Α΄** 820-891 μ.Χ.
Θεολογος,νομικος,ιστορικος,φιλοσοφος,γεωγραφος,αστρονομος,μαθηματικος πατριάρχης Κων/πολεως.

X

- **Χαλκίδιος ο Αστρονόμος**
- **Χάρμανδρος ο Μαθηματικός.** 1ος αιώνας π.Χ.
- **Χαρώνδας ο Κατάνειος** 6ος – 5ος αιώνας π.Χ. περίπου.
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Χειλωνίς** 6ος – 5ος αιώνας π.Χ. περίπου.
Θυγάτηρ Χείλωνος του Λακεδαιμονίου. Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Χιλάς ο Μεταπόντιος**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Χιονιάδης Γρηγόριος** 14ος αιώνας μ.Χ.
Συγγραφέας του «Πίνακες αστρονομικοί». Δίδαξε αστρονομία στη Σχολή της Τραπεζούντας. Μετέφρασε περσικά αστρονομικά έργα.
- **Χορτασμένος Ιωάννης** 1370-1437 μ.Χ.
Λόγιος, μαθηματικός, αστρονόμος. Στα χειρόγραφα του αναφέρονται σχόλια στο πρόβλημα του τετραγωνισμού του κύκλου.
- **Χούμνος Νικηφόρος** 13ος αιώνας μ.Χ.
Λόγιος, ασχολήθηκε με τις φυσικές επιστήμες και την μετεωρολογία.
- **Χρυσοκόκης Γεώργιος** 14ος αιώνας μ.Χ.
Αστρονόμος, μαθηματικός, και γεωγράφος. Δίδαξε αστρονομία στη σχολή της Τραπεζούντας. Έργα του: «Περί της επωνυμίας πόλεων και τόπων», «Πως ο της σελήνης ευρίσκεται κύκλος» κ.ά.
- **Χρύσιππος ο Κορίνθιος.**
Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Πυθαγορείων του Ιαμβλίου.
- **Χρύσιππος ο Σολεύς** 3ος αιώνας π.Χ.
Διάδοχος του Κλεάνθους στην σχολαρχία της Στοάς, υπήρξε ο επιφανής Χρύσιππος ο Σολεύς (από τους Σόλους της Κιλικίας, 281-206). Μία παράδοση μάς τον παρουσιάζει ως επαγγελματία δρομέα, από δε το 260 περίπου έζησε εξακριβωμένα

στην Αθήνα σπουδάζων στην Ακαδημία, όπου έλαβε εξαιρετική διαλεκτική Παιδεία δίπλα στον Αρκεσίλαο από την Πιτάνη. Κατόπιν, παρηκολούθησε μαθήματα στη Στοά, υπό τον Κλεάνθη. Όσο ακόμη εκείνος ζούσε, ο Χρύσιππος άρχισε, έχοντας ήδη αποκτήσει τα δικαιώματα του Αθηναίου πολίτου, την δική του διδακτική δραστηριότητα, μετά δε τον θάνατο του Κλεάνθους (232) έγινε αυτός αρχηγός της Στοάς και εκέδρισε, με την διδακτική και συγγραφική του δραστηριότητα, πολύ μεγάλη φήμη στον χώρο της στωϊκής διδασκαλίας, ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι αυτός που την οδήγησε στην ολοκλήρωση. Υπήρξε ένας πολύ σίγουρος για τον εαυτό του άνθρωπος, και στις παραδόσεις του, παρά το ότι ομιλούσε τα Ελληνικά με την «βαρβαρίζουσα» προφορά της Κιλικίας, υπήρχε μεγάλη συρροή, ενδεικτική δε είναι η απάντησή του σε κάποιον που τον ερωτούσε πού μπορούσε να εμπιστευθεί την παιδεία του υιού του: «σε εμένα, διότι αν ήξερα κάποιον άλλον που να με ξεπερνά, θα είχα ήδη πάει ο ίδιος σε αυτόν να λάβω μαθήματα Φιλοσοφίας». Ο Χρύσιππος, υπήρξε ένα «τέρας» εργασίας και το συγγραφικό του έργο, όπως λέει ο Διογένης Λαέρτιος, περιελάμβανε 705 επί μέρους έργα, πολλά όμως από αυτά θα ήσαν ασφαλώς σχεδιαγράμματα και συλλογές υλικού για προσωπική του χρήση (τα κυρίως βιβλία του υπολογίζονται σε 165, εκ των οποίων τα 119 αφορούν τη Λογική και 46 την Ηθική Φιλοσοφία). Από τα συγγράμματά του, έχουν διασωθεί ελάχιστα μεμονωμένα αποσπάσματα από 66 μόνον έργα του (SVF, III, 194 – 205). Στην τολμηρή προσπάθειά του να διαρθρώσει τη στωϊκή διδασκαλία σε μια συστηματική τάξη, καθώς επίσης και να την επεξεργασθεί σε βάθος και εν μέρει ακόμη και να τη διατυπώσει με έναν καινούριο θαρραλέο τρόπο, ο οποίος από πολύ ενωρίς τον είχε φέρει σε σύγκρουση ακόμη και με τους διδασκάλους του, ο Χρύσιππος άρχισε με τη Λογική και την Γνωσιοθεωρία (σ' αυτό μάλιστα τον εβοήθησε πολύ η πολύ καλή γνώση των σκεπτικών διδασκαλιών της Ακαδημίας). Στην προσπάθειά του να χαράξει με ακρίβεια τα όρια μεταξύ της δικής του Σχολής και της υπό τον Αρκεσίλαο τον Πιταναίο, Νέας Ακαδημίας (που διεκήρυσσε ότι «την απόλυτη αλήθεια είναι αδύνατον να συλλάβει ο ανθρώπινος νούς» και έτεινε πλέον στον σκεπτικισμό και την ανατροπή κάθε παραδεδομένης γνώσεως), αλλά και να καταπολεμήσει επίσης τα σοφίσματα της Εριστικής Σχολής των Μεγαρέων, εδοκίμασε να οικοδομήσει και να στερεώσει ένα πλήρες Στωϊκό Σύστημα, με αποτέλεσμα να ονομασθεί, από την αρχαιότητα κίολας, «επανιδρυτής» της Στοάς. Οι οπαδοί του, εξετίμησαν και εθαύμασαν ιδιαιτέρως τον αναγκαίο (για την καταπολέμηση της ανταγωνιστικής τότε Εριστικής Σχολής των Μεγάρων και του σκεπτικισμού της συγχρόνου του Ακαδημίας του Αρκεσίλαου) πολεμικό δογματισμό του, που ωστόσο εστηρίζετο σε μία πολύ λεπτή και ανωτάτου επιπέδου διαλεκτική (δεν είναι τυχαίο δε, το ότι αρκετοί έλεγαν πως «αν οι Θεοί κάνουν διαλεκτική, θα χρησιμοποιούν προφανώς την διαλεκτική του Χρυσίππου» !! «..ΕΙ ΠΑΡΑ ΘΕΟΙΣ ΗΝ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ, ΟΥΚ ΑΝ ΑΛΛΗΝ ΗΝ Ή Η ΧΡΥΣΙΠΠΟΥ» Διογένης Λαέρτιος, 7, 180), και τού έδωσαν επίσης τον τίτλο «κοφτερή λεπίδα για τις ακαδημαϊκές παγίδες». Ο Χρύσιππος, θεωρείται επίσης ο εισηγητής του όρου «Τέλος» για τον επαναορισμό του σκοπού του ανθρώπου, τον οποίο διηύρυνε ως τρόπο ζωής συμφώνως και σε αρμονία προς τα συμβαίνοντα εντός της Φύσεως (δηλαδή το «ΖΗΝ ΚΑΤ' ΕΜΠΕΙΡΙΑΝ ΤΩΝ ΦΥΣΕΙ ΣΥΜΒΑΙΝΟΝΤΩΝ» Διογένης Λαέρτιος, VII 87) και ρυθμιζόμενο προς την πείρα που παρέχει ο έξω κόσμος αλλά και η εσωτερική φύση. Ο Χρύσιππος, κατέθεσε τον τελειότερο και ακριβέστερο ορισμό του ανθρώπινου «Τέλους» (βλ. το κατωτέρω απόσπασμα από τον Διογένη Λαέρτιο, VII 88), στον οποίο τονίζεται όλως ιδιαιτέρως η αρμονία του τρόπου ζωής προς την πείρα που ο άνθρωπος αποκτά μέσα από τις εκδηλώσεις της Φύσεως, αλλά και ο οφειλόμενος σεβασμός προς τον Παγκόσμιο Νόμο ο οποίος άρχει επί όλων των όντων και κατοικεί μέσα σε αυτά (εντός του

ανθρώπου, η δύναμη αυτή καλείται Δαίμων και αποστολή του είναι να ρυθμίζει τις ανθρώπινες πράξεις) και συγκρατεί σε ένα θαυμαστό, εύτακτο και οργανικό σύνολο το Παν. Από τους μαθητές του διεκρίθησαν ο Ζήνων από την Ταρσό και ο Διογένης από την Βαβυλώνα, οι οποίοι αργότερα ανέλαβαν τη διεύθυνση της Σχολής. Από τα πάμπολλα έργα του (που ο κατάλογός τους δεν εσώθη πλήρως) δύο μόνον είναι δυνατόν, κατά κάποιον τρόπο, να αποκατασταθούν από επιτομές που μας παρέδωσε ο Γαληνός («Περί Ψυχής» και «Περί Παθών»). Τα έργα του «Περί Προνοίας» και «Περί Ειμαρμένης», επραγματεύοντο κεντρικά θέματα της στωϊκής Φιλοσοφίας, την αντίφαση δηλαδή μεταξύ του πεπρωμένου και της ελευθερίας της βουλήσεως, την διδασκαλία για τις κύριες και δευτερεύουσες αιτίες, καθώς και για την σύνδεσή τους. Το έργο του δε «Περί Θεών», προωθούσε την αλληγορική ερμηνεία των μύθων. Μέσα στα έργα του, υπήρχαν επίσης έργα για την εξήγηση των ονείρων και για τις παροιμίες. Μερικά, ελάχιστα, κομμάτια εσώθησαν σε παπύρους. Μετά τον θάνατό του σε πολύ προχωρημένη ηλικία, δύο αγάλματα στην Αθήνα εθύμιζαν την μεγάλη πνευματική αξία αυτού του διδασκάλου. Ο ίδιος, έθρεφε περιφρόνηση για τους μεγάλους ηγεμόνες της εποχής του, ακόμη και για εκείνους που επιζητούσαν να έχουν ως συμβούλους φιλοσόφους, δεν αφιέρωσε ποτέ κανένα βιβλίο του σε βασιλείς και αρνήθηκε να δεχθεί, μαζί με τον Σφαίρο, την πρόσκληση του βασιλέως Πτολεμαίου να επισκεφθεί την Αυλή του. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, ο Χρύσιππος επεξήγησε την διαφορά μεταξύ αρχών και στοιχείων, όπως αναφέρει ο Διογένης Λαέρτιος (VII, 134). Οι αρχές είναι αγέννητες, άφθαρτες και άμορφες, ενώ τα στοιχεία λαμβάνουν μορφές και καταστρέφονται κατά την εκτύρωση. Το ποιούν είναι ο λόγος μέσα στην ύλη, ο Θεός, ο οποίος, παραμένοντας πάντα ο ίδιος, δημιουργεί με την ύλη τα ξεχωριστά πράγματα. (SVF, B, 111, 5-14). Για την ύπαρξη των Θεών, ο Χρύσιππος υποστηρίζει ότι «αν υπάρχει κάτι στον Κόσμο που ο νους, η λογική, η δύναμη και η εξουσία του ανθρώπου δεν μπορούν να το έχουν δημιουργήσει, αυτό που το δημιούργησε είναι ανώτερο του ανθρώπου. Τα ουράνια σώματα και καθετί που παρουσιάζει αιώνια κανονικότητα δεν είναι ανθρώπινα δημιουργήματα, άρα αυτό που τα εδημιούργησε είναι ανώτερο του ανθρώπου.» (Χρύσιππος, όπως διασώζεται από τον Κικέρωνα στο De Natura Deorum, 2, 16) και αναφορικός με τον Θεό Δία ότι «ο Ζεύς αποτελεί την κοινή φύση των πάντων, καθώς και τη μοίρα και την ανάγκη των μελλομένων να συμβούν. Είναι επίσης το πυρ και ο αιθήρ, καθώς και τα ρευστά ή εν διαρκή κινήσει στοιχεία, όπως το ύδωρ, ο αέρας, ο ήλιος, η σελήνη και τ' άστρα, και αποτελεί το Όλον που αγκαλιάζει τα πάντα (Χρύσιππος, όπως διασώζεται στον Κικέρωνα, De Natura Deorum, 1, 39). Στα ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΒΙΟΥ, η Φιλοσοφία ορίζεται από τον Χρύσιππο ως «η ενασχόληση με την ορθή λειτουργία του λόγου» («επιτήδευσις λόγου ορθότητος», SVF, 3, 293). Επίσης υποστηρίζεται, ότι τίποτε δεν συμβαίνει χωρίς αιτία, αλλά απλώς οι άνθρωποι δεν μπορούν να ανακαλύπτουν την κάθε αιτία (SVF 2, 351). Η «Εύροια Βίου» επίσης, ορίζεται ως η ψυχική κατάσταση κατά την οποία κανείς πόνος, αγωνία και φόβος δεν αναδύεται απέναντι στα συμβαίνοντα του παρόντος, αλλ' αντιθέτως κυριαρχεί διαρκής εσωτερική γαλήνη, ειρήνη, αρμονία και ηδονή, ο δε σκοπός του ανθρωπίνου βίου περιγράφεται με τα εξής λόγια: «Ο σκοπός (το «Τέλος») του ανθρώπου είναι να διάγει τον βίο του όχι συμφώνως προς τις υποδείξεις της δικής του φύσεως, αλλά, γενικώς, της καθολικής Φύσεως, δηλαδή της κοινής για όλους, η οποία εμπερικλείει σύμπαντα τον Όλο Κόσμο και πρέπει συνεπώς να αποφεύγει ο άνθρωπος κάθε τι που απαγορεύει ο κοινός Νόμος, ο οποίος είναι ο Ορθός Λόγος που διέρχεται μέσα από τα πάντα και ταυτίζεται προς τον Δία, καθώς μόνον εκείνος είναι ο κατευθύνων την σκοπιμότητα που διέπει τα πάντα» (Διογένης Λαέρτιος, VII 88).

